

3.

International 21 st Century Educational
Research Congress

Uluslararası 21. YY

Eğitim Araştırmaları Kongresi

ÖZET METİN KİTABI

25 - 27 Nisan 2025

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

3rd INTERNATIONAL 21st CENTURY EDUCATIONAL RESEARCH CONGRESS

3. ULUSLARARASI 21. YY EĞİTİM ARAŞTIRMALARI KONGRESİ

25-27 Nisan 2025

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

INER CONGRESS 2025 Özet Metin Kitabı

e-ISBN: 978-605-72845-9-4

EDU Yayıncılık Eğitim, Danışmanlık, Proje Yönetimi, Org. Yazılım ve Rek. San. Tic. Ltd. Şti.

Tel: 0507 5875581

E-Posta: eduyayincilik@gmail.com

Adres: Kızılırmak Mah. Dumlupınar Bulvarı, Nextlevel, A Blok, K:4, KNo:3, D:10

Söğütözü/Çankaya/ANKARA

KONGRE ONURSAL BAŞKANI

Prof. Dr. Hüseyin DALGAR, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Rektörü

Prof. Dr. Kenan Ahmet TÜRKDOĞAN, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Rektörü

Uzm. Psk. Danış. Mesut YILDIRIM, PDR Derneği Genel başkanı

KONGRE BAŞKANI

Prof. Dr. Firdevs SAVİ ÇAKAR, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. Ali YILDIRIM, University of Gothenburg, Göteborg, İSVEÇ

Prof. Dr. Abdrasheva BANU, Buketov Üniversitesi, Kazakistan E.A

Prof. Dr. İzzet KARA, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Fatma Ebru İKİZ, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Nuri BALOĞLU, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Türkiye

Prof. Dr. Salih Zeki GENÇ, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Türkiye

Prof. Dr. Selahattin AVŞAROĞLU, Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk Kazak Üniversitesi, Kazakistan

Prof. Dr. Mustafa USLU, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Serdar TUNA, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Salih CEYLAN, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Özlem TAGAY, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Erdal BAY Gaziantep Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Halil YURDUGÜL, Hacettepe Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Ramazan SAĞ, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Metin PİŞKİN, Ankara Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Sadık Yüksel SIVACI, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Doç. Dr. Migena BUKA, University of Tirana, Arnavutluk

Doç. Dr. M. Can ÇİFTÇİBAŞI, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Doç. Dr. Osman EROL, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Doç. Dr. Onur SEVLİ, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Doç. Dr. Sezan SEZGİN, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Doç. Dr. Hacer TEKERCİ, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Dr. Öğr. Üyesi Funda UYSAL, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe ULUTAŞ, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KILINÇ, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Dr. Öğr. Üyesi Abdul Samet DEMİRKAYA, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Dr. Öğr. Üyesi Gözde GÜMÜŞÇAĞLAYAN, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Dr. Öğr. Üyesi Elif S. KANYILMAZ CANLI, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Dr. Öğr. Üyesi Öznur BAYAR, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Dr. Catherine CARROLL, Institute of Education St Mary's University, İngiltere

Dr. Sevil SAVİ KARAYOL, Essex University, İngiltere

Tamer BAYAR, Burdur Bahçeşehir Okulları Genel Müdürü, Türkiye

Salim OĞUZ, Burdur İl Milli Eğitim Müdür Yardımcısı, Türkiye

İbrahim Can POLAT, Öğretmen/ Burdur İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Türkiye

Psk. Şebnem Dal Üzülmmez, Pandora Danışmanlık ve Yaşam Atölyesi, Türkiye

Araş. Gör. Abdullah TANTA, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Araş. Gör. Burcu AKSEKİOĞLU, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Araş. Gör. Erva BULUT, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Araş. Gör. Gülşah KIYMIK, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Araş. Gör. İmge YURDABAKAN, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Araş. Gör. Nazlı Sıla ÖNER, Burdur Mehmet Akif Üniversitesi

Araş. Gör. Ömer ACAR, Burdur Mehmet Akif Üniversitesi

Araş. Gör. Numan BADEMLİ, Burdur Mehmet Akif Üniversitesi

Araş. Gör. Hüsne ÖZ ALKOYAK, Burdur Mehmet Akif Üniversitesi

KONGRE DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Ali ERSOY, Anadolu Üniversitesi

Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA, Akdeniz Üniversitesi

Prof. Dr. İzzet KARA, Pamukkale Üniversitesi

Prof. Dr. Nuri BALOĞLU, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

Prof. Dr. Salih Zeki GENÇ, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi

Prof. Dr. Selahattin GELBAL, Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Ragıp ÖZYÜREK, İstanbul Aydın Üniversitesi
Prof. Dr. Metin PİŞKİN, Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Esra DALKIRAN, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Salih CEYLAN, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Yasemin YAVUZER, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Prof. Dr. Zeki NACAKCI, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Zeynep KARATAŞ, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Gökay YILDIZ, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Doç. Dr. Hatice KILINÇ, Süleyman Demirel Üniversitesi

ULUSLARARASI BİLİMSEL KURUL

Prof. Dr. Ali YILDIRIM, Göteborg Üniversitesi, Göteborg, İsveç
Prof. Dr. Abdrasheva BANU, Buketov Üniversitesi, Kazakistan E.A
Prof. Dr. Hazretgılı DURDIYEV, Türkmenistan Bilimler Akademisi, Türkmenistan
Prof. Dr. Hande BRİDDİCK, South Dakota State Üniversitesi, USA
Doç. Dr. Marty JENCIUS, Kent State University, USA
Doç. Dr. Nalan KAZAZ, Prizren Üniversitesi, Kosova
Doç. Dr. Migena BUKA, University of Tirana, Arnavutluk
Doç. Dr. Faiq ELEKBERLI, Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi, Azerbaycan
Dr. Catherine CARROLL, Institute of Education St Mary's University, İngiltere
Dr. Sevil SAVI KARAYOL, Essex Üniversitesi, İngiltere
Dr. Yerzhan ARGYNBAYEV, Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk Kazak Üniversitesi, Kazakistan

KONGRE SEKRETERYASI

Doç. Dr. Hacer TEKERCİ, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Doç. Dr. Osman EROL, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Doç. Dr. M. Can ÇİFTÇİBAŞI, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Funda UYSAL, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe ULUTAŞ, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Gözde GÜMÜŞÇAĞLAYAN, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Elif Süreyya KANYILMA CANLI, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Araş. Gör. Abdullah TANTA, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Araş. Gör. Burcu AKSEKİOĞLU, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Araş. Gör. Erva BULUT, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Araş. Gör. Gülşah KIYMIK, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Araş. Gör. İmge YURDABAKAN, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Araş. Gör. Nazlı Sıla ÖNER, Burdur Mehmet Akif Üniversitesi
Araş. Gör. Ömer ACAR, Burdur Mehmet Akif Üniversitesi
Araş. Gör. Numan BADEMLİ, Burdur Mehmet Akif Üniversitesi
Araş. Gör. Hüsne ÖZ ALKOYAK, Burdur Mehmet Akif Üniversitesi

KONGRE ATÖLYE BAŞVURULARI DEĞERLENDİRME KURULU

Prof. Dr. Özlem TAGAY, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Doç. Dr. M. Can ÇİFTÇİBAŞI, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Doç. Dr. Sezan SEZGİN, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Funda UYSAL, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

KONGRE BİLİMSEL ÖDÜLÜ DEĞERLENDİRME KURULU

Prof. Dr. Zeynep KARATAŞ, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Salih CEYLAN, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Samet DEMİRKAYA, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Araş. Gör. Gülşah KIYMIK, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

BİLİM KURULU

Prof. Dr. Alaattin URAL, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Çiğdem KARABACAK ATAY, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Derya ARSLAN ÖZER, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Dilek ERDURAN AVCI, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Prof. Dr. Ekber TOMUL, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Emine ÖNDER, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Emrah ATAY, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Erdal TAŞLIDERE, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Esra DALKIRAN, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Fatma ÇALIŞANDEMİR, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Ferit KILIÇKAYA, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Figen AKÇA, Uludağ Üniversitesi
Prof. Dr. Fikret KORUR, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Firdevs SAVI ÇAKAR, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Gökay YILDIZ, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Gülten CÜCEOĞLU ÖNDER, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Hakan ÜLPER, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Hasan BAĞCI, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Hasan GENÇ, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Hatice SEZEN, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Hatice KETEN, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Huriye DENİŞ ÇELİKER, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Hülya ŞAHİN BALTAÇI, Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Hülya YAZICI, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Hüsnüye Seval KÖSE, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Ali ÇAKIR, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet ÖZCAN, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Murat BALKIS, Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa ŞEVİK, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Nihat KARAER, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Nimet IŞIK, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Nurdan KIZILDELİ SALIK, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Oğuzhan DALKIRAN, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Osman YILMAZ, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Özlem TAGAY, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Öznur TULUNAY ATEŞ, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Perihan ÜNÜVAR, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Ramazan SAĞ, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Sadık KARTAL, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Serdar TUNA, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Selda BAKIR, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Sibel KARAKELLE, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Tuğba SARI, Akdeniz Üniversitesi
Prof. Dr. Ümit ŞAHBAZ, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Yasemin YAVUZER, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Prof. Dr. Zeki NACAĞCI, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Zeynep KARATAŞ, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Doç. Dr. Ali KARAKAŞ, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Doç. Dr. Armağan KONAK, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Doç. Dr. Aylin SOP, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Doç. Dr. Canan GÖNÜLLÜ, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Doç. Dr. Derya CAN, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Doç. Dr. Deniz ÇELİKSOY, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Doç. Dr. Elmas GÜN, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Doç. Dr. Elvan GÜN, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Doç. Dr. Ezgi TOKDİL, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Doç. Dr. Feride ERSOY ÇETİNGÖZ, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Doç. Dr. Gökmen ARSLAN, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Doç. Dr. Güvenç GÖRGÜLÜ, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Doç. Dr. Hacer TEKERCİ, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Doç. Dr. Hatice BELGE CAN, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Doç. Dr. Katibe Gizem YİĞ, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Can ÇİFTÇİBAŞI, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

- Doç. Dr. Melek ZUBAROĞLU YANARDAĞ, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Doç. Dr. Neşe ÖZTÜRK GÜBEŞ, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Doç. Dr. Neşe SEVİM ÇIRAK, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Doç. Dr. Nevin USLU, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Doç. Dr. Onur SEVLİ, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Doç. Dr. Osman EROL, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Doç. Dr. Önder BALTACI, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
Doç. Dr. Özge ÖZEL, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Doç. Dr. Özgür ÖNEN, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Doç. Dr. Seda Donat BACIOĞLU, Trakya Üniversitesi
Doç. Dr. Sezan SEZGİN, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Doç. Dr. Şeyma UYAR, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Doç. Dr. Umut YANARDAĞ, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Doç. Dr. Zöhre KAYA, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Doç. Dr. Zuhâl ÇELİKTÜRK SEZGİN, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Abdul Samet DEMİRKAYA, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Aynur TEPE, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe ÖZDEMİR KIZILKAN, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Bekir BURAL, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Demet GÜLÇİÇEK, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ecehan CANDAN, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Elif Süreyya KANYILMAZ CANLI, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ercan TATLI, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Esra ÇAKAR ÖZKAN, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Fatma KOCAAYAN, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Funda UYSAL, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Gül DALGAR, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Gülcan MIHLADIZ TURHAN, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Halil Ozan DEMİRTAŞ, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Doç. Dr. Halil ÖNAL, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hatice İNAL, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Sait KORKMAZ, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Yiğit ERSOYDAN, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mehtap COŞGUN BAŞAR, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa BİLGİN, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KILINÇ, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa YELER, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Okan ARSLAN, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Onur YAYLA, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Öznur BAYAR, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Rafet AYDIN, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ramazan GÜREL, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Rıza OĞRAŞ, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Serap ÖZDEMİR BİŞKİN, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Şerife YILMAZ, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ulaş ÖZKASNAKLI, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Vesile Gül BAŞER GÜLSOY, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Yasemin Gül GEDİKOĞLU ÖZİLHAN, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Yusuf Emre YEŞİLYURT, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe ULUTAŞ, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

İçindekiler

İÇİNDEKİLER.....	5
ÖNSÖZ.....	12
Water Footprint and Water Consumption of Artificial Intelligence Models, Ethical & Responsible Use of AI: A Sustainable Future.....	13
Ergenlerin Aile Ortamı ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişkide Öz Düzenlemenin Aracı Rolü	14
Ebeveynlerin Siber Zorbalığa İlişkin Farkındalıklarının İncelenmesi	15
Öğretmenlerin Teknostres ve Dijital Okuryazarlık Becerisinin İncelenmesi	16
Eğitimde Drama Dersinin Öğretmen Adaylarına Katkısı	17
Teknoloji Kullanımına Yönelik Akademisyen Görüşleri: Türkiye ve Endonezya Örneği	18
Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerindeki Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin İncelenmesi	19
İşitme Kayıplı Öğrencilerin Okuma Yazma Becerilerinin Gelişimini Destekleyen Bilimsel Dayanaklı Uygulamaların Temel Özellikleri	20
Çocuk Gelişimi Bölümü Lisans Öğrencilerinin Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi.....	21
Mind the Gap - Assessing the Strategies and Training in Teaching Bilingual Learners - cooperation between a Speech Therapist and an EFL Teacher.....	22
Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklarda Sosyal Becerilerin Geliştirilmesine Yönelik Müdahale Programlarının Etkinliği: Sistematik Bir Literatür Taraması.....	23
Türkiye’de Özel Eğitim Öğretmenliği Eğitiminde Afet Kavramı	24
5-6 Yaş Arası Normal Gelişim Gösteren Çocuklar ile Otizm Spektrum Bozukluğuna Sahip Çocukların Dil Gelişim Düzeylerinin Karşılaştırılması	25
Comparison of Language Development Levels Between 5–6 Year Old Typically Developing Children and Those with Autism Spectrum Disorder	25
Özel Eğitimde İdareci ve Öğretmenlerin Erken Çocuklukta Müdahale Stratejilerine İlişkin Yeterlilikleri ve Mesleki İhtiyaçları	27
Özel Eğitim Öğretmenlerinin Sıfır Atık Kavramına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi*	29
Çalışma Dünyası Nasıl Bir Mezun Bekliyor?	30
Lise Öğrencilerinde Akademik Başarının Yordayıcıları Olarak Akademik Azim, Akademik Benlik Saygısı, Psikolojik Dayanıklılık, Okula Aidiyet Duygusu, Devam Durumu ve Demografik Değişkenlerin Katkılarının İncelenmesi: Bursa İli Gürsu İlçesi	31
Duygu Düzenleme Stratejileri ve Algılanan Sosyal Desteğin Problemli İnternet Kullanımını Yordama Düzeyinin İncelenmesi	32
Psikolojik Danışma Öz-Yeterliliğinin Yordayıcıları Olarak Çok Kültürlü Psikolojik Danışma Yeterlilikleri ve Koşulsuz Kabul Eğiliminin İncelenmesi.....	33
Üniversite 1. Sınıf Öğrencileri Arasında Sigara ve Tütün Ürünleri Kullanım Sıklığı ve Etki Eden Faktörlerin İncelenmesi.....	34

Romantik İlişkisi Olan Kadınların Psikolojik İyi Oluş Düzeylerinin Yordanmasında Duygu Düzenleme Becerisi ve Kendini Susturmanın Rolü*	35
Yas Yaşayan Kadınlarda Psikolojik Sağlık Psikolojik Sağık Eğitim Programının Etkililiği	36
Yakını Vefat Eden Bireylerin Acının Dönüştürücü Gücü Kavramına İlişkin Görüşlerinin ve Acı ile Baş Etme Yöntemlerinin İncelenmesi	37
Eğitim Fakóltesi Öğrencilerinin Minnettarlık Dışavurum Düzeyleri ile Algılanan Romantik İlişki Kalitelerinin İncelenmesi	38
Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi ve Yaşam Doyumu İlişkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*	39
Üniversite Öğrencilerinin Karakter Güçleri ve Romantik İlişki Doyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	40
Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bölümü ile Psikoloji Lisans Derslerinin Özbakım Becerileri Eğitimine Yönelik İncelenmesi	41
Zorbalıkla Mücadelede Empati ve Eylem: Okullarda Ortak Çözümler	42
Genç Yetişkinlerde Psikolojik Sağlık Psikolojik Kırılganlık ve Bilişsel Duygu Düzenleme ile Depresyon, Stres ve Anksiyete Arasındaki İlişki	43
Romantizm ve Eş Seçimi Tutumunun Romantik İlişki Yaşantıları ve Romantik İlişkilerdeki İnançlar Açısından İncelenmesi	44
Ergenlerde Kısa Video Bağımlılığı, Akademik Erteleme ve Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	45
Ergenler İçin Dijital Mutluluk Ölçeğinin Geliştirilmesi	46
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü Öğrencilerinin Psikolojik İyi Oluşları ile Psikolojik Sağlıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	47
Çoklu Ortam Tasarımı Temelli Web Tabanlı Duygu Düzenleme Uygulamasının Etkililiğinin İncelenmesi	48
Deprem ve Travma Sonrası Büyüme: Son 10 Yıllık Araştırmanın Bibliyometrik Analizi	49
Üretken Yapay Zeka Çağında Öğretmen olmak: Fırsatlar ve Tehditler Bağlamında Öğretmen Yetiştirmenin Yeniden Değerlendirilmesi	50
Ortaokul Öğrencilerinin Siber Zorbalık Deneyimlerinin İncelenmesi	51
Bağlama ile İlgili Akademik Yayınların Bibliyometrik Analizi (2020-2025)	52
Öğrencilerin Matematik Ödev Alışkanlıklarının Akademik Başarı ile İlişkisi: Cinsiyet ve Veli Öğrenim Düzeyi Açısından Bir Değerlendirme	53
Biyoloji Öğretmen Adaylarının Akademik Kariyer Planlarının Araştırılması	54
Sessiz Kitapların Türk Dili ve Edebiyatı Müfredatında Kapsayıcılık Bağlamında Kullanımı: "Hem Uzak Hem Yakın" Örneği	55
Dijital Eğitsel Oyunların İlkokul Birinci Sınıfta Öğrenim Gören Öğrencilerin Toplama ve Çıkarma İşlemlerinin Öğrenimine Etkileri*	56
Matematik Eğitiminde Dijital Pedagoji: Web 2.0 ve AR Araçlarının Geometri Öğretimi Üzerindeki Rolü*	57
Türkçe Öğretmenlerinin Teknolojik Pedagojik Alan Bilgilerine İlişkin Değerlendirmeleri	58

5. Sınıf Çoklu Yabancı Dil Öğretim Programının 21. Yüzyıl Becerilerini Kazandırma Açısından İncelenmesi	59
Genç Beyinlerin STEM Olimpiyatları Deneyimleri ile 21. Yüzyıl Becerileri İlişkisi	60
Eğitsel Robotik Kodlama Uygulamalarının İlkokul Öğrencilerinin 21. Yüzyıl Becerilerine Etkisi.....	61
Okuma Alışkanlığı Edinme Süreçlerine İlişkin Öğrenci Görüşleri	62
Opinions of Kütahya Dumlupınar University Arabic Preparatory Class Students on The Impact of Technology Use on Motivation	63
Listening in 12th-Grade Coursebooks: Types of Listening Tasks	64
Teachers' Perspectives on the Impact of Authentic Materials on English Speaking Skills.....	65
In-Service Teachers' Preferences for Using Digital Language Teaching Tools in EFL Vocabulary Teaching	66
Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Kapsamında Hazırlanan 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi	67
Üniversite Öğrencilerinin Mesleki Yabancı Dil Eğitimi ile İlgili Görüşleri: Çağrı Merkezi Hizmetleri Programı Örneği	68
Dil Eğitimi ve 21. Yüzyıl Becerileri YÖKTEZ Tabanlı Nitel Bir Eğilim İncelemesi	69
Empowering Pre-Service English Teachers with Meta Knowledge (4Cs) of 21st Century Learning through a Community of Inquiry-Based Course*	70
Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Zihinsel Döndürme Beceri Düzeylerinin Kuşak Değişkeni Bakımından Karşılaştırılması	71
A Meta-Synthesis of Doctoral Dissertations on Language Teacher Identity in Türkiye	72
Senior ELT Students' Perceptions on the Relevance and Effectiveness of the Language Teaching Program in MAKÜ: Theoretical and Practical Skills.....	73
Perceptions of English Language Teachers on the Role of Micro-Teaching in Preparing for Real-World Classroom Environments	74
From Passive to Active: Decision-Making Processes in Teaching Practicum.....	75
The Perceptions of Pre-service Teachers on Professional Identity	76
Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları	77
Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı Dersinin Öğretmen Adaylarının Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi	78
Sınıf Öğretmenlerinin Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Bağlamında Dijital Okuryazarlıklarının İncelenmesi.....	79
Türkiye’de Yetişkin Eğitimi Üzerine Yapılan Araştırmalarda Öğretmen Niteliği: Sistematik İnceleme	80
Reimagining Teacher Education through Culturally Relevant Pedagogy: A Course-Based Case Study	81
Araştırma Temelli Öğretmen Yetiştirme Programında Araştırmacı Öğretmen Yetiştirme İçeriğinin İncelenmesi: İsveç Göteborg Üniversitesi Örneği	82
Examining The Relationships Between Pre-Service Teachers' Perceived Future Decent Work, Flow and Entrepreneurial Intention.....	83

Krizlerin Gölgesinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde Eğitimin Dönüşümü: Geleceğin Okul Modelleri için Alternatif Senaryolar	84
Öğretmen Algılarına Göre Okul Yöneticilerinin 21. Yüzyıl Becerileri ile Liderlik Stillerinin İncelenmesi*.....	85
Türkiye’de Eğitim ve Öğretim Konulu Kurum Kültürü Başlıklı Lisansüstü Çalışmaların İncelenmesi.....	86
Bir Yönetim Fonksiyonu Olarak Disiplin Kavramı ve Bu Bağlamda MEB ile Yükseköğretim Kurumlarındaki Disiplin Hükümlerinin Karşılaştırılması.....	87
“Lise Zorunlu Olmasaydı Ne Değiştirdi?”: Liseye Devam İsteği Üzerine Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi.....	88
Doğa Eğitimi ve Sürdürülebilirlik Perspektifi: TÜBİTAK 4004 Sürdürülebilir Doğa Yolculuğu İçin Ekokids-3 Örneği	89
Öğretmen Adaylarının Küresel Isınmaya Yönelik Algılarının Çizim Yoluyla İncelenmesi ...	90
8. Sınıf Öğrencilerinin Aritmetik Ortalama Kavramı ile İlgili Sahip Oldukları Kavram Yanılgıları*.....	91
Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Yapay Zekâya Yönelik Farkındalıklarının İncelenmesi ...	93
Matematik Kaygısı Üzerine Yapılan Makale Çalışmalarının İncelenmesi: Bir Literatür Taraması	94
Ulusal Alanyazında Yer Alan Matematiksel İnanışlar ile İlgili Yapılan Makalelerin Sistemik Taraması	95
İlköğretim Matematik ve Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Bilgi İşlemsel Düşünme Becerileri ve Yaratıcılık Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi	96
Ortaokul Öğrencilerinin Matematik Öğrenme Sürecinde Dijital Teknoloji Kullanım Düzeyleri, Üstbilişsel Farkındalık ve Bilgi İşlemsel Düşünme Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin Belirlenmesi	97
Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin İstatistiksel Akıl Yürütme Düzeylerinin İncelenmesi	98
Scratch Destekli Fen Eğitimi: Bibliyometrik Analiz Çalışması.....	99
Diskalkuli Tanısı Almış Öğrencilere Yönelik Tasarlanan Matematiksel Oyunla İlgili İlköğretim Matematik Öğretmeni Adaylarının Görüşlerinin Alınması.....	100
Ortaokul Öğrencilerinin Matematik Dersi Kapsamında Verilen Ev Ödevlerini Yaparken Kullandıkları Yönetim Stratejilerinin İncelenmesi	101
Toplama ve Çıkarma Stratejileri Bağlamında Sınıf Öğretmenlerinin Sayı Duyusuna Dayalı Öğretimsel Kararları.....	102
İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Çarpma ve Bölme İşlemlerinde 0 ve 1 Rakamlarının Kullanımı ile İlgili Yaşadıkları Zorluklar.....	103
Ortaokul Öğrencilerinin Matematik Öğrenme Özerkliği Akademik Yılmazlık ve Motivasyon İlişkisinin İncelenmesi.....	104
Ortaokul Öğrencilerinin Matematik Öğrenmelerinde Algılanan Ebeveyn Destek Düzeyleri ve Öğretmen Destek Algısı ile Öğrencilerin Matematiksel Kaygıları ve Merakları Arasındaki İlişki.....	105
Ortaokul 5. Sınıf Matematik Dersi Öğretim Programlarının 2018 ve 2024 Yılları Arasındaki Değişimlerinin, Yeniliklerinin ve Farklılıklarının Karşılaştırılması	106

5. Sınıf Matematik Ders Kitabının “Sürdürülebilirlik” Bağlamında İncelenmesi	107
Tahmin Gözlem Açıklama Etkinliklerinin Matematik Öğretimine Yönelik Geliştirilmesi...	108
Çevre Eğitiminde Farklılaşmış Öğretimin 6. Sınıf Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Tutumları Üzerine Etkisi.....	109
Öğretmen Adaylarının Eğitimde Araştırma Yöntemleri Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi.....	110
Öğrenme Deneyimlerini Anlamada Bir Araştırma Metodolojisi Olarak Fenomenografi: Kavramsal Bir Çözümleme	111
Türkiye'de Özenen Müzik Eğitimi Üzerine Yazılmış Lisansüstü Araştırmaların Bibliyometrik Analizi.....	112
Özel Yetenekli Çocukların Çalgı Eğitimlerinde Hedef, İçerik, Eğitim Durumları ve Ölçme-Değerlendirme Uygulamalarının Uygunluğuna İlişkin Öğretmen Görüşleri Nasıldır? (BİLSEM Örneği)	113
Güzel Sanatlar Lisesi Keman Öğretim Programı ve Milli Eğitim Bakanlığı Keman Ders Kitabında Bulunan Türk Müziği Kazanımlarının İncelenmesi	114
Türk Müziği Viyolonsel Eğitimi ile İlgili Yapılan Araştırmalara Yönelik Bibliyografya Çalışması	115
Yetişkin Eğitiminde Mikro Öğrenmenin Memnuniyet Düzeyine Etkisi: Lisans Yenileme Eğitimleri Örneği.....	116
Dijital Çağın Eğitimcileri Öğretmen Adaylarının Dijital Yeterlik Algıları ve Dijital Okuryazarlık Düzeylerinin İncelenmesi.....	117
Matematik Öğretmen Adaylarının Yapay Zekaya Yönelik Okuryazarlık Puanları ile Yapay Zekaya Yönelik Tutum Puanlarının İncelenmesi: İç Anadolu Örneği.....	118
Öğretmenlik Mesleğinde Yapay Zekânın Yeri: Öğretmen Görüşleri Işığında Değerlendirilmesi	119
Başarı Testlerinin Psikometrik Özelliklerinin İyileştirilmesinde Yapay Zeka Destekli Araçların Rolü	120
Fen Eğitiminde Yapay Zekâ Çalışmalarının Bibliyometrik Analizi	121
Öğretmen Adaylarının Yapay Zeka ile Kurduğu Bağ: Metaforlar	122
Öğretmenlerin Eğitimde Üretken Yapay Zeka Kullanımına İlişkin Görüşlerin İncelenmesi	123
Üretkenlik Döngüsü: Yapay Zeka Teknolojilerinin Dönüşümsel Evrimi ve Kavramsal Analizi	124
Türkiye'de Yükseköğretimde Akreditasyon ve Akademik Özgürlük ile İlgili Yapılan Lisansüstü Çalışmaların İncelenmesi (2014-2024 Yılları Arası)	125
İlkokul Öğrencilerinin Çevre Bilincine Yönelik Tutum ve Görüşlerinin İncelenmesi	126
Türkiye'de Özel Eğitim Öğretmenliği Programları ve Akreditasyon.....	127
Factors Influencing English Teachers' Adoption of Technology for Listening Assessment in Secondary Education: A Case Study from Burdur.....	128
Başarı Kestiriminde Mutlak Değerlendirme ve Örtük Sınıf Analizinin Karşılaştırılması: Üniversite Örnekleme	129

Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Okuma Stratejileri Bilişsel Farkındalıkları İle Matematik Öz Yeterlik Algılarının İncelenmesi	130
PISA 2022 Türkiye Örneğinde Stres Direnci ile Matematik Başarısı Arasındaki İlişkide Büyüme Zihniyeti ve Duygusal Kontrolün Aracılık Rolü: Cinsiyete Göre Aracılık Modelinin Ölçme Değişmezliğinin İncelenmesi	131
PISA 2022’de Matematik Okuryazarlığında Öğrencilerin Yüksek ve Düşük Yeterlik Düzeyinde Olmasını Etkileyen Değişkenlerin İncelenmesi	132
Ebeveynlerde Matematik Kaygısını Etkileyen Faktörlerin Yapay Sinir Ağı ile İncelenmesi	133
2024 Liselere Geçiş Sınavı Matematik Alt Testinin Kapsam Geçerliğinin İncelenmesi.....	134
Yapay Zekâ Destekli Hazırlanan 8. Sınıf Eşitsizlik Matematik Soruları ile LGS Çıkmış Sorularının Psikometrik Özelliklerinin Karşılaştırılması: Uşak İli Örneği	136
Origami Etkinlikleriyle İşlenen Matematik Dersinin Ortaokul Öğrencilerinin Matematik Motivasyonuna ve Akademik Başarılarına Etkisi	137
Genç Yetişkinlerde Duygusal Otantiklik Düzeylerinin Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi.....	138
Türkiye’ De Doğal Afetler ile İlgili Eğitim-Öğretim Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi (1999-2024).....	139
“Bir Fincan Kahve Bir Adım Gelecek” Projesi Ev Ziyaretlerinin Öğrenci Başarısına Yansımaları Üzerine Bir İnceleme	140
A Higher Education Perspective on the Concept of Learning Engineering: Insights from Teaching and Learning Center Administrators	141
Öğrenme Mühendisliği Kavramına Yükseköğretim Düzeyinde Bakış: Öğrenme Öğretme Merkezi Yöneticilerinin Görüşleri	141
Öğretmen Adaylarının Etik Davranış Kavramına İlişkin Metaforik Algıları	143
Spor Öğretimi Kapsamında DergiPark’taki Dergilerin İncelenmesi	144
7R Yöntemiyle Kimya Derslerinde Sürdürülebilir Kalkınma Tutumlarının Geliştirilmesi...	146
İlkokul Matematik Derslerindeki Görevlerin Bilişsel Talep Düzeylerinin İncelenmesi.....	147
BeCooltural eTwinnig Projesi	148
Okulun Anlamı: Öğrenci Öğretmen ve Yönetici Görüşleri	149
Doğa Temelli Okul Öncesi Eğitimde Yeni Bir Yaklaşım: Çiftlik Anaokulu	150
STEM Bağlamında Erken Çocukluk Döneminde Kodlama Eğitiminin İncelenmesi	151
Okula Uyum Sürecinde Okul Öncesi Öğretmen Deneyimleri: Karşılaşılan Zorluklar ve Uygulanan Stratejiler.....	152
Ailelerin Bakış Açısıyla Okul Öncesi Eğitim Deneyimlerinin İncelenmesi.....	153
Erken Çocuklukta Teknoloji Destekli Çevre Eğitime Yönelik Bir Derleme Çalışması	154
Aile Destekli Düşünme Becerileri Eğitimi Programının 5-6 Yaş Çocukların Üst Düzey Bilişsel Becerilerine Etkisinin İncelenmesi.....	155
Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli: Okul Öncesi Sosyal Alan Becerilerinin NCSS Standartları Açısından İncelenmesi	156

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Çocukların Gelişimsel Değerlendirilmesine Yönelik Görüşleri: Fenomenolojik Bir Araştırma	157
Torun Bakımında Büyük Ebeveynlerin Eğitsel Destek İhtiyaçları: Deneyim Temelli Bir İnceleme	158
Sınıf Düzeyine Göre Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Okul Dışı Öğrenme Ortamı Farkındalıkları	160
Oyun Pedagojisinin On Yılı: Okul Öncesi Eğitimde Oyun Merkezli Araştırmaların Bibliyometrik ve Sosyal Ağ Analizi (2014-2024)	161
Değerler Eğitimi Kapsamında Öğrencilere Tasarruf Bilincinin Kazandırılması: Deneyimsel Bir Çalışma.....	162
Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Bağlamında Matematik Öğretim Programının Matematik Öğretmenleri Tarafından Değerlendirilmesi	163
Yükseköğretim Programlarının Afet Risk Azaltma Eğitimi Çerçevesinde İncelenmesi: Kazakistan Örneği	164
Kırsal Kesimde Yürütülen Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Değerlendirilmesi: Drama Eğitim Adayının Deneyimleri	165
Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli: 2024 İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programları ve 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Odaklanılan Değerlerin İncelenmesi	166
Üniversite Öğrencilerinin Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliğinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi	167
Türkiye’de Eğitim Programı Okuryazarlığı ve Program Değerlendirme ile İlgili Lisansüstü Çalışmaların İncelenmesi (2014- 2024 Yılları Arası)	168
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitim Programının Genel Yapısı ve Uygulanabilirliğine Yönelik Algıları	169
Program Öğeleri-İletişim Unsurları İlişkisi: Öğretmen Adayları Perspektifinden Fenomenolojik Bir İnceleme	170
“Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’ne Göre Hazırlanan Sosyal Bilgiler Dersi 5. Sınıf Ders Kitabındaki Turizm Konularının Sürdürülebilirlik Okuryazarlığı Açısından İncelenmesi”..	171
Eğitimde Dijital Yönelimler: MEB ve UNESCO Belgeleri Üzerinden Medya Okuryazarlığı ve Dijital Vatandaşlığın Değerlendirilmesi.....	172

ÖNSÖZ

3. Uluslararası 21. Yüzyıl Eğitim Araştırmaları Kongresi'nin (III. INER CONGRESS 2025) özet bildiri kitabını sizlerle paylaşmaktan büyük bir memnuniyet duyuyoruz. 25-27 Nisan 2025 tarihleri arasında Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi ev sahipliğinde gerçekleştirilen bu kongre, "Sürdürülebilirlik ve Araştırma Odaklı Öğretmen Eğitimi" ana teması etrafında şekillenerek eğitim alanındaki güncel tartışmaları ve araştırmaları bir araya getirmiştir.

Kongremiz, küresel eğitim sorunlarına çözümler arayışında olan akademisyenler, öğretmenler, araştırmacılar ve lisansüstü öğrenciler için etkili bir bilgi paylaşım platformu oluşturmuştur. Bu yıl 450 katılımcı ile gerçekleştirilen kongremizde, 13 çağrılı konuşmacı arasında İsveç, Finlandiya, Norveç ve ABD'den katılan bilim insanları yanı sıra ülkemizde eğitim alanına çok değerli katkıları olan konuşmacıları ile uluslararası bir perspektif kazandırılmıştır.

"Sürdürülebilirlik ve Araştırma Odaklı Öğretmen Eğitimi" ana teması kapsamında; eğitim ve araştırmada küresel konular, pedagojik yöntemler ve yenilikler, öğretmen eğitimi ve eğitim yönetimi, eğitimde teknoloji kullanımı, dijital içerik ve açık eğitim kaynakları gibi güncel konulara odaklanılmıştır. Bu çerçevede 24 bildiri oturumunda toplam 155 sözlü bildiri sunumu gerçekleştirilmiş, katılımcıların tercihlerine göre Türkçe ve İngilizce dillerinde, yüz yüze ya da çevrimiçi sunum yapma olanağı sağlanmıştır.

Bu kitapta yer alan özet bildiriler, eğitim bilimlerinin çeşitli alanlarında yapılan özgün araştırmaları yansıtmaktadır. Her bir çalışma, eğitimde nitelikli değişim için önemli katkılar sunarken, gelecekteki araştırmalara da ışık tutmaktadır.

Kongrenin geleneksel ödülllerinden olan “Yaşam Boyu Eğitime Katkı Ödülü” Ankara Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Gelengül HAKTANIR’a verilirken; “Prof. Dr. Binnur Yeşilyaprak Genç Araştırmacı Ödülü” ile genç bilim insanlarından Mürüvvet KARTAL BAŞ (1.), Rukiye COŞKUNÖZ (2.) ve Şenay SİPAHİ (3.) ödüllendirilmiştir.

Kongremizin sonuç önerilerinde vurgulanan eğitim politikaları, dijital dönüşüm ve yapay zekâ entegrasyonu ile sürdürülebilirlik konularının, ülkemizin eğitim sistemine ve öğretmen yetiştirme süreçlerine katkı sağlayacağına inanıyoruz. Bu önerilerin ilgili kurumlar tarafından değerlendirilmesi ve uygulamaya geçirilmesi, başta öğretmen yetiştirme olmak üzere eğitim alanına katkı sağlaması açısından büyük önem taşımaktadır.

Bu değerli bilimsel etkinliğin gerçekleştirilmesinde emeği geçen düzenleme kurulu üyelerine, çağrılı konuşmacılarımıza, bildiri sunumu ile katılan araştırmacılara ve tüm katılımcılara teşekkürlerimizi sunarız. Ayrıca kongremizi destekleyen Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi ve TÜBİTAK'a müteşekkirimiz.

Prof. Dr. Firdevs SAVİ ÇAKAR

3. Uluslararası 21. Yüzyıl Eğitim Araştırmaları Kongresi
Düzenleme Kurulu Adına

Burdur, 2025

Water Footprint and Water Consumption of Artificial Intelligence Models, Ethical & Responsible Use of AI: A Sustainable Future

Gökçe Gök

Süleyman Demirel Üniversitesi, Türkiye

Abstract

Since Artificial Intelligence has become really important part of education, science, business, design and media, the usage of AI has started to increase day by day. Since it has many undeniable important advantages and benefits, it also has brought some important challenges and threats in many areas like data privacy, ethics, cyber security, human rights, lack of accountability, environment, bias and misinformation. In the article titled "The Environmental Impact of AI: A Case Study of Water Consumption by Chatgpt" (2023) that have been conducted out in this field, it is stated that increased usage of AI has brought an important environmental threat, water consumption, water pollution and negative effects on the water footprint (Shaji George, Hovan George, Gabrio Martin). According to article the water consumption of AI models should be managed effectively with nature-friendly solutions through collaboration of related fields. Article states that negative impact of AI models can be reduced by certain solutions like energy efficiency, utilizing renewable energy sources, optimizing algorithms and implementing strategies to conserve water. In the article it is stated that CHATGPT consumes an undeniable amount of water indirectly on data centers for computing power. Use of renewable energy resources, implementing water recycling and reuse systems and utilizing more energy-saver and nature friendly softwares can be seen some of important solutions to water consumption of AI Models. In the article titled "AI's Excessive Water Consumption Threatens to Drown Out Its' Environmental Contributions", Gupta (2024) states that AI uses and pollutes water through related hardware production. Article also highlights that producing high level of computing energy in AI data centers leads to rare minerals like silicon, germanium, gallium, boron and phosphorous which have harmful effects to environment and leads to water pollution. According to article, data centers provide the physical infrastructure for training and running AI and their energy consumption could double by 2026 and technology firms using water to run and cool these data centres potentially require water withdrawals of 4.2 to 6.6 billion cubic metres by 2027. Article highlights that training an AI at the computing level of a human brain for one year can cost 126,000 litres of water and each year the computing power needed to train AI increases which leads to a requirement for more resources. In the article called "AI's Challenging Waters" which has been published at official website of University of Illinois Civil & Environmental Engineering Department, Ana Pinheiro Privette states that AI's water usage can be categorised into three main areas, cooling, water-intensive electricity generation, water consumption associated with AI Supply Chains. Article also highlights that addressing water challenges associated with AI will require significant changes like 'Increased Transparency, Responsible AI Use, Technological Innovation, Climate Change Awareness'. As conclusion, it can be said that developing nature-friendly algorithms that reduces computing power and produced electrical energy, promoting ethical and responsible use of AI, using renewable energy resources, promoting environmental awareness, developing nature-friendly AI data centres may be used as possible solutions in AI models' negative effect on water consumption. Focusing on the effect of AI Models' on water consumption, sustainability and water footprint, this session will include a qualitative research based on content analysis of a literature review on the importance of ethical and responsible use of AI in relation to water footprint and water consumption in the theme of sustainable development.

Keywords: artificial intelligence, sustainable development, ethical AI, responsible AI, AI models, water pollution, water consumption, water footprint, environmental awareness, global education

Ergenlerin Aile Ortamı ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişkide Öz Düzenlemenin Aracı Rolü

Şevket Kösece ¹ & Ramin Aliyev ¹

¹ Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Türkiye

Özet

Genel olarak ergenlik dönemi, bireyin kimlik gelişimi ve duygusal düzenleme süreçlerinin yoğunlaştığı bir evre olduğu için, bu süreçte yaşanan ailevi, sosyal ve bireysel risk faktörleri ergenlerin şiddet eğilimli davranışlar sergileme olasılığını artırabilmektedir. Ergenlerin şiddet içerikli davranışlar sergilemesinde, aile ortamının belirleyici bir rolünün olduğu söylenebilir. Çocuk yetiştirme tutumları, ebeveyn yaklaşımları ve ebeveynler arası ilişkiler, bu süreci etkileyen temel faktörler arasında yer almaktadır. Ergenlerin öz düzenleme becerileri, duygusal kontrol ve problem çözme süreçlerini kapsayarak, stres ve çatışma durumlarında bireyin tepkilerini şekillendirmekte önemli bir rol oynamaktadır. Bu becerilerdeki yetersizlik ise öfke kontrol sorunları, düşük empati düzeyi ve riskli davranışlarla ilişkilendirilerek şiddet eğiliminin artmasına yol açabilmektedir. Özetle “Ergenlerin öz düzenleme becerisi, aile ortamı ile şiddet eğilimi arasındaki ilişkiye aracılık etmekte midir?” sorusu bu araştırmanın temel problemidir. Bu çalışmada, ergenlerin aile ortamı ve şiddet eğilimi arasındaki ilişkide öz düzenlemenin aracı rolü incelenerek, bu konuda yapılacak çalışmalara bilimsel bir zemin oluşturulması amaçlanmaktadır. Yapılan literatür taraması dikkate alındığında ergenlerin şiddet eğilimlerini ve öz düzenleme düzeylerini belirlemeye yönelik çok fazla araştırma yapıldığı görüldü de ergenlerin aile ortamlarını, şiddet eğilimi düzeylerini ve öz düzenleme düzeylerini birlikte ele alan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ülkemizde bütün eğitim kademelerinde şiddetin önemli bir sorun olduğu ve ergenlik döneminin özellikleri dikkate alındığında bu çalışma, bundan sonra yapılacak çalışmalara ve ergenlerle çalışan profesyonellere ışık tutacak olması açısından önem arz etmektedir. Araştırma aile ortamı ile şiddet eğilimi arasındaki ilişkide öz düzenlemenin aracı rolünün incelenmesine yönelik korelasyonel bir çalışmadır. Araştırmada örneklem yöntemi olarak basit seçkisiz örneklem yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Gaziantep’te öğrenimine devam eden 752 lise öğrencisi oluşturmuştur. Araştırma için üniversitenin etik kurulundan (Hasan Kalyoncu Üniversitesi) onay ve Milli Eğitim Bakanlığı’ndan izin alınmıştır. Verilerin tamamı yüz yüze uygulama yoluyla toplanmıştır. Değişkenler arası ilişkiler Pearson korelasyon analizi ile belirlenmiştir. Aracılık analizi ise PROCESS makrosu (model 4) kullanılarak yapılmıştır. Korelasyon analizi sonucunda Aile Ortamı Ölçeği’nin alt boyutlarından biri olan denetim ile şiddet eğilimi ve öz düzenleme arasında düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Aile Ortamı Ölçeği’nin diğer bir alt boyutu olan birlik-beraberlik ile denetim arasında orta düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Birlik-beraberlik ile öz düzenleme arasında da orta düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Şiddet eğilimi ile öz düzenleme ve birlik beraberlik arasında anlamlı ilişki tespit edilmemiştir. Process makrosu (model 4) kullanılarak yapılan analiz sonucunda öz düzenlemenin, aile ortamı ile şiddet eğilimi arasındaki ilişkide herhangi bir aracılık etkisine sahip olmadığı tespit edilmiştir. Bulgular, aile ortamının denetim ve birlik-beraberlik boyutlarının, öz düzenleme ve şiddet eğilimi ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Denetim ile şiddet eğilimi arasındaki düşük düzeyde pozitif ilişki, aile içinde daha fazla kontrol mekanizmasının varlığının, bireylerin şiddet eğiliminde hafif bir artışla ilişkili olabileceğini düşündürmektedir. Bu durum, aşırı kontrolcü aile ortamlarının bireyin özerklik gelişimini engelleyerek saldırganlık gibi problem davranışlara zemin hazırlayabileceği yönündeki literatürle örtüşmektedir. Öte yandan, denetim ile öz düzenleme arasındaki pozitif ilişki, kontrollü bir aile ortamının bireyin kendini yönetme becerilerini geliştirmesine katkıda bulunabileceğini göstermektedir. Bunun yanında birlik-beraberlik boyutunun denetimle orta düzeyde ilişkili olması, aile içinde sıcak ve destekleyici ilişkilerin aynı zamanda belirli bir düzeyde kontrol mekanizmalarını içerebileceğini göstermektedir. Ayrıca, birlik-beraberlik ile öz düzenleme arasındaki orta düzeyde pozitif ilişki, güçlü aile bağlarının bireylerin kendini düzenleme kapasitelerini destekleyebileceğini göstermektedir. Ancak, şiddet eğilimi ile öz düzenleme ve birlik-beraberlik arasında anlamlı bir ilişki bulunmaması, bireylerin şiddet eğilimlerinin yalnızca aile ortamı bağlamında değerlendirilemeyeceğini ve bu durumun bireysel, çevresel ve toplumsal faktörler tarafından şekillenebileceğini göstermektedir. Öz düzenlemenin aile ortamı ile şiddet eğilimi arasındaki ilişkiye aracılık etmediği bulgusu ise aile ortamının şiddet eğilimi üzerindeki etkisinin bir kısmının ya da tamamının öz düzenleme üzerinden aktarılmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Anahtar Kelimeler: aile ortamı, birlik-beraberlik, denetim, öz düzenleme, şiddet eğilimi

Ebeveynlerin Siber Zorbalığa İlişkin Farkındalıklarının İncelenmesi

Emine Kesmez ¹ & Sinan Arı ²

¹ Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye

² Bayburt Üniversitesi, Türkiye

Özet

Türkiye’ de özellikle Covid- 19 pandemisi ve 2023 yılında yaşanan deprem sonrasında internet eğitimi ihtiyaç haline gelmiştir. Bu ihtiyacın karşılanmasına yönelik ebeveynler tüm imkanlarını seferber ederek çocuklarının en iyi şekilde süreci atlatalmalarına yardımcı olmaya çalışmışlardır. Bu nedenle neredeyse her yaş grubunun elinde olumlu ve olumsuz tüm içeriklere bir tıkla ulaşabilecekleri, internet erişimini sağlayan elektronik cihazlar bulunmaktadır. Özellikle küçük yaş grubundaki çocuklar kontrolsüz internet kullanımları sırasında pek çok tehlike ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Siber zorbalık da çocukların internet kullanımı sırasında karşılaşılabilecekleri tehlikelerden biridir. Siber zorbalığın içerdiği birçok tehlike göz önüne alındığında ebeveynlerin bu zorbalığa ilişkin farkındalıkları oldukça önemlidir. Bu bakış açısı altında çalışmanın amacı ebeveynlerin siber zorbalığa ilişkin farkındalık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesidir. Araştırma yöntemi olarak nicel araştırma yöntemi, desen olarak betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma probleminin incelenmesi için, bir evren ve evreni temsil eden bir örneklemin seçilmesi şarttır. Örneklem; belli kurallara göre seçilmiş, evreni temsil yeterliği olan ve araştırma problemini çözecek verilerin elde edilmesini sağlayan bir örnek veya evrenin bir alt parçasıdır. Araştırmada okulların belirlenmesinde seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Tüm grubun kullanılmasının gereksiz olduğu durumlarda, zaman, para ve işgücü israfının önüne geçmek amacıyla uygun örnekleme yöntemi kullanılır. Araştırmanın örneklemini Erzurum ili Oltu ilçe merkezindeki devlet ilkokullarında öğrenim gören 114 öğrencinin ebeveyni oluşturmaktadır. Ancak 6 ebeveynin formu tam dolduramaması sebebiyle çalışma kapsamında değerlendirmeye alınmamıştır. Dolayısıyla çalışma 108 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma da veri toplama aracı olarak Siber Zorbalığa İlişkin Duyarlılık Ölçeği kullanılmıştır. 7 madde üzerinden oluşturulan ölçeğin Cronbach alfa iç güvenirlik katsayısı 0,83 olarak saptanmış ve güvenirlik değerlerine bakıldığında toplam puanları üzerinden aralarındaki korelasyon değerleri (0, 95’dir, $p<0.001$) hesaplanmıştır. Ölçek maddeleri “Hayır (1), Bazen (2), Evet (3)” puan olarak derecelendirilmiştir. Ölçek tek boyutlu olup, 7 ile 21 arasında puan vermekte ve yüksek puan yüksek duyarlılığa işaret etmektedir. Ölçeğin ön kısmına cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, günlük internet kullanım süresi ve siber zorbalık terimini daha önce duyup duymama durumu hakkında veri toplayabilmek adına demografik veriler eklenmiştir. Veriler “Google Formlar” aracılığıyla toplanmıştır. Demografik bilgilerin de yer aldığı formda etik ilkelere dikkat edileceği, çalışma için izin alındığı gibi bilgiler katılımcılara iletilmiş ve toplanan verilerin yalnızca bu çalışma kapsamında kullanılacağı açıklanmıştır. Nicel verilere yönelik istatistiksel analizler, SPSS 27.0 (Statistical Package for the Social Sciences) paket programı ile yapılmıştır. Bulgulara göre, katılımcıların %78,7’si (85) kadın, %21,3’ü erkektir (23). Yaş durumlarına bakıldığında araştırma örnekleminin %13,9’unu 24-30 yaş arası, %62,0’ını 31-40 yaş arası, %24,1’ini 41 yaş üzeri ebeveynler oluşturmaktadır. Ayrıca eğitim durumlarına bakıldığında ebeveynlerin 13’ü ilkokul, 8’i ortaokul, 33’ü lise, 16’sı ön lisans, 37’si lisans ve üzeri mezundur. Araştırmadan hareketle ebeveynlerin siber zorbalık kavramına ilişkin farkındalık düzeylerinin yüksek olduğu, farkındalık düzeylerinin ebeveynlerin cinsiyetlerine ve eğitim durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılaştığı ancak yaşlarına, internet kullanım sürelerine ve siber zorbalık kavramını duyup duymamalarına göre farklılaşmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: eğitim, farkındalık, siber zorbalık

Öğretmenlerin Teknostres ve Dijital Okuryazarlık Becerisinin İncelenmesi

Elif Kandemir ¹, Zehra Yılmaz ¹ & Neşe Sevim Çırak ¹

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Teknolojik gelişmeler, eğitim sektöründe önemli değişimlere yol açarak öğretim süreçlerini etkilemiştir. Özellikle teknolojinin eğitime entegrasyonu, öğretmenler için birçok avantaj sunarken bazı zorlukları da beraberinde getirmektedir. Bu noktada öğretmenlerin dijital yeterlilikleri, teknolojiyi etkili bir şekilde kullanmalarını sağlarken, yeterli düzeyde teknoloji bilgisine sahip olmamaları teknostres yaşamalarına neden olabilmektedir. Bu çalışma, öğretmenlerin teknostres seviyeleri ile dijital yeterliliklerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, Burdur ili merkezinde görev yapan 56 kadın ve 26 erkek olmak üzere toplam 82 öğretmenle gerçekleştirilmiştir. Çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmış, veriler Çoklar ve arkadaşları (2017) tarafından geliştirilen "Öğretmenlerin Teknostres Düzeylerini Belirleme Ölçeği" ile Özden ve arkadaşları (2024) tarafından oluşturulan "Dijital Okuryazarlık Becerisi Ölçeği" aracılığıyla toplanmıştır. Teknostres ölçeği, 5'li Likert tipi olup 28 madde ve beş faktörden (Öğrenme-Öğretme Süreci Odaklı, Mesleğe Yönelik, Teknik Konu Odaklı, Kişisel Kaynaklı ve Sosyal Odaklı) oluşmaktadır. Dijital Okuryazarlık Becerisi Ölçeği ise 15 madde ve üç faktörden (Kazanıma Uygun Araç Seçimi ve Yönlendirme, Eleştirel Okuma, Güvenli ve Eleştirel Yazma) meydana gelmektedir. Veriler betimsel (aritmetik ortalama, standart sapma, frekans) ve çıkarımsal (t-testi, ANOVA) istatistik teknikleriyle analiz edilmiştir. Sonuçlara göre öğretmenlerin teknostres seviyeleri genel olarak orta düzeyde bulunmuştur. Alt faktörler incelendiğinde, mesleğe yönelik teknostres seviyeleri düşük iken, öğrenme-öğretme süreci odaklı, teknik konu odaklı, kişisel kaynaklı ve sosyal odaklı boyutlarda orta seviyede oldukları belirlenmiştir. Dijital okuryazarlık becerileri açısından ise öğretmenlerin genel olarak orta düzeyde olduğu, alt faktörlerde de benzer sonuçların elde edildiği görülmüştür. Cinsiyetin öğretmenlerin teknostres ve dijital okuryazarlık becerileri üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı belirlenmiştir. Yani, kadın ve erkek öğretmenler arasında bu faktörler açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Benzer şekilde, öğretmenlerin mesleki kıdemlerinin de teknostres ve dijital okuryazarlık beceri seviyeleri üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı saptanmıştır. Derslerinde her zaman teknolojiye yaralanan öğretmenlerin, teknolojiyi sık sık veya bazen kullanan öğretmenlere kıyasla daha düşük teknostres seviyelerine sahip oldukları ve dijital okuryazarlık becerilerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Korelasyon ve regresyon analizleri sonucunda, öğretmenlerin dijital okuryazarlık beceri seviyeleri arttıkça teknostres seviyelerinin azaldığı ortaya konmuştur. Bu bulgular, öğretmenlerin dijital okuryazarlık becerilerinin artırılmasının, teknostres düzeylerini azaltmada önemli bir faktör olabileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: öğretmen, teknostres, dijital okuryazarlık

Eğitimde Drama Dersinin Öğretmen Adaylarına Katkısı

Nazlı Kurt

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Eğitim sistemleri, yalnızca akademik bilgi aktarımını değil, aynı zamanda bireylerin sosyal, duyuşsal ve iletişimsel gelişimlerini de hedeflemelidir. Bu bağlamda öğretmen adaylarının çok yönlü gelişimini destekleyen uygulamalı dersler, öğretmen yetiştirme programlarında özel bir öneme sahiptir. Eğitimde drama dersi, öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme, problem çözme, empati kurma, etkili iletişim ve özgüven gibi becerilerini geliştirmeye yönelik yapılandırılmış etkinlikler yoluyla öğrenmeyi destekleyen güçlü bir yöntemdir. Bu çalışmada, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde yürütülen seçmeli "Eğitimde Drama" dersine katılan öğretmen adaylarının bu derse ilişkin görüşleri incelenmiştir. Drama, eğitimde yaratıcı süreci destekleyen, bireyin duygu, düşünce ve davranışlarını oyun yoluyla ifade edebildiği etkili bir öğrenme yöntemidir (Özsoy, 2005). Eğitimde drama; katılımcıların canlandırma, doğaçlama, rol oynama gibi yöntemlerle aktif öğrenme sürecine dâhil olmalarını sağlayarak çok boyutlu bir öğrenme ortamı yaratır (San, 1996). Vygotsky'nin sosyal etkileşim kuramı bağlamında, drama etkinlikleri bireylerin üst düzey bilişsel süreçleri sosyal bağlamda deneyimlemelerine olanak tanır. Ayrıca Carl Rogers'ın öğrenci merkezli eğitim anlayışı da drama dersinde bireyin öznel yaşantısına değer verilmesini desteklemektedir. Bu dersler sayesinde öğretmen adayları hem kendilerini tanıma hem de başkalarının bakış açılarını anlama becerileri geliştirirler. Eğitimde drama uygulamaları, Bloom'un duyuşsal alan hedeflerini de destekleyerek öğretmen adaylarının tutum, değer ve öz farkındalık gelişimlerine katkı sunar. Araştırma nitel araştırma desenlerinden açımlayıcı durum deseni temel alınarak yürütülmüştür. Çalışma grubunu, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde eğitimde drama dersini alan ve araştırmaya gönüllü olarak katılan 21 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Veriler, açık uçlu sorulardan oluşan anketler ve öğretmen adaylarının vize sınavı kapsamında hazırlamış oldukları ürün dosyalarındaki yazılı görüşlerden elde edilmiştir. Veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Katılımcıların sözcük sözcük incelenen ifadeleri kodlanmış ve benzer içerikteki verilerden temalar oluşturulmuştur. Analiz sonucunda elde edilen temalar; duyguların ifadesi, öğretmenlik meslek becerilerinin gelişimi, etkili iletişim, özgüven kazanımı, sınıf yönetimi, empati, konuşma ve ifade becerileri, kendini tanıma, yaratıcı düşünme ve aktif katılım olarak öne çıkmıştır. Öğretmen adayları, dersin kendilerine farklı bakış açıları kazandırdığını, hayal gücünü güçlendirdiğini ve topluluk karşısında kendilerini daha rahat ifade edebildiklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca sınıf yönetimi, öğrenciyle sağlıklı iletişim kurma, etkin dinleme ve çatışma çözme gibi öğretmenlik mesleğine ilişkin birçok beceriyi bu ders aracılığıyla geliştirdiklerini belirtmişlerdir. Araştırma bulgularına göre, eğitimde drama dersi öğretmen adaylarının hem kişisel hem de mesleki gelişimlerine anlamlı katkılar sunmaktadır. Özellikle özgüven, iletişim, empati, yaratıcılık ve grup içi etkileşim becerilerinde gelişim sağlandığı görülmüştür. Bu bulgular, öğretmen yetiştirme programlarında yaratıcı drama gibi uygulamalı derslerin sayısının artırılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, öğretmen adaylarının duyuşsal alan becerilerinin geliştirilmesi ve sınıf içi etkileşimde etkili bireyler hâline gelmeleri açısından bu tür deneyim temelli derslerin eğitim fakülteleri programlarında daha geniş bir yer bulması önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: yaratıcı drama, öğretmen yetiştirme, pedagojik formasyon, iletişim yetkinliği, duyuşsal alan kazanımları, mesleki yeterlikler, özgüven geliştirme, empatik beceriler, sınıf içi etkileşim, aktif öğrenme stratejileri

Teknoloji Kullanımına Yönelik Akademisyen Görüşleri: Türkiye ve Endonezya Örneği

Muhammad Yusuf ¹ & Ahmet Oğuz Akçay ¹

¹ Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkiye

Özet

Yükseköğretimde teknolojinin entegrasyonu son yıllarda yoğun bir şekilde tartışılan bir konudur. Akademisyenler, teknolojinin öğrenme çıktıları üzerindeki olumlu etkilerini kabul etmektedir; ancak eğitimde insani yaklaşımın kaybı, dijital uçurum ve yetersiz altyapı gibi zorluklar devam etmektedir. Endonezya'da teknoloji erişimi sınırlıdır; öğretim üyeleri yeterli destek almamaktadır. Türkiye'de ise kırsal yaşam ve şehir yaşamı farkı, fon eksikliği ve öğretim üyelerinin teknolojiye karşı isteksizliği öne çıkmaktadır. Bu nedenle, teknolojinin stratejik ve kültürel bağlama uygun bir şekilde entegrasyonu için kapsamlı planlama, sürekli eğitim ve kurumsal destek kritik öneme sahiptir. Bu araştırmanın amacı, akademisyenlerin teknoloji entegrasyonuna ilişkin algılarını ortaya koymak, Türkiye ve Endonezya arasındaki benzerlik ve farklılıkları analiz etmek ve her iki ülkedeki yükseköğretim kurumlarının teknoloji altyapısına ilişkin hazırbulunuşluk düzeyini değerlendirmektir. Araştırmada, nitel bir desenlerden durum çalışması yaklaşımı benimsenmiştir. Çalışmanın örneklemini, Türkiye ve Endonezya'daki üniversitelerde sınıf eğitimi alanında ders veren akademisyenler oluşturmaktadır. Örneklem, evrenin ilgili özelliklerini yansıtacak şekilde amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma bulgularına göre, Türkiye ve Endonezya'daki akademisyenler eğitim teknolojilerine, özellikle de kaliteyi, verimliliği ve öğrenmeye erişimi artırma potansiyeline sahip olması açısından olumlu yaklaşmaktadır. Bununla birlikte, teknoloji halen geleneksel öğretim yöntemlerinin yerini alan bir unsurdan ziyade, bu yöntemleri destekleyen tamamlayıcı bir araç olarak değerlendirilmektedir. Eğitim olanakları ve altyapı gibi etkenler teknoloji entegrasyonunu kolaylaştırıcı faktörler arasında yer alırken; teknik yetersizlikler ve kurumsal hazırlık eksiklikleri dijital dönüşüm sürecinin önündeki başlıca engeller olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda, her iki ülkede bulunan yükseköğretim kurumlarının dijital altyapılarının güçlendirmesi ve çeşitlendirilmesi, öğretim elemanlarına yönelik mesleki gelişim olanakları sunması ve tüm bölgelerde teknolojiye eşit erişimin sağlanabilmesi gerekmektedir. Ayrıca, eğitimde insani değerleri koruyabilmek ve evrensel eğitimin etkinliklerinin artırılması adına, teknoloji ile insan etkileşimini dengeleyen pedagojik yaklaşımların benimsenmesi ve dijital dönüşüm sürecini kapsayıcı ve sürdürülebilir kılacak politikaların gençlerin dikkatlerini çekecek şekilde teşvik edilmesi büyük önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: eğitim teknolojisi, akademisyen görüşleri, yükseköğretim, Türkiye, Endonezya

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerindeki Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin İncelenmesi

Rukiye Çoşkunöz ¹ & Gülcihan Yazçayır ^{1*}

¹ Bursa Uludağ Üniversitesi, Türkiye

Özet

Bu çalışmanın amacı; özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde yürütülen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin hizmet alanların ve hizmet sunanların deneyimlerini incelemektir. Araştırmanın problem cümlesi; “Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde yürütülen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin hizmet alanların ve hizmet sunanların deneyimleri nasıldır?” şeklindedir. Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde yürütülen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin hizmet alanların ve hizmet sunanların deneyimlerinin incelenmesini amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji (olgu bilim) deseni kullanılmaktadır. Nitel araştırma yöntemi, bireylerin yaşamlarını devam ettirdikleri dünyayı ve buradaki deneyimlerini ne şekilde algılayıp nasıl yorumladıklarını irdelemek üzere geliştirilen araştırma yaklaşımlarına verilen genel isim olarak tanımlanmaktadır. Araştırma, iki katılımcı grubundan oluşmaktadır. Bunlardan ilki hizmet sağlayıcılar olan özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerindeki psikolojik danışmanlardır. İkinci grup ise hizmet alanlar olarak ise özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinden destek eğitim hizmeti alan öğrenciler ve çocuğu özel eğitim ve rehabilitasyon merkezine devam eden aileler oluşturmaktadır. Araştırmacı tarafından literatür taraması yapılarak hazırlanıp, uzman görüşleriyle ve pilot çalışmalar sonrası son hali verilmiş olan 3 adet (Öğrenci Görüşme Formu, Aile Görüşme Formu, Rehber Öğretmen Görüşme Formu) yarı yapılandırılmış görüşme formları veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırma verileri, görüşmeler ve araştırmacı günlüğü yoluyla toplanmıştır. Elde edilen verilerin analizi tematik analiz yoluyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonuçları; ebeveynlere yönelik rehberlik hizmetleri, özel gereksinimli öğrencilere yönelik rehberlik hizmetleri, rehberlik hizmetlerinde paydaşlar arası iletişim ve iş birliği, rehberlik hizmetlerine ilişkin mesleki gelişim ihtiyaçları ve rehberlik hizmetlerinin gelişimine yönelik beklenti ve öneriler olmak üzere beş tema çerçevesinde açıklanmıştır. Ebeveynlere yönelik rehberlik hizmetleri; çocuğunun durumuna, çocuğunun gelişimini desteklemeye ve çocuğunun özel durumunu kabulüne yönelik bilgilendirme şeklinde sunulduğu belirlenmiştir. Özel gereksinimli öğrencilere sunulan rehberlik hizmetlerinin ise; kişisel sosyal rehberlik, eğitsel ve mesleki rehberlik hizmetleri olduğu anlaşılmıştır. Paydaşlar arası rehberlik hizmetlerinin; uzman-ebeveyn, uzman-öğrenci ve profesyoneller arası iletişim ve iş birliği şeklinde gerçekleştirildiği ortaya çıkmıştır. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde görevli uzmanların yetersizlik gruplarına ve değerlendirme araçlarına ilişkin eğitim ihtiyacı olduğu belirlenmiştir. Rehberlik servisinde hizmet sunan uzmanlara, rehabilitasyon merkezi yöneticilerine ve diğer kişi ile kurumlara yönelik çok sayıda beklentiler ve öneriler ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: özel eğitim, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri, özel gereksinimli birey, psikolojik danışma ve rehberlik, rehabilitasyon danışmanlığı

İşitme Kayıplı Öğrencilerin Okuma Yazma Becerilerinin Gelişimini Destekleyen Bilimsel Dayanaklı Uygulamaların Temel Özellikleri

Gamze Ak ¹, Halise Pelin Karasu ¹ & Elif Akay ¹

¹ Anadolu Üniversitesi, Türkiye

Özet

Bu araştırmanın amacı işitme kayıplı öğrencilerin okuma yazma becerilerinin gelişimini destekleyen bilimsel dayanaklı uygulamaların temel özelliklerini ortaya koymaktır. Bilimsel dayanaklı uygulamalar, güçlü ve yüksek nitelikteki araştırma tasarımlarıyla farklı ve çok sayıda ortamda denenmiş, çok sayıda katılımcı grubu tarafından uygulanmış çalışmalarda üzerinde çalışılan değişkenlerde etkili sonuçlar elde edilen ve bilimsel hakemli dergilerde yayınlanan uygulamalar olarak tanımlanmaktadır (Cook, Smith ve Tankersley, 2012; Sackett, Richardson ve Haynes, 1997; Tekin-İftar, 2018). Son 20 yıllık zaman diliminde yeni doğan işitme taramasındaki ve işitme teknolojisindeki gelişmeler, erken müdahale faktörleri, erken koklear implant, FM sistemleri gibi işitmeye yardımcı teknolojilerdeki gelişmelerle ve yoğun doğal işitsel sözel yöntem gibi yöntemlerle birlikte işitme kayıplı öğrencilerin genel eğitim ortamında işiten akranlarıyla birlikte kaynaştırma eğitimine devam etme oranları artmış ve özellikle okuma yazma becerilerinde işitme kayıplı öğrencilerin işiten akranlarına yakın sonuçlar elde edebilecekleri beklentisi oluşmuştur (Antia ve diğ., 2020; Lederberg ve diğ., 2019; Mayer ve Trezek, 2024). Ancak tüm bu faktörlere rağmen okuma yazma becerilerinde işitme kayıplı öğrencilerin işiten akranlarına göre gecikmelerle karşılaştıkları ve işiten akranlarına benzer ve yakın sonuçlar elde edebilmeleri için sınıf içinde ve sınıf dışında destek eğitim uygulamalarında etkililiği kanıtlanmış bilimsel dayanaklı uygulamaların kullanılması gerektiği belirtilmektedir (Easterbrooks ve Lederberg, 2021; Lund, 2016; Mayer ve Trezek, 2024; Nittouer ve diğ., 2016; Socher ve diğ., 2022; Razaee ve diğ., 2016). Ulusal Okuma Paneli (2008) raporuna göre okuryazarlık becerileri fonolojik farkındalık, ses-harf ilişkisi, kelime bilgisi, okuma akıcılığı, okuduğunu anlama ve yazma becerileri olarak sınıflandırılmıştır. Bu beceriler sözlü dili kullanma yeteneğine dayanmaktadır. Dolayısıyla işitme kayıplı öğrencilerin okuma becerilerinin desteklenmesi için kullanılan bilimsel dayanaklı okuryazarlık uygulamaları sözlü dil becerilerinin gelişimine yönelik olmalıdır (Mayer ve Trezek, 2024). Bu uygulamalar; işitme kayıplı öğrencilerin metinden anlam çıkarmak için okuduğunu anlama stratejilerini bağımsız şekilde kullanabilmelerini, bilişsel süreçlerin okuduğunu anlama sürecinde işlenmesi için kelime tanıma, kelime dağarcığı ve akıcılık becerilerine ilişkin stratejiler hedeflemelerini, farklı türlerde metinleri farklı amaçlar için okuyabilmelerini, kendi anlamasını değerlendirme ve metinler arası bağlantılar kurma gibi üst düzey okuma becerilerini kullanabilmelerini desteklemektedir (Gambrell, Morrow ve Pressley, 2007; Schirmer ve Williams, 2008). Buna ilişkin olarak işitme kayıplı öğrencilerin okuma yazma becerilerinin gelişimini destekleyen bilimsel dayanaklı uygulamaları uygulanırken temel özelliklerinin dikkate alınması ve uygulamaların bu bağlamda sürdürülmesi gerekmektedir. İşitme kayıplı öğrencilerin okuma yazma becerilerinin gelişimini destekleyen bilimsel dayanaklı uygulamaların temel özelliklerini ortaya koyma amacıyla derleme deseni olarak tasarlanan bu çalışmada bir konuya veya problem durumuna yönelik alan yazındaki mevcut araştırma sonuçlarını özetleyen ve genel bir bakış açısı sağlayan derleme türü olan geleneksel derleme kullanılmıştır (Çınar ve Tecik, 2022; Pardo del Val ve Fuentes, 2003). Buna ilişkin olarak işitme kayıplı öğrencilerin okuma yazma becerilerinin gelişimini destekleyen bilimsel dayanaklı uygulamaların temel özellikleri incelenmiş ve işitme kayıplı öğrenciler bağlamında özetlenmiştir. Araştırmada işitme kayıplı öğrencilerin okuma yazma becerilerinin gelişimini destekleyen bilimsel dayanaklı uygulamaların özellikleri on başlık altında incelenmiştir (Gambrell, Morrow ve Pressley, 2007). Bu özellikler “1) okuryazarlık motivasyonunu teşvik eden bir sınıf kültürü yaratmak 2) zevk almak, bilgi edinmek veya bir görevi gerçekleştirmek gibi anlam yaratan okuryazarlık deneyimleri için okumayı öğretmek 3) öğrencilere bağımsız okumayı teşvik etmek için fonolojik farkındalık, kelime bilgisi, akıcılık ve anlama becerilerinde destekleyici eğitim sağlamak 4) öğrencilere okuma için sınıfta bol zaman vermek 5) çeşitli türlerde ve yüksek kaliteli materyaller sağlamak 6) kelime dağarcığını ve kavramları birbirine bağlamak ve genişletmek için birden fazla metin kullanılması 7) önemli kavramları vurgulayan ve önceki bilgi birikimini temel alan, tüm sınıftan oluşan bir topluluk oluşturmak 8) öğretmen ve öğrenci liderliğindeki metin tartışmalarını dengelemek 9) kavramları birbirine bağlamak ve genişletmek için teknolojileri kullanmak ve 10) öğretimi bilgilendirmek için çeşitli değerlendirme teknikleri kullanmak” olarak belirtilmiştir. Araştırma sonucunda işitme kayıplı öğrencilerle okuma yazma becerilerinin gelişimini destekleyen bilimsel dayanaklı uygulamaların, açıklanan özellikleri içermesinin ve bu özelliklere uygun olarak uygulanmasının işitme kayıplı öğrencilerin metinden anlam çıkarmak için okuduğunu anlama stratejilerini bağımsız şekilde kullanabilmelerini, bilişsel süreçlerin okuduğunu anlama sürecinde işlenmesi için kelime tanıma, kelime dağarcığı ve okuma akıcılığı becerilerine ilişkin stratejiler hedeflemelerini, farklı türlerde metinleri farklı amaçlar için okuyabilmelerini, kendi anlamasını değerlendirme ve metinler arası bağlantılar kurma gibi üst düzey okuma becerilerini kullanabilmelerini destekleyebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: işitme kayıplı öğrenciler, okuma, yazma, bilimsel dayanaklı uygulamalar

Çocuk Gelişimi Bölümü Lisans Öğrencilerinin Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi

Hatice Ataş¹ & Ümit Şahbaz²

¹ Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye

² Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Bu çalışma, çocuk gelişimi lisans öğrencilerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin düşünce, tutum ve endişelerinin incelenmesini amaçlamaktadır. Eğitim, bireylerin topluma entegrasyonu ve gelişimi açısından kritik bir rol oynamaktadır; bu nedenle, farklı gelişim gösteren bireylerin eğitim süreçlerinin desteklenmesi büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, kaynaştırma eğitimi, özel gereksinimli bireylerin normal gelişim gösteren akranlarıyla birlikte eğitim alarak sosyal ve akademik becerilerini geliştirmelerine olanak tanıyan bir yaklaşım olarak öne çıkmaktadır. Araştırma, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Sağlık Yüksekokulu'nda 2024-2025 eğitim-öğretim yılı güz döneminde gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunu 179 çocuk gelişimi lisans öğrencisi oluşturmaktadır olup, veri toplama aracı olarak “Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Düşünce, Tutum ve Endişe Ölçeği” ve “Kaynaştırma Eğitimi Bilgi Formu” kullanılmıştır. Elde edilen veriler, öğrencilerin kaynaştırma eğitimine yönelik düşüncelerini, tutumlarını ve endişelerini belirlemeye yönelik analiz edilmiştir. Araştırma bulguları, öğrencilerin kaynaştırma eğitimine yönelik ortalama düşünce düzeyinin olumlu olduğunu ortaya koymuştur. Bununla birlikte, tutum ve endişe boyutlarında farklılıklar tespit edilmiştir. Öğrencilerin kaynaştırma eğitimine ilişkin tutumları, düşüncelerine göre daha düşük bir düzeyde kalmış ve bu durum, öğrencilerin kaynaştırma eğitiminde uygulama süreçlerine dair kesin kaygılar taşıdıklarını göstermiştir. Özellikle, öğrencilerin sınıf düzeylerine göre yapılan analizlerde, daha alt sınıf düzeylerinde olan öğrencilerin kaynaştırma eğitimine yönelik daha olumlu düşüncelere sahip olduğu, üst sınıflara geçtikçe düşüncelerin daha karmaşık bir hal aldığı gözlemlenmiştir. Araştırmanın ikinci bulgusu, endişe boyutunda farklılıkların gözlemlenmediği şeklinde olmuştur; bu durum öğrencilerin kaynaştırma eğitimine dair belirsizliklerinin, eğitim düzeylerinden bağımsız olarak varlığını sürdürdüğünü göstermektedir. Bu sonuç, öğretim süreçlerinde uygulayıcılar ve eğitim sisteminin, öğrencilere yeterli bilgi ve deneyim kazandıracak şekilde yeniden yapılandırılması gerektiğini gösterir. Öğrencilerin kaynaştırma eğitimiyle ilgili bilgi ve deneyim eksikliği, kaygı düzeylerinin azaltılması açısından dikkate alınmalıdır. Sonuç olarak, bu çalışma, kaynaştırma eğitimine yönelik farkındalığın artırılmasında önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir. Araştırma bulguları, kaynaştırma eğitime ilişkin eğitim programlarının içeriğinin zenginleştirilmesini, sertifika programlarının düzenlenmesini ve özel eğitim derslerinin daha kapsamlı hale getirilmesini önermektedir. Ayrıca, çocuk gelişimi alanında ileride yapılacak benzer araştırmalar için literatüre kıymetli bir katkı sunması beklenmektedir. Eğitim uygulayıcıları için, kaynaştırma eğitime dair daha derinlemesine bir anlayış geliştirilmesi ve bu anlayışın uygulamalarına yansıtılması, özellikle özel gereksinimli bireylerin topluma entegrasyon sürecinde büyük önem taşımaktadır. Araştırmanın sonuçları, gelecekteki eğitim politikalarının şekillendirilmesine de ışık tutması açısından değerlidir.

Anahtar Kelimeler: çocuk gelişimi, kaynaştırma eğitimi, özel eğitim

Mind the Gap - Assessing the Strategies and Training in Teaching Bilingual Learners - cooperation between a Speech Therapist and an EFL Teacher

Katarzyna Ita Bieńkowska ¹ & Anna Łobodzińska ²

¹ The Maria Grzegorzewska University, Poland

² State University of Applied Sciences, Poland

Abstract

The main factors contributing to increased exposure to various cultures and languages are among others globalization, migration, and easy media access. As a result, bilingualism and multilingualism among children are becoming more widespread. The literature often highlights the cognitive and educational benefits of the above mentioned. However, the process of social integration and language acquisition in bilingual children is complex. There are numerous challenges not only for the children's families but also for their teachers and therapists. For speech therapists and EFL teachers, accurately diagnosing speech and language difficulties in bilingual children is particularly challenging due to overlapping linguistic influences, variation in language exposure, and the risk of misidentifying typical bilingual development as a disorder. Additionally, bilingual children may experience speech and language difficulties resulting from a combination of endogenous (e.g., neurodevelopmental disorders) and exogenous (e.g., inconsistent language input) factors, making it difficult to pinpoint the root cause of their problems. Given these challenges, it is crucial to enhance university training courses to better equip future speech therapists and EFL teachers. This includes incorporating interdisciplinary coursework on bilingual language development, increasing exposure to real-world case studies of bilingual children, and providing practical training. The question whether bilingualism becomes a burden or a developmental opportunity for a child depends on an individual learner. Numerous studies show the benefits of bilingualism and multilingualism, demonstrating that education in multiple languages leads to positive neurological and cognitive effects, improved concentration, and better academic performance. This presentation examines the challenges in working with bilingual and multilingual children, emphasizing the gap in specialized knowledge. A major obstacle for both speech therapists and teachers is the lack of a shared language with the child's family, making collaboration difficult. To address this, we outline several strategies we find useful, including visual and multilingual communication tools, culturally responsive assessments, and active parental involvement. Strengthening interdisciplinary cooperation and equipping educators and therapists with practical techniques will enhance diagnosis accuracy and improve language support for bilingual learners.

Keywords: speech therapist, speech therapy, EFL teacher, bilingualism, speech and language difficulties, language disorders, neurodevelopmental disorders interdisciplinary cooperation

Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklarda Sosyal Becerilerin Geliştirilmesine Yönelik Müdahale Programlarının Etkinliği: Sistematik Bir Literatür Taraması

Gizem Öztürk¹ & Aynur Tepe²

¹ Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye

² Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

DSM-5'e göre Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB), sosyal etkileşimde kalıcı yetersizlikler, sözel ve sözel olmayan iletişim becerilerinde bozukluklar, sınırlı/tekrarlayan davranışlar ve ilgi alanlarıyla karakterize edilen nörogelişimsel bir bozukluktur (APA, 2013). Bu tanı kriterleri, OSB'li çocukların sosyal ipuçlarını anlamakta, göz teması kurmakta ve empati geliştirmekte zorlandıklarını ortaya koyar. Bu durum, akran ilişkilerinde kopukluklar, sosyal dışlanma ve akademik başarıda düşüş gibi olumsuz sonuçlarla ilişkilendirilmiştir (Güven, 2014). Sosyal beceri gelişimi, OSB'li bireylerin toplumsal katılımını artırmak ve bağımsız yaşam becerilerini desteklemek açısından kritik bir rol oynamaktadır. Bu amaçla geliştirilen müdahale programları arasında Uygulamalı Davranış Analizi (ABA) (Cooper, Heron ve Heward, 2020), Sosyal Öykü Müdahale programı (Gray, 2010), TEACCH (Treatment and Education of Autistic and Related Communication Handicapped Children) Programı (Mesibov, 2004), DIR/Floortime Modeli (Greenspan, 2006), Sosyal Beceri Grupları (Laugeson, 2010), Video Modelleme (Bellini, 2007), PECS (Picture Exchange Communication System) (Frost, 2002), SCERTS (Social Communication, Emotional Regulation and Transactional Support) Modeli (Prizant, 2006) gibi farklı yaklaşımları içerebilmektedir. Ancak, bu programların etkililiği konusunda literatürde belirgin bir tutarsızlık göze çarpmaktadır. Örneğin, PEERS Programı gibi kanıt temelli uygulamalar, sosyal becerilerde istatistiksel olarak anlamlı iyileşmeler sağlarken (Laugeson vd., 2015; Gantman vd., 2012), diğer yöntemlerin (örneğin, Sosyal Öyküler) etkisi örneklem büyüklüğü ve uygulama süresi gibi metodolojik faktörlere bağlı olarak değişkenlik göstermektedir (Turhan, 2015; Kamacı, 2023). Son dönemdeki çalışmalar (örneğin, Kamacı, 2023; Aslan, 2015), doğa temelli eğitim ve grup terapilerinin sosyal becerilerde kısa vadeli iyileşmeler sağladığını gösterse de, bu bulguların çoğu küçük örneklemle sınırlı kalmıştır. Öte yandan, PEERS Programı gibi yapılandırılmış protokollerin, sosyal becerilerde kalıcı değişimler yarattığına dair güçlü kanıtlar mevcuttur (Laugeson vd., 2015). Ancak, bu programların kültürel adaptasyonu (örneğin, Türkiye bağlamında uyarlanması) ve maliyet etkinliği gibi pratik engeller henüz tam olarak aşılanamamıştır (Güven, 2014). PEERS Programı gibi ebeveyn destekli müdahalelerin sosyal kaygıyı azaltmada daha etkili olduğu öne sürülmüştür (Karst vd., 2015). Ancak, bazı çalışmalar ebeveyn katılımının çocuğun motivasyonunu olumsuz etkileyebileceğini savunarak bu yaklaşımı sorgulamaktadır (Gardner vd., 2015). Video modelleme ve sosyal öyküler gibi görsel temelli yöntemler, OSB'li çocuklarda duygu tanıma ve iletişim becerilerini geliştirmede etkili bulunmuştur (Bellini, 2007; Turhan, 2015). Ancak, bu yöntemlerin soyut sosyal durumlara transfer edilebilirliği konusunda şüpheler devam etmektedir (Sazak & Terzioğlu, 2018). OSB'li çocuklara yönelik çalışmalar, ölçüm araçları (örneğin, Social Responsiveness Scale) ve uygulama süreleri (4 hafta ile 6 ay arasında değişen programlar) açısından büyük farklılıklar sergilemektedir (Karst vd., 2015; Schohl vd., 2014). Bu durum, bulguların genellenebilirliğini sınırlamakta ve programların uzun vadeli etkilerinin değerlendirilmesini zorlaştırmaktadır. Bu sistematik literatür taraması, OSB'li çocuklarda sosyal beceri müdahalelerinin etkinliğini metodolojik tutarlılık, örneklem çeşitliliği ve uzun vadeli sonuçlar açısından karşılaştırarak alandaki boşlukları belirlemeyi hedeflemektedir. Ayrıca, kanıt temelli uygulamaların (örneğin, PEERS) hangi bileşenlerinin (rol modelleme, akran etkileşimi) en etkili olduğunu analiz ederek uygulayıcılara somut öneriler sunacaktır. OSB'li çocukların sosyal becerilerini geliştirmeye yönelik müdahaleler, hem akademik hem de klinik bağlamda kritik bir öneme sahiptir. Ancak, metodolojik tutarsızlıklar ve kültürel uyum sorunları, bu alanda standartlaştırılmış protokollerin geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu çalışma, mevcut literatürü sistematik bir şekilde sentezleyerek hem araştırmacılar hem de uygulayıcılar için yol gösterici olmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: otizm spektrum bozukluğu, sosyal beceriler, müdahale programları, çocuk gelişimi, eğitsel müdahale

Türkiye’de Özel Eğitim Öğretmenliği Eğitiminde Afet Kavramı

Faruk Demirsoy

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Afet kavramı “Toplumsal tamamı veya belli kesimleri için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal hayatı ve insan faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan, etkilenen toplumun baş etme kapasitesinin yeterli olmadığı doğa, teknoloji veya insan kaynaklı olay.” olarak tanımlanmaktadır. Afetler etki ettiği topluma, toplumun kırılganlık düzeyine göre hasar vermektedir. Bu amaçla afetlere hazırlıkta en büyük etken afet dirençliliğinin artırılmasıdır. 2009 yılından bugüne bütünleşik afet yönetim sisteminin Türkiye’de uygulanması, dirençli topluma geçişte önemli kazanımlar sağlamaktadır. Sendai ve Hyogo Protokolleri ile birlikte Türkiye’de ve dünyada afetlere hazırlığın anahtar kelimesi artık dirençli toplum olmuştur. Toplumsal direncin artırılması için yapılması gereken toplumun bir bütün olarak afetlere hazır hale getirilmesidir. Bu amaçla yapılacak faaliyetlerden ilki bilimsel olarak afet kavramının toplumun her bir ferdine öğretilmesi olmalıdır. Bu amaçla öğretmenler afet yönetiminde toplumun afete hazır olması konusunda vazgeçilemez aktörlerin başında gelmektedir. Gelecek kuşakların afetlere karşı dirençli olması pek tabii ki öğretmenler sayesinde olacaktır. Öğretmenler sadece bilgi aktaran bireyler değil; aynı zamanda öğrencilerde farkındalık oluşturan, bilinç kazandıran ve davranış geliştiren rehberlerdir. Okulda verilecek afet eğitimleri, öğrenciler aracılığıyla ailelere kadar ulaşarak toplumun büyük bir kısmına yayılabilecektir. Afetlere dirençli bir toplum inşa etmenin yolu en kırılgan grupların direncini artırmakla olacaktır. Özellikle engelli bireylerin afetlerden daha fazla etkilendiği gerçeği de göz önüne alınacak olursa; toplumun afetlere karşı direncini artırma çalışmalarının bu bireylerden başlayarak geliştirilmesi gerekmektedir. Bu anlamda Özel Eğitim Öğretmenleri bahsi geçen bireylere ulaşmak anlamında bir vektör görevi görmektedirler. Ancak Türkiye’de 59 üniversitede bulunan Özel Eğitim Öğretmenliği lisans programlarının AKTS Bilgi Paketleri incelendiğinde afet kavramına karşın bir ders bulunmamaktadır. Özel Eğitim Öğretmenlerinin afetlere karşı donanımı arttıkça hedef kitlelerinde bulunan öğrencilerin de afet bilgi düzeyleri o kadar artacaktır. Bunun için Özel Eğitim Öğretmenliği lisans bölümlerinde müfredat güncellemeleri ile bu durumun sağlanması; mevcut çalışan öğretmenlerin ise hizmet içi eğitim programları ile bu kazanımları kazanması ile engelli bireylerin afetlere karşı pasif mağdurlar değil, aktif paydaşlar haline getirilmesinin mümkün olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: engelli bireyler, özel eğitim öğretmenliği, afet yönetimi

5-6 Yaş Arası Normal Gelişim Gösteren Çocuklar ile Otizm Spektrum Bozukluğuna Sahip Çocukların Dil Gelişim Düzeylerinin Karşılaştırılması

Ümit Şahbaz¹ & Cemile Ertek¹

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB), bireylerin sosyal iletişim, davranış ve motor becerilerindeki farklılıklarla kendini gösteren nörogelişimsel bir durumdur. Bu durum, genellikle erken çocukluk döneminde tanımlanır ve bireylerin gelişim süreçlerinde önemli farklar yaratır. OSB'nin gelişimsel süreçler üzerindeki etkisi, sadece genetik faktörlere değil, çevresel ve demografik unsurlara da bağlıdır. Çocukların motor, dil, kişisel-sosyal ve bilişsel gelişim alanlarının değerlendirilmesi, hem OSB'nin etkilerinin anlaşılmasına hem de bu süreçlerin yönetilmesine olanak sağlamaktadır. Ayrıca, bu değerlendirmeler, gelişimsel gecikmelerin erken aşamalarda tespit edilmesine ve etkili müdahale stratejilerinin planlanmasına yardımcı olur. Dil gelişimi, bireyin çevresiyle etkileşim kurabilmesi, düşüncelerini ifade edebilmesi ve sosyal dünyaya katılım sağlayabilmesi açısından temel bir beceridir. Bu bağlamda, OSB tanısı almış bireylerin dil gelişim süreçlerinin incelenmesi, erken müdahale programlarının yapılandırılması açısından son derece önemlidir. Alan yazında, otizm spektrum bozukluğu tanısı almış bireyler ile normal gelişim gösteren bireylerin dil gelişimi arasındaki farkları ele alan çalışmaların sınırlı olduğunu görülmektedir. Bu sınırlılık, otizm spektrum bozukluğu olan çocukların dil gelişimindeki zorlukları daha iyi anlamak ve desteklemek adına önemli bir araştırma alanı oluşturmaktadır. OSB'li bireylerin dil becerilerindeki gecikmelerin, erken yaşta yapılacak müdahalelerle en aza indirilebileceği kabul edilmektedir. Bu araştırmanın amacı, Isparta ilinde Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı bağımsız anaokulları ve özel eğitim anaokullarına devam eden 5-6 yaş grubundaki normal gelişim gösteren çocuklar ile OSB tanılı çocukların dil gelişim düzeylerinin karşılaştırılmasıdır. Bu amaçla, araştırmada betimsel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 5-6 yaş grubunda yer alan 10 normal gelişim gösteren çocuk ile OSB tanısı almış 10 çocuk olmak üzere toplam 20 çocuk oluşturmaktadır. Araştırma verileri Denver II Gelişimsel Tarama Testi ve araştırmacılar tarafından geliştirilen demografik bilgi formu aracılığıyla toplanmış, elde edilen veriler SPSS 25 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, erken dönemde yapılan müdahalelerin OSB tanısı almış çocukların dil gelişimini olumlu yönde etkilediği, dil gelişiminin, anne sütü alma süresi, doğum haftası, annenin çalışma durumu ve sosyoekonomik faktörler gibi çevresel faktörlerden etkilendiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: erken çocukluk dönemi, otizm spektrum bozukluğu, dil gelişim, özel eğitim

Comparison of Language Development Levels Between 5–6 Year Old Typically Developing Children and Those with Autism Spectrum Disorder

Abstract

Autism Spectrum Disorder (ASD) is a neurodevelopmental condition characterized by differences in social communication, behavior, and motor skills. This condition is typically identified in early childhood and brings about significant variations in individuals' developmental trajectories. The influence of ASD on developmental processes is not solely dependent on genetic factors but also on environmental and demographic variables. Evaluation of children's motor, language, personal-social, and cognitive development facilitates both an understanding of the impacts of ASD and the management of these processes. Moreover, such evaluations enable the early detection of developmental delays and assist in the planning of effective intervention strategies. Language development is a fundamental skill that enables an individual to interact with the environment, express thoughts, and participate in society. In this context, examining the language development of individuals diagnosed with ASD is of utmost importance for structuring early intervention programs. The literature indicates that studies comparing language development between individuals with ASD and those demonstrating typical development are limited. This limitation creates a significant research area aimed at better understanding and supporting the language challenges experienced by children with ASD. It is widely accepted that language delays in individuals with ASD can be minimized through early interventions. The aim of this research is to compare the language development

levels of typically developing children and children diagnosed with ASD, aged 5–6, attending independent kindergartens and special education kindergartens affiliated with the Ministry of National Education in Isparta. For this purpose, a descriptive research method was employed. The study group comprised a total of 20 children—10 typically developing children and 10 children diagnosed with ASD—all within the age group of 5–6 years. Data were collected using the Denver II Developmental Screening Test and a demographic information form developed by the researchers, with the resultant data analyzed via SPSS 25. The study's findings indicate that early interventions positively affect the language development of children diagnosed with ASD, and that language development is influenced by environmental factors such as the duration of breastfeeding, gestational age, the mother's employment status, and socioeconomic factors.

Keywords: early childhood, autism spectrum disorder, language development, special education

Özel Eğitimde İdareci ve Öğretmenlerin Erken Çocuklukta Müdahale Stratejilerine İlişkin Yeterlilikleri ve Mesleki İhtiyaçları

Aynur Tepe

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Davranışsal müdahale stratejileri, erken çocukluk döneminde özellikle gelişimsel risk altındaki veya özel gereksinimli çocukların bilişsel, sosyal ve iletişimsel gelişimlerini desteklemek amacıyla kullanılan, kanıta dayalı öğretim yöntemleridir. Bu stratejiler, çocuğun çevresiyle etkileşim kurmasını, sosyal ipuçlarını anlamasını ve öğrenme süreçlerine daha aktif katılım göstermesini kolaylaştırır. Temel ilkeleri arasında olumlu pekiştirme, sistematik öğretim, görev analizi ve ipucu kontrolü gibi uygulamalar yer alır. Bu bağlamda, davranışsal müdahale stratejileri; göz teması kurma, taklit becerilerinin geliştirilmesi, eşleme, sınıflama ve örüntü oluşturma gibi temel öncül becerileri hedef alarak çocuğun daha karmaşık davranışlar edinmesine zemin hazırlar (Bowe, 2007; Reichow, 2016). Örneğin, göz teması ve taklit becerileri sosyal etkileşimin temelini oluşturduğundan, bu alanlardaki kazanımlar çocuğun dil gelişimi ve akran ilişkileri üzerinde doğrudan etkili olmaktadır (Ingersoll ve Schreibman, 2006). Davranışsal müdahaleler, genellikle oyun temelli öğrenme bağlamında yapılandırılır. Sembolik oyunlar aracılığıyla taklit becerilerinin pekiştirilmesi veya renkli materyallerle oyunlaştırılan eşleme etkinlikleri, çocukların dikkatini artırmakta ve öğrenmenin kalıcılığını desteklemektedir (Güven ve Efe-Azkeskin, 2010; Boyd vd., 2018). Bu yaklaşımlar, sistematik öğretim teknikleri (örneğin aşamalı ipucu sunumu, model olma) ve olumlu pekiştirme ilkeleriyle birleştirildiğinde, davranış değişikliğinin etkililiği anlamlı ölçüde artmaktadır (Barton vd., 2019; Odom vd., 2020). Ayrıca, davranışsal müdahale stratejilerinin çocuğun çevresel ve sosyal bağlamına uyarlanması gerektiği vurgulanmaktadır. Örneğin, sınıflama ve örüntü oluşturma becerilerinin öğretiminde günlük rutinelere entegre edilen etkinlikler, soyut kavramların somutlaştırılmasına katkı sağlamaktadır (Lifter vd., 2011). Bunun yanı sıra, otizm spektrum bozukluğu olan çocuklarda erken ve yoğun davranışsal müdahale programlarının iletişim becerilerini %60'a varan oranda geliştirebildiği bildirilmektedir (Smith ve Iadarola, 2015). Ancak bu stratejilerin etkili şekilde uygulanabilmesi, yalnızca teknik bilgiye değil; aynı zamanda eğitimcilerin bu bilgileri doğru yorumlayıp uygulayabilme yeterliliklerine bağlıdır. Öğretmenlerin, davranışsal ilkeleri oyun temelli etkinliklere entegre etme sürecinde karşılaştıkları zorluklar, müdahale etkililiğini sınırlandırabilmektedir (Stahmer vd., 2020). Bu durum, uygulamalı eğitim modülleri içeren mesleki gelişim programlarının gerekliliğini ortaya koymaktadır (Snyder vd., 2021). Etkin müdahale uygulamaları, yalnızca öğretmenlerin değil; yöneticilerin de bilgi, farkındalık ve destekleyici rollerine bağlıdır. İdareciler, öğretmenlerin kurumsal destek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki gelişimlerini yönlendirmek ve uygulamaların izlenmesini sağlamakla yükümlüdür. Ancak literatür, yöneticilerin erken müdahale stratejilerine dair bilgi düzeylerinin sınırlı olabildiğine işaret etmektedir. Bu durum, öğretmenlerin karşılaştıkları güçlükleri aşmalarını zorlaştırmakta, uygulama kalitesini olumsuz etkileyebilmektedir. Ayrıca, öğretmenlerin erken müdahale programlarının amaç ve kapsamına ilişkin bilgi düzeylerinde farklılıklar bulunduğu ve bu durumun gelişimsel hedeflerin bütüncül biçimde kavranmasını engellediği belirtilmektedir (Akman vd., 2024). Semiz'in (2022) bulguları da öğretmenlerin erken müdahale hizmetlerinden yeterince yararlanmadığını ve etkili yürütüm için sistematik, uygulamaya dönük mesleki gelişim programlarına ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, araştırmada yalnızca genel davranışsal müdahale stratejilerine değil; göz teması kurma, taklit becerilerinin geliştirilmesi, eşleme, sınıflama ve örüntü oluşturma gibi davranışsal ve oyun temelli yöntemlerin erken çocukluk dönemine özgü öncül beceriler üzerindeki rolüne de odaklanılmaktadır. Öğretmen ve yöneticilerin bu temel gelişimsel alanlardaki bilgi düzeylerinin ve mesleki gelişim ihtiyaçlarının belirlenmesi, etkili erken müdahale uygulamaları açısından kritik önkoşullardandır. Bu araştırmanın amacı, özel eğitim kurumlarında görev yapan öğretmen ve idarecilerin erken çocukluk dönemine yönelik müdahale stratejilerine ilişkin bilgi düzeylerini ve mesleki gelişim ihtiyaçlarını belirlemektir. Bu doğrultuda, aşağıdaki alt amaçlar belirlenmiştir:

1. Özel eğitim öğretmenleri ve idarecilerin erken çocukluk dönemine özgü davranışsal ve oyun temelli müdahale stratejilerine ilişkin bilgi düzeylerini ve ihtiyaçlarını belirlemek,
2. Katılımcıların temel erken çocukluk becerilerine (göz teması, taklit, eşleme, sınıflama, örüntü) yönelik bilgi düzeylerini ve ihtiyaçlarını incelemek,

3. Davranışsal müdahale stratejileri uygulanırken öğretmen ve yöneticilerin karşılaştıkları güçlükleri belirlemek.

Bu alt amaçlar doğrultusunda araştırma, özel eğitim paydaşlarının erken müdahale süreçlerindeki yeterliliklerini çok boyutlu bir bakış açısıyla değerlendirmeyi ve bu alandaki mesleki gelişim boşluklarını ortaya koymayı hedeflemektedir. Bu çalışma, özel eğitimde görev yapan öğretmen ve yöneticilerin erken çocukluk dönemine yönelik davranışsal müdahale stratejilerine dair bilgi düzeyleri ve mesleki gelişim ihtiyaçlarını inceleyen nitel bir araştırmadır. Araştırmada durum çalışması deseni tercih edilmiştir. Bu desen, belirli bir olgunun çok yönlü biçimde, kendi bağlamsal koşulları içinde incelenmesine olanak tanır (Yin, 2018). Araştırmanın çalışma grubunu özel eğitim öğretmenleri ile bu kurumlarda yönetici pozisyonunda bulunan idareciler oluşturmaktadır. Katılımcılar, amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örneklemesiyle seçilmiştir. Bu yöntemle, bilgi düzeyleri ve kurumsal yapılar arasında çeşitlilik sağlanması amaçlanmıştır. Veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanacaktır. Form; göz teması, taklit, eşleme, sınıflama, örüntü oluşturma gibi davranışsal becerilere ilişkin bilgi düzeyleri, oyun temelli ve davranışsal müdahale stratejilerine ilişkin bilgi düzeyleri, karşılaşılan güçlükler ve mesleki gelişim ihtiyaçlarını ele alan açık uçlu sorulardan oluşmaktadır. Form, literatür taraması ve uzman görüşleri doğrultusunda hazırlanmış, içerik ve dil açısından düzenlemelere tabi tutulmuştur. Veriler, betimsel analiz yöntemiyle çözümlenecektir. Bu analiz, önceden belirlenen temalar doğrultusunda verilerin kodlanması, anlamlı parçalara ayrılması ve doğrudan alıntılarla desteklenerek sunulmasını içerir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Kodlama işlemi bağımsız iki araştırmacı tarafından yürütülecek, görüş birliği sağlamak üzere ortak değerlendirme yapılacaktır. Araştırmanın güvenilirliğini artırmak amacıyla katılımcı onayı (member checking) ve uzman görüşüne başvurulacak, yansızlık ilkesine bağlı kalınarak araştırmacı önyargısı en aza indirilecektir.

Anahtar Kelimeler: özel eğitim, erken çocukluk, müdahale stratejileri, mesleki yeterlilik ve ihtiyaçlar

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Sıfır Atık Kavramına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi*

Fazilet Merve Ketenci Tona ¹, Murat Vural ², Dilek Çelikler ² & Burak Eren ¹

¹ Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye

² Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Türkiye

Özet

Bu çalışmanın amacı özel eğitim öğretmenlerinin sıfır atık kavramına ilişkin görüşlerinin incelenmesidir. Öğretmenlere yönelik hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan soruların ele alınan konuyu kapsayıp kapsamadığı, soruların herkes tarafından açık ve net bir şekilde anlaşılır olup olmadığı göz önüne alınarak 2 alan uzmanı tarafından incelenmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda öğretmenlere yönelik olarak, görev yaptıkları okul kademe türü, hizmet süreleri, sıfır atık kavramına ilişkin bilgi düzeyleri, sıfır atık ile ilgili katıldıkları herhangi bir etkinlik/egitim/çalışmaya katılım durumları, sıfır atık temalı 5D uygulamalara ilişkin bilgi düzeyleri, bireysel olarak sıfır atığa yönelik olarak ele aldıkları çalışmalar, sıfır atık kavramına öğretmenlik uygulamalarında yer verme durumları, 5D uygulamalarına öğretmenlik uygulamalarında yer verme durumları sorulmuştur. Öğretmenlerin görüşleri nitel araştırma yöntemi kullanılarak, içerik analizi ile analiz ederek incelenmiştir. Çalışmaya Samsun ilinde görev yapan 15 özel eğitim öğretmeni katılmıştır. Öğretmenlerin 6 tanesi I. kademe, 4 tanesi II. kademe, 5 tanesi ise III. kademe görev yapmakta olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin çalışma sürelerine bakıldığında ise 0-10 yıl arası hizmet süresi bulunan 3 öğretmen, 10-20 yıl hizmet süresi bulunan 6 öğretmen ve 20-30 yıl hizmet süresi bulunan 4 öğretmen, 30 yıl ve üzeri hizmet süresi bulunan 2 öğretmen yer aldığı görülmüştür. Görüşme formuna ilişkin cevaplar incelendiğinde öğretmenlerin sıfır atık kavramını en çok geri dönüşüm (%43), atıkları değerlendirmek (%38) ve israfın önlenmesi (%19) temalarına yönelik olarak nitelendirdikleri görülmektedir. Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun (%96) sıfır atık temalı 5D uygulamalarını bilmediği ve etkinliklerinde yer vermedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Görüşme sonuçları özel eğitim öğretmenlerinin sıfır atık kavramına yönelik bilgi düzeylerinin yetersiz olduğunu, öğretmenlik uygulamalarında sıfır atık ve 5D uygulamalarına yer vermediklerini göstermektedir. Bu çalışmanın sonuçları dolaylı olarak özel gereksinimli çocukların sıfır atık 5D uygulamalarına yönelik bilgi eksiklikleri olduğunu ifade etmektedir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, özel eğitim öğretmenlerinin sıfır atık kavramı ve özellikle 5D uygulamaları hakkında bilgi düzeylerinin artırılmasına yönelik hizmet içi eğitim programlarının düzenlenmesi önerilmektedir.

* Bu çalışma TÜBİTAK 4008 Özel Eğitimde Kapsayıcı 5D Uygulamaları: Sürdürülebilir Doğa adlı projeye ilişkin bir akademik çıktıdır.

Anahtar Kelimeler: özel eğitim, sıfır atık, sürdürülebilirlik

Çalışma Dünyası Nasıl Bir Mezun Bekliyor?

Hacı Arif Doğanülkü

Çukurova Üniversitesi, Türkiye

Özet

Günümüz iş dünyasında yeni mezunların istihdam edilebilirliklerini artırmak için sahip olmaları gereken beceri ve yetkinlikler, işverenlerin beklentileri doğrultusunda şekillenmektedir. Bu beklentiler, mezunların kariyerlerine başarılı bir başlangıç yapabilmelerinde ve iş piyasasının rekabetçi ortamında barınabilmelerinde kritik öneme sahiptir. Dolayısıyla işverenlerin üniversite mezunlarından hangi beceri ve yetkinlikleri talep ettiğini ortaya koymak, iş gücü piyasasının dinamiklerini anlamak ve işe geçiş süreçlerindeki etkili faktörleri bilmek açısından oldukça önemlidir. Bu bağlamda gerçekleştirilen bu çalışmanın amacı, işverenlerin işe alım sürecinde üniversite mezunu bireylerden ne tür yetkinlikler beklediğini belirlemektir. Bu araştırmanın katılımcıları çeşitli özel sektör kuruluşlarında görev yapmakta olan sekiz işe alım uzmanından (işveren temsilcisi) oluşmaktadır. Katılımcıların yaşları 32 ile 51 arasında değişmekte olup yaş ortalamaları 38'dir. Katılımcıların mesleki deneyimleri ise 7 ile 28 yıl arasında değişmektedir. Araştırma nitel araştırma temelli olup fenomenolojik desende tasarlanmıştır. Veriler araştırmacı tarafından hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formu doğrultusunda katılımcılar ile bireysel görüşmeler yapılarak toplanmıştır. Katılımcılardan elde edilen veriler, nitel araştırma analiz tekniklerinden birisi olan içerik analizi ile analiz edilmiştir. Analiz sonucunda veriler sekiz tema, yirmi sekiz kod altında toplanmıştır. Bu temalar (1) akademik yetkinlik, (2) çalışma kültürü, (3) sosyal/iletişim becerileri, (4) problem çözme becerileri, (5) dijital ve teknolojik yetkinlikler, (6) esneklik ve öğrenme yeteneği, (7) deneyim ve (8) proaktif davranışlardır. Akademik yetkinlik teması teknik beceriler (veri analizi, yazılım gibi), teorik bilgi ve analitik düşünme kodlarından oluşmaktadır. Çalışma kültürü teması iş etiği, profesyonellik, ekip çalışmasına yatkınlık, kurum kültürüne uyum, çalışma disiplini ve sorumluluk bilinci kodlarından oluşmaktadır. Sosyal/iletişim becerileri teması etkili sözlü ve yazılı iletişim, sunum becerileri, müşteri ile iletişim, çatışma yönetimi ve müzakere becerileri kodlarından oluşmaktadır. Problem çözme becerileri teması yaratıcı düşünme becerisi, stratejik karar verme ve veri temelli düşünme kodlarından oluşmaktadır. Dijital ve teknolojik yetkinlikler teması dijital okuryazarlık, yeni teknolojilere uyum, uzaktan çalışma ve çevrim içi iş süreçlerine uyum kodlarından oluşmaktadır. Esneklik ve öğrenme yeteneği teması değişime uyum sağlama becerisi, sürekli öğrenme ve kendini geliştirme motivasyonu kodlarından oluşmaktadır. Deneyim teması staj yapmış olma, gerçek iş deneyimi ve proje bazlı veya gönüllü çalışmalarda bulunma kodlarından oluşmaktadır. Son olarak proaktif davranışlar teması ise inisiyatif alma, liderlik, yenilikçilik ve sosyal ağ oluşturma kodlarından oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: iş dünyası, mezun, yetkinlikler, istihdam

**Lise Öğrencilerinde Akademik Başarının Yordayıcıları Olarak Akademik Azim,
Akademik Benlik Saygısı, Psikolojik Dayanıklılık, Okula Aidiyet Duygusu, Devam
Durumu ve Demografik Değişkenlerin Katkılarının İncelenmesi: Bursa İli Gürsu İlçesi**

Hazal Gazioğlu

İstanbul Aydın Üniversitesi, Türkiye

Özet

Bireyin yaşamı boyunca aile, okul ve toplum alanında elde ettiği başarılar önemli bir işleve sahiptir. Bireyin okul alanında elde ettiği başarının alt başlığı olan akademik başarı; dönem sonu ya da yıl sonu not ortalaması, ders geçme notu, ağırlıklı not ortalaması vb. şeklinde tanımlanmaktadır. Akademik ve kariyer gelişimde önemli kıstas olan akademik başarı kavramı, zamanlarının önemli ve büyük bölümünü okulda geçiren genç bireylerin gelecek yaşamına ilişkin kararlı ve yerinde seçimlerde bulunmasını etkilemektedir. Bu çalışmada, lise öğrencilerinde akademik başarının yordayıcıları olarak akademik azim, akademik benlik saygısı, psikolojik dayanıklılık, okula aidiyet duygusu, aylık ortalama gelir, devam durumu ve cinsiyet değişkenleri bakımından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırma ile lisede öğrenim gören öğrencilere yönelik akademik başarının yordayıcılarına ilişkin bir model oluşturmak amaçlanmıştır. Çalışmanın örneklemini Bursa ili Gürsu ilçesinde bulunan farklı okul türlerinde öğrenimine devam eden 11. sınıf düzeyinde 441 katılımcı oluşturmuştur. Örnekleme bulunan öğrencilerin %42'si kız ve %58'i erkektir. Araştırmada ölçme aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Akademik Azim Ölçeği, Coopersmith Akademik Benlik Saygısı Envanteri, Ergen Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği ve Okula Aidiyet Duygusu Ölçeği kullanılmıştır. Öncelikle araştırmaya ilişkin betimleyici istatistik analizleri ve değişkenler arası ilişkilerden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Sonrasında kalibrasyon ve çapraz geçerleme örneklemini ile incelenen adımlı çoklu regresyon analizi (ÇRA) sonuçlarının bulgularına yer verilmiştir. Ayrıca öğrencilerin demografik bilgilerini ortaya koymak amacıyla kişisel bilgi formu hazırlanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 22 programında çözümlenmiştir. Değişkenlerin akademik başarının anlamlı birer yordayıcısı olup olmadıkları Adımlı (Stepwise) Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi kullanılarak incelenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara modelin, akademik başarı düzeyinde gözlemlenen varyansın %20.9'unu açıkladığı bulunmuştur. Sonuç olarak, devamsızlık sayısı ($\beta = -.356$, $p < .001$) arttıkça akademik başarı azalmakta; aile aylık gelir ($\beta = .178$, $p = .001$) ve akademik benlik saygısı arttıkça ($\beta = .154$, $p = .005$) arttıkça akademik başarı artmaktadır. Buna ek olarak, erkek yerine kız olmanın da ($\beta = .240$, $p < .001$) akademik başarıyı pozitif yönde yordayıcı bir etken olduğu bulunmuştur. 284 kişilik kalibrasyon örnekleminiyle yapılan regresyon analizi ile 157 kişilik çapraz geçerleme örnekleminiyle yapılan regresyon analizi sonuçları çoğunlukla örtüşen sonuçlar vermiştir. Bu, regresyon analizi modellerinden ilkinin akademik başarıdaki varyasyonun %20.9'unu açıkladığını ve ikincinin akademik başarıdaki varyasyonun %15.4'ünü açıkladığını göstermektedir. Bununla birlikte bağımsız değişkenlerden devamsızlık sayısı, cinsiyet ve aile aylık gelir değişkenleri iki regresyon analizi modelinde de birbirine yakın Beta (β) değerlerine sahip olmakla birlikte anlamlı olarak yordayıcı etkiye sahiptirler. Elde edilen bulgular alanyazın bağlamında tartışılarak önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: akademik başarı, akademik azim, akademik benlik saygısı, psikolojik dayanıklılık, okula aidiyet duygusu

Duygu Düzenleme Stratejileri ve Algılanan Sosyal Desteğin Probleml  İnternet Kullanımını Yordama Düzeyinin İncelenmesi

Büşra Uyar Cengiz ¹ & Firdevs Savi  akar ²

¹ Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye

² Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

 zet

Bu çalışmanın amacı ergenlerde duygu düzenleme stratejileri ve algılanan sosyal desteğin probleml  internet kullanımını yordama düzeyinin incelenmesidir. Araştırma, ilişkisel tarama modelinde tasarlanmıştır. Çalışma 2024-2025 eğitim  ğretim yılında 9., 10., 11. ve 12. sınıfta öğrenim gören 122'si kadın 84'  erkek olmak üzere 206 lise  ğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Duygu Düzenleme Stratejileri  l eği, Algılanan Sosyal Destek  l eği ve Genelleştirilmiş Probleml  İnternet Kullanımı  l eği 2 kullanılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiş ve veri analizi aşamasında Pearson Momentler Korelasyon Katsayısı ve  oklu Regresyon Analizi kullanılmıştır. Yapılan analizlerden elde edilen bulgularda, probleml  internet kullanımı ile duygu düzenleme stratejileri arasında pozitif yönde ve anlamlı düzeyde bir ilişki varken; probleml  internet kullanımı ile algılanan sosyal destek arasında negatif yönde ve anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Duygu düzenleme stratejileri ve algılanan sosyal desteğin probleml  internet kullanımını anlamlı düzeyde yordadığı bulunmuştur. Duygu düzenleme stratejileri probleml  internet kullanımını pozitif yönde ve anlamlı düzeyde yordarken; algılanan sosyal destek negatif yönde ve anlamlı düzeyde yordamaktadır. Araştırmadan elde edilen bulgulara dayalı olarak ergenlerde probleml  internet kullanımını  nleme ve müdahale çalışmalarında duygu düzenleme stratejileri ve algılanan sosyal desteğin rolüne odaklanılması önemli olacaktır.

Anahtar Kelimeler: duygu düzenleme stratejileri, algılanan sosyal destek, probleml  internet kullanımı

Psikolojik Danışma Öz-Yeterliğinin Yordayıcıları Olarak Çok Kültürlü Psikolojik Danışma Yeterlikleri ve Koşulsuz Kabul Eğiliminin İncelenmesi

Demet Taşcı

İstanbul Aydın Üniversitesi, Türkiye

Özet

Psikolojik danışma öz-yeterliği, etkili ve verimli bir psikolojik danışma süreci için psikolojik danışmanların sahip olması gereken özelliklerden biridir. Danışanların kültürünü göz önünde bulundurarak onları koşulsuz kabul eden psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz- yeterliklerinin yüksek olduğu araştırmalarla ortaya konmuştur. Bu çalışmada, çokkültürlü psikolojik danışma yeterlikleri, koşulsuz kabul eğilimi, cinsiyet, yaş, lisans mezuniyeti, mezuniyet düzeyi, çalışma süresi ve kültüre duyarlılıkla ilgili ders almanın psikolojik danışmanların öz-yeterlik düzeylerini ne derece yordadığı araştırmak amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini rehberlik araştırma merkezlerinde, devlet veya özel okullarda çalışmakta olan psikolojik danışmanlar oluşturmuştur. Veriler, araştırmacı tarafından hazırlanan Demografik Bilgi Formu, Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik Ölçeği, Çokkültürlü Psikolojik Danışma Yeterlikler Ölçeği ve Koşulsuz Kabul Eğilimi Ölçeğine verilen cevaplardan elde edilmiştir. Elde edilen veriler SPSS programında çözümlenecektir. Değişkenlerin psikolojik danışma öz-yeterliğinin anlamlı birer yordayıcısı olup olmadığını belirlemek için adımli çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılacaktır. Analiz sonucunda ortaya konan bulguların alan yazına önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: psikolojik danışma öz-yeterliği, çok kültürlü psikolojik danışma yeterlikleri, koşulsuz kabul

Üniversite 1. Sınıf Öğrencileri Arasında Sigara ve Tütün Ürünleri Kullanım Sıklığı ve Etki Eden Faktörlerin İncelenmesi

Sevinç Sütü¹ & Firdevs Savi Çakar¹

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Günümüzde madde kullanımı tüm toplumlar gibi ülkemiz için de ciddi bir tehdit olmaya devam etmektedir. Tüm yaş gruplarına göre gençlerin tüm bağımlılık yapıcı maddelere başlamak açısından toplumun en riskli grubu olduğu bilinmektedir. Gençler arasında en yaygın madde kullanımı türlerinden birisi de sigara ve tütün ürünleridir. Tütün ve tütün ürünleri, içerdiği nikotin nedeniyle yüksek oranda bağımlılık yapan ve uzun dönemde ciddi pek çok sağlık problemi için önemli risk faktörü olarak kabul edilmektedir. Üniversiteye başlama dönemi bu anlamda önemli bir süreç olup, bu dönemde yapılacak madde kullanımını önleme ve müdahale çalışmalarına ihtiyaç giderek artmaktadır. Bu kapsamda üniversitelerde özellikle 1. Sınıf düzeyinde yapılacak farkındalık ve koruyucu çalışmalar önem kazanmaktadır. Bağımlılıkla mücadele çalışmalarının ilk aşamasında kullanım yaygınlığı ve kullanım riskini arttıran nedenlerin belirlenmesinin önemli olduğu bilinmektedir. Bu çalışmada Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi (MAKÜ) 1. Sınıf öğrencileri arasında tütün kullanım sıklığının ve etki eden faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma tarama modelinde tasarlanmış ve kesitsel türdedir. Çalışmanın evrenini Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nde 1. Sınıfta eğitim görmekte olan 9050 öğrenciden, evreni temsil edecek sayıda randomizasyonla 981 öğrenciden veri toplanmıştır. Katılımcıların %50,1'i en az bir kez herhangi bir tütün ürününü denediğini belirtmiştir. Katılımcıların yaş ortalaması 21,6 ±4,4 (min.18 -max.57), sigara deneyimi için yaş ortalaması 16,61 ±2,8 (min=9, max=32) olarak tespit edilmiştir. Araştırmanın amacı doğrultusunda araştırmacılar tarafından geliştirilen açık uçlu anket formu sosyodemografik özellikler ve tütün kullanım özelliklerini sorgulayan sorulardan oluşmuştur. Verilerin analizinde; tanımlayıcı istatistikler ve ile analitik değerlendirmelerde ki-kare testi ve binary logistic regression yöntemi ile analiz yapılmıştır. Araştırmada üniversite 1. sınıf öğrencileri arasında tütün kullanım sıklığı %27.1 iken, tütün kullanımına başlama yaşının minimum 9 olduğu bulunmuştur. Erkek olmak tütün bağımlılığı riskini arttırırken; kadınlar arasında da sigara kullanımının azımsanmayacak düzeyde olduğu görülmektedir. Ekonomik zorluklar, iyilik halini sağlamaya yönelik mekanizmaların yetersiz kaldığı durumlar ve öğrenciyken aynı zamanda çalışmak durumunda kalan kişiler arasında sigara/tütün ve tütün ürünlerine bağımlılık düzeyinin yüksek olduğu görülmektedir. Elde edilen bulgular ışığında, gençlerin tam iyilik halinin sağlanabilmesi için bağımlılıkla mücadelenin önemi giderek artarken, bu kapsamda tütün ve tütün ürünlerine daha fazla odaklanılmasının önemi açıkça görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: madde bağımlılığı, gençlik, sigara ve tütün ürünleri, önleme ve tedavi

Romantik İlişkisi Olan Kadınların Psikolojik İyi Oluş Düzeylerinin Yordanmasında Duygu Düzenleme Becerisi ve Kendini Susturmanın Rolü*

Zeynep Güneş¹ & Burcu Pamukçu Karasu¹

¹ Ege Üniversitesi, Türkiye

Özet

Gelişen ve değişen dünyada bireyin ön plana çıktığı günümüzde olumlu duygular ve yaşam doyumu ile karakterize olan psikolojik iyi oluş bireylerin ruh sağlığı için gittikçe önem kazanmaktadır. Ergenlikle başlayan ve genç yetişkinlik dönemiyle özdeşleşen romantik ilişkiler de psikolojik iyi oluşu belirleyen ilişkiel etmenler arasında önemli yer tutmaktadır. Toplumsal cinsiyet rollerinin ve kültürel normların şekillendirdiği romantik ilişkiler kimi zaman kadınlar için travmatik ve yıpratıcı olabilmektedir. Romantik ilişkilerde iletişim eksiklikleri ve işlevsiz başa çıkma yollarıyla duygu düzenlemeden uzak bir dinamik içinde olmak kadınların toplumsal normlar, şiddet görme ya da terk edilme korkusu sonucu meydana gelen kendini susturma kavramıyla açıklanmaktadır. Gerçekleşen olay ve durumlara verilen içsel ve dışsal tepkilerin fark edilmesi, adlandırılması, anlamlandırılması ve değişimlenmesi anlamına gelen duygu düzenleme becerileri; kendi sesini kaybetme olarak da görülen bir diğerinin istek ve ifadesi için kendi duygu, düşünce, ihtiyaç ve isteklerini yok sayma olan kendini susturma ile ketlenmektedir. İfade edilemeyen bir benlik sonucu bastırılan ya da görmezden gelinen duygular ise olumsuz duygulanım ve düşük yaşam memnuniyetine sebep olabilmektedir. Bu da romantik ilişki içinde bulunan kadınların psikolojik iyi oluş hallerini zedeleyerek travma yaşamalarına, depresyon ve yeme bozuklukları başta olmak üzere çeşitli psikolojik rahatsızlıklara açık hale gelmelerine sebep olabilmektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri böylelikle kadınların psikolojik iyi oluşları üzerinde duygu düzenleme becerilerinin sağlıklı şekilde gerçekleşmesini önleyerek ve kendini susturmayı ortaya çıkararak olumsuz etkilere neden olmaktadır. Bu çalışmanın amacı duygu düzenleme becerileri ve ülkemiz alanyazınında çok az çalışılan kendini susturma kavramlarının romantik ilişki içinde olan kadınların psikolojik iyi oluşlarını ne düzeyde yordadığını ortaya koymaktır. Bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkiel araştırma modeli kullanılmıştır. Çalışmanın evrenini 2024-2025 öğretim yılı Güz döneminde Ege Üniversitesi Bornova kampüsünde bulunan fakültelere devam eden 16211 genç yetişkin kadın öğrenci oluşturmaktadır. Örneklem seçkisiz örnekleme türlerinden tabakalı örnekleme yoluyla belirlenmiş ve evreni oluşturan kadın üniversite öğrencilerinin fakültelere göre dağılım oranı dikkate alınarak örnekleme oluşturan kadın lisans öğrencilerinin sayısı belirlenmiştir. Böylelikle örneklem Ege Üniversitesi Bornova Kampüsünde öğrenim gören romantik ilişkisi olan 419 kadın lisans öğrencisinden oluşmuştur. Araştırma kapsamında veri toplamak için Kişisel Bilgi Formu, Duygu Düzenleme Becerileri Ölçeği (Vatan ve Kahya, 2018), Kendini Susturma Ölçeği (Bozkur, 2023) ve Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (Telef, 2013) kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 23.0 programı kullanılmış ve bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki yordama gücünü belirlemek amacıyla aşamalı çoklu doğrusal regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular duygu düzenleme becerileri ile psikolojik iyi oluş puanları ($r=.45$; $p<.01$) arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ve orta düzeyde bir ilişki olduğunu; kendini susturma ile psikolojik iyi oluş puanları ($r=-.31$; $p<.01$) arasında ise negatif yönlü, istatistiksel olarak anlamlı ve orta düzey bir ilişki olduğunu göstermektedir. Yapılan aşamalı çoklu doğrusal regresyon analizi sonucunda bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken olan psikolojik iyi oluş toplam varyansını %22.8 oranında açıkladığı ve regresyon denkleminin anlamlı olduğu bulunmuştur ($R=.48$ $R^2=.23$, $F(1,416)=16.449$, $p<.001$). Duygu düzenleme becerilerinin psikolojik iyi oluş varyansını tek başına %19.9 oranında açıkladığı, kendini susturmanın ise toplam varyansa %2.9 katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırmanın sonucunda duygu düzenleme becerilerinin psikolojik iyi oluşu pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde; kendini susturmanın ise psikolojik iyi oluşu negatif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir. Romantik ilişki içinde bulunan kadınların duygu düzenleme becerilerini etkili kullanmalarının ve kendini susturma yapmamalarının psikolojik iyi oluş düzeylerini artıracaklarını söylemek mümkündür. Bu ise ancak duygu düzenleme becerilerinin bireylere kazandırılması ve toplumsal cinsiyet rollerinin romantik ilişkiler başta olmak üzere her alanda sağlıklı şekilde evrim geçirmesi ile sağlanabilir.

[*] Bu çalışma Doç. Dr. Burcu Pamukçu Karasu danışmanlığında Psk. Dan. Zeynep Güneş'in Ege Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde devam eden yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir.

Anahtar Kelimeler: psikolojik iyi oluş, duygu düzenleme becerileri, kendini susturma, toplumsal cinsiyet rolleri, romantik ilişkiler

Yas Yaşayan Kadınlarda Psikolojik Sağlamlık Psiko-Eğitim Programının Etkililiği

Gamze Fışkınlı ¹ & Firdevs Savi Çakar ²

¹Pamukkale Üniversitesi, Türkiye

²Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

İnsanlar yaşamın doğal döngüsü içinde pek çok farklı kayıp ya da kayıp riskiyle karşılaşabilir. Sevilen birinin ölümü, yakın bir ilişkinin sonlanması, organ veya uzuv kaybı, iş kaybı, maddi kayıplar ya da soyut-düşünsel değerlerin yitimi bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Bununla birlikte, ölüm, geri dönüşü olmayan bir sona işaret etmesi nedeniyle birey için en acı verici kayıplardan biri olarak kabul edilir (Bildik, 2013). Yas, bir kayıp durumuna verilen duygusal, bilişsel, davranışçı ve fizyolojik tepkiler bütünüdür (Worden, 2009). Her bireyin yas sürecini etki eden faktörlerin farklı olması sebebiyle karmaşık bir süreçtir ve bireyin psikolojik sağlığını derinden etkileyebilir. Bu süreçte geride kalan bireylerin yasını yaşayıp günlük hayatına geri dönmesi en beklendi davranışlardan biridir. Bireyin yaşamındaki değişimlere sağlıklı bir şekilde adapte olabilmesi psikolojik sağlamlığı ile yakından ilgilidir (Stroebe ve Schut, 1999). Psikolojik sağlamlık (resilience), bireyin zorlayıcı yaşamsal olaylarla başa çıkma kapasitesini ifade eden bir kavramdır (Masten, 2001). Bu kavram, bireyin kayıplarından, travma durumlarından, kriz ya da uzun süreli stres durumlarından sonra yeniden işleve kavuşmasını ve uyum sağlamasını vurgular. Psikolojik sağlamlığı yüksek kişiler, zorlantılı bir yaşantı veya kaybı atlattıktan sonra önceki durumlarına daha hızlı dönüş yapabilirler. Psikolojik sağlamlık, bazı bireyler için doğuştan gelen bir özellik olsa da bazı bireylerde ise yaşadıkları olumsuz durumlara bağlı olarak sonradan öğrenilir. Bu sebeple psikolojik sağlamlık, birçok parametreye bağlı ve stabil kalmayan bir olgudur. Kişinin psikolojik sağlamlığını belirleyen koşulların değişmesi durumunda kişinin psikolojik sağlamlığı da bu durumlardan etkilenecek ve vereceği tepkiler de bu doğrultuda şekillenecektir (Kaya, 2019). Psikolojik sağlamlık ve yas arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmalar, genellikle bireylerin bireysel farklılıklarını ele almakta, ancak psikoeğitim programlarının etkinliğine odaklanmamaktadır. Bu çalışma, kayıp yaşayan kadınlarda psikolojik sağlamlığı artırmayı hedefleyen bir psikoeğitim programının etkilerini inceleyerek, alan yazındaki bu önemli boşluğu doldurmayı hedeflemektedir. Bu bağlamda, bu çalışma psikoeğitimin bireylerin yaşamsal krizlere karşı daha dayanıklı hale gelmesine katkı sağlayabileceğini göstermesi açısından önemlidir. Bu çalışmanın amacı, yas yaşayan kadınlarda psikolojik sağlamlığı artırmak için geliştirilen psikoeğitim programının etkinliğini değerlendirmektir. Araştırma ön-test son-test deney ve kontrol grubu yer alan yarı deneysel desende tasarlanmıştır. Araştırma da Yas Ölçeği, Yetişkinler İçin Psikolojik Sağlamlık Ölçeği ve demografik bilgiler formu kullanılmıştır. Yas puanı yüksek ve aynı zamanda psikolojik sağlamlık düşük 12 kadın deney grubuna, 12 kadın ise kontrol grubuna alınmıştır. Deney grubu ile 8 oturumluk “Yas Yaşayan Kadınlarda Psikolojik Sağlamlık Psiko-Eğitim” programı uygulanmıştır. Kontrol grubuna herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Araştırma sonucunda psiko-eğitim programının psikolojik sağlamlığı artırıcı etkisinin bulunduğunu ve psiko-eğitim programının yas reaksiyonlarını azaltmada etkili olduğunu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: psikolojik sağlamlık, yas, psiko-eğitim

Yakını Vefat Eden Bireylerin Acının Dönüştürücü Gücü Kavramına İlişkin Görüşlerinin ve Acı ile Baş Etme Yöntemlerinin İncelenmesi

Rumeysa Sağır ¹ & Zeynep Karataş ¹

¹Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Birinci dereceden aile üyelerinin ölümü, kişi için oldukça zorlayıcı ve acı verici bir durumdur. Aile üyesinin ölümü sonrası yaşanan acının etki düzeyi zaman içerisinde değişmektedir. Bu acı, kişinin başına gelen olumsuz yaşam olayları karşısında onu dönüştürerek daha sağlam bir hale getirebilir. Acının dönüştürücü gücüne olan inançlar bu noktada kişiyi pozitif yönde değiştirebilir. Araştırmada; birinci derece yakını, aile üyesi (anne, baba, abla, abi, kardeş), vefat eden yetişkin bireylerin acının dönüştürücü kavramına ilişkin görüşlerinin ve yaşadıkları bu acı verici deneyimle baş etme yöntemlerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda yetişkin bireylerin acının dönüştürücü gücü kavramına dair görüşlerini incelemek, yaşanan duyguları ve acı ile baş etmede kullandıkları yöntemleri kendi deneyimlerinden hareketle detaylı bir şekilde inceleyebilmek için nitel araştırma yöntemi, olgu bilim (fenomonoloji) deseni kullanılmıştır. Çalışma grubu, birinci derece yakını olan anne, baba, abi, abla veya kardeşi vefat eden, 21-50 yaş aralığında on bir yetişkin bireyden oluşmaktadır. Veriler, yarı-yapılandırılmış görüşmelerden ses kayıtlarının deşifreye dönüştürülmesi ile elde edilmiştir. Tüm görüşmeler, çevrim içi (online) ortamda görüntülü bir şekilde gerçekleştirilmiştir. İçerik analizi sonucu üç ana tema ortaya çıkarılmıştır. “Ölen gitti, yerine acı geldi” teması ile bireylerin yas süreci ve sonrasında yaşadığı duygular; “Acı bir dönüşüm” başlıklı tema ile, acının dönüştürücü gücü kavramına ilişkin görüşler; “Ölen kişinin yokluğu ile yaşamak” teması ise, yetişkin bireylerin acı ile baş etme yöntemlerini içermektedir. Yas süreci ve sonrasında yaşanan ortak duygu üzüntü ve onunla birlikte ifade edilen diğer duygular; yalnızlık, çaresizlik, suçluluk, özlem ve umutsuzluk olmuştur. Acının dönüştürücü gücü kavramına dair görüşler; güçlü olmak, acıyla baş edebilmek, duygusal güç, ders çıkarmak, hayata tutunmak, bakış açısı değişikliği, direnme gücü, olgunlaşmak olarak açıklanmıştır. Yetişkin bireylerin acı ile baş etme yöntemlerinde sosyal destek, dini inançlar (dua etmek, Kur’an okumak, ahiret ve kader inancı), acıyı yaşamak, aile ilişkileri, ölen kişiyi anmak, çalışmak, mezar ziyareti, ölen kişi adına iyilik yapmak ve psikolojik destek almanın etkili olduğu görülmüştür. Araştırma sonuçlarının, acının dönüştürücü gücüne yönelik farkındalık kazandırması ve ölüm gibi sarsıcı bir yaşam olayı sonrası acı ile baş etmede kullanılan yöntemlerin ortaya çıkarılmasının ruh sağlığı alanı profesyonelleri için yol gösterici olması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: acının dönüştürücü gücü, ölüm ve yas, acı ile baş etme, nitel araştırma

Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Minnettarlık Dışavurum Düzeyleri ile Algılanan Romantik İlişki Kalitelerinin İncelenmesi

Birsen Gökçen¹ & Mehmet Ali Çakır¹

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Kişilerarası ilişkilerde önemli bir yere sahip olan minnettarlık kavramı; pozitif psikolojinin mihenk taşı olarak karşımıza çıkmaktadır. En çok kullanılan ifadeyle minnettarlık; bireyin sahip olduklarını fark etmesi, elde ettiği deneyimlerden memnuniyet duyup keyif alabilmesidir. Minnettarlık, bireyin kişilerarası ilişkilerini anlamlı kılmasında yardımcı rol üstlenen, kurduğu ilişkilerdeki bağlılığı, yakınlığı arttıran önemli bir değerdir. Minnettarlık duygusunu, yakından hissetmeyi ve gözlemlemeyi sağlayan ilişki türlerinden biri romantik ilişkilerdir. Üniversite yıllarındaki beliren yetişkinler, sevgi ihtiyacını içinde bulundukları dönemde romantik ilişkiler kurarak karşılamaktadır. Kabulü ve takdiri de içinde barındıran minnettarlık duygusunun, romantik ilişkilerde önemli ve bağlayıcı bir unsur olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda bu araştırmanın temel amacı, Eğitim Fakültesi öğrencilerinin sahip oldukları minnettarlık düzeyleri ve algılanan romantik ilişki kaliteleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırma Burdur ilinde bulunan Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya; 2024-2025 öğretim yılında öğrenim gören 17-30 yaş aralığında 234'ü (%75,7) kadın, 75'i (%24,3) erkek öğrenci olmak üzere toplamda 309 Eğitim Fakültesi öğrencisi katılmıştır. Bu çalışmada veri toplama araçları olarak demografik özelliklerin bulunduğu “Kişisel Bilgi Formu”, “Minnettarlık Dışavurum Ölçeği” ve “Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmada ilişkisel tarama modelinden yararlanılmıştır. Verilerin analizinde parametrik testlerden ilişkisiz örneklem bağımsız T testi ve ANOVA ile birlikte korelasyon analizi tercih edilmiştir. Ölçeklerden alınan puanlar cinsiyet, bölüm, sınıf düzeyi ve romantik ilişki süresine göre incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre; algılanan romantik ilişki kalitesi ölçeğinden alınan puanlar cinsiyet ve okunan bölüme göre anlamlı farklılık göstermezken sınıf düzeyi ve romantik ilişki süresine göre anlamlı olarak farklılaşmıştır. 6 aydan daha fazla süredir romantik ilişkisi olan öğrencilerin algılanan romantik ilişki kalitelerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 4.sınıf öğrencilerinin diğer sınıflara göre algılanan romantik ilişki kalitesi puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Minnettarlık dışavurumu puanlarının ise cinsiyet, bölüm, sınıf düzeyi ve romantik ilişki süresine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Bulgulara göre korelasyon analizi doğrultusunda Eğitim Fakültesi öğrencilerinin algılanan romantik ilişki kalitesi ve minnettarlık dışavurum düzeyleri arasında pozitif yönlü, anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($r = ,247$). Romantik ilişkilerin yoğun ilgi kazandığı üniversite döneminde, minnettarlık ve pozitif psikoloji temelli müdahale programları geliştirilmesi sağlanabilir. Böylece üniversite öğrencilerinin bu gelişimsel krizi başarıyla atlatmasına, sağlıklı romantik ilişkiler kurmasına destek olunabilir.

Anahtar Kelimeler: romantik ilişkiler, algılanan romantik ilişki kalitesi, minnettarlık dışavurumu, pozitif psikoloji

Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi ve Yaşam Doyumu İlişkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*

Rumeysa Demirel ¹, Fatmanur Cengiz ¹ & Betül Aydın ¹

¹ Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Türkiye

Özet

Kadınlara ve erkeklere atfedilen toplumsal roller, yaşamın farklı alanlarında kadın ve erkeklerin yetersiz temsiline neden olabilmekte, ayrıca kadın ve erkeklerin ruh sağlıklarını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Kadınlar ve erkekler cinsiyetleriyle alakalı toplumsal beklentilere cevap verme ve bu beklentilere uygun davranma konusunda duygusal bir stres algılayabilmektedir, bu durum ise toplumsal cinsiyet rolü stresi olarak tanımlanmaktadır. Bu stresin, bireylerin kendi yaşamlarının kalitesine dair değerlendirmeleriyle, yani yaşam doyumu ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Bu beklentiden hareketle bu çalışmada üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet rolü stresi ve yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Aynı zamanda kadın ve erkek toplumsal cinsiyet rolünde yaşamın çoğunun geçirildiği yer açısından farklılaşma olup olmadığı ele alınmıştır. İlişkisel tarama modeline uygun olarak yürütülen araştırmanın örneklemini 2024-2025 akademik yılı güz döneminde bir devlet üniversitesinin farklı bölümlerinde öğrenim gören ve uygun örnekleme yoluyla belirlenen 153 erkek, 386 kadın öğrenci oluşturmuştur. Bu örnekleme bazı demografik bilgileri (Öğrenim görülen bölüm, sınıf düzeyi, yaşamın çoğunun geçirildiği yerleşim yeri) elde etmek amacıyla Sosyodemografik Bilgi Formu uygulanmıştır. Bunun yanında toplumsal cinsiyet rolü stresi düzeylerini belirlemek amacıyla kadın öğrencilere “Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği”, erkek öğrencilere “Erkek Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği” uygulanmıştır. Yaşam doyumu düzeylerini belirlemek amacıyla tüm örnekleme “Yaşam Doyumu Ölçeği” uygulanmıştır. Örneklemde elde edilen veriler, SPSS 15.0 programı ile analiz edilmiştir. Veri analizlerinde tanımlayıcı istatistikler, Pearson Momentler Çarpımı korelasyon katsayısı ve ANOVA teknikleri kullanılmıştır. Kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi ve yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelendiği Pearson korelasyonu sonuçları, iki değişken arasında olumsuz yönde ve anlamlı düzeyde ($r=-.19$, $p<.01$) bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi ve yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelendiği Pearson korelasyonu sonuçları ise iki değişken arasında yine olumsuz yönde ve anlamlı düzeyde ($r=-.33$, $p<.01$) bir ilişkinin olduğunu göstermiştir. Yaşamın çoğunun geçirildiği yerleşim yeri açısından, kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi anlamlı bir farklılık göstermemektedirken ($F=1.44$, $p>.05$) erkek toplumsal cinsiyet rolü stresinde anlamlı farklılaşma bulunmuştur ($F=2.96$, $p<.05$). Bu sonuçlar benzer araştırma bulgularıyla karşılaştırılarak yorumlanmış ve bazı önerilerde bulunulmuştur.

* Bu bildiri 2209/A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destek Programı 2023 yılı 2. Döneminde desteklenmeye hak kazanan “Üniversite Öğrencilerinde Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi ve Yaşam Doyumu İlişkisi” başlıklı projeden üretilmiştir.

Anahtar Kelimeler: toplumsal cinsiyet, yaşam doyumu, stres

Üniversite Öğrencilerinin Karakter Güçleri ve Romantik İlişki Doyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Sevde Aslan ¹ & Mehmet Ali Çakır ¹

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin sahip oldukları karakter güçleri ile romantik ilişkilerinden aldıkları doyum arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2024-2025 yılları arasında Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan ve romantik ilişkiye sahip 139 kadın (%57,2), 104 erkek (%42,8) olmak üzere toplam 243 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Örneklem seçimi için amaçlı ve kolay ulaşılabilir örneklem modeli kullanılmıştır. Bu çalışmada veri toplama araçları olarak katılımcıların özelliklerini (cinsiyet, yaş, okudukları bölüm ve sınıf düzeyi) içeren kişisel bilgi formu, Türkçe uyarlaması Cahit Kaya tarafından yapılmış olan “Karakter Güçleri Ölçeği” ve Türkçe uyarlaması Ferzan Curun tarafından yapılan “İlişki Değerlendirme Ölçeği” kullanılmıştır. Üniversite öğrencilerinin sahip oldukları karakter güçleri ile romantik ilişkilerinden aldıkları doyum arasında anlamlı bir fark var mıdır? Sorusu araştırmanın problemini, Üniversite öğrencilerinin karakter güçleri ve ilişki değerlendirme ölçeklerinden aldıkları puanlar cinsiyete göre anlamlı olarak değişmekte midir? Üniversite öğrencilerinin sahip oldukları karakter güçleri, romantik ilişkilerinden aldıkları doyum ve okudukları bölüm arasında anlamlı bir fark var mıdır? Üniversite öğrencilerinin sahip oldukları karakter güçleri, romantik ilişki doyumları ve yaşları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı mıdır? Üniversite öğrencilerinin sahip oldukları karakter güçleri ve romantik ilişki doyumları sınıf düzeylerine göre anlamlı olarak değişmekte midir? Soruları da araştırmanın alt problemlerini oluşturmaktadır. Verilerin analizi, SPSS 23 paket programı kullanılarak yapılmıştır. Verilerin analizinde parametrik testlerden t-testi, ANOVA ve pearson korelasyon katsayısından yararlanılmıştır. Beliren yetişkinliğe özgü önemli bir gelişim görevi olması nedeniyle romantik ilişkiler bireyin ve toplumun sağlığı açısından oldukça önemli bir yere sahiptir. Karakter güçleri, bireyin sahip olduğu olumlu özelliklerin toplamını ifade eden bir kavramdır. Özellikle pozitif psikoloji yaklaşımının getirmiş olduğu; problem çözümünde sahip olunan olumlu özellikleri güçlendirmek anlayışı karakter güçleri kavramını sosyal bilimler için önemli bir çalışma alanı haline getirmiştir. Bulgular, karakter güçlerinin artmasıyla romantik ilişkiden alınan doyumunun artışı arasında istatistiksel olarak pozitif yönde anlamlı ancak zayıf düzeyde bir korelasyon olduğunu göstermiştir. Sonuç olarak zayıf da olsa karakter güçlerinin romantik ilişki doyumunu üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmacı tarafından karakter güçleri hakkında daha fazla çalışma yapılması önerilmektedir. Bulgular eğitim politikalarının ve uygulamalarının öğrencilerin karakter güçlerini desteklemeye odaklanması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu çalışma, genç yetişkinlere yönelik sunulan ruh sağlığı hizmetlerinde romantik ilişkiyi etkileyen problemleri ele alırken karakter güçlerinin önemini anlamamıza yardımcı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: karakter güçleri ve erdemler, romantik ilişki, romantik ilişki doyum, pozitif psikoloji

Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bölümü ile Psikoloji Lisans Derslerinin Özbakım Becerileri Eğitime Yönelik İncelenmesi

Büşra Bilgin¹ & Zeynep Karataş¹

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Bu araştırma psikolojik danışma ve rehberlik ve psikoloji lisans eğitim programlarında öğrencilerin iyi oluş düzeylerini arttırmaya ve özbakım becerilerini geliştirmeye yönelik derslerin içeriklerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Ruh sağlığı çalışanlarının mesleki işlevlerini nitelikli olarak devam ettirirken danışmanlık mesleğinin yapısı gereği meydana gelen tükenmişlik, eş duyum yorgunluğu, ikincil travma gibi risklerden kendisini korumak ve iyi oluş düzeyini arttırmak amacıyla kullandığı yöntemler özbakım becerileri olarak tanımlanmaktadır. Araştırmanın amacı gereğince nitel araştırma türlerinden doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Türkiye’de eğitim veren Psikolojik Danışma ve Rehberlik bölümü ile Psikoloji bölümü lisans programlarının ders içerikleri öğrencilerin öz bakım becerilerini arttırmaya yönelik dersler açısından incelenmiştir. Bu incelemeye 71’i devlet, 15’i vakıf üniversitesi olmak üzere toplam 86 Psikolojik Danışma ve Rehberlik bölümü ile 68’i devlet, 61’i vakıf üniversitesi olmak üzere toplam 129 Psikoloji bölümü dahil edilmiştir. Bu bölümlerin ders içeriklerine bağlı oldukları üniversitelerin internet sitelerinden ve Bologna Bilgi Paketlerinden ulaşılmış ve yayınladıkları en son programlar dikkate alınmıştır. Derslerin başlığı, açıklamaları, içeriği ve hedefleri incelenmiştir. Öz bakıma yönelik ders içerikleri incelenirken öncelikli olarak öz bakım becerisi geliştirme amacıyla planlanan dersler incelenmiş, ardından öğrencilerin kendi iyi oluşlarına yönelik bilgi ve beceri kazanabileceği dersler dahil edilmiştir. Ders içeriklerinde şu becerilerin olmasına dikkat edilmiştir: öğrencilere iyi oluş düzeylerini artırma becerisi kazandırma, olumlu ve güçlü yönlerine odaklanma ayrıca mesleki iş yükü ve beraberinde getirdiği stres ile başa çıkma becerisi kazandırma. İnceleme sonucunda ruh sağlığı çalışanlarında öz bakım, pozitif psikoloji, stres yönetimi, farkındalık, psikolojik sağlamlık, öznel iyi oluş, karakter güçleri ve ruh sağlığının korunması dersleri tespit edilmiştir. Psikolojik danışma ve rehberlik bölümü eğitimi veren 86 üniversitenin 21’inde; psikoloji eğitimi veren 129 üniversitenin 86’sında bahsi geçen derslerin varlığı tespit edilmiştir. Elde edilen bu sonuçlar ışığında ruh sağlığı çalışanlarında öz bakımın sağlanmasının etik kodlar içerisinde yer aldığı da göz önünde bulundurulursa psikolojik danışma ve rehberlik bölümü lisans eğitiminde öğrencilerin iyi oluşunu koruyucu ve artırıcı derslerin artırılması ve yaygınlaştırılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca bu konuda atılabilecek adımlara dair öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: psikolojik danışman adayları, öz bakım, psikolojik danışman eğitimi, iyi oluş, ruh sağlığı çalışanları

Zorbalıkla Mücadelede Empati ve Eylem: Okullarda Ortak Çözümler

Levent Polat ¹ & İnci Duygu Baytun ¹

¹ Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye

Özet

Zorbalık, bir kişi veya bir zümreye kasıtlı ve düzenli aralıklarla fiziksel, sözel veya duygusal olarak zarar vermektir. Zorbalık son yıllarda eğitim camiasının çokça konuştuğu ancak engellenmesi yönünde tatmin edici bir ilerleme sağlayamadığı bir konudur. Bu konuda yapılan birçok çalışma olmasına rağmen her çalışma konu ile ilgili yapılan bir başka araştırmaya tezat sonuçlar içerebilmektedir. Bu da konunun çok daha detaylı ve objektif şekilde araştırılması gerektiğini göstermektedir. Yaşam şeklinin değişmesi sonucunda iletişim yolları da değişmiştir ve yaşanan değişim ile siber zorbalık denilen bir yöntem de ortaya çıkmıştır. Siber zorbalıkta zaman ve mekan sınırının olmaması ve insanların sosyal medya platformlarında daha fazla zaman geçirmeye başlaması siber zorbalığın etkisini arttıran etkenler olmuştur. "Hayır" diyememek zorbalığa uğrama ihtimalini arttıran bir etmen olmuştur. Eğitim kurumlarında hayır diyebilme etkinlikleri ile öğrencilerin bu yönü geliştirilmeye çalışılmaktadır. Zorbalık olurken olayın içine dahil olmayan ancak zorbalık sürecine izleyici olarak dahil olan insanların zorbalık yapma oranının araştırılması konusunda da birçok araştırma ve gözlem yapılmıştır. Yapılan bazı araştırmalarda izleyicilerin en az bir kere zorbalık yapma oranı da oldukça yüksek çıkmıştır (%47). Görev yaptığım kurumda zorbalık konusu oldukça fazla konuşulan bir konudur. Ancak zorbalık tanımında sınırın net olmaması yaşanan her olumsuz olayın zorbalık olarak adlandırılmasına sebep olabilmektedir. Yapılan çalışmalarda empati kurmayı güçlendiren aktiviteler en çok sonuç aldığımız çalışmalar olmuştur. Rol yapma tekniği ile önceden hazırlanan senaryoda zorbaya kurban rolü verilerek onun bu konuda ayrıntılı şekilde düşünmesi ve kurbanın içine düşeceği ruh halini yaşayarak görmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Ayrıca aynı senaryoda izleyici olan kişilere de kendisinin kurban olduğu rol oynatılarak izleyici olmanın kurbanı fayda vermediği anlatılmaya çalışılmaktadır. Duygu haritası yöntemiyle de oluşturulan duyguları yaşamaya çalışan öğrencilerin farkındalık seviyelerinde önemli ölçüde artma görülmektedir. Bu artışın öğrenci davranışlarına etki etmesi ve davranışlarında olumlu değişimlerin gözlemlenmesi anlaşılabileceği seviyeye gelmesi ise uzun süreçler gerektirebilir. Ayrıca kurumdaki bir kişi veya zümrenin de tek başına göğüsleyebileceği bir konu değildir. Sürece tüm paydaşların dahil edilmesi ve eş güdümlenmenin de yapılması gerekmektedir. Okullarda oluşturulan kurul ve komisyonlara faal şekilde işleyecek "Zorbalıkla Mücadele Kurulu-Komisyonu"nın eklenmesi konunun hassasiyeti ve önemi bakımından önem arz edecektir.

Anahtar Kelimeler: zorbalık, eylem, empati, gelişim odaklı

Genç Yetişkinlerde Psikolojik Sağlamlık, Psikolojik Kırılganlık ve Bilişsel Duygu Düzenleme ile Depresyon, Stres ve Anksiyete Arasındaki İlişki

Firdevs Savi Çakar ¹ & Sevil Savi-Karayol ²

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

² University of Essex, İngiltere

Özet

Alanyazın gençlik döneminin ruh sağlığı sorunları için kritik bir dönem olduğunu ve gençlerde bu sorunların yaygın olarak görüldüğünü ortaya koymaktadır. Bu nedenle genç bireylerde önleyici ve koruyucu ruh sağlığı yaklaşımlarının geliştirilmesi oldukça önemli görünmektedir. Bu araştırmanın amacı, genç yetişkinlerde psikolojik sağlamlık, psikolojik kırılganlık ve bilişsel duygu düzenleme ile depresyon, stres ve anksiyete düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırma nicel araştırmalardan ilişkisel tarama modelinde tasarlanmış olup, araştırmanın katılımcıları Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesinde 2024 yılı yaz döneminde sertifika programına katılan 259 (%66,4) kadın, 127 (%32,6) erkek ve cinsiyet durumunu belirtmeyen 4 (%1,0) katılımcı olmak üzere toplam 390 gönüllü genç yetişkin bireyden oluşurken; katılımcıların yaş ortalaması 28,65 (SD=7,19)'dur. Araştırmanın verileri Connor-Davidson Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Kısa Formu, Psikolojik Kırılganlık Ölçeği, Bilişsel Duygu Düzenleme Becerileri Ölçeği ve Depresyon, Anksiyete, Stress Ölçeği (DASS-21) ile elde edilmiştir. Araştırmanın verileri tanımlayıcı istatistikler ve Regresyon Analizi ile analiz edilmiştir. Sonuç olarak, genç bireylerin depresyon, stres ve anksiyete düzeylerinin yordayıcıları arasında bilişsel duygu düzenleme becerileri, psikolojik kırılganlık ve psikolojik sağlamlık değişkenlerinin önemli katkı sağladığı görülmektedir. Katılımcıların depresyon, stres ve anksiyete düzeyleri ile bilişsel duygu düzenleme becerileri ve psikolojik kırılganlık arasında pozitif yönde, psikolojik sağlamlık ile negatif yönde ve anlamlı düzeyde bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Buna göre katılımcıların bilişsel duygu düzenleme becerileri ve psikolojik kırılganlık düzeyleri arttıkça depresyon, stres ve anksiyete düzeyleri artarken; psikolojik sağlamlık düzeyleri arttıkça depresyon, stres ve anksiyete düzeyleri azalmaktadır. Elde edilen bulgulara dayanarak, genç bireylerin depresyon, stres ve anksiyete düzeylerinin azaltılmasına yönelik önleme ve müdahale çalışmaları yapılması, bu müdahale çalışmalarında, bilişsel duygu düzenleme becerileri, psikolojik kırılganlık ve psikolojik sağlamlık değişkenlerine odaklanılması katkı sağlayıcı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: bilişsel duygu düzenleme, psikolojik kırılganlık, psikolojik sağlamlık, depresyon stres ve anksiyete

Romantizm ve Eş Seçimi Tutumunun Romantik İlişki Yaşantıları ve Romantik İlişkilerdeki İnançlar Açısından İncelenmesi

Merve Zeynep Yalçın ¹ & Zeynep Karataş ²

¹ Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye

² Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Bu araştırmanın temel amacı, üniversite öğrencilerinin romantik ilişki yaşantıları ve romantik ilişkilerde sahip oldukları inançların, onların romantizm ve eş seçimi tutumları üzerindeki yordayıcı rolünü incelemektir. Romantik ilişkiler bireylerin duygusal ve sosyal gelişiminde önemli bir yer tutmakta olup, bu ilişkilerdeki bireysel yaşantıların ve bilişsel inanç kalıplarının eş seçimi süreçlerine olan etkisi, özellikle genç yetişkinlik döneminde daha da belirgin hâle gelmektedir. Bu bağlamda yürütülen çalışmanın evrenini, 2015–2016 eğitim-öğretim yılı itibarıyla Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise basit seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiş olup, Sağlık Meslek Yüksekokulu, Eğitim Fakültesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Veteriner Fakültesi ve İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nden toplam 593 öğrenci çalışmaya dâhil edilmiştir. Veri toplama sürecinde; araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formuna ek olarak, Cobb, Larson ve Watson (2003) tarafından geliştirilen ve Güngör, Yılmaz ve Çelik (2011) tarafından Türkçeye uyarlanan Romantizm ve Eş Seçimi Tutum Ölçeği, Brennan ve arkadaşları (1998) tarafından geliştirilen ve Sümer (2006) tarafından Türkçeye uyarlanan Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ile Eidelson ve Epstein (1982) tarafından geliştirilen ve Kalkan (2006) tarafından Türkçeye uyarlanan İlişkilerde İnanç Envanteri kullanılmıştır. Toplanan veriler, SPSS 15.0 programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Değişkenler arası ilişkileri belirlemek için Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı, romantizm ve eş seçimi tutumunu yordayan değişkenlerin etki düzeylerini belirlemek amacıyla ise hiyerarşik çoklu regresyon analizi uygulanmıştır. Anlamlılık düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir. Araştırma sonucunda, romantik ilişki yaşantıları ve ilişkilerdeki inançlar ile bireylerin romantizm ve eş seçimi tutumları arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Bu bulgu, bireylerin geçmiş ilişki deneyimlerinin ve ilişkiler konusundaki temel inançlarının, romantik tutumlarını şekillendirmede önemli bir role sahip olduğunu göstermektedir. Elde edilen sonuçlar, özellikle üniversite döneminde romantik ilişki kurma eğiliminde olan bireylerin, ilişkisel farkındalıklarının artırılması ve sağlıklı eş seçimi davranışlarının desteklenmesi açısından önemli ipuçları sunmaktadır. Araştırmanın sonuçları doğrultusunda, genç yetişkinlere yönelik romantik ilişkilerde bilinçli farkındalık, ilişki inançlarıyla baş etme ve sağlıklı ilişki kurma becerilerini geliştirmeye yönelik psiko-eğitim programlarının geliştirilmesi önerilmektedir. Ayrıca, benzer çalışmaların farklı demografik gruplarda ve kültürel bağlamlarda da yürütülerek karşılaştırmalı verilerin elde edilmesi, alan yazına katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: romantizm, romantik ilişki, eş seçimi, inanç, üniversite öğrencisi

Ergenlerde Kısa Video Bağımlılığı, Akademik Erteleme ve Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Gözdenur Sezgin ¹ & Yusuf Sarıkaya ¹

¹ Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkiye

Özet

Ergenlik fizyolojik, bilişsel ve psikososyal değişimlerin hızlı bir şekilde gerçekleştiği, ergenlerin çeşitli psikolojik sorunlar açısından daha kırılgan hale geldiği bir dönemdir. Ergen yaşamını olumsuz etkileyen depresyon, kaygı ve stres gibi durumların önlenmesi ve azaltılmasına yönelik yapılan araştırmalara bakıldığında internet ve sosyal medya kullanımı ile psikolojik belirtiler arasında olumlu ilişkiler olduğu görülmektedir. Gelişen teknoloji ve internet kullanımı, hayatın birçok alanında kolaylık sağlarken, aynı zamanda bağımlılık gibi olumsuz etkileri de beraberinde getirmektedir. Son yıllarda popülerleşen kısa videolar; çoğunlukla 1 ila 5 dakika aralığında süren kullanımı kolay, açık ve net, kullanıcının dikkatini hızla çeken, Tiktok, Instagram, Facebook, Youtube gibi pek çok sosyal medya uygulamasında var olan içeriklerdir. Bu özellikleri kısa videoların kısa sürede bağımlılık yapmasına yol açabilmektedir. Ergenlerde psikolojik belirtileri etkileyen bir diğer değişken ise akademik ertelemedir. Akademik erteleme, bireyin akademik görevlerini bilinçli olarak geciktirmesi ve bunun sonucunda stres, başarısızlık ve okulla ilişkisini kesme gibi olumsuzluklarla karşılaşması olarak tanımlanmaktadır. Araştırmalar problemlili internet kullanımı davranışları ile akademik erteleme arasında anlamlı ilişkiler olduğunu göstermektedir. Ergenlik dönemi kimlik kazanımı ve bilişsel gelişimin hızlandığı kritik bir dönem olup sosyal medya ve internet kullanım alışkanlıkları, akademik başarı ve psikolojik belirtiler açısından çeşitli risk faktörleri barındırmaktadır. Bu nedenle araştırma 12-15 yaş aralığındaki ergenler üzerinde gerçekleştirilmiş, kısa video bağımlılığı ve akademik erteleme ile depresyon, kaygı, stres düzeyleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırma için Orta Karadeniz Bölgesinde öğrenim gören 238 ortaokul öğrencine Kişisel Bilgi Formu, Kısa Video Bağımlılığı Ölçeği, Akademik Erteleme Ölçeği Kısa Formu ile Depresyon, Anksiyete, Stres Ölçeği uygulanmıştır. Katılımcıların demografik özelliklerinin incelenmesinde betimsel istatistikten yararlanılmıştır. Akademik erteleme ile kısa video bağımlılığının depresyon, kaygı, stres düzeylerini açıklama güçleri çoklu doğrusal regresyon analizi ile incelenmiş ve bu kapsamda üç ayrı regresyon modeli test edilmiştir. Araştırma sonucunda depresyon, kaygı ve stres ile kısa video bağımlılığı ve akademik ertelemenin arasında olumlu yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Bağımsız değişkenler olan akademik erteleme ve kısa video bağımlılığı bağımlı değişkenler olan depresyon, anksiyete ve strese ilişkin varyansı %11 ile %15 arasında değişen oranlarda açıklamaktadır. Bulgular ergenlerde psikolojik belirtilerin açıklanmasında kısa video bağımlılığı ve akademik ertelemenin önemli olduğunu göstermektedir. Ergenlerin dijital medya kullanımlarını düzenleyecek ve akademik sorumluluklarını zamanında yerine getirmelerini sağlayacak rehberlik çalışmaları ile önleme programları psikolojik belirti düzeylerinin düşürülmesinde etkili olabilir.

Anahtar Kelimeler: ergenlik, kısa video bağımlılığı, akademik erteleme, depresyon, anksiyete, stres

Ergenler İçin Dijital Mutluluk Ölçeğinin Geliştirilmesi

Özlem Tagay¹ & Faika Merve Karadoğan¹

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Dijital teknolojilerin hızla yaygınlaşması, bireylerin günlük yaşamlarını, çalışma süreçlerini ve sosyal ilişkilerini köklü bir şekilde dönüştürmüştür. Dijitalleşme, iş yapma biçimlerinden sosyalleşme yollarına, bilgiye erişimden eğitim olanaklarına kadar geniş bir yelpazede etkisini göstermiştir. Bu dönüşüm, bireylerin yaşam kalitesi üzerinde doğrudan bir etkiye sahip olmuştur ve günümüzde dijital mutluluk kavramı bu bağlamda önemli bir araştırma konusu haline gelmiştir. Özellikle teknolojinin içine doğan ve dijital yerliler olarak adlandırılan bireyler için dijital dünya büyük bir öneme sahiptir. Bu nedenle bu çalışmanın amacı lise öğrencilerinin dijital mutluluk düzeylerini belirleyecek geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı geliştirerek literatüre katkı sağlamaktır. Öncelikle Ergenler için Dijital Mutluluk Ölçeği (EDMÖ) mutluluk ve dijitalleşme konusunda çalışmaları olan rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanından bir Profesör Doktor, bir Doktor Öğretim Üyesi ve üç doktora öğrencisine uzman görüşü alınmak üzere gönderilmiştir. Ayrıca ölçeğin anlaşılabilirliğini kontrol etmesi için bir uzman Türkçe Öğretmeninden destek istenmiştir. Uzman görüşü sonucu, doğrudan dijital mutluluk ile ilgili olmayan veya aynı anlam taşıyan 5 madde uygulama formundan çıkarılmıştır. EDMÖ'nün uzman görüşü ile çıkarılan 5 maddesinden sonra kalan 30 maddelik kısmı için 2024-2025 eğitim öğretim yılının güz döneminde Isparta ilinde farklı sınıf düzeylerinden toplam 25 kişilik katılımcı grubu, araştırmanın birinci çalışma grubunu oluşturmuştur. EDMÖ'nün açımlayıcı faktör analizi (AFA) için belirlenen ikinci çalışma grubu ise EDMÖ'nün AFA'sını yapmak için 30 maddelik olan ölçek formunun uygulanıp verilerin toplandığı gruptur. Araştırmacılar tarafından çalışma grubu kapsamına giren katılımcıları belirlemek amacıyla Isparta ilinde 2 farklı lise belirlenmiştir. Bu liselerdeki 322 öğrenciye ölçek uygulanmıştır. AFA sonuçlarına göre dijital ortamda sosyal ilişkiler alt boyutu %18.88 ve dijital ortamda sosyal onay alt boyutu %31.90 olmak üzere toplam varyansın %50.78'ini açıklayan iki faktörlü bir yapının oluştuğu görülmüştür. Üçüncü çalışma grubu ise EDMÖ'nün Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) için ölçek formunun uygulanıp verilerin toplandığı katılımcı grubudur. Uygulama, Isparta il merkezinde bulunan, Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından belirlenen, öğrenci kitlesi geniş bir Anadolu lisesinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmacılar tarafından 122 öğrenciye ölçek uygulanmıştır. Doğrulamalı faktör analizi ile iki faktörlü yapının model uyumunun iyi düzeyde olduğu (RMSEA=.074; GFI=.93; AGFI=.90; CFI=.92; NFI=.88; PNFI=.70) tespit edilmiştir. Dördüncü çalışma grubu, EDMÖ'nün ölçüt bağıntılı geçerlik analizlerini yapmak için ölçek formunun yanı sıra Dijital İyi Oluş Hali Ölçeği'nin uygulanıp verilerin toplandığı gruptur. Ayrıca bu çalışma grubu üzerinde güvenilirlik analizleri de gerçekleştirilmiştir. Isparta il merkezinde bulunan çeşitli liselerde öğrenim görmekte olan 301 öğrenciye ölçek uygulanmıştır. Ölçeğin güvenilirlik çalışmaları kapsamında iç tutarlık, iki yarı ve test tekrar test güvenilirlik analizi yöntemleri kullanılmıştır. Analizler sonucunda dijital ortamda sosyal ilişkiler, dijital ortamda sosyal onay alt ölçekleri ve ölçek toplam puanı Cronbach alfa iç tutarlık kat sayıları sırasıyla .78, .76, .78; Spearman Brown iki yarı güvenilirliği .82, .77, .79 olarak bulunmuştur. EDMÖ'nün test-tekrar test güvenilirlik analizinin yapılması için dört haftalık aryla 41 öğrenciden altı hafta aryla iki kez veri toplanan beşinci çalışma grubudur ve test tekrar test güvenilirliği dijital ortamda sosyal ilişkiler, dijital ortamda sosyal onay alt ölçekleri ve ölçek toplam puanı için sırasıyla 89, .83 ve .77 olarak tespit edilmiştir. Çalışmanın sonuçları bütünsel olarak değerlendirildiğinde, Ergenler için Dijital Mutluluk Ölçeğinin psikometrik açıdan geçerli ve güvenilir bir ölçek aracı olduğu ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: ergen, sosyal ilişkiler, sosyal onay, dijital mutluluk, ölçek geliştirme

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü Öğrencilerinin Psikolojik İyi Oluşları ile Psikolojik Sağlamlıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Elif Öztürk

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Bu çalışmada Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümü lisans öğrencilerinin psikolojik iyi oluşları ile psikolojik sağlamlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada betimsel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışma grubunu 2024-2025 eğitim-öğretim yılındaki Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü öğrencilerinden 200 lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Veri toplama araçları olarak araştırmada kişisel bilgi formu, psikolojik iyi oluş ölçeği (PİÖÖ) ve yetişkin psikolojik sağlamlık ölçeği (YPSÖ) kullanılmış ve veriler yüz yüze toplanmıştır. Araştırmada veriler, t testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), korelasyon analizi ve regresyon yapılmıştır. Yapılan t testi sonucuna göre Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü öğrencilerinin psikolojik sağlamlıkları ve psikolojik iyi oluşları cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir. Yapılan analiz sonucuna göre Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümündeki kadın öğrencilerin psikolojik sağlamlıkları ile psikolojik iyi oluşları erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü lisans öğrencilerinin psikolojik sağlamlıkları ve psikolojik iyi oluşları sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Ayrıca araştırmaya katılan lisans bölümü öğrencilerinin psikolojik sağlamlıkları ile psikolojik iyi oluşları öğrencilerinin anne-baba birlikteliğine göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Yapılan Anova analizine göre ise katılımcıların psikolojik iyi oluşları ve psikolojik sağlamlıkları sosyoekonomik düzeylerinin iyi olarak ifade eden öğrencilerin lehine anlamlı derecede farklılaştığı bulunmuştur. Pearson korelasyon analizine göre psikolojik sağlamlık ile psikolojik iyi oluş arasında orta düzeyde ve pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Yapılan Regresyon analizi sonucuna göre ise psikolojik sağlamlığın psikolojik iyi oluşun %41'ini açıkladığı görülmektedir. Araştırma sonuçlarından yola çıkılarak Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü öğrencilerinin psikolojik sağlamlıklarını artıracak çalışmaların öğrencilerin psikolojik iyi oluşlarını da arttıracakları ön görülmektedir. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü öğrencilerinin psikolojik sağlamlıkları ile psikolojik iyi oluşlarını artıracak çalışmalara daha fazla önem verilmesi gerekmektedir. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü lisans öğrencilerinin mezun olduktan sonra ruh sağlığı çalışanı olarak hizmet verecekleri göz önünde bulundurulduğunda yapılacak çalışmaların toplumun ruh sağlığı açısından da önemli ve gerekli olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü, psikolojik sağlamlık, psikolojik iyi oluş

Çoklu Ortam Tasarımı Temelli Web Tabanlı Duygu Düzenleme Uygulamasının Etkililiğinin İncelenmesi

Merve Çalık

Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye

Özet

Araştırmanın amacı çoklu ortam tasarımı temelli web tabanlı duygu düzenleme uygulamasının etkililiğinin incelenmesidir. Araştırmada karma desen modelinden yararlanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2024-2025 Eğitim Öğretim Yılında Sakarya ilindeki bir ortaokuldaki 28 (15 kız, 13 erkek) 6. Sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Veri toplama araçları olarak Çocuklar için Duygu Düzenleme Ölçeği, program değerlendirme anketi ve süreç değerlendirme formundan yararlanılmıştır. Nicel verilerin analizinde çalışma grubunun sayısının 30'un altında olmasından dolayı Mann Whitney U ve Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi, nitel analiz kısmında ise betimsel analizler gerçekleştirilmiştir. Araştırmada ilk olarak bir pilot uygulama yapılmış olup programda gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra programa son şekli verilmiştir. Araştırmada deney grubuna uygulanmak üzere geliştirilmiş olan web tabanlı duygu düzenleme programı, her bir oturumu 45 dakikadan oluşan toplam 14 oturumluk bir programdır. Çoklu ortam tasarımı temelli web tabanlı duygu düzenleme programı kapsamında korku, heyecan, üzüntü ve öfke duygularının ele alındığı bir web sitesi geliştirilmiştir. Web sitesi, web 2 araçlarıyla hazırlanmış olan sunum, afiş, broşür, sesli anlatım, videolar, hikayeler, masallar, karikatürler, animasyonlar, etkinlikler, etkileşimli oyunlar, testler, işbirlikçi çalışmalar ve ödevler şeklinde bölümlerden oluşmaktadır. Kontrol grubuna da eş zamanlı olarak öfke, korku, heyecan ve üzüntü duygularına yönelik duygu düzenleme etkinlikleri yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda deney ve kontrol gruplarının Çocuklar için Duygu Düzenleme Ölçeği ön test ve son test puanlarının gruplar arasında anlamlı fark olmadığı ancak deney grubunun ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde deney ve kontrol grubuna 1,5 ay sonra uygulanan izleme testi sonuçlarında da Çocuklar için Duygu Düzenleme Ölçeği izleme testi puanlarının gruplar arasında anlamlı fark oluşturmadığı ve deney grubunun sön test ve izleme testi sonuçlarında da anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın nitel bulgularında ise programın katılımcıların korkularıyla baş etme, heyecan ve kaygılarını azaltmaya katkı sağladığı, kendi duygularını tanıma ve ifade etmelerine yardımcı olduğu, etkinliklerin genel olarak etkili ve faydalı olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Süreç değerlendirme formundan elde edilen bulgulara göre katılımcılar öfke, korku, üzüntü ve heyecan duygularında yaşanan değişikliklerle ilgili olarak korkuyla başa çıkma, öfke kontrolü, üzüntüyle başa çıkma ve heyecanı kontrol etme şeklinde değişiklikler yaşadıklarını belirtmişlerdir. Nicel ve nitel bulgular birlikte değerlendirildiğinde deney grubu katılımcılarının duygu düzenleme becerilerine yönelik farkındalık ve beceri kazandıkları düşünülebilir.

Anahtar Kelimeler: çoklu ortam, web tabanlı uygulama, web sitesi, duygu düzenleme

Deprem ve Travma Sonrası Büyüme: Son 10 Yıllık Araştırmanın Bibliyometrik Analizi

İlayda Nur Aksoy ¹ & Öznur Bayar ¹

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Depremler, geride bıraktıkları fiziksel yıkımın yanı sıra, etkilenen topluluklarda ciddi psikolojik sonuçlar doğuran travmatik olaylardır. Deprem sonrası tepkiler, travma sonrası stres bozukluğu, depresyon ve anksiyete gibi olumsuz sonuçları içerebildiği gibi, psikolojik sağlamlık ve travma sonrası büyüme (TSB) gibi süreçlerini de kapsamaktadır. Bu çalışmada, son 10 yılda deprem ve TSB konulu araştırmaların bibliyometrik analizi sunulmaktadır. Bu çalışmada Web of Science (WOS) veri tabanında 2015-2024 yılları arasında yayımlanmış deprem sonrası travma sonrası büyüme ve psikolojik sağlamlık konulu bilimsel yayınlar incelenmiştir. Arama dili İngilizce ile sınırlandırılmıştır. Tarama terimi olarak deprem ile ilgili bir grup terim (örneğin "earthquake") ve TSB ile ilişkili bir grup terim (örneğin, "post-traumatic growth") kullanılmıştır. İlk taramada İngilizce dilinde yayınlanmış son 10 yıla ait 589 bilimsel yayın tespit edilmiştir. Daha sonra doküman tipi "Makale" olarak sınırlandırılmış ve 489 makale araştırma kapsamına alınmıştır. Veri analizinde bibliyometrik analiz için WoS'un arayüzünün yanı sıra VOSviewer yazılımı kullanılmıştır. Ortak yazar analizi ve anahtar kelime analizi aracılığıyla, iş birlikleri ve kavramsal yapılar incelenmiştir. Bulgulara göre makalelerin %17.8'i (n=87) 2024 yılında yayımlanmıştır. Bunu sırasıyla 2021 (%11.5, n=56), 2020 (%10.2, n=50) ve 2016 (%10.0, n=49) yılları izlemiştir. Alandaki yayınların %32.9'u (n=161) Çin Halk Cumhuriyeti, %19.8'i (n=97) ABD kaynaklıdır. Bu iki ülkeyi Japonya (%7.8, n=38) ve Türkiye (%7.6, n=37) takip etmektedir. İtalya, Avustralya, Şili, İngiltere ve Yeni Zelanda da bu alanda önemli katkı sağlayan diğer ülkelerdir. -VOSviewer ile gerçekleştirilen ülkeler arası iş birliği ağ haritasında kümelenmelere bakıldığında: (1) Çin ve yakın iş birliği yapan ülkeleri (Avustralya, Tayvan, Güney Kore); (2) ABD merkezli iş birliği (Yeni Zelanda, Hindistan, İsrail); (3) Türkiye, Japonya, İngiltere, Endonezya ve Nepal arasındaki iş birliği; (4) Şili ve Hollanda merkezli iş birlikleri olmak üzere dört adet ülkeler arası iş birliği ağı tespit edilmiştir. İlgili alanyazındaki araştırmaların %33.7'si (n=165) psikoloji, %23.5'i (n=115) psikiyatri, %13.1'i (n=64) halk sağlığı ve çevre sağlığı, %12.5'i (n=61) jeoloji alanlarında yoğunlaştığı görülmektedir. WoS kategorilerine göre incelendiğinde, psikiyatri (%23.5), psikoloji-multidisipliner (%13.3) kategorilerinin öne çıktığı görülmektedir. İncelenen yayınların %76.1'i (n=372) Social Sciences Citation Index (SSCI), %43.4'ü (n=212) Science Citation Index Expanded (SCI-EXPANDED) kapsamında indekslenmiştir. Alanda en fazla yayına sahip araştırmacılar Wu XC (n=30, %6.1), Zhou X (n=27, %5.5), García FE (n=12, %2.5) ve Zhen R (n=10, %2.0) olarak belirlenmiştir. Anahtar kelimeler ile yapılan ağ analizi, analizinde, "earthquake" (deprem), "posttraumatic growth" (travma sonrası büyüme), "resilience" (psikolojik sağlamlık), "coping" (başa çıkma), "social support" (sosyal destek), "mental health" (ruh sağlığı) ve "posttraumatic stress disorder" (travma sonrası stres bozukluğu) en merkezi kavramlar olarak öne çıkmıştır. Anahtar kelime ağında beş ana kümelenme tespit edilmiştir. Bunlar: (1) travma sonrası büyüme, stres bozukluğu ve ruminasyon; (2) deprem, anksiyete ve depresyon; (3) ruh sağlığı, dini ve manevi başa çıkma; (4) afet, toplumsal dayanıklılık ve hazırlık; (5) COVID-19, psikolojik sıkıntı ve başa çıkma mekanizmaları şeklindedir. Bulgular, deprem sonrası TSB araştırmalarının son yıllarda arttığını ve çok disiplinli yaklaşımlarla ele alındığını göstermektedir. Anahtar kelime analizi hem olumsuz (TSSB) hem olumlu süreçlerin (TSB) birlikte incelendiğini, manevi faktörlerin ve sosyal desteğin önemli bir araştırma odağı oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Ülkeler arası iş birliği analizinde, deprem riski yüksek ülkelerin (Çin, ABD, Japonya, Türkiye) araştırma ağlarında öne çıkması, deprem deneyimi olan ülkelerdeki araştırmacıların uluslararası bilgi birikimine katkı sağladığını göstermektedir. Bu çalışma, deprem sonrası TSB alanyazını değerlendirerek araştırma boşluklarını, yükselen eğilimleri ve iş birliği fırsatlarını belirleyerek gelecekteki araştırmalara yön vermektedir.

Anahtar Kelimeler: doğal afet, travma sonrası büyüme, afet sonrası psikolojik sağlamlık

Üretken Yapay Zeka Çağında Öğretmen olmak: Fırsatlar ve Tehditler Bağlamında Öğretmen Yetiştirmenin Yeniden Değerlendirilmesi

Merve Özdemir ¹ & Halil Can Günay ²

¹ Bartın Üniversitesi, Türkiye

² Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye

Özet

Üretken yapay zekânın ilk uygulaması sayılan ChatGPT ve ardından gelen diğer yapay zeka uygulamalarının yapabildikleri görüldüğünde, yapabileceklerine ilişkin bir çok senaryo yazılmaya başlanmıştır. İnsanları hayata ve geleceğe hazırlamayı görev edinen eğitim de bu gelişmelere kayıtsız kalmamıştır. Bu çalışmanın amacı üretken yapay zekanın hızlı bir gelişim gösterdiği günümüzde öğretmenlik mesleğinin yeni paradigma ışığında yeniden değerlendirilmesi ve fırsat ve tehditler bağlamında öğretmen yetiştirme sürecinin irdelenmesidir. Çalışma derleme türünde bir çalışmadır ve popüler yapay zeka araçlarının ortaya çıkmasını takip eden 2023 ve 2024 yıllarını kapsayan dönemde yayınlanan ulusal ve uluslararası makaleler taranarak doküman analizi yoluyla veri analizi yapılmıştır. Yapay zekanın öğretmen rollerine muhtemel etkilerini inceleyen yabancı literatürde sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Türkiye özelinde ise bu konuya yapılan son yayınlar ve konferanslarda daha çok önem verilmeye başlandığı görülmektedir. Çalışmalar incelendiğinde Yapay zekanın öğretmenlere sunduğu fırsatların , öğrenci gelişiminin düzenli olarak takip edilebilmesi, öğrenci performansına ilişkin daha sık ve daha nitelikli geribildirimlerin sunulabilmesi, kişiselleştirilmiş materyallerin yardımıyla bireysel farklılıklara daha çok hitap edilebilmesi, bireysel farklılıklara hitap eden öğretim sürecinin öğrencilerin başta tutum ve motivasyon olmak üzere duyuşsal tepkilerini olumlu etkilemesi ve zaman ve mekan sınırlamasının kaldırılarak her yerde ve her zaman eğitime olanak sağlamasıdır. Yine yapılan çalışmalardan çıkan sonuçlara bakıldığında, Yapay zekanın ortaya çıkarabileceği olası tehdit veya riskler arasında, kişisel verilerin gizliliğinin ihlal edilmesi ve ödevlerin yapay zekaya devredilmesi gibi etik sorunlar, teknolojiye erişim eşitsizliğinden doğan sorunlar, dijital okur yazarlık seviyelerinin farklı olmasından doğan sorunlar, insani temasın azalmasının getireceği sorunlar sayılabilir. Yapay zeka ve eğitimin özellikleri göz önüne alındığında, eğitimde yapay zeka kullanımının bir tercihten ziyade zorunluluk olduğu ve öğretmenlerin yapay zekadan destek alarak öğretim sürecini desteklemeleri gerektiği yaygın kabul görmektedir. Öğretmenler yapay zekâyı derslerinde aktif olarak kullanmaya çalışmalı ve bu konuda kendilerini geliştirmeye katkı sağlayacak eğitim ve kurslardan yararlanarak bu konudaki yeterliklerini artırmalıdır. Ancak bu süreçte, öğrenci verilerinin gizliliği, algoritmik önyargı ve yapay zekaya eşit erişim koşullarına dikkat edilmesi önerilmektedir. Bu kişisel çabalara ek olarak, öğretmen yetiştirme boyutuna bakıldığında, hizmet öncesi eğitimde alan bilgisi, meslek bilgisi ve genel kültür olarak üç kategoriye ayrılan öğretmen yetiştirme derslerinin, özellikle de alan bilgisi ve meslek bilgisi kategorilerinde yeniden gözden geçirilmesi ve yapay zekanın kullanılmasını kapsayan dijital yeterliklerin sürece entegre edilmesi elzem görünmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenmiş olan Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliklerinde özellikle alan eğitimi bilgisi, öğrenme ortamları oluşturma, öğrenme ve öğretme sürecini yönetme ve ölçme ve değerlendirme başlıklarının yeni paradigma ışığında yeniden yorumlanması ve gerekli uyarlamaların vakit kaybetmeden yapılması gerekmektedir. Hizmet içi eğitim boyutunda ise, hizmet içi eğitim seminerlerinin özellikle de teknolojiden uzak kalmış öğretmenleri de kapsayacak şekilde genel olarak teknolojinin ve özellikle de yapay zekanın eğitimde nasıl kullanılacağına ilişkin uygulamalı eğitimlerden oluşması ve motive edici bir anlayışla her eğitim döneminde uygulanması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: yapay zeka, öğretmen yetiştirme, fırsatlar, tehditler, değerlendirme

Ortaokul Öğrencilerinin Siber Zorbalık Deneyimlerinin İncelenmesi

Muhammed Fatih Çiftçi ¹ & Özge Kelleci Alkan ¹

¹ Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Türkiye

Özet

Siber zorbalık, bireylerin dijital ortamda kasıtlı ve tekrarlı saldırgan davranışlara maruz kalması olarak tanımlanmaktadır. Geleneksel zorbalıktan farklı olarak, siber zorbalık kimlik gizleme, sınırsız erişim ve sürekli maruz kalma gibi özelliklere sahiptir. Dijital ortamda gerçekleşen bu zorbalık, mağdurların kendilerini savunmalarını zorlaştırarak psikolojik, akademik ve sosyal açılardan olumsuz sonuçlara yol açmaktadır. Siber zorbalık, sosyal medya platformları, çevrimiçi oyunlar, mesajlaşma uygulamaları ve diğer dijital iletişim araçları üzerinden gerçekleşmekte ve öğrenciler arasında giderek yaygınlaşmaktadır. Teknolojinin hızlı ilerlemesi ve internet kullanımının artması, bu sorunun boyutlarını daha da genişletmiştir. İnternetin yaygınlaşmasıyla birlikte dijital platformlar, bireylerin günlük yaşamlarının ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Ancak bu durum, özellikle çocuklar ve ergenler arasında siber zorbalığın yaygınlaşmasına zemin hazırlamaktadır. Siber zorbalık, mağdurların psikolojik, akademik ve sosyal gelişimlerini olumsuz etkileyen ciddi bir meseledir. Araştırmalar, siber zorbalığa maruz kalan öğrencilerin akademik başarılarının düştüğünü, özgüven kaybı yaşadıklarını ve kaygı ile depresyon gibi psikolojik sorunlarla karşılaştıklarını ortaya koymaktadır. Bu durum, siber zorbalıkla ilgili mevcut verilerin incelenmesini ve öğrencilerin bu süreçte nasıl etkilendiklerinin anlaşılmasını gerekli kılmaktadır. Bu nedenle, özellikle ortaokul çağındaki öğrencilerin siber zorbalık deneyimlerinin incelenmesi, sorunun boyutlarını anlamak ve etkili önleme stratejileri geliştirmek için kritik bir adımdır. Bu bağlamda, bu araştırma, ortaokul 5. ve 6. sınıf öğrencilerinin siber zorbalık deneyimlerini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden biri olan "Anlık Tarama Modeli" kullanılmış ve Özdemir ve Bektaş (2021) tarafından geliştirilen Siber Zorbalık Üçgeni Ölçeği ile veri toplanmıştır. Çalışmanın örneklemi, 85 ortaokul öğrencisinden oluşmakta olup, kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Veriler, SPSS 25 programı ile analiz edilmiş; cinsiyet değişkeni açısından öğrencilerin siber zorba, mağdur ve seyirci rollerindeki dağılımı değerlendirilmiştir. Sonuçlar, öğrencilerin büyük bir kısmının siber mağdur rolünde olduğunu göstermektedir. Kadın öğrencilerin %76,9'u ve erkek öğrencilerin %69,6'sı siber mağdur olarak belirlenmiştir. Siber zorba rolünde ise erkek öğrencilerin oranı kadınlara göre daha yüksek çıkmıştır. Siber seyirci rolü, siber mağdur ve siber zorba rollerine kıyasla daha düşük oranda gözlemlenmiş, ancak bu öğrencilerin zorbalığa müdahale etmek yerine pasif kaldıkları belirlenmiştir. Siber zorbalık mağdurlarının büyük bir kısmının akademik başarılarının düştüğü, özgüven kaybı yaşadığı ve psikolojik sıkıntılarla karşı karşıya kaldığı görülmüştür. Ayrıca, siber mağduriyetin akademik başarıyı olumsuz etkilediği ve öğrencilerde kaygı ile depresif belirtilere yol açtığı saptanmıştır. Bu durum, siber zorbalıkla mücadelede okullarda etkili stratejiler geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, siber zorbalık, öğrencilerin psikososyal gelişimini olumsuz etkileyen önemli bir sorundur. Bu nedenle, eğitimciler ve ebeveynler, öğrencilere dijital okuryazarlık kazandırmalı, siber zorbalık konusunda farkındalık oluşturmali ve bu tür durumlarla nasıl başa çıkacaklarını öğretmelidir. Okullarda siber zorbalıkla ilgili önleyici ve bilinçlendirici programların uygulanması, öğrencilerin güvenli bir dijital ortamda bulunmalarına katkı sağlayacaktır. Ayrıca, öğrencilerin çevrimiçi ortamlarda karşılaşılabilecekleri risklere karşı bilinçli hale getirilmesi, siber zorbalık mağduriyetinin azalmasına yardımcı olabilir. Etkili politika ve eğitim programları geliştirilerek, öğrencilerin güvenli bir dijital ortamda kendilerini ifade etmeleri sağlanabilir.

Anahtar Kelimeler: siber zorbalık, ortaokul öğrencileri, psikososyal etkiler, akademik başarı

Bağlama ile İlgili Akademik Yayınların Bibliyometrik Analizi (2020-2025)

Özgür Ünal

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Kültürümüze ait değerlerin aktarılması sadece yazılı veya sözlü olarak değil, sanatsal aktarımlar ile de oluştuğu görülmektedir. Okuma ve yazma durumunun az olduğu dönemlerde bu sanatsal aktarımların ve sanatsal aktarımlar içerisinde müzikal aktarımların, değer aktarımı konusunda kalıcılığı ve önemi tartışılmaz bir gerçektir. Her toplum kendi değer aktarımlarında öncelikle kendi kültüründen var olmuş müzikal yapı ve kendi enstrümanları ile bu aktarımları gerçekleştirmektedir. Bağlama eğitimi, sadece bir enstrüman eğitimi değil bir değer ve kültür eğitimidir. Bu sebeple, günümüz eğitim sisteminde Türk Halk Müziği ve Bağlamanın müzik eğitimi içerisinde önemi büyüktür. Ülkemizde, bağlama ve saz çalgısının gelişimi ile ilgili yıllardan beridir gelen bir kültür birikimi ve son yıllarda da artan metodolojik birikimler oluşmuştur. Ancak var olan bu metodolojik birikimlerin eğitim kurumları tarafından her ne kadar öğrencilere ulaştırılsa da akademik yayınların tüm öğrenciler tarafından faydalanabilmesi konusu önem arz etmektedir. Bu yayınların istatistiksel analizi hem öğrenciler hem de bu alanda araştırma yapan bireyler için fayda sağlamaktadır. Belirtilen bu durumların istatistiksel analizi bibliyometri teriminin konusu dâhilindedir. Bu araştırma; Bağlama ile ilgili, 2020-2025 yılları arasında yazılmış olan akademik yayınları (yüksek lisans tezi- doktora tezi) tarihine, yayınlandığı kuruma, anahtar kelimelere, cinsiyetine, türüne, yöntemine ve veri toplama araçlarına göre sınıflandırarak analiz etmektedir. Tek çatı altında toplanan verilerin araştırmacılara nitelikleri bakımından analiz etmeyi ve Literatüre katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Araştırmanın evrenini 2020-2025 yılları arasında yayınlanmış bağlama çalgısı ile ilgili akademik yayınlar oluşturmaktadır ve araştırmada tüm evrene ulaşılmıştır. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden genel tarama modeli uygulanmıştır. Belgesel tarama tekniğiyle toplanılan veriler SPSS 2.0 programıyla çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda, yayın türünün çoğunlukla yüksek lisans tezlerinden oluştuğu, yöntemlerinin yoğunlukla nitel araştırma yöntemleri olduğu, çoğunlukla 2023 yılında yayınlandığı, 2025 yılında ise henüz yayın yapılmadığı görülmüştür. Akademik yayınlardan en çok yayın yapan kurumun Necmettin Erbakan Üniversitesi'nden yapıldığı, en çok araştırma erkek araştırmacılar tarafından yapıldığı ve yoğun olarak anahtar kelime olarak “Bağlama Eğitimi” kullanıldığı sonuçları elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: bağlama, saz, bibliyometrik analiz

Öğrencilerin Matematik Ödev Alışkanlıklarının Akademik Başarı ile İlişkisi: Cinsiyet ve Veli Öğrenim Düzeyi Açısından Bir Değerlendirme

Rabia Yakışan ¹ & Nese Oztürk Gübes ¹

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Okuldan eve gelen öğrencinin çantasını hiç açmadan geri gelmesi öğrencide kopukluğa sebep olabilir. Oysaki okuldaki eğitimin günlük hayata da entegrasyonu sağlandığında eğitim- öğretimden alınan verim de artacaktır. Ödevlerin eğitim öğretimdeki yeri yadsınamaz bir gerçektir. Yıllar önce verilen ödevler büyük sınıftaki komşu çocuklarından, ansiklopedilerden, kütüphanelerden faydalanarak imkânlar zorlanarak yapılmış. Günümüz teknoloji çağında da ödevler verilmeye, yapılmaya çalışılmaktadır. Kimi velilerin ödevlerin çokluğundan yakındığı, hatta çocuklarının çocukluk yıllarını yaşayamadığını düşündüğü; kimi veliler verilen ödevlerin azlığından şikâyetçi olup çocukların hiç kitap, defter açmadan okula geri gittiğini, az ödev nedeniyle derslerden ve okuldan uzaklaştığını düşünmektedir. Ödev pozitif bir süreç olabilecekken ceza olarak verilmemelidir. Tüm bu durumlar ele alındığında ödevlerin niteliğine, ayrılan zamana, ödevin amaçlarına ve ödevin gerekliliğine dikkat etmek gerekir. En fazla ödev verilen dersler arasında matematik yer almaktadır. Matematik dersinden sonra pratik yapılması öğrenci yararına olacaktır. Bu nedenle matematik öğretmenleri ödev olarak ders ya da konu bitiminde pratik alıştırmalar yapmayı gerektiren çalışmalar verirler. Bu çalışmanın amacı, ortaokul yedinci sınıf öğrencilerinin matematik ödev alışkanlıklarını cinsiyet ve velinin öğrenim durumu bağlamında inceleyerek akademik başarı ile ilişkisini belirlemektir. Araştırmanın çalışma grubunda,2024-2025 eğitim öğretim yılının birinci döneminde Burdur (34), Uşak (13) ve Antalya (80) il merkezinde yer alan MEB’e bağlı devlet okulunda öğrenim gören 125 yedinci sınıf öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırmada Erkin ve Özcan (2013) tarafından geliştirilen Matematik Ödev Alışkanlığı veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Ölçeğin öğrenci formu da üç faktörlü 16 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğe demografik yapılar eklenmiştir. Öğrencilerin ödev alışkanlığının cinsiyete göre karşılaştırılmasında bağımsız örneklem t-testi, ödev alışkanlığının veli öğrenim durumuna göre karşılaştırılmasında ANOVA ve öğrencilerin ödev alışkanlıklarının birinci dönem birinci yazılı notlarıyla karşılaştırılmasında Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon katsayısı ile analiz yapılmıştır. Bulgular, kız öğrencilerin ödev zamanlamasında daha başarılı olduğunu, ancak genel ödev alışkanlıklarının cinsiyet ve veli öğrenim durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya koymuştur. Ayrıca, öğrencilerin matematik ödev alışkanlıkları ile akademik başarıları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: matematik ödev alışkanlığı, akademik başarı, ödev, cinsiyet, veli öğrenim durumu

Biyoloji Öğretmen Adaylarının Akademik Kariyer Planlarının Araştırılması

Kadernur Ocak ¹, Osman Çimen ¹, Ali Gül ¹ & Mehmet Yılmaz ¹

¹ Gazi Üniversitesi, Türkiye

Özet

Lisansüstü eğitim yapmak ve kariyer planlamayı akademisyenlik yolunda sürdürmek için lisans eğitimi sürecinde bireyin bu alanlara yönelik ön bilgilerinin olması hedeflerine bir yol çizmeleri açısından önemlidir. Lisans eğitiminin ardından lisansüstü eğitiminin yapılması, akademik bir yol çizilmesi için bilimsel çalışmaların ve projelerin yapılması bireyin akademik farkındalığı üzerinde etkisinin araştırılması için önemli bir husustur. Bu çalışma lisans öğrencilerin akademik kariyer yapmaya yönelik farkındalıkları ölçmek amacıyla yapılmıştır. Çalışma grubunu Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Biyoloji Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda eğitim gören - birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf- 83 kişilik lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında "Akademik Kariyer Farkındalığı Ölçeği" ve "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Açık uçlu sorular nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Dağyar M., Kasalak G., Uğurlu N. (2020) tarafından geliştirilen "Akademik Kariyer Farkındalığı Ölçeği" dört alt boyuttan ve toplam 31 maddeden oluşmaktadır. 4'lü Likert tipinde hazırlanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliğini belirlemek amacıyla, elde edilen veriler üzerinde açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi araştırmacılara belirlenen maddeler arasından aynı yapıyı ya da niteliği ölçen maddelerin ortaya çıkarılarak gruplanması ve az sayıdaki bu anlamlı üstyapılarla (faktörlere) ölçmenin açıklanmasını amaçlayan bir analiz tekniğidir (Büyüköztürk, 2005; Kurnaz ve Yiğit, 2010). Ölçeğin açıkladığı toplam varyans %61,72'dir. Ölçeğin tamamı için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0,971 olarak hesaplanmıştır. Boyutların güvenilirlik katsayıları ise sırasıyla 0,951;0,825; 0,861 ve 0,854 olarak belirlenmiştir. Çalışma karma bir çalışmadır. Verilerin analizi için IBM SPSS 26 paket programı ve içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Ölçekten alınan toplam puanların normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için normallik testleri (Kruskal-Wallis, Shapiro-Wilk) yapılacaktır. Normal dağılım şartlarının sağlanması halinde parametrik testler uygulanmıştır. Veriler analiz edildiğinde öğretmen adaylarının birçoğu kariyer planlamaya yönelik ders almamasına, akademik çalışmalarda veya projelerde yer almamasına rağmen yüksek lisans ve doktora yapıp akademide kariyer yapmaya yönelik planlarının olduğu tespit edilmiştir. Akademi kariyeri dışında Meb'de öğretmenlik kariyer planı olan öğretmen adayı da mevcuttur. Onun dışında öğretmen adaylarının kariyer planlamayla ilgili yabancı dili geliştirmek, yurt dışında eğitim almak, proje ve makale çalışmalarında yer almak gibi hedefleri bulunmaktadır. Öğretmen adaylarını akademik kariyer yapmaya yönlendiren durumlar sorulduğunda alınan verilerin büyük bir kısmı akademik çalışmalarla birlikte gelen kişisel gelişim ve akademik gelişimin artışı düşüncesi fazladır. Ayrıca akademik kariyer ile birlikte iş olanaklarının artışı ve maddi yönden daha rahat olunacağı düşüncesi de akademik kariyer yapmaya yönlendiren etkiler arasında olduğu söylenmiştir. Normallik testi sonuçlarına bakıldığında Shapiro-Wilk ve Kolmogorov-Smirnov değerlerinin ikisinde de $p < .05$ olduğundan normal dağılımın mevcut olduğu görülmektedir. betimsel istatistikler incelendiğinde ölçek maddelerinin ortalamalarının 1,10 ile 4,00 arasında değiştiği görülmekte ve ortalamanın 2,49 olduğu görülmektedir. Bunun yanında standart sapma 0,68 olarak bulunmuştur. Kariyer planlamaya yönelik ders alan öğrencilerle almayan öğrencilerin akademik farkındalıkları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p=0,359$, $p > .05$ olarak bulunmuştur.) Proje çalışması yapmaya yönelik ders alan öğrencilerle almayan öğrencilerin akademik farkındalıkları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p=0,129$, $p > .05$ olarak bulunmuştur.) ALES ve Yabancı Dil sınavlarına giren öğrencilerle girmeyen öğrencilerin akademik farkındalıkları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p=0,799$, $p > .05$ olarak bulunmuştur.) Üniversite öğreniminiz süresince akademik çalışmada yer alan öğrencilerle yer almayan öğrencilerin akademik farkındalıkları arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır. ($p=0,04$, $p < .05$ olarak bulunmuştur.) Akademik danışmanlarınız kariyer planlamayla ilgili bilgi verilen öğrencilerle verilmeyen öğrencilerin akademik farkındalıkları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p=0,312$, $p > .05$ olarak bulunmuştur.) Lisansüstü eğitim yapmak isteyen öğrencilerle istemeyen öğrencilerin akademik farkındalıkları arasında bir fark bulunmamaktadır. ($p=0,655$, $p > .05$ olarak bulunmuştur.) Akademik kariyer yapmayı düşünen öğrencilerle düşünmeyen öğrencilerin akademik farkındalıkları arasında bir fark bulunmamaktadır. ($p=0,73$, $p > .05$ olarak bulunmuştur.) Mezun olduğunuzda kariyerinize yurtdışında devam etmeyi düşünen öğrencilerle düşünmeyen öğrencilerin akademik farkındalıkları arasında bir fark bulunmamaktadır. ($p=0,351$, $p > .05$ olarak bulunmuştur.)

Anahtar Kelimeler: akademik kariyer, kariyer planlama, biyoloji eğitimi

Sessiz Kitapların Türk Dili ve Edebiyatı Müfredatında Kapsayıcılık Bağlamında

Kullanımı: "Hem Uzak Hem Yakın" Örneği

Emrah Barış Has ¹ & Pınar Damla Yılmaz ¹

¹ Hisar Eğitim Vakfı Özel Hisar Lisesi, Türkiye

Özet

Sessiz kitaplar görsellerden oluşan, yazılı metin içermeyen kitaplardır. Okul öncesi ve ilkokul düzeyinde kullanılsa da yaş sınırı olmadan her yaş grubuna hitap etmektedir. Bu çalışma, sessiz kitapların lise kademesinde kapsayıcılık bağlamında nasıl bir etkiye sahip olduğunu incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, Hisar Okullarında okuyan 14 hazırlık sınıfı ve 127 9. sınıf düzeyinde toplam 141 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmada nitel araştırma desenlerinden araçsal örnek olay yöntemi kullanılmıştır. Araştırma, iki aşamalı etkinlikten oluşmaktadır. Hisar Okulları 12.sınıf öğrencisinin tasarladığı “Hem Uzak Hem Yakın” kitabı çalışmanın kaynağını oluşturmuş; kitap, ilk aşamada 9. sınıf öğrencileri ile “Edebiyata Giriş” ünitesi bağlamında incelenmiştir. Öğrenci ürününün, öğrencileri tanıma ve öğrencilerin potansiyellerini ortaya çıkarması; çalışmanın, öğretim programına dahil edilmesi noktasında araştırmaya yön vermiştir. Çalışmanın ikinci aşamasında; sessiz kitap, ders materyali olarak hazırlık sınıfı öğrencileri ile öykü ünitesi bağlamında incelenmiştir. Çalışmada veri toplama aracı olarak öğrenci görüş anketi ve öğretmen görüşme formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde nitel araştırma yöntemlerinden içerik analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarında, Türk Dili ve Edebiyatı derslerinde sessiz kitapla ilk kez karşılaşıldığı, sessiz kitabın yaratıcılık, eleştirel düşünme becerilerinde öğrencileri desteklediği; farklılıklara saygı, kapsayıcılık gibi noktalarda farkındalık sağladığı ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak, sessiz kitapların lise öğretim programlarında da uyumlu bir şekilde kurgulanabileceğini ve kapsayıcı eğitim anlayışını güçlendirmede bir alternatif olabileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: sessiz kitap, kapsayıcı eğitim, eleştirel düşünme, Türk dili ve edebiyatı müfredatı

Dijital Eğitsel Oyunların İlkokul Birinci Sınıfta Öğrenim Gören Öğrencilerin Toplama ve Çıkarma İşlemlerinin Öğrenimine Etkileri*

Gülşah Erkan ¹ & Ekber Tomul ¹

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Bu araştırmanın amacı, eğitsel dijital oyunların ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin doğal sayılarla toplama ve çıkarma işlemlerindeki başarıları ve öğrenme kalıcılıkları üzerindeki etkisini incelemektir. Bu bağlamda, dijital oyun destekli öğretim yöntemleri ile Millî Eğitim Bakanlığı'nın öngördüğü geleneksel öğretim yöntemleri karşılaştırılmış ve öğrencilerin akademik başarılarında anlamlı bir fark olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırma modeli olarak ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. Çalışma grubu, 2023–2024 eğitim öğretim yılı içerisinde Burdur ili Karamanlı ilçesindeki bir devlet okulunda öğrenim gören toplam 51 birinci sınıf öğrencisinden oluşmaktadır. Öğrenciler kura yöntemiyle 26 kişilik deney grubu ve 25 kişilik kontrol grubu olarak ikiye ayrılmıştır. Deney grubunda dijital eğitsel oyunlarla, kontrol grubunda ise geleneksel öğretim yöntemleriyle öğretim gerçekleştirilmiştir. Uygulama süreci boyunca her iki gruba da aynı kazanımlar öğretilmiş, ancak öğretim yöntemleri farklılaştırılmıştır. Sürecin başında her iki gruba ön test, öğretim sonunda son test ve uygulamadan üç hafta sonra kalıcılık testi uygulanmıştır. Veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından geliştirilen “Artık Toplama Çıkarma Yapıyorum” adlı başarı testi kullanılmıştır. Bu testin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları 100 kişilik pilot bir örneklem grubunda yapılmış, madde güçlük ve ayırt edicilik indeksleri analiz edilmiştir. Verilerin analizinde, normallik koşulları sağlandığı için parametrik testler tercih edilmiştir. Deney ve kontrol gruplarının son test başarıları arasındaki fark bağımsız örneklem t-testi, aynı grubun ön-son test ve kalıcılık testleri arasındaki fark tekrarlı ölçümler için tek yönlü ANOVA ile analiz edilmiştir. Anlamlı sonuçlar için Cohen's d etki büyüklüğü hesaplanmıştır. Araştırma bulgularına göre, deney grubu öğrencileri geleneksel yöntemlerle öğretim alan öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek başarı göstermiştir. Ayrıca, öğrenmenin kalıcılığı açısından da dijital eğitsel oyunların pozitif etkisi gözlemlenmiştir. Bu sonuçlar, oyun destekli öğrenmenin hem kısa vadeli başarıyı hem de uzun süreli öğrenmeyi olumlu etkilediğini göstermektedir. Teorik çıkarım olarak, oyun temelli öğrenmenin Piaget, Vygotsky ve Bruner gibi kuramcılarının görüşleriyle örtüştüğü; somut işlemler dönemindeki çocukların öğrenme ihtiyaçlarına uygun olduğu vurgulanmıştır. Pratik çıkarım olarak ise öğretmenlerin derslerinde dijital eğitsel oyunlara yer vermelerinin, öğrencilerin dikkatini çekerek öğrenme sürecini daha etkili ve kalıcı hâle getirebileceği ifade edilmiştir. Son olarak araştırma, öğretmenler, eğitim materyali geliştiricileri ve politika yapıcılara yönelik şu önerilerle tamamlanmıştır: Dijital eğitsel oyunlar öğretim programlarına sistematik şekilde entegre edilmeli; öğretmenler bu alanda hizmet içi eğitimlerle desteklenmeli ve çocukların gelişim düzeyine uygun dijital içerik üretimi teşvik edilmelidir.

* Bu çalışma Prof. Dr. Ekber Tomul danışmanlığında yürütülen Eğitsel Dijital Oyunların İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin Doğal Sayılarla Toplama ve Çıkarma İşlemlerindeki Başarılarına Etkisi başlıklı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

Anahtar Kelimeler: çıkarma, dijital eğitsel oyunlar, mevcut öğretim programı, oyunla öğrenme, toplama

Matematik Eğitiminde Dijital Pedagoji: Web 2.0 ve AR Araçlarının Geometri Öğretimi Üzerindeki Rolü*

Feride Yeşildağ¹ & Ekber Tomul¹

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Bu çalışma, Web 2.0 teknolojilerinin (GeoGebra, Mathigon ve Artırılmış Gerçeklik gibi dijital araçların) ilkökul 4. sınıf düzeyinde geometri öğretimine etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Günümüzde eğitimde teknoloji kullanımı giderek yaygınlaşmakta ve bu durum, öğrenme süreçlerinin daha etkileşimli ve öğrenci merkezli hale gelmesine olanak tanımaktadır. Bu bağlamda, araştırmada ön-test son-test kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmış ve teknoloji destekli öğretimin öğrenci başarısı üzerindeki etkisi bilimsel olarak analiz edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, temel eğitim düzeyinde öğrenim gören toplam otuz altı öğrenci (18 deney grubu, 18 kontrol grubu) oluşturmuştur. Deney grubundaki öğrenciler, eğitim sürecinde Web 2.0 teknolojileriyle desteklenen bir öğretim yöntemiyle öğrenim görmüşlerdir. Bu süreçte, dijital araçlar aracılığıyla öğrencilerin soyut matematik kavramlarını somutlaştırmaları sağlanmış, etkileşimli görseller ve artırılmış gerçeklik uygulamaları ile öğrenme süreci daha ilgi çekici hale getirilmiştir. Buna karşılık, kontrol grubundaki öğrenciler, mevcut öğretim yöntemleriyle eğitim almış ve süreç boyunca dijital araçlara maruz kalmamıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak matematik dersi kapsamında "Geometrik Cisimler ve Şekiller" ile "Uzamsal İlişkiler" ünitelerine yönelik özel olarak geliştirilmiş başarı testi kullanılmıştır. Deney grubu öğrencilerine beş hafta süren teknoloji destekli öğretim süreci uygulanmış ve ardından her iki grubun akademik başarı düzeyleri karşılaştırılmıştır. Analiz sonuçları, deney grubu öğrencilerinin başarı seviyelerinde kontrol grubuna kıyasla anlamlı bir artış olduğunu ortaya koymuştur. Elde edilen bulgular, Web 2.0 teknolojilerinin öğrencilerin geometrik kavramları anlamalarını kolaylaştırdığını ve öğrenme sürecine olumlu katkılar sunduğunu göstermektedir. Dijital ortamda gerçekleştirilen etkileşimli ve görsel destekli öğrenme etkinlikleri, öğrencilerin motivasyonlarını artırmış ve bilgiyi daha kalıcı hale getirmiştir. Çalışmanın bulguları, eğitimde teknoloji kullanımının öğrenci başarısını nasıl artırabileceğine dair önemli kanıtlar sunmaktadır. Bu bağlamda, araştırma, dijital eğitim materyallerinin pedagojiye entegrasyonunun gerekliliğini vurgulamakta ve gelecekteki araştırmalara ışık tutacak bilimsel bir temel oluşturmaktadır.

* Bu bildiri, Feride Yeşildağ tarafından hazırlanan “Web 2.0 Araçlarının 4. Sınıf Matematik Dersinde Öğrenci Başarısına Etkisi: Web Destekli 3 Boyutlu Nesnelerle Uzamsal Yeteneklerin Gelişimi ve Geometri Öğretimi” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasından türetilmiştir.

Anahtar Kelimeler: geometri öğretimi, web 2.0, artırılmış gerçeklik, 3 boyutlu geometrik cisimler, eğitimde teknoloji, eğitim inovasyonu

Türkçe Öğretmenlerinin Teknolojik Pedagojik Alan Bilgilerine İlişkin Değerlendirmeleri

Elif Emine Balta

Düzce Üniversitesi, Türkiye

Özet

Öğrenme ve öğretme konulu çalışmaların ulaştığı sonuçlar çağın öğrenenlerine paralel olarak öğretmen yeterliliklerini çeşitlendirmek ve donanımlarını artırmak hedefli önerilerde bulunmaktadır. Bir öğretmenin, konu alanına ilişkin tam ve doğru bilgiye sahip olmasının yanı sıra bu bilgisini eğitsel unsurlarla bütünleştirerek öğrenenlere sunmasının yetersizliği, 2000’lerden sonra daha belirgin hale gelmiştir. Teknolojinin insan yaşamındaki etkisinin hem değişken hem de kuvvetli olması, ona duyulan ihtiyacı daha da vurgular. Bu nedenle artık öğretmenin teknolojik araç ve unsurları bilme, kullanma ve yenilikleri takip etme becerilerini kazanmasının ötesinde bu becerileri öğrenme öğretme sürecinde alan ve pedagojik bilgisine uyarlayabilmesi de gerekmektedir. Teknolojik pedagojik alan bilgisi bir bakıma bu gerek üzerine kurumsallaştırılmıştır. Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi (TPAB) Shulman’ın (1987) geliştirdiği “pedagojik alan bilgisi” kavramına dayanmaktadır. Teknolojik bilginin önemini ifade eden Mishra ve Koehler (2006) pedagojik alan bilgisi ile teknolojik bilgi kavramının bütünleştirmiş Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi modelini geliştirmiştir. Öğretmenin, eğitim ve öğretim sürecinde alan ve pedagoji bilgisinin yanı sıra bunlarla uyumlu olarak teknoloji bilgisini de kullanabilmesi, bu süreci etkili kılması bakımından önemlidir. Bu çalışmada Türkçe öğretmenlerinin alan bilgisi, pedagojik bilgi ve teknolojik bilgilerine ilişkin görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmanın problemi “Türkçe öğretmenlerinin teknopedagojik alan bilgilerine ilişkin bilgi ve görüşleri nelerdir?” cümlesiyle ifade edilebilir. Bu temel amaç doğrultusunda, Türkçe öğretmenleriyle gerçekleştirilecek görüşmeler yoluyla onların konuyla ilgili bilgi, tutum ve beklentileri ayrıntılı olarak ortaya konmaya çalışılacaktır. Araştırma durum çalışması deseninde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veriler, Mishra ve Koehler’in (2006) Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi modeli de göz önünde bulundurularak geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formuyla elde edilmiştir. Araştırmanın katılımcıları Düzce ilinde görev yapmakta olan Türkçe öğretmenleri olarak planlanmış ve 27 kişiyle görüşme yapılmıştır. Araştırma bulgularının yorumlanmasından sonra öğretmenlerin teknolojik pedagojik alan bilgilerine ilişkin görüşleri betimlenecektir. Öğretmenlerin teknolojik pedagojik alan bilgilerini nasıl anlamlandırdıkları, bunları nasıl uygulamaya koyduklarını da açıklayabilir. Araştırma sonucunda, Türkçe öğretmenlerinin, teknopedagojik alan bilgilerini tanımlamaları, yansıtmaları ve bu süreçte rol oynayan destekleyici ve engelleyici faktörleri aktarmaları beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe öğretmeni, teknoloji bilgisi, pedagoji bilgisi, alan bilgisi

5. Sınıf Çoklu Yabancı Dil Öğretim Programının 21. Yüzyıl Becerilerini Kazandırma Açısından İncelenmesi

Sema Demirtaş

Başkent Üniversitesi, Türkiye

Özet

Bu çalışma, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen 5. Sınıf Çoklu Yabancı Dil Öğretim Programı'nın, Partnership for 21st Century Learning (P21) çerçevesinde tanımlanan dört temel 21. yüzyıl becerisi (4C: iletişim, iş birliği, eleştirel düşünme, yaratıcılık) açısından incelenmesini amaçlamaktadır. Günümüzde bireylerden beklenen yeterlikler, yalnızca akademik bilgi ile sınırlı kalmayıp, çok boyutlu bilişsel ve sosyal becerileri de kapsamaktadır. Bu bağlamda P21 çerçevesi, bireylerin etkin ve üretken yurttaşlar olarak yetiştirilebilmeleri için iletişim, iş birliği, eleştirel düşünme ve yaratıcılık gibi becerileri ön plana çıkaran bir yaklaşım sunmaktadır. Yabancı dil eğitimi, bu becerilerin kazandırılmasında kritik bir rol oynamaktadır. Dil öğretimi yalnızca dilbilgisel yetkinlik değil, aynı zamanda farklı kültürlerle etkileşim, dijital içerik üretimi ve eleştirel dil farkındalığı gibi alanlarda da öğrencilere katkı sunmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı'nın 2024 yılında yürürlüğe koyduğu Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ile aynı zamanda geliştirilen bu yeni öğretim programı, iletişimsel dil öğretimi odaklıdır ve öğrencilerin 21. yüzyıl becerileriyle donatılmalarını hedeflemektedir. Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmış; elde edilen veriler içerik analizi kullanılarak incelenmiştir. Bu bağlamda, programın iletişim ve yaratıcılık becerileriyle yüksek düzeyde örtüştüğünü; iş birliği becerisinin kısmen desteklendiğini, eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerinin ise sınırlı temsil edildiğini göstermektedir. Sonuç olarak, 5. Sınıf Çoklu Yabancı Dil Öğretim Programı'nın 21. yüzyıl becerileriyle örtüşme düzeyi genel anlamda olumlu olmakla birlikte, 4C becerilerinin dengeli ve bütüncül bir şekilde kazandırılması için bazı alanlarda yapısal iyileştirmelere ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: 21. yüzyıl becerileri, 4C, çoklu yabancı dil öğretim programı

Genç Beyinlerin STEM Olimpiyatları Deneyimleri ile 21. Yüzyıl Becerileri İlişkisi

Eren Çelikkiran

Özel Aliğa Robotik Kodlama Kişisel Gelişim Kursu, Türkiye

Özet

21. yüzyılda bireylerden beklenen beceriler, teknolojinin hızla gelişmesiyle birlikte farklılaşmakta ve çeşitlenmektedir. Dijital okuryazarlık, eleştirel düşünme, yaratıcı problem çözme, iş birliği ve iletişim gibi beceriler, çağın gereklilikleri olarak öne çıkmaktadır. Bu becerilerin bireylere kazandırılabilmesi için eğitim sistemlerinin içeriğinde köklü değişiklikler yapılmakta, özellikle bilişim teknolojileri temelli yaklaşımlar önem kazanmaktadır. Kodlama eğitimi, bu değişimin en önemli parçalarından biri haline gelmiş; erken yaşlarda başlayan bu eğitimlerin öğrenciler üzerindeki etkileri, araştırmaların ilgi odağı olmuştur. Özellikle STEM (Science, Technology, Engineering, Mathematics) tabanlı ulusal ve uluslararası etkinlikler, öğrencilerin bu becerileri uygulamalı olarak geliştirmelerine olanak sağlamaktadır. Bu çalışmanın amacı, 7-13 yaş arası öğrencilerin katıldıkları Uluslararası STEM Olimpiyatları'nın kodlama kategorisindeki hazırlık ve yarışma sürecinin, onların 21. yüzyıl becerileri üzerindeki etkilerini incelemektir. STEM alanında gerçekleştirilen yarışmalar, yalnızca teknik bilgi kazanımını değil; aynı zamanda öğrencilerin özgüven, takım çalışması, liderlik, zamanı etkin kullanma, yaratıcı düşünme gibi üst düzey becerilerini geliştirme fırsatı sunmaktadır. Bu bağlamda araştırma, kodlama eğitiminin bilişsel ve sosyal becerilere katkısını ortaya koyarak, eğitim politikalarına ve uygulayıcılarına yön gösterecek niteliktedir. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden deneysel desen tercih edilmiş, özel olarak tek grup öntest-sontest deseni kullanılmıştır. Bu yöntemle, uygulama öncesi ve sonrası arasındaki farklar istatistiksel olarak analiz edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, İzmir ili Aliğa ilçesinde yer alan ve bireysel gelişim alanında hizmet veren özel bir kurumdan en az bir yıl süreyle kodlama eğitimi almış, ardından Uluslararası STEM Olimpiyatları'nın kodlama kategorisinde finale kadar yükselmiş 7-13 yaşları arasındaki 52 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklem seçiminde amaçlı örneklem yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada veriler, araştırmacı tarafından oluşturulan Kişisel Bilgi Formu ile geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmış 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği aracılığıyla toplanmıştır. Ölçek, olimpiyat süreci öncesinde ve sonrasında katılımcılara uygulanmış; böylece süreçte yaşanan gelişim somut olarak değerlendirilmiştir. Toplanan veriler SPSS 20 programı ile analiz edilmiştir. Verilerin normal dağılım göstermediği belirlenmiş ve bu nedenle parametrik olmayan Wilcoxon işaretli sıralar testi tercih edilmiştir. Ölçek alt boyutları ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Analizler sonucunda, öğrencilerin 21. yüzyıl becerilerine ilişkin öntest ve sontest puanları arasında anlamlı düzeyde fark olduğu saptanmıştır. En fazla gelişimin iş birliği, yaratıcı düşünme ve problem çözme becerilerinde olduğu gözlemlenmiştir. Kodlama eğitiminin ve STEM olimpiyatlarına hazırlık sürecinin öğrencilerin hem bireysel hem sosyal becerilerinde olumlu etkiler yarattığı belirlenmiştir. Araştırma bulguları, kodlama eğitiminin yalnızca teknik yeterlilik değil, aynı zamanda öğrencilerin çok yönlü gelişimini destekleyen önemli bir araç olduğunu göstermektedir. STEM temelli etkinliklerin, öğrencilerin kendilerini ifade etmelerini, takım içinde rol almalarını ve özgün fikirler üretmelerini teşvik ettiği görülmüştür. Bu bağlamda, eğitim sistemlerinde kodlama ve STEM uygulamalarının daha yaygın ve sistematik şekilde yer alması, 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılması açısından kritik bir adım olarak değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: kodlama, STEM, 21. yüzyıl becerileri

Eğitsel Robotik Kodlama Uygulamalarının İlkokul Öğrencilerinin 21. Yüzyıl Becerilerine Etkisi

Gül Hanim Boran

Pamukkale Üniversitesi, Türkiye

Özet

21. yüzyılda bireylerin yaşamlarında karşılaştıkları sorunlara yaratıcı ve etkili çözümler üretebilmeleri, bilgiye ulaşma ve bilgiyi dönüştürme kapasiteleri eğitim süreçlerinin temel hedefleri arasında yer almaktadır. Bu hedefler doğrultusunda eğitim sistemleri, öğrencilerin dijital okuryazarlık, problem çözme, eleştirel düşünme, iş birliği ve iletişim gibi yetkinliklerle donatılması amacıyla teknolojiyi entegre eden bir yeniden yapılanma sürecinden geçiyor. Bu yetkinliklerin erken bir aşamada edinilmesi, öğrencilerin gelecekteki eğitim deneyimleri için sağlam bir temel oluşturmada büyük önem taşıyor. Eğitsel robotik kodlama uygulamalarının hem algoritmik düşünmeyi hem de disiplinler arası etkileşimi desteklemesi açısından bu sürece değerli katkılar sağladığı gösterilmiştir. Bu çalışmanın amacı ve önemi, eğitsel robotik kodlama uygulamalarının ilkokul düzeyinde öğrencilerin 21. yüzyıl becerileri üzerindeki etkisini incelemektir. Robotik kodlama, aktif katılımı teşvik eden, deneme yanılma yoluyla öğrenmeyi destekleyen ve gerçek yaşam problemleriyle bağlantı kurmayı sağlayan bir öğrenme ortamı sunmaktadır. Çalışma, robotik uygulamaların öğrencilerin bilişsel ve sosyal gelişimleri üzerindeki etkilerini ortaya koyarak bu alanda yürütülecek eğitim politikalarına ve sınıf içi uygulamalara ışık tutmayı amaçlamaktadır. Araştırma deneysel desen çerçevesinde, nicel araştırma yöntemlerinden yararlanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmada tek grup öntest-sontest deseni kullanılmıştır. Bu yöntem, öğrencilerin uygulama öncesi ve sonrası 21. yüzyıl becerileri düzeylerinin SPSS 20 programı kullanılarak istatistiksel olarak analiz edilmesini sağlamıştır. Araştırma projesinin çalışma grubu, özel bir eğitim kursunun parçası olarak robotik kodlama eğitim oturumlarına katılan dördüncü sınıftaki 13 öğrenciden oluşmaktadır. Katılımcılar, en az bir dönem boyunca sürekli olarak robotik kodlama eğitimine katılan öğrencilere odaklanılarak amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Veriler, araştırmacılar tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu ve geçerliliği ve güvenilirliği sağlanmış olan 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği aracılığıyla toplanmıştır. Ölçek, eğitim uygulamalarının başlamasından önce ve sonra olmak üzere iki kez uygulanmıştır. Bu yaklaşım, karşılaştırmalı analiz yoluyla öğrencilerin süreç boyunca gelişim düzeylerinin değerlendirilmesine olanak sağlamıştır. Toplanan veriler SPSS 20 yazılımı ile analiz edilmiştir. Verilerin normal dağılmadığı tespit edildiğinden, parametrik olmayan Wilcoxon işaretli sıralar testi uygulanmıştır. Bu analizden elde edilen sonuçlar, uygulama öncesinde elde edilen puanlar ile uygulama sonrasında toplanan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymuştur. Özellikle problem çözme, yaratıcı düşünme ve ekip çalışması boyutlarında önemli bir gelişme gözlenmiştir. Bu analizden çıkan sonuç, robotik kodlama etkinliklerinin öğrencilerin hem akademik başarılarını hem de sosyal becerilerini destekleme potansiyeline sahip olduğudur. Sonuçlar, eğitsel robotik kodlama uygulamalarının ilkokul öğrencilerinin 21. yüzyıl becerileri üzerinde olumlu etkileri olduğunu ortaya koymaktadır. Çalışma, bu uygulamaların öğrencilerin öğrenme motivasyonunu artırdığını, akranlarıyla etkili iletişim kurmalarını sağladığını ve özgün fikirler üretmelerini desteklediğini tespit etmiştir. Sonuç olarak, 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesinde önemli bir strateji olarak eğitsel robotik kodlama uygulamalarının erken yaşlardan itibaren eğitim programlarına entegre edilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: eğitsel robotik kodlama, ilkokul, 21. yüzyıl becerileri

Okuma Alışkanlığı Edinme Süreçlerine İlişkin Öğrenci Görüşleri

Nehir Pehlivan ¹, Zeynep Özüm Özdemir ¹, Ecir Çaylı ¹ & Ceyda Türkkaş ¹

¹ Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye

Özet

Öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırmak eğitimin temel amaçlarından biridir. Okuma alışkanlığı edinme süreci bilişsel, duyuşsal ve sosyal değişkenlerden etkilenmekte; bu süreci kolaylaştırıcı ve zorlaştırıcı pek çok faktör bulunmaktadır. Sürecin başrolünü öğrenciler oluşturmakta ise de ebeveynler ve öğretmenler de önemli görevler üstlenmektedir. Bu araştırma, konuya ilişkin öğrenci görüşlerini sunmayı amaçlamaktadır. Araştırma kapsamında “Ortaokul öğrencilerinin, okuma alışkanlığı edinme süreçlerinde karşılaştıkları sorunlar, eleştirileri ve önerileri nelerdir?” problem sorusundan hareketle aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır.

- Öğrenciler “okuma alışkanlığına sahip kişi”yi nasıl tanımlamaktadır?

Öğrenci görüşlerine göre:

- Öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanma yolunda karşılaştıkları engeller nelerdir?
- Öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanma yolunda karşılaştıkları engellerin aşılmasına yönelik çözüm önerileri nelerdir?

Öğrenciler:

- Ebeveynlerin çocuklarına okuma alışkanlığı kazandırmak için neleri yanlış yaptığını düşünmektedir?
- Ebeveynlerin çocuklarına okuma alışkanlığı kazandırmak için neler yapması gerektiğini düşünmektedir?
- Öğretmenlerin öğrencilerine okuma alışkanlığı kazandırmak için neleri yanlış yaptığını düşünmektedir?
- Öğretmenlerin öğrencilerine okuma alışkanlığı kazandırmak için neler yapması gerektiğini düşünmektedir?

Araştırma nitel yöntemler arasında yer alan durum çalışması modeli ile yürütülmüştür. Veriler, araştırmacılar tarafından uzman görüşleri neticesinde şekillendirilen, yedi adet açık uçlu sorudan oluşan nitel anket ile okul ortamında elde edilmiştir. Çalışma grubunu 76 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma uygulaması; geçerliği arttırmak amacıyla, farklı sosyo-kültürel özelliklerin olası sonuçlarını çalışmaya dâhil edebilmek için taşıma merkezi bir ortaokuldan, farklı sınıf kademelerinden toplanmıştır. Veri analizi MAXQDA programında içerik analizi yöntemi ile gerçekleştirilmiş, bulgular ortak tema ve kategoriler çerçevesinde gruplanarak tablolastırılmıştır. Güvenirliğin desteklenmesi için kodlayıcılar arası doğrulama ile görüş birliği sağlanmıştır. Okuma alışkanlığına ilişkin ilgili alan yazın incelenmiş ve araştırma sonuçları ile birleştirilerek sunulmuştur. Ulaşılan bulgular neticesinde tekrar sıklığı yüksek olanlar incelendiğinde; öğrencilerin okuma alışkanlığına sahip kişiyi “düzenli, planlı, hızlı okuyan ve okuduğunu anlayan” kişi olarak tanımladıkları görülmektedir. Okuma alışkanlığı kazanma yolunda karşılaşılan en önemli engellerin “teknoloji bağımlılığı, okurken sıkılmak, kitapların azlığı/yokluğu, pahalılığı, sıkıcılığı” olduğu ve bu engellerin “çocukların seveceği türde kitapların keşfedilmesi/alınması ve teknolojiden uzaklaşmalarının sağlanması” şeklinde aşılabileceği ifade edilmektedir. Engel ve çözümler noktasında “kütüphanelerin uzaklığı, yokluğu, kütüphanedeki kitapların sayıca ve nitelikçe yetersizliği” sıklıkla belirtilmiş ve çözüm olarak “yeni kütüphaneler kurulması, kütüphanelerdeki kitapların güncellenmesi” önerileri sunulmuştur. Öğrenciler ebeveynlerin bu süreçte yaptıkları en önemli yanlışların okuma konusunda “baskı yapmaları/zorlamaları, kitap tercihinin çocuklara bırakmaması, aşırı okuma beklentisi içinde olmaları, birlikte okumamaları, okuyarak örnek olmamaları ve çocuklardan okumalarını beklerken kendilerinin teknolojik aletlerle ilgilenmeleri” olduğunu; yapmaları gereken şeylerin ise “birlikte okuma etkinlikleri yapmak, okumanın önemini doğru anlatmak, kitap seçimini çocuklara bırakmak, yeni kitaplar almak ve okumayı eğlenceli hale getirmek” olduğunu ifade etmektedir. Öğrenciler öğretmenlerin bu süreçte yaptıkları en önemli yanlışların “okumaya zorlamaları, okumaya zamanlarının kalmayacağı kadar fazla ödev vermeleri ve konuyla ilgili kızma/bağırma tepkileri göstermeleri” olduğunu; yapmaları gereken şeylerin ise “okulda düzenli okuma saatleri yapmak, okumanın önemini anlatmak, kitap tercihinin öğrenciye bırakmak, takibini yapmak ve ödüllendirmek” olduğunu ifade etmektedir. Araştırma sonuçları değerlendirildiğinde uygulayıcılara; ebeveyn ve öğretmenlerin iş birliği içerisinde olacakları planlamalar yapılması, öğrencilerin ilgi alanlarına hitap edecek kendi seçecekleri kitapları okumalarının sağlanması ve kütüphanelere erişim şartlarının iyileştirilmesi önerilebilir. Araştırmacılara öneri olarak ise; farklı kademelerde öğrenim gören öğrencilerle, daha geniş çalışma gruplarıyla, öğretmen ve ebeveyn görüşlerinin de dâhil edildiği çalışmalar yapılması sunulabilir.

Anahtar Kelimeler: okuma alışkanlığı, kitap okuma, ebeveyn, öğretmen

Opinions of Kütahya Dumlupınar University Arabic Preparatory Class Students on The Impact of Technology Use on Motivation

Fatma Zengin

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Abstract

In recent years technology has gained importance in many educational processes, especially language teaching. The increasing use of digital tools in language teaching raises questions about their potential influence on students' motivation and academic performance. Motivation affects students' engagement and plays a crucial role in the language learning process. In language teaching process, it is very crucial to provide positive atmosphere to our students. This study aims to explore the perceptions of Arabic Preparatory students about the use of technological tools in language learning. It was conducted at Kütahya Dumlupınar University's Faculty of Theology and involved 10 preparatory students as participants. Data were collected through semi-structured interviews, focusing on students' motivations and challenges related to integrating technology into their learning process. To analyze the qualitative data, a thematic analysis method was used. The findings reveal that technological tools, such as learning applications and online platforms, enhance students' motivation and engagement significantly. However, participants highlighted challenges they met, which included limited access to free resources and a lack of technological support. These results highlight the importance of providing adequate training and integrating technology into our lives. There are many implications for educators and administrators aiming to promote the use of technology in Arabic language instruction. The study aims to explore the technological tools and their contribution to the motivation of the students who are learning Arabic as a foreign language. Understanding these aspects is essential in terms of designing more effective and engaging learning settings. This study will address the following research question: "How does the use of technology affect the motivation of Arabic preparatory class students?" It is important because it provides valuable results to make inferences about the usage of technological tools in Arabic language learning. Both teachers and students who are interested in language learning can receive help from the findings and implications used in this study.

Keywords: technology integration, motivation, digital tools, Arabic language teaching

Listening in 12th-Grade Coursebooks: Types of Listening Tasks

Mehmethan Çevik

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Abstract

Listening skills are fundamental in the educational context of Türkiye, as they play a crucial role in language acquisition and communication. At each educational level, coursebooks, listening materials, and audio-visual aids are integrated into curricula to enhance students' listening proficiency. Especially in the last stage of compulsory education in Türkiye, listening is of paramount importance as students may enter English medium universities or language based programs. This study investigates the types and frequencies of listening activities in two 12th-grade English language coursebooks used in state schools, issued by the Ministry of National Education. The analysis categorizes the listening activities within these coursebooks to determine the predominant listening types to teaching listening skills. The study categorizes listening activities into eight types: selective, transactional, interactional, interactive, intensive, responsive, extensive, and autonomous. The findings reveal that intensive listening activities are the most frequently used in both coursebooks, indicating a strong preference for a bottom-up approach over a top-down one. This suggests that students are primarily trained to recognize and process discrete linguistic elements, such as phonemes, words, and sentence structures, before engaging in higher-level comprehension. Following intensive listening, selective and transactional listening activities are also prevalent, reflecting an effort to integrate listening and speaking skills within a bottom-up instructional framework. Conversely, responsive, extensive, and autonomous listening activities are completely absent from both coursebooks, despite their recognized importance in fostering independent and critical listening skills. The reasons for this absence remain unclear, but it may indicate a lack of emphasis on developing students' listening autonomy or exposure to natural spoken discourse. The dominance of bottom-up strategies suggests that current coursebooks focus on mechanical comprehension rather than interactive or communicative listening development. These findings highlight a need for curriculum adjustments to incorporate a more balanced range of listening activities, promoting a holistic approach that enhances both bottom-up and top-down listening skills.

Keywords: listening, types of listening, 12th-grade listening, listening in high schools, listening in coursebooks, listening in Türkiye

Teachers' Perspectives on the Impact of Authentic Materials on English Speaking Skills

Meliha Yazgı Yazgan

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Abstract

The use of authentic material in English language teaching has gained significant attention for improving students' communicative competence. This qualitative study investigates language teachers' perspectives on integrating authentic materials in English-speaking lessons, exploring their benefits, challenges, and instructional strategies. The study used semi-structured interviews for data collection that involved ten English language teachers from diverse educational settings. The study examines how real-world resources such as podcasts, videos, newspapers, and social media content contribute to the development of speaking fluency, pronunciation, vocabulary acquisition, and overall communicative confidence of students. Findings of the study reveal that teachers widely acknowledge the positive impact of authentic materials on motivation, students' engagement and linguistic competence. Exposing students to naturally occurring language through authentic materials helps learners to become familiar with real-life discourse patterns, idiomatic expressions, and cultural factors, which helps them to enhance their communicative abilities in varied social and professional contexts. According to teachers' reports, incorporating these materials into speaking-focused lessons creates a bridge between classroom interaction and real-world language use, which helps create a dynamic, interactive learning environment. Furthermore, authentic materials provide learners with diverse linguistic inputs, enabling them to develop pragmatic competence, adjusting to different registers, and improving their listening comprehension alongside speaking skills. Despite these advantages, teachers also mentioned important challenges that come with the use of authentic materials. One of the primary challenges is selecting and adapting materials according to students' proficiency levels. While advanced learners enjoy and benefit from complex, unmodified materials, lower-level learners usually struggle with dense vocabulary, unfamiliar cultural contexts, and fast-paced speech in audio or video recordings. Additionally, teachers face time constraints while modifying authentic materials to fit the curriculum requirements, while maintaining their effectiveness. Technical issues, accessibility and the lack of institutional support further restrict effective integration of these materials into lesson planning. To address these challenges, teachers use various strategies, which include scaffolding techniques, pre-teaching vocabulary, and gravitating towards subtitles or transcripts to enhance comprehension. Some of them also advocate for a blended learning approach, incorporating digital tools and interactive platforms to personalize the learning experience. The study underscores the need for professional development programs that equip teachers with necessary skills to integrate authentic materials while balancing linguistic accessibility and communicative authenticity. This research contributes to the ongoing discourse on communicative language teaching by mentioning the pedagogical value of authentic materials in fostering proficiency in speaking. It also mentions the need for institutional support in providing educators with resources and training in the effective use of real-world materials. Further research is needed to explore students' perspectives on the use of authentic materials and investigate the long-term effects of such approaches on oral language proficiency.

Keywords: authentic materials, speaking skills, foreign language teaching, teaching speaking

In-Service Teachers' Preferences for Using Digital Language Teaching Tools in EFL Vocabulary Teaching

Alperen Yeniel

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Abstract

Technology occupies a significant role for giving insights into facilitating the language learning and teaching in teaching vocabulary in EFL classes. Within the scope of in-service teachers, technological facilitators like digital language learning and teaching tools in teaching vocabulary can provide valuable insight that could be handy to learn and acquire the language through simple game-based activities. One of the most efficient ways of obtaining vocabulary knowledge is to exposing them through visualized and verbalized aids, and through enhancing technology, digital language learning tools facilitates the learning and teaching process. In-service English language teachers' perceptions regarding digital language learning and teaching tools they utilize in their vocabulary teaching, and their rationale for choosing a specific facilitator were the main points of the study. Throughout the study, participants' responses regarding the preferences of in-service teachers' use of digital language learning tools were investigated and analyzed through content analysis and thematic analysis. The percentages, thematic classifications and frequency of the inclinations of in-service English teachers were demonstrated within the tables. The participants of the study comprise in-service English language teachers' perceptions who are working in state schools in Burdur, Türkiye. Data was collected by means of an online survey distributed through Google Forms. The responses were analyzed employing a combination of qualitative content analysis and thematic analysis. Findings revealed that in-service English language teachers overwhelmingly favored tools that incorporated visual and verbal elements, adjusting with their belief that such tools improve students' maintenance and engagement. Thematic classifications highlighted key variables affecting tool choice, counting ease of use, accessibility, and seen effectiveness in advancing active participation. The findings demonstrate that AI-powered chatbots, Educaplay, and Liveworksheets were among the foremost favored tools for vocabulary instruction. Thematic classifications uncovered that in-service English language teachers categorized tools based on their primary functions, counting game-based learning, intuitively content, collaborative learning, and assessment. AI-powered chatbots such as ChatGPT and Google Gemini were also recognized as emerging facilitators in vocabulary teaching. The results propose that teachers prioritize tools that integrate visual, verbal, and intuitively elements to enhance students' engagement and retention. However, challenges such as openness, technological limitations, and students' advanced proficiency levels were also reported as obstructions to effective implementation. This study gives insights into how digital language learning tools are coordinates into vocabulary instruction and offers recommendations for optimizing their utilize in EFL classrooms.

Keywords: in-service teachers, digital language learning tools, EFL, vocabulary teaching

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Kapsamında Hazırlanan 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi

Savaş Uğur ¹, Hilal Soysal ¹, Ayşegül Yıldırım ¹ & Serdar Akbulut ¹

¹ Manisa Celâl Bayar Üniversitesi, Türkiye

Özet

Ders kitapları, öğretim programlarının uygulanmasındaki başarıyı doğrudan etkileyen araçlar olması bakımından eğitim-öğretim süreçlerinde kritik bir rol üstlenmektedir. Ders kitabının pedagojik ve pratik açıdan etkinliğinin artırılması, diğer disiplinlerde olduğu gibi Türkçe öğretiminde de önem arz etmektedir. Buradan hareketle, çalışmada Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli doğrultusunda 2024 yılında yenilenen Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı kapsamında hazırlanan 5. sınıf Türkçe ders kitabına ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışma, öğretmen görüşleri bağlamında ders kitabının pedagojik işlevselliğini derinlemesine değerlendirmeyi, kitabın güçlü/yenilikçi yönleriyle geliştirilmesi gereken alanlarını belirlemeyi hedeflemektedir. Araştırma, nitel araştırma desenlerinden fenomenolojiyle yürütülmüştür. Katılımcılar, amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenmiş, çalışma grubunu 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin uygulanmaya başlandığı 5. sınıf seviyesinde görev yapan 24 Türkçe öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma verileri, gönüllülük esasına göre katılmış öğretmenlerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen 8 soruluk yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış; elde edilen veriler içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir. Çalışma sonucunda, Türkçe öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda ders kitabının güçlü yönlerinin; etkinliklerin beceri odaklı yapısı, üretim atölyelerinin dil becerilerine katkısı, öğrencilerin derse aktif katılımını teşvik etmesi, öğrenciler arası iletişime ve işbirliğine yönelmesi, kültürel ve ulusal değerlere yer vermesi, günlük hayatla ve yaş seviyesiyle ilişkilendirilmiş metinler içermesi, disiplinlerarası yaklaşımın gözetilmesi ve bütüncül yaklaşımla hazırlanmış olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin, ders kitabının uygulamada zorluklarla karşılaşılacak veya geliştirilmesi gereken yönlerine ilişkin görüşleriye şu şekildedir: etkinliklerin ve tekrarların yoğunluğu, kalabalık sınıflarda uygulama güçlükleri, içerik yoğunluğundan kaynaklanan zaman yönetimi sorunları, fiziki şartlar ve dijital materyal yetersizliğine bağlı uygulama sorunları, pilot uygulama eksikliği ve veli direnci. Bu zorluklar bağlamında öğretmenler sıklıkla etkinliklerin sadeleştirilmesi ve tekrarların azaltılması gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca dil yapılarının etkinlikler aracılığıyla sezdirilerek verilmesini olumlu bulduklarını ifade etmişler; kalabalık sınıf mevcutlarının azaltılması, kitabın hazırlanmasında sınıf seviyesinin dikkate alınması ve öğretmen kılavuz kitabıyla, ek materyallerin (çalışma kitabı vb.) yayımlanmasını önermişlerdir. Bu sonuçlara dayanarak, 5. sınıf Türkçe ders kitabının geliştirilmesi için çeşitli öneriler geliştirilmiştir. İçerikle ilgili, etkinliklerdeki tekrarlar azaltılmalı, kitabın uygulanabilirliğini artırmak için, yaygın kullanıma geçmeden önce pilot uygulamalarla test edilmeli ve bu süreçte öğretmenlerden düzenli geri bildirim alınmalıdır. Ayrıca öğretmenlerin dersi daha verimli işleyebilmeleri için rehber niteliğinde ek materyaller ve dokümanlar hazırlanmalıdır. Zaman yönetimi sorunlarını çözmek amacıyla, kitapta etkinliklerin tahmini süresine ilişkin yönergeler yer almalı ve öğretmenlere bu konuda rehberlik sağlanmalıdır. Bu düzenlemeler, öğretmen motivasyonunu artıracak ve ders kitabının eğitim sürecindeki etkililiğini güçlendirecektir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe ders kitabı, Türkçe öğretimi, öğretmen görüşleri, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, Türkçe dersi öğretim programı

Üniversite Öğrencilerinin Mesleki Yabancı Dil Eğitimi ile İlgili Görüşleri: Çağrı Merkezi Hizmetleri Programı Örneği

Alp Yanık

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Yabancı dilde konuşma kaygısı, özellikle çağrı merkezi operatörlüğü gibi etkili iletişim becerileri gerektiren mesleklerde, mesleki bağlamda önemli zorluklar ortaya çıkarmakta ve özellikle İngilizce öğrenenler arasında yaygın olan bu kaygı, özgüveni ve akıcılığı zayıflatarak öğrencileri gelecekteki mesleklerinin taleplerine karşı da hazırlıksız bırakmaktadır. Mesleki İngilizce öğretimi öğrencileri pratik ve sektöre özgü becerilerle donatmayı amaçlarken, geleneksel İngilizce öğretim yöntemleri genellikle çağrı merkezi hizmetleri gibi programlardaki öğrencilerin özel ihtiyaçlarını karşılamakta başarısız kalmaktadır. Bunun nedeni bu yöntemlerin iletişim kaygısı ve olumsuz değerlendirilme korkusu gibi faktörleri kritik engeller olarak tanımlayan Horwitz'ın Yabancı Dil Kaygısı Teorisi'nde vurgulanan duygusal ve psikolojik engelleri göz ardı etmesidir. Bu çalışmanın hedefi, yabancı dilde konuşma kaygısını azaltmaya ve öğrencileri mesleki iletişime hazırlamaya yönelik geliştirilmiş bir programın etkilerini ortaya koymaktır. Bunun için, kuramsal ayağı Horwitz'ın görüşlerinin John Dewey'in öğrenci merkezli deneyimsel öğrenme felsefesiyle bütünleştirilmesine dayalı olarak hazırlanmış bir mesleki İngilizce konuşma kursunu tamamlayan öğrencilerin görüşleri incelenmiştir. Kurs katılımcılarından mesleki İngilizce eğitiminde deneyimsel, kaygı azaltıcı yaklaşımların rolüne ilişkin görüşleri elde edilmeye çalışılmıştır. Bu nedenle çalışma kapsamında şu alt problemlere cevap aranmıştır: 1) Öğrencilerin mesleki iletişim becerilerini geliştirmede kursun etkinliğine ilişkin düşünceleri nelerdir? 2) Kurs etkinlikleri (örn. rol yapma, oyunlar) öğrencilerin yabancı dilde konuşma kaygılarını nasıl etkilemiştir? 3) Öğrenci deneyimleri Horwitz'ın Yabancı Dil Kaygısı Teorisi ile nasıl örtüşmektedir? 4) Kurs çıktıları Dewey'in deneyimsel öğrenme ilkesini nasıl yansıtmaktadır? Betimleme yönteminin işe koşulduğu çalışmada katılımcılar, kursu alan ancak ulaşılabilmiş olanlar arasından seçilmiştir. Toplam 9 katılımcının katıldığı bu nitel çalışmanın verileri yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. İçerik analizi yönteminin işe koşulduğu çalışma sonucunda elde edilen bulgular öğrencilerin deneyimsel, işbirlikçi ve etkinlik tabanlı yöntemler kullanıldığında yabancı dili daha etkili öğrendiklerini göstermiştir. Ayrıca, yabancı dil öğretiminde eleştiriden uzak, akran iletişiminin aktif olduğu bir sınıf atmosferinin yabancı dil konuşma kaygısının engellenmesine yardımcı olduğu da elde edilen bulgulardan bir diğeridir.

Anahtar Kelimeler: mesleki yabancı dil eğitimi, yabancı dil kaygısı, ilerlemecilik anlayışı

Dil Eğitimi ve 21. Yüzyıl Becerileri YÖKTEZ Tabanlı Nitel Bir Eğilim İncelemesi

Hülya Yazıcı¹ & Ömer Acar¹

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Dil, bireyin düşüncelerini yapılandırmasında, toplumsal ilişkilerini kurmasında ve kültürel aktarımı gerçekleştirmesinde temel bir araç olarak işlev görmektedir. Bu bağlamda dil yalnızca bir iletişim aracı değil; aynı zamanda bireyin düşünme biçimini, sosyal çevresiyle olan ilişkilerini ve kimlik inşasını şekillendiren çok boyutlu bir yapıdır. Dilin bu çok işlevli doğası, onu bireysel gelişimin ve toplumsal uyumun temel bileşenlerinden biri haline getirmektedir. Öte yandan hızla değişen ve dijitalleşen dünyada bireylerin yalnızca dilsel yeterliklerle değil, aynı zamanda üst düzey düşünme ve etkileşim becerileriyle donatılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu noktada 21. yüzyıl becerileri kavramı öne çıkmakta; bireylerin bilgiye ulaşma, onu yapılandırma, eleştirme, teknolojiyle bütünleştirme ve kültürel bağlamda anlamlandırma kapasitelerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. 21. yüzyılın dijitalleşen, küreselleşen ve hızla değişen toplumsal yapısı, dil eğitiminin yalnızca dört temel becerinin (dinleme, konuşma, okuma, yazma) ötesine geçmesini; eleştirel düşünme, yaratıcılık, iletişim, iş birliği, dijital okuryazarlık gibi 21. yüzyıl becerileriyle entegre edilmesini zorunlu kılmıştır. Bu doğrultuda söz konusu becerilerin dil eğitimi bağlamında akademik düzeyde nasıl ele alındığına yönelik eğilimlerin ortaya konulması adına önemli katkılar sunmaktadır. Bu çalışmanın amacı, 2015–2025 yılları arasında YÖKTEZ veri tabanında yayımlanmış olan ve "21. yüzyıl becerileri" ya da "21. yy becerileri" anahtar sözcüklerini içeren yüksek lisans ve doktora tezleri arasından yalnızca dil eğitimi alanı (Türkçe eğitimi, Türkçe öğretmenliği, anadil eğitimi, yabancı dil eğitimi, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi vb.) kapsamında yazılmış olanları inceleyerek alandaki akademik eğilimleri ortaya koymaktır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Belirlenen 274 tez içerisinde dil eğitimi alanıyla ilişkili 17 tez çalışmaya dahil edilmiştir. Bu tezler; tez türü (yüksek lisans/doktora), yayımlandığı yıl, üniversite, araştırma yöntemi (nitel/nitel/karma), örneklem grubu ve sayısı, veri toplama araçları, araştırma deseni, kuramsal çerçeve veya model, odaklanılan 21. yüzyıl becerileri, ders/alan bağlamı ve araştırma amacı gibi kriterler doğrultusunda analiz edilmiştir. Elde edilen veriler okuyucunun çalışmaları sistemli bir biçimde inceleyebilmesini sağlamak amacıyla tablo ve grafiklerle desteklenerek sunulmuştur. Tartışma ve sonuç bölümlerinde ise bu eğilimlerin alan yazındaki yeri, eksik kalan noktalar, öne çıkan yönelimler ve gelecekteki araştırmalara yönelik öneriler kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır. Çalışmanın, dil eğitimi alanında 21. yüzyıl becerilerinin akademik düzeyde ele alınışına dair bütüncül bir bakış açısı sunması ve ilgili literatüre katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: 21. yüzyıl becerileri, dil eğitimi, eğilim analizi

Empowering Pre-Service English Teachers with Meta Knowledge (4Cs) of 21st Century Learning through a Community of Inquiry-Based Course*

Aslıhan Çelik ¹ & İrem Çomoğlu ¹

¹ Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye

Abstract

The rapid changes in educational dynamics of the 21st century have emphasized the need that English language teaching (ELT) should not only focus on students' acquisition of grammar and vocabulary but also what is beyond the mechanical aspects of language learning process. In this context, soft skills—commonly referred to as the 4Cs of 21st-century skills (communication, collaboration, critical thinking, and creativity)—are increasingly recognized as essential components of language education. However, a key challenge remains: namely, how can English language teachers be effectively supported in developing a deeper understanding of these skills and integrating them into their teaching practices? A significant aspect to consider, with regards to this challenge, can rely on the fact that initial language teacher education programs highlight this issue in their educational practices and support pre-service English teachers (PELTs) in developing such an understanding. To this end, we designed and implemented a 14-week course focusing on the 4Cs and their integration into language teaching during the 2022-2023 Academic year Spring term in an ELT program at a state university in Türkiye. One of the central considerations in developing this course was selecting an appropriate delivery model. Given that the course was conducted online, it was important to create a learning environment that fostered cognitive, social, and teaching presence. To achieve this, we adopted the Community of Inquiry (CoI) framework as our guiding pedagogical approach. The overarching objective of the study is to explore PELTs' experiences in a Community of Inquiry-based course designed to integrate the 4Cs into English language teaching, and their insights into incorporating these skills into ELT practices. To achieve this, a qualitative case study design was employed from an intrinsic perspective. The study participants consisted of 29 PELTs enrolled in the course. We used multiple data collection tools to gather data throughout the study. These included (1) semi-structured interviews with department lecturers and focus group interview with PELTs before the course delivery, (2) course meta reflections, exit tickets, classroom chats, online class recordings, and researcher journals during the course delivery, and (3) semi-structured interviews with course participants after the course delivery. We analysed the data using reflexive thematic analysis, incorporating both deductive and inductive approaches. In this presentation, we aim to share the course syllabus, sample lesson plans and presentations, course assignments, as well as PELTs' classroom-ready work on the 4Cs. As data analysis is still ongoing, findings have yet to be finalized. However, the presentation is expected to contribute to the growing body of research on the role of 21st-century skills in English language teaching. It is also expected to offer insights into how PELTs engage with the 4Cs in their teaching practices and how an online learning environment based on the CoI framework can enhance their learning experiences.

* This study is part of the PhD thesis of the first author, under the supervision of the second author.

Keywords: 21st-century skills, 4Cs, English language teaching, pre-service English teachers, community of inquiry framework

Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Zihinsel Döndürme Beceri Düzeylerinin Kuşak Değişkeni Bakımından Karşılaştırılması

Ezgi Güven Yıldırım ¹ & Sertaç Erdemirci ¹

¹ Gazi Üniversitesi, Türkiye

Özet

İnsanların yaşadığı dönemde karşılaştığı büyük olaylar, onların karakteristik özelliklerini oluşturmaktadır. Meydana gelen savaşlar, oluşan ekonomik krizler, doğal afetler, kültürel anlamda ortaya çıkan yeni gelişmeler gibi kritik geçişler nesillerin hayata bakış açısını değiştirmektedir. Bu noktada karşımıza kuşak kavramı çıkmaktadır. Kuşak, yaklaşık olarak aynı dönemlerde doğmuş, dolayısıyla birbirine benzer durumları yaşamış kişilerin oluşturduğu topluluklar şeklinde tanımlanmaktadır. Her kuşağın belirgin özellikleri, değerleri, düşünme biçimleri, inançları, tutumları, güçlü ve zayıf yönleri bulunmaktadır. Kuşaklara ilişkin yapılan farklı araştırmalar, kuşakların farklı algılar sebebiyle düşünme yapısında bazı değişiklikler oluştuğunu göstermektedir. Kuşaklar farklı zamanlarda doğdukları için davranışları ya da düşünme tarzlarının da değişkenlikler gösterdiği bilinmektedir. Bu farklılıklar kuşakların özelliklerini ve değerlerinin birbirlerine göre farklılıklar içerdiğini göstermektedir. Buradan hareketle kuşakların öğrenme stillerindeki, yaşam durumlarındaki farklılıklar ile zihinsel döndürme becerilerinin de farklı olabileceği düşünülmektedir. Bu araştırmanın amacı Fen Bilimleri öğretmenlerinin zihinsel döndürme beceri düzeylerini kuşak değişkeni açısından incelemektir. Araştırmanın amacına uygun olarak bu çalışmada nicel araştırma modellerinden genel tarama modeli kullanılmıştır. Genel tarama modeli çalışmalarında araştırmacı bağımsız değişken üzerinde herhangi bir etkiye sebep olacak bir işlem yapmamakta, evren hakkında genel bir yargıya ulaşmak için evrenin tamamı ya da evrenden seçilen örneklem üzerinde çalışmalar yürütmektedir. Bu araştırmanın çalışma grubunu 2024-2025 eğitim-öğretim yılı, güz döneminde Ankara ilinde görev yapan toplam 207 Fen Bilimleri öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubu uygun örnekleme ile belirlenmiştir. Uygun örneklemede çalışma grubu, araştırmayı yürüten araştırmacı tarafından araştırma için gönüllü, uygun ve ulaşması kolay bireylerden seçilmektedir. Araştırmada veri toplama aracı olarak Uzamsal Görselleştirme Testi kullanılmıştır. Araştırmanın verilerini analiz etmek için Microsoft Excel 2019 elektronik tablo programı ve SPSS 25 istatistik analiz programı kullanılmıştır. Öğretmenlerin çalışmada kullanılan teste verdikleri yanıtların normalliğinin araştırılmasında betimsel istatistik tekniklerinden faydalanılmıştır. Testten elde edilen puanlara ilişkin mod, medyan ve ortalama değerleri ile basıklık ve çarpıklık katsayıları hesaplanmıştır. Test sonuçları normal dağılım gösterdiği için verilerin analizinde tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Analizler sonucunda ortaya çıkan anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için eşit örneklem sayısı gerektirmeyen Bonferroni testinden yararlanılmıştır. Çalışmanın sonucunda öğretmenlerin zihinsel döndürme beceri düzeylerinin kuşak değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. X kuşağında yer alan öğretmenler ile Y kuşağında yer alan öğretmenlerin zihinsel döndürme beceri düzeyleri arasında Y kuşağı lehine, yine Y ve Z kuşağında yer alan öğretmenlerin zihinsel döndürme beceri düzeyleri arasında Y kuşağı lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. X kuşağında yer alan öğretmenler ile Z kuşağında yer alan öğretmenlerin zihinsel döndürme beceri düzeyleri arasında ise anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Anahtar Kelimeler: kuşak, zihinsel döndürme, fen bilimleri öğretmeni

A Meta-Synthesis of Doctoral Dissertations on Language Teacher Identity in Türkiye

Melek Kondak Can ¹ & Kemal Sinan Özmen ²

¹ Ankara Medipol Üniversitesi, Türkiye

² Gazi Üniversitesi, Türkiye

Abstract

Language Teacher Identity (LTI) has emerged as a crucial research area in English Language Teaching (ELT) due to its profound influence on pedagogy, professional development, teacher agency, and overall educational practice. Understanding how teachers construct and negotiate their professional identities is essential for improving teaching practices, enhancing teacher efficacy, and informing educational policies. Teachers' identities are not only central to their own development but also influence their interactions with students, colleagues, and educational institutions. Despite the increasing number of doctoral dissertations on LTI in Türkiye over the past fifteen years, a significant literature gap remains—not only in the meta-synthesis of foreign language teacher identity in general but also in the theoretical perspectives and interpretative frameworks employed in these studies. This gap limits the potential for a cohesive understanding of LTI within the Turkish ELT context, leaving key aspects of teacher identity development and its impact on educational outcomes insufficiently explored. To address this gap, this study conducts a qualitative meta-synthesis of doctoral dissertations on LTI in Türkiye from 2010 to 2024. The study systematically examines how these dissertations theorize LTI by identifying dominant interpretative frameworks, recurring themes, and the theoretical contributions they make to the field. Content analysis is utilized to evaluate the conceptualizations of LTI across the dissertations, providing a clear and comprehensive overview of the theoretical landscape in this area. The findings will offer valuable insights into the trends and gaps within LTI research in Türkiye, shedding light on areas that require further exploration. Moreover, the results will be beneficial for future research, teacher educators, curriculum developers, and policymakers, contributing to the creation of more refined, comprehensive theoretical models. By synthesizing key perspectives, this study aims to foster a more unified, well-developed understanding of LTI in Türkiye, advancing scholarly discussions and improving educational practices in the ELT field.

Keywords: teacher identity, meta-synthesis, theoretical framework, theoretical contribution

Senior ELT Students' Perceptions on the Relevance and Effectiveness of the Language Teaching Program in MAKÜ: Theoretical and Practical Skills

Aslıhan Dinç

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Abstract

English is a world language and is given as a compulsory lesson in most parts of the world. Accordingly, the English lessons given at schools and the teacher education programs have also been given importance by the minister of education. Well-designed and qualified teacher programs are important to improve the quality of the education in a country. Teacher education programs have a significant effect on the country's education quality. Students who choose to become English teachers in Turkey get into the English Language Teaching (ELT) department and study and get lessons according to the program conducted by the university and YÖK (The Council of Higher Education). In the first two years of the program in Turkey, students in the ELT department go through lessons that give them theoretical knowledge and little space to put it into practice. In the third and fourth years, besides theoretical knowledge, the program involves lessons for students to gain practical skills. This qualitative study aims to find out the senior English language teaching (ELT) students' perceptions of the relevance and effectiveness of the language teaching program at Burdur Mehmet Akif Ersoy University. It looks into the theoretical and practical skills gained throughout the program and whether the students find it sufficient to gain experience and help out to be ready to become teachers in the field. An interview with 10 senior students was conducted to collect data, and the results were analyzed. The results were categorized under three themes: 1) theoretical knowledge, 2) practical skills, and 3) relevance and effectiveness in the field. The results were discussed according to the perceptions of the senior students. The senior students had similar perceptions about the courses and their effects on them. Additionally, they have provided suggestions to get a better benefit of the program and make it a more effective program for coming generations.

Keywords: ELT education program; teacher education; theoretical knowledge; practical skills; student perceptions; relevance and effectiveness

Perceptions of English Language Teachers on the Role of Micro-Teaching in Preparing for Real-World Classroom Environments

Çisem Yılmaz

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Abstract

Becoming an effective English language teacher requires both theoretical knowledge and practical skills to navigate the complexities of real-world classrooms. One widely used method in teacher education is micro-teaching, which provides pre-service teachers with the opportunity to practice specific pedagogical tasks in a controlled environment. By allowing them to experiment with lesson planning, instructional delivery, and classroom management, micro-teaching serves as a bridge between theoretical coursework and actual teaching practice. However, its effectiveness largely depends on how teachers perceive and engage with the process. This study explores in-service English language teachers' experiences with micro-teaching and examines its role in preparing them for real-world classroom teaching. A qualitative research design was adopted, employing semi-structured interviews to gather data from 10 in-service teachers selected through convenience sampling. The study investigates the extent to which micro-teaching helps teachers develop essential teaching competencies and assesses its potential challenges in fully replicating authentic classroom conditions. The findings suggest that micro-teaching contributes to the professional development of teachers by offering a structured and supportive environment for practice. Participants acknowledged its role in fostering key teaching skills and enhancing their confidence before entering actual classrooms. However, they also identified certain limitations. Despite its challenges, micro-teaching remains a valuable component of teacher education, equipping pre-service teachers with foundational teaching skills and fostering reflective practice. To enhance its effectiveness, this study suggests several improvements, to help bridge the gap between teacher training and real-world teaching experiences, better preparing future educators for the diverse challenges of the classroom. By focusing on the Turkish context, this study contributes to the broader discourse on teacher education, offering insights into how micro-teaching can be adapted and improved to better align with the realities of teaching. The findings highlight the importance of refining micro-teaching practices to ensure that pre-service teachers are adequately equipped with the skills, confidence, and adaptability required for their professional careers.

Keywords: micro-teaching; real-world classrooms; English language teachers

From Passive to Active: Decision-Making Processes in Teaching Practicum

Ali Baran Ilgaz

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Abstract

This study examines how English language teaching trainees strike a balance between theoretical knowledge and instinct during speaking activities. It investigates how pre-service teachers respond to classroom dynamics, how they deal with active and passive learners, and how they make decisions in the process of developing their speaking skills. The aim of the study is to understand pre-service teachers' decision-making processes and to determine which strategies they adopt in their teaching practice. The study was conducted with 10 pre-service teachers studying at Tokat Gaziosmanpaşa University and data were collected through Google Forms using open-ended questions and scenarios. The findings show that pre-service teachers make classroom decisions using both their theoretical knowledge and their instincts. While theoretical knowledge supported planned and structured teaching, instincts were effective in adapting quickly to immediate situations. It was determined that active students may be more dominant in the classroom, but passive students can also be included in the process with appropriate guidance and activity design. Pre-service teachers used methods such as individual feedback, small group work and activities orientated to students' interests to increase the participation of passive students in speaking activities. In order to prevent active students from dominating in the classroom, it was determined that they applied alternating speaking turns, in-group role distribution and collaborative activities. It has been observed that the internship process offers pre-service teachers the opportunity to put theoretical knowledge into practice and to develop strategies suitable for student profiles. The importance of the study is to understand how pre-service teachers put into practice the theoretical knowledge they have gained in their education process and to contribute to the determination of effective strategies in the process of developing speaking skills. It was concluded that practical experiences in teacher education should be increased and it was suggested that more large-scale research should be conducted in different student profiles and teaching contexts in the future.

Keywords: theoretical knowledge, intuitive decision making, passive students, active students, classroom engagement, teacher education

The Perceptions of Pre-service Teachers on Professional Identity

Buğra Davran

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Abstract

This study investigates the perceptions of pre-service teachers regarding their professional identity in the context of an English Language Teaching (ELT) program. Professional identity is a complex, evolving concept that reflects teachers' understanding of their roles, values, attitudes, and competencies. It is shaped by multiple factors, including academic coursework, teaching practicums, and social and cultural influences. Given that professional identity is continuously constructed and reconstructed through educational experiences, this study aims to explore how ELT programs influence the professional identity formation of future teachers and how they apply their academic knowledge in classroom settings. Using a qualitative research design, this study employs a case study approach to analyze the experiences of eight pre-service English teachers from a university in Turkey. Data were collected through semi-structured interviews, focusing on key aspects of teacher identity formation, including motivation for choosing the profession, perceptions of professionalism, and the influence of coursework and mentorship. The findings indicate that pre-service teachers develop their professional identity through a combination of intrinsic and extrinsic motivations. While some participants chose teaching due to a passion for language and culture, others were influenced by job stability and career opportunities. The study further reveals that teacher identity is shaped by practical teaching experiences and pedagogical courses, particularly those emphasizing hands-on learning, such as "Drama with Children" and "Teaching Foreign Languages to Children." These courses were found to significantly impact students' confidence, teaching approach, and understanding of their future professional roles. Additionally, the study highlights the role of mentorship in shaping professional identity. While many participants found faculty members and mentors to be supportive and inspiring, some also encountered negative experiences, such as judgmental attitudes, which influenced their perceptions of professionalism. Such experiences, whether positive or negative, contributed to the refinement of their self-concept as future educators. The findings underscore the multidimensional and dynamic nature of teacher identity formation. ELT programs play a crucial role in this process, offering both theoretical knowledge and practical teaching experiences that contribute to professional growth. The study suggests that teacher education programs should integrate more experiential learning opportunities, reflective practices, and mentorship support to better prepare pre-service teachers for the realities of the teaching profession. Given the study's small sample size and focus on a single institution, future research should explore teacher identity development across diverse cultural and institutional contexts. Longitudinal studies tracking identity formation from pre-service training into early career teaching could provide further insights into how teacher identity evolves over time. By deepening the understanding of professional identity development, ELT programs can be more effectively designed to support the growth of confident, adaptable, and reflective educators.

Keywords: professional identity, pre-service teachers, ELT programs, teacher education, perceptions, teacher training, academic experiences, practical teaching, mentor influence, identity formation

Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları

Bilge Tuncer Tüzün¹ & Sadık Yüksel Sıvacı¹

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Toplumsal değerlerin korunması ve yeni değerlerin kazandırılmasında öğretmenler önemli bir role sahiptir. Bu çalışmada Öğretmenlik Mesleği Kanununda, öğretmen atamaları ile ilgili yapılan değişiklikler sonucunda eğitim fakültelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının mesleki tutumlarının incelenmesi hedeflenmiştir. Nicel araştırma yöntemlerinden tarama yöntemi kullanılmış ve örnekleme, uygun örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi 2024- 2025 güz dönemi 1.sınıf ve 4.sınıf öğrencilerinden oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu ve Kahramanoğlu, Yokuş, Cüçük, Vural, Şiraz (2018) tarafından geliştirilen “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek 12 maddelik, tek faktörlü bir ölçektir. Veriler, öğrencilerden Google Form yolu ile toplanmıştır. Araştırmaya 124 kadın (%80), 31 erkek (%20) olmak üzere toplam 155 öğrenci katılmıştır. Bu öğrencilerin 13’ü (%8,4) İlköğretim Matematik Öğretmenliği, 4’ü (%2,6) İngilizce Öğretmenliği, 17’si (%11,0) Okul Öncesi Öğretmenliği, 4’ü (%2,6) Özel Eğitim Öğretmenliği, 30’u (%19,4) Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, 31’i (%20,0) Sınıf Öğretmenliği, 56’sı (%36,1) Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünde eğitim görmektedir. Öğretmen adaylarının 95’i (%61,3) 1.sınıf, 60’ı (%38,7) 4.sınıf öğrencisidir. Toplanan verilerin analiz işlemlerinde SPSS 25.0 programı kullanılmıştır. Güvenilirlik analizi sonucunda Cronbach’s Alpha değerinin ,916 olduğu tespit edilmiştir. Normal dağılımın uygunluğu One Sample Kolmogorov-Smirnov analizi ile incelenmiş ve normal dağılım göstermediği için non-parametrik analizler kullanılmıştır. Ölçek verilerinin cinsiyet ve sınıf değişkenlerine göre karşılaştırılmasında Mann Whitney U testi kullanılırken, bölümlerine göre karşılaştırılmasında Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Araştırmada öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının olumlu olduğu bulunmuştur. Demografik değişkenlere göre ele alındığı zaman öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuş, kadın öğretmen adaylarında öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun erkek öğretmen adaylarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Öğrenim görülen sınıfa göre öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklılık göstermediği bulunmuştur. Öğrenim görülen bölümün ise öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerinde belirleyici olduğu görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: öğretmen, öğretmen adayı, tutum

Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı Dersinin Öğretmen Adaylarının Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

Fatma Nur Yıldırım

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Bu çalışma, uygulamalı olarak öğrenci merkezli işlenen "Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı" dersinin öğretmen adaylarına sağladığı katkıları belirlemek amacıyla yürütülmüştür. Çalışma, bir eğitim fakültesinin fen bilgisi öğretmenliği programında öğrenim gören 30 ikinci sınıf öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden biri olan durum çalışması deseni kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak uzman görüşleri doğrultusunda geliştirilen ve yapılandırılmamış açık uçlu sorulardan oluşan bir görüş alma anketi uygulanmıştır. Öğretmen adaylarının yazılı görüşlerini içeren bu nitel veriler, içerik analizi yöntemiyle sözcük sözcük incelenmiş ve kodlanmıştır. Kodlama sürecinin ardından veriler temalara ayrılmış ve "diğer derslerle benzerlik ve farklılıkları", "kişisel gelişime katkısı", "öğretmenlik becerilerine katkısı", "ilişkilere katkısı", "duygulara katkısı" ve "dersin işlenişine ilişkin öneriler" olmak üzere toplam altı tema belirlenmiştir. Öğretmen adayları, bu dersin işleniş yönteminin diğer derslerden farklı olduğunu ifade etmişlerdir. Dersin, oyun, drama ve materyal geliştirme yöntemleri ile yürütüldüğünü belirtmişlerdir. Oyun tekniğiyle gerçekleştirilen öğretim süreçlerinin öğrenciler üzerindeki kalıcılığının daha fazla olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca "Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı" dersinin öğrenci merkezli işlenirken, diğer derslerin çoğunlukla öğretmen merkezli olarak işlendiğini vurgulamışlardır. Diğer derslerden bir diğer farkının ise öğretim ortamının alışılmışın dışında sınıftan ziyade drama salonunda işlenmesi olduğu ortaya çıkmıştır. Yine öğretmen adayları, dersin uygulamalı olarak yürütülmesinin iletişim becerilerinin gelişmesine, özgüvenlerinin yükselmesine, toplum karşısında rahat konuşma alışkanlığı kazanmalarına, kendilerini ifade edebilmek için farklı yollar keşfetmelerine, öğretmen olduklarında öğrencilerini daha iyi tanıma konusunda deneyim kazanmalarına olumlu katkısının olduğu belirtmişlerdir. Öğrenci merkezli uygulamalarla işlenen bu dersin öğretmenlik becerileri açısından da faydalı olduğu ortaya çıkmıştır. Öğretmen adayları, fen bilgisi derslerinde basit materyaller geliştirme, ders planı yapma, öğrenci merkezli öğretim yöntemleri kullanma ve oyunlaştırma yapma gibi öğrenci merkezli yöntemleri kullanma ve bu konudaki mesleki becerilerini geliştirdiklerini belirtmişlerdir. Dersin sosyal ilişkiler açısından da oldukça etkili olduğu ifade edilmiştir. Öğretmen adayları, dersin öğrencilerle kaynaşma konusunda çok önemli olduğunu ve bu yönüyle diğer derslerden belirgin bir şekilde ayrıştığını dile getirmişlerdir. Dersin öğrenci merkezli işlenmesi, iş birliğine dayalı öğretim tekniklerinin kullanılması, adayların kendi arkadaşlarıyla olan iletişimini ve iş birliği yetilerini artırmıştır. Grup çalışmaları, ortak projeler ve materyal geliştirme etkinlikleri sayesinde öğretmen adayları, takım çalışması becerilerini geliştirmişlerdir. Aynı zamanda, öğretmen adayları bu dersin yaratıcılığı teşvik eden bir yapıya sahip olduğunu ve yaratıcı düşünme becerilerinin gelişmesine önemli katkılar sağladığını vurgulamışlardır. Son olarak, öğretmen adayları, dersin işlenişine ilişkin çeşitli önerilerde bulunmuşlardır. Bu öneriler arasında ders sürecinde daha fazla materyal geliştirme etkinliği yapılması, farklı oyunlaştırma tekniklerinin daha sık kullanılması ve dersin öğretmen adaylarının bireysel yaratıcılığını daha fazla destekleyecek şekilde yapılandırılması, öğrenilen oyunları öğrencilerle uygulamalı olma olanağının daha fazla olması gibi unsurlar yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: öğretim teknolojileri, materyal tasarlama, oyun hazırlama, plan yapma

Sınıf Öğretmenlerinin Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Bağlamında Dijital Okuryazarlıklarının İncelenmesi

Özlem Özaydın ¹ & Özge Erdoğan ¹

¹ Trabzon Üniversitesi, Türkiye

Özet

21. yüzyıldaki yetkinlikler arasında yer alan dijital okuryazarlık, mesleki yeterliliklerin temel bir üyesi olarak değerlendirilmektedir. Özellikle COVID-19 pandemisi sürecinde uzaktan eğitim uygulamalarının yaygınlaşmasıyla birlikte bu yetkinliğin önemi daha da artmıştır. Bu bağlamda, öğretmenlerin dijital okuryazarlık becerilerinin gelişmiş olması, onların eğitim materyallerini daha etkili kullanmalarını, öğrencilerle daha iyi etkileşimde bulunmalarını ve modern eğitim teknolojilerini sınıf ortamına entegre etmelerini sağlayacaktır. Bu çalışmanın amacı, sınıf öğretmenlerinin dijital okuryazarlık durumlarını Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortak Metni kapsamında yer alan dijital okuryazarlık bileşenleri bağlamında incelemektir. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışmasına göre şekillendirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu Trabzon ili Akçaabat ilçesinde görev yapmakta olan 15 sınıf öğretmeninden oluşmaktadır. Çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme yoluyla oluşturulmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme soruları kullanılmış ve veriler yüz yüze görüşmeler yapılarak toplanmıştır. Görüşme sorularına ilişkin uzman görüşü alınmış ve veri toplama süreciyle ilgili geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Görüşmeler sonucunda elde edilen veriler nitel veri analizi yöntemlerinden içerik analizi kullanılarak araştırmacılar tarafından analiz edilmiştir. Bu yöntem, verilerin belirli temalar ve kategoriler altında organize edilmesini ve yorumlanmasını sağlar. Elde edilen bulgular, öğretmenlerin çoğunlukla dijital okuryazarlık konusunda kendilerini yeterli gördüklerini, ancak bazı eksikliklerinin de olduğunu göstermiştir. Katılımcılar, dijital araçları ağırlıklı olarak öğretim amaçlı kullandıklarını ve bu araçlarla çeşitli içerikler ürettiklerini belirtmişlerdir. Ancak, dijital ortamlarda fikri mülkiyet hakları konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve bu konuda bazı eksikliklerinin olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin dijital okuryazarlık becerilerini geliştirmek için çeşitli eğitimlere katıldıkları ve kişisel çabalar gösterdikleri tespit edilmiştir. Sonuç olarak, öğretmenlerin dijital okuryazarlık becerilerinin önemini ve bu becerilerin geliştirilmesi için sürekli eğitim ve destek verilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Ayrıca, öğretmenlerin dijital ortamlarda fikri mülkiyet haklarına ilişkin farkındalıklarının artırılması ve bu konuda bilinçlenmelerinin sağlanması gerekmektedir. Bu çalışmanın sonuçları, öğretmen yetiştirme programlarının ve hizmet içi eğitim çalışmalarının dijital okuryazarlık boyutunu güçlendirmek için önemli bir kaynak teşkil edebileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, dijital okuryazarlık, sınıf öğretmenleri

Türkiye’de Yetişkin Eğitimi Üzerine Yapılan Araştırmalarda Öğretmen Niteliği: Sistematiik İnceleme

Tuğba Sadıç ¹ & Nadir Çeliköz ¹

¹ Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye

Özet

Öğretmenlerin profesyonel gelişimi eğitim araştırmacılarının önemle üzerinde durduğu bir konu alanıdır. Öğretmenlerin profesyonel gelişimleri, niteliklerinin artırılması, yenilikleri takip etmedeki çabalar sağlanan eğitimin kalitesinin artırması birçok araştırma tarafından ortaya konulmuştur. Öğretmen niteliğinin önemsenmesi eğitim alanı için memnun edici çalışmalar iken yetişkin eğitimi alanında öğretmen yetiştirilmesi üzerine yeterince üzerinde durulmadığı düşünülmektedir. Türkiye’de son yıllarda yetişkin eğitime katılımın artırılması için çeşitli politikalar yürütölmektedir. Kursların çeşitlendirilmesi, sayısının artırılması gibi amaçlarla birçok proje yürütölmektedir. Yetişkin öğrencilerin eğitim olanaklarına kolaylıkla ulaşması için atılan adımlar önemli bir yer tutmaktadır. Yapılan çalışmalar kuşkusuz yerinde ve gereklidir. Ancak yetişkin eğitimcilerin yeterliliklerini arttırmanın yetişkin eğitime katılımın arttırılmasında etkili olduğunu araştırmalar tarafından ortaya konulmuştur. Yerli ve yabancı literatürde ve politika belgelerinde yetişkin eğitimcilerinin nitelikleri merak konusu olmuştur. Bu noktadan hareketle, araştırmanın amacı Türkiye’de yetişkin eğitimi alanında gerçekleştirilmiş araştırmalarda öğretmen niteliği ile ilgili gerçekleştirilmiş çalışmaları belirleyerek alana özet bilgi sunmaktır. Araştırmada 2010-2024 yılları arasında Yöktez, Ulakbim ve Eric veri tabanlarında yayınlanmış çalışmalar sistematik incelemeye tabi tutulmuştur. Veri toplanmasının ardından, veriler araştırmacılar tarafından belirlenen eleme kriterlerine tabi tutulmuştur. Eleme kriterleri: Türkiye’de yürütölmüş olmalı, tam metin olarak yayınlanmış olmalı, 2010-2024 yılları arasında yayınlanmış olmalı olarak belirlenmiştir. Çalışmaların Türkiye’de yürütölmüş olmaları ülke özelindeki yetişkin eğitimi öğretmen nitelik durumunu ortaya çıkarmaktır. Buna bağlı olarak Türkiye’de ortaya konan yetişkin eğitimi politika belgelerine fikir sağlamaktır. Bunun yanısıra araştırma sonuçları yetişkin eğitimi alanındaki araştırmacılar için eksikliklerin altını çizmek gibi bir işlevi yerine getirmeyi amaçlamaktadır. Bulgular PRISMA akış şeması kullanılarak aktarılacaktır. PRISMA akış şeması, literatür taraması sürecinde hangi kaynakların ne şekilde elendiğini ve kaçının analizde kullanıldığını adım adım gösteren bir diyagramdır. Çalışmada elde edilen bulgular ışığında gerçekleştirilmiş araştırmalar arasındaki ilişkiler, yoğunlaşmalar, tutarlılıklar ya da çelişkiler değerlendirilecektir. Yapılmış çalışmaları inceleyerek alana bütüncül bir eleştiri sunulması hedeflenmektedir. Çalışma sonucunda yetişkin eğitiminde öğretmen nitelikleri geliştirilmesi üzerine akademikleşme mi? profesyonelleşme mi tartışmalarına açıklık getirilmesi amaçlanmaktadır. Araştırma sonuçlarıyla; politika belgelerine, yetişkin eğitimi öğretmen yetiştirme alanına ve araştırmacılara önerilere sunum esnasında yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: yetişkin eğitimi, öğretmen niteliği, yetişkin eğitimcisi, profesyonelleşme, sistematik inceleme

Reimagining Teacher Education through Culturally Relevant Pedagogy: A Course-Based Case Study

Özlem Yildirim Tasti

Aksaray Üniversitesi, Türkiye

Abstract

The growing diversity in public schools is influencing student achievement and urging educators to reflect on their beliefs and biases. Preparing teachers to serve students from all backgrounds is now a demographic imperative. Teacher education programs play a critical role in equipping future educators to create inclusive environments and deliver culturally responsive instruction. Culturally Relevant Pedagogy (CRP), as theorized by Ladson-Billings, emphasizes academic success, cultural competence, and sociopolitical awareness, requiring teachers to be self-aware, inclusive, and equity-oriented in their practices. This study aims to report findings from a case study based on the work conducted in an elective course offered at the faculty of education (educational anthropology) at a public university in Türkiye. Teacher education programs play a vital role in preparing educators for diverse classrooms, yet many teachers report feeling unprepared for this task. Pre-service and in-service training often fall short in addressing the needs of diverse learners. Research shows that even a single multicultural education course can improve teachers' awareness, practices, and student relationships. This report offers practical insights into implementing CRP in teacher education, highlighting strategies that foster inclusive and culturally relevant learning environments. It contributes to the broader effort to enhance teacher preparation for diverse student populations. This is a qualitative case study designed to explore the implementation of CRP strategies in a higher education setting. The case study focuses on the practical application of CRP within the educational anthropology course, providing a detailed account of how CRP principles were integrated into the classroom activities such as film analysis, interviews with international students, and reflective writings. In the 2023-2024 spring semester, a total of 68 education faculty students—38 third-year and 30 fourth-year – enrolled in the course.

The data for this study is primarily collected through:

- Course documents such as syllabi, lecture plans, and assignment instructions to reflect the intended teaching practices.
- Reflections from the instructor on the effectiveness of these strategies in fostering an inclusive learning environment and supporting student engagement.
- Students' course evaluation papers.

The data will be content analyzed to identify key themes related to the implementation and impact of CRP in the course. This will include examining how the course design, assignments, and classroom activities align with culturally responsive teaching principles and how students respond to these approaches. Preliminary findings reveal that the integration of CRP activities helped prepare prospective teachers for diverse classrooms. The final version of the findings will be shared in the presentation.

Keywords: case study, culturally relevant pedagogy, pre-service teachers, teacher education

Araştırma Temelli Öğretmen Yetiştirme Programında Araştırmacı Öğretmen Yetiştirme İçeriğinin İncelenmesi: İsveç Göteborg Üniversitesi Örneği

Gülşah Tuncer ¹ & Ramazan Sağ ¹

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Eğitim sistemlerinin niteliğini artırmada öğretmen yetiştirme programları, nasıl bir öğretmen yetiştirileceğine yönelik güçlü işaretleri içermesi nedeniyle önemsenir. Öğretmen yetiştirme yaklaşımları geleneksel ve çağdaş yaklaşımlar olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür. Yaklaşımlar arası temel farklılıkların kaynağını öğretmen adayının teknik veya profesyonel bakımdan nasıl nitelendirildiği, mesleki açıdan taşınması ve geliştirilmesi istenen sorumluluklar gibi öğretmen kimliğini geliştirmelerine yönelik anlayışlar ve bu kapsamda programda yer verdikleri özellikler oluşturmaktadır. Çağdaş öğretmen yetiştirme programları öğretmen kimliğini geliştirme kapsamında pedagojik alan bilgisine dayanan, mesleki bilginin bağlamsal temelde konumlandırıldığı ve bilgi tabanının daha sistematik bir şekilde düzenlenmesinin esas alındığı ifade edilebilir. Nitelikli ve etkili öğretmenlerin yetiştirilmesinde konu alanı içerik bilgilerinin, pedagojik stratejiler ile birleştirilmesi ve bu etkileşimlerin öğretim pratiğine yansıtılacak şekilde düzenlenmesi önem taşımaktadır. Eğitime dair uluslararası değerlendirme raporlar incelendiğinde üst sıralarda yer alan ülkelerin önemli bir bölümünde öğretmen yetiştirme yaklaşımlarının ‘öğretmenin araştırmacı mesleki kimliği ile sorumluluk alması’ konusunda ortaklaştığı ve adaylarının eleştirel düşünme, problem çözme ve yaşam boyu öğrenme becerilerini kazanmalarını önceliklediklerini söylemek mümkündür. Bu çalışmada, öğretmen eğitiminde bu hedeflere yönelik hazırlanan ve aynı zamanda pedagoji dersleri olarak tanımlanan programın çekirdeğini oluşturan derslerin yer aldığı bu kategorinin, araştırma temelli öğretmen yetiştirme yaklaşımı kapsamında program olarak yapısı ve içerik özellikleri bakımından niteliği incelenmek istenmiştir. Bunun için söz konusu yaklaşımı uygulayan İsveç Göteborg Üniversitesi eğitim fakültesi ilköğretim matematik öğretmenliği hizmet öncesi öğretmen eğitimi programının çekirdek programı doküman incelemesi yoluyla incelenmiştir. Verilerin betimsel bir yaklaşım ile çözümlendiği çalışmada, analizler çekirdek programın yapısı teması altında derslerin nitelikleri, dersler ve döngüler arası yatay ve dikey ilişkilerin kodları belirlenmiştir. İçerik özellikleri teması altında derslerin amaçları, yer verilen etkinlikler, süre ve işe koşulan değerlendirme nitelikleri tanımlanmıştır. Birinci alt problem olarak çekirdek programın yapısı temasına yönelik araştırma bulguları incelendiğinde, derslerin birbiriyle hiyerarşik biçimde sarmal, iki döngü şeklinde yer aldığı gözlenmiştir. Birinci döngüde “Bilim kuramı ve yöntemleri”, “Bilimsel araştırma yöntemleri”, “Projelerde çalışma- faaliyetlerin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi”, “Öğretmenler için işe yerleştirme”, “Öğretmenlik mesleği ve öğretmenler için bilimsel yaklaşım” dersleri yer verilmiştir. İkinci döngüde ise “Öğretmenler için bilimsel çalışma” ve “Öğretmenlik mesleği ve bilimsel çalışma”, “Araştırma metodolojisi”, “Veri toplama ve analiz süreçleri”, “etik ilkeler ve bilimsel raporlama” gibi konuları kapsayan derslerdir. Araştırma temelli öğretmen yetiştirme programının Schwap’ın kavramsallaştırdığı teorik ve pratiği içeren eklektik bir yapıda olduğu, söz konusu eklektik yapının ilk döngüde mesleki bilginin kuramsal yanı ağır basarken, ikinci döngüde ise pratik yönünün daha ağır bastığı belirlenmiştir. Araştırma temelli dersler olarak belirlenen yedi dersten beş dersin birinci döngüde yer aldığı, bu beş dersin 7,5 AKTS olduğu ikinci, iki dersin ise 15 AKTS kredilerinin olduğu, zorunlu ders kapsamında dönemlik dersler olarak programda yer aldığı görülmektedir. Ayrıca derslere, birbirinin önkoşulu olma niteliğini taşıyacak şekilde programda yer verildiği belirlenmiştir. Derslerin öğrenme çıktıları seminer, yazılı sınav, proje ödevi, pilot uygulamalar, atölye çalışmaları gibi birden fazla değerlendirme yöntemi işe koşularak saptanmaya çalışıldığı görülmektedir. AKTS değerlerinin teori ve pratik yönünün ağırlığının yanı sıra öğrencilerden beklenen çalışmaların ağırlığına göre farklılaştığı belirlenmiştir. İçerik teması kapsamında birinci döngüdeki derslerin amaçları adaylara yaklaşımın kuramsal yanı ağır basan akademik yetkinlik kazandırması öne çıkarken, ikinci döngüdeki derslerin ise adayın söz konusu bu yetkinlikleri basitten karmaşığa doğru pratik yanı ağır basan etkinliklere yer verildiği gözlenmektedir. Öngörülen yetkinlik aşamasına göre, derslerin ve derslerde yer verilecek etkinliklerin kuramdan (fakülteden) pratiğe (okula) doğru bir yönelim içerdiği gözlenmektedir. Bu aşamalılığa bağlı olarak adaydan öğretmen kimliğini geliştirmesi bakımından sorumluluk düzeyi gittikçe artan “tartışmaya katılma, alan yazın tarama gibi ödevler yapma-küçük çalışmalar yapma, grup araştırmalarına katılma-seminer çalışmalarına katılma-proje yapma” çalışmalarını gerçekleştirmeleri beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: araştırma temelli öğretmen eğitimi, içerik, içerik yapılanması

Examining The Relationships Between Pre-Service Teachers' Perceived Future Decent Work, Flow and Entrepreneurial Intention

Gökçen Seyra Çakır

Marmara Üniversitesi, Türkiye

Abstract

A growing number of studies focus on how future practitioners perceive the teaching profession as a form of decent work amidst volatile industrial demands. The status of the teaching profession as a sustainable and decent form of work remains part of an ongoing debate, particularly in light of the uncertain nature of future work demands. As innovative technologies continue to emerge, future educators are expected to respond to the ambiguous nature of the industrial demands by adopting an “edupreneurial mindset. Although future educators’ entrepreneurial intention has been examined in relation to external environmental and personality factors, the influence of their lived experiences during the teaching practicum remains underexplored. In this context, the experience of flow, a state characterized by deep immersion and positive emotional engagement, during the practicum represents an important yet empirically unexamined factor in understanding the entrepreneurial intention of future educators. Thus, this study aims to investigate the nexus of relationships between entrepreneurial intention, flow, and the perception of future decent work among preservice teachers. Specifically, this study aims to determine if perceived flow mediates the relationship between preservice teachers’ perceived future decent work and their entrepreneurial intention. Using a cross-sectional study design, data were gathered from 220 preservice teachers through a series of three online surveys. PROCESS Macro developed by Hayes (2013) was utilized, and Model 4 was employed to determine the indirect effect. The findings indicate that perceived flow experience acts as a partial mediator in the relationship between preservice teachers’ perceived future decent work and their entrepreneurial intention. Future studies may test the sequential mediating roles of personality factors and the flow experience in the relationship between perceived decent work and entrepreneurial intention. Future research is also recommended to conduct experimental studies testing the influence of flow experience on entrepreneurial intention.

Keywords: pre-service teachers, perceived future decent work, flow, entrepreneurial intention

Krizlerin Gölgesinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde Eğitimin Dönüşümü: Geleceğin Okul Modelleri için Alternatif Senaryolar

Merve Uysal

Uluslararası Fırat Üniversitesi, Türkiye

Özet

Günümüzde, yerel ve küresel mecralarda meydana gelen hızlı değişimler, ülkeleri yakından etkileyerek onları çeşitli belirsizliklere, risklere, tehditlere ve kaotik krizlere sürüklemektedir. Bu krizler, toplumların sosyal, ekonomik, politik ve kültürel yapıları üzerinde derin etkiler yaratmakta, hükümetler ve politika yapıcılar için yeni zorluklar ortaya çıkarmaktadır. Eğitim sistemleri de bu krizlerden doğrudan etkilenmekte olup, krizlerin doğasına bağlı olarak farklı şekillerde dönüşüme uğramaktadır. Eğitim, yalnızca bireylerin bilgi ve beceri kazanmasını sağlayan bir süreç olmanın ötesinde, toplumsal istikrarın ve kalkınmanın temel taşlarından biridir. Ancak kriz dönemlerinde, eğitim sistemlerinin sürekliliği büyük tehdit altına girmekte ve bu durum, hem öğrenciler hem de eğitim yöneticileri için ciddi sorunlar yaratmaktadır. Özellikle siyasi istikrarsızlık, ekonomik buhranlar, doğal afetler, salgın hastalıklar ve savaşlar gibi büyük ölçekli krizler, eğitim politikalarının şekillenmesinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Bu tür küresel krizler, eğitimi yalnızca fiziksel mekanlar açısından değil, öğretim programı, öğretmen rolleri, eğitim yönetimi ve erişimi başta olmak üzere birçok stratejik boyutta değişime zorlamaktadır. Bilhassa, uzun erimli krizler, eğitimde kalıcı dönüşümlere yol açarak okul modellerini ve öğrenme süreçlerini yeniden tanımlama ihtiyacını beraberinde getirmektedir. Nitekim, krizlerin eğitim sistemine etkisi, ülkelerin sosyo-politik yapıları, ekonomik koşulları ve yönetim modellerine bağlı olarak farklı şekillerde tezahür etmektedir. Küresel çapta eğitim sistemleri, krizlere karşı farklı direnç mekanizmaları geliştirirken, küçük ölçekli ve sınırlı kaynaklara sahip ülkeler için bu süreç daha karmaşık bir hale gelebilmektedir. Bu bağlamda, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) gibi kısıtlı uluslararası tanınırlığa sahip, ekonomik ve siyasi açıdan kırılgan yapılar barındıran bölgelerde eğitim sisteminin krizlere adaptasyonu, özgün bir araştırma alanı oluşturmaktadır. KKTC eğitim sistemi gerek küresel krizlerden gerekse bölgesel dinamiklerden etkilenmekte, ancak mevcut eğitim politikaları ve yönetim anlayışı bağlamında krizlere karşı ne ölçüde sürdürülebilir bir dönüşüm sürecine girdiği belirsizliğini korumaktadır. Bu bağlamda, eğitimin krizlere karşı daha dayanıklı hale getirilmesi için uygulanabilecek stratejilerin belirlenmesi kritik bir ihtiyaç olarak öne çıkmaktadır. Dolayısıyla bu çalışma, KKTC’de eğitim sisteminin krizlere nasıl yanıt verdiğini analiz etmeyi ve OECD’nin ‘Eğitimin Geleceğine Dönüş’ isimli raporunda ortaya konulan dört farklı gelecek senaryosu ışığında nasıl bir dönüşüm geçirebileceğini doküman analizi yöntemi ile irdelemeyi amaçlamaktadır. OECD’nin dört farklı eğitim senaryosu bağlamında temelinde gerçekleştirilecek söz konusu analiz, KKTC eğitim sisteminin hangi yönlerde daha dirençli hale getirilebileceğine dair çeşitli olasılıkları gözler önüne sermektedir. Ön değerlendirmeler, eğitimde kriz yönetiminin yalnızca kısa vadeli çözümlerle sınırlı kalamayacağını ve uzun vadeli sürdürülebilir dönüşüm modellerinin geliştirilmesinin kaçınılmaz olduğunu göstermektedir. Böylelikle, bu senaryo temelli analiz, KKTC eğitim sisteminin krizlere karşı daha dirençli hale getirilmesine yönelik politika oluşturma süreçlerine katkı sunabilir ve stratejik çıkarımlar geliştirilmesine yardımcı olabilir.

Anahtar Kelimeler: kriz, kriz yönetimi, geleceğin okulları, OECD senaryoları, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

Öğretmen Algılarına Göre Okul Yöneticilerinin 21. Yüzyıl Becerileri ile Liderlik Stillerinin İncelenmesi*

Gülşen Akay¹ & Uğur Akpur²

¹ Bağımsız Araştırmacı, Türkiye.

² Bahçeşehir Üniversitesi, Türkiye

Özet

Etkili liderlik için okul yöneticilerinin 21. yüzyıl becerilerine sahip olması önemlidir. Ancak, öğretmen algılarına dayalı olarak bu becerilerin yöneticiler tarafından ne ölçüde benimsendiğine dair yeterli çalışma yoktur. Öğretmen algılarına göre okul yöneticilerinin 21. yüzyıl becerileri ile liderlik stillerinin incelenmesi başlıklı çalışma ile lise düzeyinde görev yapan öğretmenlerin bakış açısından okul yöneticilerinin 21. yüzyıl becerilerine dayalı olarak benimsedikleri liderlik stillerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda, öncelikle öğretmenlerin belirtilen değişkenlere ilişkin algı düzeyleri belirlenmiş, bulgular kişisel değişkenler doğrultusunda analiz edilmiş ve değişkenler arasındaki ilişkinin anlamlılığı değerlendirilmiştir. Bu çalışma, 21. yüzyıl becerileriyle ilgili farkındalığı artırmayı ve özellikle okul yöneticilerinin problem çözme, iletişim, eleştirel ve analitik düşünme, zaman yönetimi ve medya okuryazarlığı konularındaki uygulamalarına katkı sunması açısından önem taşımaktadır. Bu çalışma için nicel araştırma yöntemlerinden hem betimsel tarama hem de ilişkisel tarama modelini temel alan genel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmanın evrenini 2023-2024 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili, Pendik ve Tuzla ilçelerinde liselerde görev yapmakta olan 3192 öğretmen oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemi, evrenden 347 öğretmen oluşturmaktadır. Bu çalışmada, verilerin toplanması için Çoban, Bozkurt ve Kan (2019) tarafından geliştirilen “Eğitim Yöneticisi 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği” ve Akan, Yıldırım ve Yalçın (2014) tarafından geliştirilen “Okul Müdürleri Liderlik Stilleri Ölçeği” kullanılmıştır. Her iki ölçek 5’li Likert tipi ölçektir. “Eğitim Yöneticisi 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği’nin” Cronbach Alpha katsayısı .99’dur. Spearman Brown katsayısı .98 ve Guttman katsayısı .98 olarak ölçülmüştür. “Okul Müdürleri Liderlik Stili Ölçeği” korelasyon katsayısı en düşük 0,370, en yüksek 0,862 olarak ölçülmüştür. “Okul Müdürleri Liderlik Stili Ölçeği” KMO değeri 0,961 bulunmuştur. “Okul Müdürleri Liderlik Stilleri Ölçeğinin” Alfa katsayısı 0.814’dür. Toplanan tüm veriler bilgisayara kaydedilmiş ve analiz süreci, Windows için SPSS (Sosyal Bilimler için İstatistik Programı) kullanılarak gerçekleştirilmiştir. ANOVA, t-testi, Pearson Korelasyon katsayısı, post-hoc (LSD Testi) testleri kullanılmıştır. Çalışma bulgularına göre, öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda okul yöneticilerinin 21. yüzyıl becerilerine yönelik algıları ile liderlik stilleri arasında orta düzeyde ve pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, öğretmen algılarına göre okul yöneticilerinin “öğrenme ve yenilik becerileri”, “bilgi-medya-teknoloji okuryazarlığı becerileri” ve “yaşam ve mesleki becerilerini” kullanma sıklıkları yüksek düzeyde bulunmuştur.

* "Bu çalışma Doç. Dr. Uğur Akpur danışmanlığında yürütülen ve Gülşen Akay tarafından 2025 yılında tamamlanan “Öğretmen Algılarına Göre Okul Yöneticilerinin 21. Yüzyıl Becerileri ile Liderlik Stillerinin İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir."

Anahtar Kelimeler: 21. yüzyıl becerileri, liderlik stilleri

Türkiye’de Eğitim ve Öğretim Konulu Kurum Kültürü Başlıklı Lisansüstü Çalışmaların İncelenmesi

Bora Yiğit Sefil ¹, Serdar Akbulut ¹ & Sezen Tofur ¹

¹ Manisa Celâl Bayar Üniversitesi, Türkiye

Özet,

Kurumsal amaçların gerçekleştirilmesinde etken olan iki değişken grubunun varlığından söz etmek mümkündür. Bunlar; kurumsal değişkenler ve işgörenlere ait değişkenlerdir. Kurumsal değişkenler arasında en kritik unsurun “kurum kültürü” olduğunu gösteren çok sayıda bilimsel çalışma bulunmaktadır. Kurum kültürü, organizasyon kültürü, firma kültürü, şirket kültürü ve kurumsal kültür gibi farklı terimlerle anılan; bir kurumda hâlihazırda bulunan ve yeni üyelerine benimsetilen ortak normlar ile değerler bütünüdür. İdeal bir kurum kültürü, organizasyon yapısının bütünleşmesine yardımcı olur. Organizasyonun resmi ve resmi olmayan yapısı arasındaki uyumu ve birlikte çalışmayı sağlayan temel faktör, kurum kültürüdür. Bu nedenle, kurum kültürünün organizasyon içindeki rolü ve etkisinin incelenmesi önemli bir araştırma konusu haline gelmektedir. Bu araştırmanın amacı ise Türkiye’de “Eğitim Öğretim” konulu “Kurum Kültürü” başlıklı lisansüstü çalışmaların incelenmesi ve bu çalışmaların konu ile ilgili mevcut durumunu ortaya koymaktır. Bu bağlamda, araştırmanın yöntemi nitel bir yaklaşım olarak belirlenmiş ve temel nitel araştırma (natural inquiry) modelinde desenlenmiştir. Çalışmaların veri kaynaklarını Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi (YÖKTEZ) veri tabanından ölçüt örnekleme yöntemi ile seçilmiş 16 yüksek lisans ve 4 doktora tezi oluşturmaktadır. Araştırmanın ölçütleri olarak (i) izinli olması, (ii) 2025 yılı 14 Mart itibarıyla yayımlanmış olması, (iii) tez başlığında “Kurum Kültürü” geçmesi, (iv) “Eğitim ve Öğretim” konulu olması olarak belirlenmiştir. Verilerin toplanmasında doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın verilerinin incelenmesi araştırmacı tarafından oluşturulan “Lisansüstü Çalışmalarına Yönelik İnceleme Formu” ile gerçekleştirilmiştir. Veri kaynağı olarak belirlenen her bir yüksek lisans ve doktora çalışması inceleme formunda yer alan alt başlıklara göre incelenmiştir. Verilerin analizinde betimsel içerik analizi kullanılmıştır. Araştırmanın incelenmesi sürecinde her bir doktora ve yüksek lisans çalışması üç farklı araştırmacı tarafından analiz edilmiş, analizler arasında karşılaştırmalar yapılmış ve farklılıkları gidermek için kodlayıcılar bir araya gelerek oy birliği esasına göre verilere son şeklini vermiştir. Elde edilen bulgulara, eğitim kurumlarında kurum kültürünün geliştirilmesine yönelik lisansüstü çalışmaların çoğunlukla yüksek lisans düzeyinde ve devlet üniversitelerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Genel olarak 2013 yılında ilgili alana yönelim olsa da sonraki yıllarda azalma eğilimi olduğu fakat son yıllarda yeniden eğilimin arttığı görülmüştür. Özellikle, eğitim yönetimi ve denetimi alanı, ilgili başlığın çalışıldığı en çok tercih edilen bilim alanı olarak öne çıkmakta; buna ek olarak, örgütsel davranış alanı da tercih edilmektedir. Ayrıca, anketlerin yaygın olarak veri toplama aracı olarak kullanıldığı saptanmıştır. Bu araştırmanın sonuçları doğrultusunda Kurum Kültürü başlık konulu yapılacak lisansüstü tezlerde konu, yöntem, örneklem, veri toplama araçları ve veri analiz teknikleri açısından çeşitlilik gözlenmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: kurum kültürü, eğitim yönetimi, lisansüstü eğitim

Bir Yönetim Fonksiyonu Olarak Disiplin Kavramı ve Bu Bağlamda MEB ile Yükseköğretim Kurumlarındaki Disiplin Hükümlerinin Karşılaştırılması

Cem Akın

Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye

Özet

Disiplin, resmi veya özel her türlü kurumsal işleyişte bulunması gereken özelliklerden birisidir. Bu kavram yönetime yardımcı olan, onun işini kolaylaştıran, işletme faaliyetlerinin sürdürülebilirliğini sağlayan önemli bir yönetsel mekanizmadır. İlk bakışta cezaevleri ve askeri birlikler gibi otoriter örgütleri çağrıştıran disiplin kavramı, dijitalleşmenin son derece etkin olduğu günümüz dünyasında hemen her sektördeki kurum ve kuruluş için vazgeçilmez bir özellik haline gelmiştir. Bu bağlamda disiplinsiz çalışanlara sahip olan, açık ve net bir şekilde tanımlanmış disiplin yönergeleri bulunmayan kurumların başarılı olma ve varlıklarını devam ettirme şansları oldukça düşüktür. Kurumların günlük işleyişleri, kısa, orta ve uzun vadeli faaliyetleri bu nedenle önceden belirlenmiş yazılı kurallar, talimatlar ve yönergelere göre yürütülmektedir. Belirlenen kurallara uyulması, örgütsel faaliyetlerin icrasını kolaylaştırmakta ve örgütsel düzeni sağlamaktadır. Uyulmaması halinde ise düzen bozulmakta, çeşitli karışıklıklar çıkmakta, kurumsal faaliyetler aksamakta, çalışanlar hakkında inceleme ve soruşturmalar başlatılmaktadır. İfade edilen bu olumsuzluklar, örgütlerin enerjisini emerek işleyişini zayıflatmaktadır. Ayrıca örgüt içinde çeşitli çatışma ve huzursuzluklara yol açmakta, uzun ve yıpratıcı hukuksal mücadelelere de kapı aralamaktadır. Çağdaş örgütlerin mesainin başlaması, bitişi, dinlenme süreleri, ödül ve cezalar gibi pek çok hususu düzenleyen kapsamlı disiplin hükümlerine sahip olması bu çerçevede temel bir zorunluluktur. Bu zorunluluk idare hukuku adı verilen yeni bir hukuk alanının doğmasına zemin hazırlamıştır. İdare hukukunda resmi kurumların işleyişi, normlar hiyerarşisi kavramına göre belirlenen hukuksal düzenlemelerle sağlanmaktadır. Kanunlar, kanun hükmünde kararname, yönetmelikler ve yönergeler bu hukuksal düzenlemelere örnek olarak verilebilir. Ayrıca idare hukuku, çalışma alanıyla sadece resmi kurumlar değil özel sektördeki disiplin uyuşmazlıklarına da yön veren bir hukuk dalıdır. Ülkemizde MEB'e bağlı okul ve kurumlarda disiplin fiillerine ilişkin olarak 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun hükümleri uygulanmaktadır. Yükseköğretim kurumlarındaki disiplin fiilleri ise 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun hükümleriyle değerlendirilmektedir. Her iki kanunda yer alan disiplin hükümleri arasında benzerlik ve farklılıklar bulunmaktadır. Araştırma iki kanunda belirtilen disiplin hükümlerini, bunların ortak ve farklı yönlerini vurgulayarak karşılaştırmayı amaçlayan bir derleme çalışmasıdır. Bu amaç doğrultusunda doküman incelemesi yöntemiyle önce disiplin kavramı ve bu kavramın kuramsal temelleri analiz edilmiştir. Daha sonra da iki kanunda yer alan disiplin hükümlerinin karşılaştırması yapılarak benzerlik ve farklılıklar değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: disiplin, Milli Eğitim Bakanlığı, yönetim, yükseköğretim kurumları

“Lise Zorunlu Olmasaydı Ne Değiştirirdi?": Liseye Devam İsteği Üzerine Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi

Ayşe Şimşek ¹ & Emine Önder ²

¹ Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye

² Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Zorunlu eğitim politikaları, bireylerin eğitime erişimini artırmak, toplumsal eşitsizlikleri azaltmak ve kalkınmayı sürdürülebilir kılmak amacıyla birçok ülkede uygulanmakta ve giderek yaygınlaştırılmaktadır. Türkiye’de ise 2012-2013 eğitim öğretim yılından itibaren zorunlu eğitimin süresi 12 yıla çıkarılmış; bu doğrultuda lise eğitimi öğrenciler için yasal bir yükümlülük hâline gelmiştir. Bir eğitim düzeyinin zorunlu olması, öğrencilerin o eğitime gönüllü ve istekli katılım göstereceği anlamına gelmemektedir. Özellikle lise çağındaki bireylerin okula devam etme motivasyonları; yalnızca yasal düzenlemelerle değil, bireysel ilgi ve değer yargıları, okul türü, akademik beklentiler, sosyoekonomik koşullar ve gelecek planları gibi çok boyutlu etkenlerle şekillenmektedir. Bu bakımından yapılan araştırmada lise eğitiminin zorunlu olmaması durumunda öğrencilerin liseye devam etme istekleri ve bu isteklerinde belirleyici olan faktörler öğrenci görüşlerine dayalı olarak incelenmiştir. Nitel araştırma yöntemlerine dayalı gerçekleştirilen çalışmada olgubilim deseni kullanılmıştır. Araştırma amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenen, 2024-2025 eğitim öğretim döneminde Burdur il merkezinde farklı okul türlerinde öğrenim gören 270 on ikinci sınıf öğrencisi üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri, yarı yapılandırılmış soru formu aracılığıyla elde edilmiştir. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin büyük çoğunluğunun zorunlu olmasa da liseye devam etmeyi istediği tespit edilmiştir. Öğrencilerin liseye devam etmeyi istemelerin temelinde daha çok meslek edinme arzusunun, daha nitelikli bir yaşam standardına ulaşma, refah seviyesi yüksek bir gelecek kurma, entelektüel ve kişisel gelişime arzusunun olduğu anlaşılmıştır. Öğrencilerin liseye devam etmeyi istememelerin altında ise daha çok eğitim almaya yönelik genel isteksizliğin, okula yönelik aidiyet ve olumlu duyguların gelişmemesinin, aile baskısı ile eğitim hayatına devam etme zorunluluğunun yattığı belirlenmiştir. Ayrıca araştırmada öğrencilerin bir kısmının, mevcut okul türü dışında başka bir okul türünde eğitim almayı istedikleri tespit edilmiştir. Bu öğrencilerin büyük çoğunluğu fen ve Anadolu lisesinde öğrenim görmek istediğini belirtmiştir. Buna ek olarak, çok sayıda öğrenci mevcut okul türü dışında bir okulda eğitim almanın, liseye devam etme yönündeki motivasyonlarını değiştirmeyeceğini ifade etmiştir. Bu konuda görüş bildiren öğrencilerin çoğunluğu, okul türünden ziyade bireysel çabanın daha belirleyici olduğu inancını taşımaktadır. Bu durumu, mevcut okula ve çevreye olan bağlılıkları ile eğitimi, toplumsal ve bireysel gelişim için gerekli bir unsur olarak görmeleri gibi faktörlerle ilişkilendirerek açıklamışlardır. Bazı öğrenciler ise mevcut okul türü dışında bir okulda eğitim almış olmalarının liseye devam etme isteklerini değiştireceğini ifade etmiştir. Bu durumun arkasındaki nedenler arasında, öğrenmeye daha fazla istekle katılma arzusu, mevcut okulun öğrenciye yönelik akademik ve kişisel gelişim açısından yetersiz bulunması ve düşük eğitim kalitesine sahip bir okulda eğitim almayı istememe gibi faktörler öne çıkmaktadır. Bu bulgular, öğrencilerin liseye devam etme kararlarını etkileyen çok sayıda unsurun mevcut olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: zorunlu eğitim, liseye devam etme isteği, liseye devam etme isteğinde okul türünün etkisi

Doğa Eğitimi ve Sürdürülebilirlik Perspektifi: TÜBİTAK 4004 Sürdürülebilir Doğa Yolculuğu İçin Ekokids-3 Örneği

Mehmet Coşkun¹ & Mahmut Selvi¹

¹ Gazi Üniversitesi, Türkiye

Özet

Küresel iklim krizi ve çevresel bozulmalar, COP28 ve COP29 zirvelerinde vurgulandığı gibi, sürdürülebilir eğitim modellerinin gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, erken yaşta kazanılan çevre bilinci, bireylerin sürdürülebilirlik pratiklerini benimsemesinde kritik bir unsur olarak kabul edilmektedir. Bu çalışma, TÜBİTAK 4004 desteğiyle yürütülen "Sürdürülebilir Doğa Yolculuğu için Ekokids-3" (123B679) projesi kapsamında, ortaokul öğrencilerine uygulanan sürdürülebilir doğa eğitiminin etkilerini değerlendirmektedir. Etkinlikler deney, e-öğrenme etkinlikleri, işlemsel düşünme, bilimsel gezi ve saha gözlemi, oyunlaştırma, TGA, drama, artırılmış gerçeklik tasarım ve doğa ve yaban hayatı gözlem etkinlikleri ile zenginleştirilmiş olup, öğrencilerin bilimsel süreç becerilerini, eleştirel düşünme yetilerini ve doğaya yönelik bilinç düzeylerini artırmak hedeflemiştir. Çalışmanın hedef kitlesi, 6 Şubat 2023 depremleri nedeniyle Mersin iline gelen afetzedede öğrenciler ve taşınmalı eğitim alan 6. sınıf düzeyindeki 30 öğrenciden oluşmaktadır. Beş gün boyunca sürdürülebilir çevre, geri dönüşüm, iklim değişikliği ve gıda güvenliği gibi temel konuları ele alan uygulamalı etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların çevresel farkındalık, motivasyon ve 21. yüzyıl becerileri düzeylerini değerlendirmek amacıyla "Ortaokul Öğrencilerine Yönelik 21. Yüzyıl Becerileri, Çevre İlgi ve Motivasyon Ölçekleri" ile "Çevre Başarı Testi" uygulanmış; elde edilen veriler t-testi ve betimsel istatistikler ile analiz edilmiştir. Kullanılan ölçeklerin geçerlik ve güvenirlik katsayılarının (Cronbach's Alpha) yeterli düzeyde olduğu belirlenmiştir. Analiz bulguları, eğitim programının öğrencilerin çevresel duyarlılıklarında ve davranışlarında istatistiksel olarak anlamlı artışlar sağladığını göstermiştir ($p < 0.05$). Katılımcılar, geri dönüşüm ve atık kontrolü konusunda farkındalıklarının arttığını ve bireysel eylemler geliştirdiklerini ifade etmiştir. Eğitim sonrası yapılan 6 aylık izleme çalışmasında, öğrencilerin çevresel bilgi ve davranış kazanımlarının büyük ölçüde kalıcı olduğu ortaya konmuş; özellikle, geri dönüşüm uygulamalarını hayatlarına entegre eden öğrenci sayısında önemli bir artış gözlemlenmiştir. Projede geleneksel doğa eğitiminin ötesine geçilerek, oyunlaştırma, deney, e-öğrenme, saha gezileri ve artırılmış gerçeklik gibi yenilikçi yöntemler kullanılmıştır. Bu yaklaşım, COP28 ve COP29 gibi uluslararası platformlarda belirlenen sürdürülebilirlik hedefleriyle uyumlu bir model sunmakta ve eğitim sistemine entegre edilmesi halinde öğrencilerin hem çevresel okuryazarlığını hem de eleştirel düşünme, problem çözme ve iş birliği becerilerini geliştirme potansiyeli taşımaktadır. Bu bulgular, Coertjens, Boeve-de Pauw, De Maeyer ve Van Petegem (2010); Johnson ve Manoli (2008, 2010) ve Krnel ve Naglic (2009) tarafından da desteklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: sürdürülebilirlik, eğitim, doğa, geri kazanım

Öğretmen Adaylarının Küresel Isınmaya Yönelik Algılarının Çizim Yoluyla İncelenmesi

Kadernur Ocak ¹ & Osman Çimen ¹

¹ Gazi Üniversitesi, Türkiye

Özet

İnsanlar dışındaki tüm canlılar yeryüzünden ihtiyacı kadar ürünü dengeli şekilde kullanmakta, madde ve enerji döngüsü için gerekli koşulları sağlamakta ve doğaya zararından çok faydası bulunmaktadır. Savaşlar, nüfus artışı ile artan besin ihtiyacı, ısınma faaliyetleri, şehirleşme, daha konforlu yaşam standartları isteği ile insan ihtiyaçları artmaktadır (Eroğlu & Aydoğdu, 2016). Bu ihtiyaçlar sonucu yapılan insan etkinlikleri ile açığa çıkan kirlilikle beraber doğaya salınan zehirli gazlar sera etkisi yaratmaktadır. Sera etkisi ile de dünya sıcaklığı artar ve küresel ısınma denilen olayı meydana getirir (Karaman & Gökalp, 2010). Küresel ısınmanın, birçok doğa tahribatının ana kaynağı olduğu söylenebilir. Dünyanın ısınmasına yol açan ve canlı yaşamını olumsuz etkileyen bu çevre sorununa ilişkin bilgilendirmelerin yapılması, çözüm önerilerinin aktarılması ve öğrencilerde küresel ısınmanın çözüm önerilerine karşı olumlu tutum oluşturulması için adımlar atılması gerekir. Bunun için de öğretmenlerin küresel ısınma ile ilgili bilgi düzeylerinin yeterli düzeyde olması önem arz etmektedir. Bu çalışmanın genel amacı, biyoloji öğretmen adaylarının küresel ısınmanın etkilerine ve küresel ısınmanın çözüm önerilerine yönelik algılarını belirlemektir. Birey bir konuyla ilgili düşüncelerini birçok yol ile anlatabilir. Çizim yöntemi -kelimelerle ifadeden farklı olarak- bireyin kendini sınırlandırmadan, zihnindekileri bir kalıba sokmaya çalışmadan, özgürce anlatabildiği bir metottur (Kelleci, 2021, s. 10). Bireyin zihnindeki bilgi çeşitli şekillerde aktarılırken sınırlanabilir. Fakat yapılan araştırmalarla çizim yöntemi ile alınan fikirlerde bu sınırlandırmanın en düşük düzeyde olduğu saptanmıştır (Güleç, 2019, s. 5). Bu çalışma ile birlikte Ankara’da bir devlet üniversitesinde 2024-2025 Eğitim Öğretim Dönemi’nde Biyoloji Eğitimi Ana Bilim Dalı’nda öğrenim gören 1,2,3,4. sınıf düzeyinde 72 kişilik öğretmen adayının küresel ısınmaya yönelik algıları belirlenmiştir. Araştırma yöntemi olarak nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan anket soruları ve çizim yer almaktadır. Çalışma grubundan veriler, araştırmacı tarafından hazırlanan beş açık uçlu soru sorularak ve küresel ısınmanın canlılara ve çevresine etkilerine yönelik bir çizim istenerek toplanmıştır. Veriler toplanırken araştırmacı gözletmen olarak sınıfta yer almıştır. Veriler betimsel analiz ve içerik analizi ile analiz edilmiştir. Bu iki nitel araştırma yönteminin kullanıldığı çalışmada biyoloji öğretmen adaylarının küresel ısınmaya yönelik algıları ortaya konularak alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının küresel ısınmanın ne olduğuna dair çoğunlukla sera etkisinin varlığı cevabını verirken, sebeplerine insan kaynaklı faaliyetlerin doğaya verdiği zararlarla oluşan çevre sorunları, sonuçlarına biyoçeşitliliğin azalması ve çevre kirliliğinin oluşması cevabını vermiştir. Öğretmen adayları küresel ısınmanın önlenmesi için neler yapılabilir sorusuna ise insan tüketim faaliyetlerinin azaltılması için bilinçlendirmeler yapılmalı cevabını çoğunlukta olacak şekilde vermiştir. İstenen çizim dolayısıyla da doğal alanın bozulduğu, doğal kaynakların azaldığı ve sıcaklık artışının arttığı çizimler fazla olarak görülmüştür. Verilerin analizi sonucunda biyoloji öğretmen adaylarının küresel ısınmaya yönelik bilgi birikimlerinin olduğu fakat sınıf düzeyine göre bilgi farklılıklarının ve bilgi düzeylerinin değiştiği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: küresel ısınma, çizim yöntemi, çevre

8. Sınıf Öğrencilerinin Aritmetik Ortalama Kavramı ile İlgili Sahip Oldukları Kavram Yanılgıları*

Elisa Civelek¹ & Ramazan Gürel¹

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Veri işleme, günlük hayatta sıkça karşılaşılan ve ortaokul müfredatında önemli bir yere sahip olan bir konudur. Merkezi eğilim ölçülerinden biri olan aritmetik ortalama, verilerin yorumlanması ve analiz edilmesinde temel bir rol oynar. Öğrencilerin veriyi doğru anlayıp değerlendirebilmeleri için aritmetik ortalama kavramını etkili bir şekilde öğrenmeleri gereklidir. Bu çalışmanın amacı ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin aritmetik ortalama kavramı ile ilgili bilgi düzeylerini ve sahip oldukları kavram yanılgılarını incelemektir. Ayrıca bu çalışma ile literatürdeki bu konuda bulunan çalışmaların eksikliklerinin giderilmesi hedeflenmektedir. Yapılacak olan araştırmanın ileride yapılacak olan bilimsel çalışmalara da katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırmanın deseni, nicel araştırma desenlerinden biri olan tarama araştırması olarak belirlenmiştir. Araştırmanın örneklemini 2023-2024 eğitim öğretim yılında Burdur il merkezindeki ortaokul 8. sınıfta öğrenim gören 126'sı erkek 120'si kız öğrenci olmak üzere toplam 246 öğrenciden oluşmaktadır. Örneklemin belirlenme sürecinde seçkisiz örnekleme yöntemlerinden biri olan basit seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak 6 açık uçlu sorudan oluşan bir kavram yanılgıları belirleme ölçeği ilgili alanyazından yararlanılarak geliştirilmiştir. Verilerin analizinde betimsel analiz yönteminden yararlanılmıştır. Bu araştırma sonucunda, literatürde de belirtildiği üzere öğrencilerin önemli bir bölümünün aritmetik ortalamanın kavramsal anlamını anlamadan, işlemsel bir algoritma olarak öğrendiği görülmüştür. Bu araştırmaya katılan öğrencilerin önemli bir bölümüne aritmetik ortalama kavramının anlamı sorulduğunda çoğu öğrencinin işlemsel bilgilerini kullanarak 'verileri topla, veri sayısına böl' şeklinde bir algoritmayla açıkladıkları görülmüştür. Araştırma sonucunda ortaya çıkan bir diğer bulgu da öğrencilerden hiçbirinin çözüm sürecinde ya da açıklamalarında aritmetik ortalamanın eşit paylaşım, seviye eşitleme gibi farklı anlamlarından bahsetmemeleridir. Bu durumun bir sonucu olarak öğrencilerin aritmetik ortalama kavramının anlamını tam kavrayamadıkları için bu kavramı açıklarken günlük hayattaki deneyimleriyle açıklamaya çalıştıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin bir kısmının bu doğrultuda aritmetik ortalama kavramını açıklarken not ortalamalarını örnek vererek açıklamaya çalıştıkları görülmektedir. Bu durumun sebebi öğrencilerin aritmetik ortalama kavramını günlük hayatlarında sürekli olarak not ortalamalarını hesaplamak için kullanarak pekiştirmeleri olabilir. Bu çalışmada yer alan önemli kavram yanılgılarından biri de öğrencilerin aritmetik ortalamanın mutlaka tam sayı olması gerektiğini düşünmeleridir. Öğrencilerin, aritmetik ortalamanın tam sayı olmadığı aksi bir durumla karşılaştığında ise bu değeri yorumlayamadıkları hatta böyle bir aritmetik ortalama değeri olamayacağını söyledikleri görülmüştür. Bu çalışmada karşılaşılan başka bir sonuç da öğrencilerin veri setine bir değer eklenmesi veya çıkarılması durumunda aritmetik ortalamanın nasıl değişeceğini yorumlamakta zorlandıkları görülmüştür. Veri setine bir değer eklendiğinde aritmetik ortalamanın artacağını, bir değer çıkarıldığında ise aritmetik ortalamanın azalacağını düşünmektedirler. Alanyazındaki kavram yanılgılarından farklı olarak bu çalışmada öğrencilerin aritmetik ortalama kavramını hesaplarken verileri toplayıp ikiye böldüğü görülmüştür. Bu yanılgının nedeni aritmetik ortalama kavramının öğretimine başlarken iki verinin aritmetik ortalamasının bulunduğu durumlar daha sık kullanıldığı için öğrencilerin verileri toplayıp ikiye bölme şeklinde bir aşırı genelleme yapmaları olabilir. Bu çalışmadaki bir diğer bulgu uygun merkezi eğilim ölçüsünü belirlerken öğrencilerin çoğunlukla aritmetik ortalama kavramına göre yorum yapma, karar verme ve çıkarımda bulunma eğiliminde olmalarıdır. Öğrencilerdeki bu yanılgının nedeni öğretmenlerin ders işleme sürecinde işlem odaklı ders planlamalarından kaynaklı olabilir. Bu çalışmada karşılaşılan kavram yanılgılarından biri de öğrencilerin kategorik olarak verilen bir veri setinde aritmetik ortalama kavramını hesaplamaya çalışmalarıdır. Bu yanılgıya düşen öğrencilerin soruda verilen frekansların aritmetik ortalamasını alabileceklerini düşündükleri görülmüştür. Aynı zamanda sayısal olarak verilen veri setini, kategorik olarak yorumlayan öğrenciler de görülmüştür. Bu yanılgıya düşen öğrencilerin ise aritmetik ortalama kavramını bir değer olarak hesaplayıp bu değer tablodaki karşılık geldiği kategorinin aritmetik ortalama kavramı olarak belirtildiği görülmüştür. Öğrencilerin sahip olduğu kavram yanılgılarının giderilmesine yönelik çalışmalar yapılması önerilmektedir.

* Bu çalışma TÜBİTAK 2209-A Projesi kapsamında desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: aritmetik ortalama, merkezi eğilim ölçüleri, veri işleme, kavram yanılgısı

Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Yapay Zekâya Yönelik Farkındalıklarının İncelenmesi

Ayşegül Turan ¹, Hikmet Sürmeli ² & Kübra Demirci ²

¹ Akdeniz Üniversitesi, Türkiye

² Mersin Üniversitesi, Türkiye

Özet

Yapay zekâ sistemlerinin geliştirilmesi ve yaygınlaşması, eğitimden iş dünyasına kadar toplumun her kesimini etkilemekte olup, devletlerin kalkınma planları ve eğitim politikalarını şekillendirirken bu sistemleri dikkate almaları giderek daha önemli hale gelmektedir. Günümüzde yapay zekâ uygulamaları, kişiselleştirilmiş eğitim programları, öğrenci performans takibi, ders içeriği hazırlama ve öğretim modellerinin belirlenmesi gibi süreçlerde etkin bir şekilde kullanılmakta ve eğitimin niteliğini artırmaktadır. Yapay zekânın bireysel farklılıkları gözetenek kişiselleştirilmiş öğrenme deneyimleri sunması, öğrenme süreçlerini daha verimli hale getirirken, öğrenme materyali oluşturma sürecini de hızlandırmaktadır. Fen eğitimi bağlamında yapılan araştırmalar, yapay zekânın öğretim sürecine önemli katkılar sunduğunu ortaya koymaktadır. Fen bilgisi öğretmenleri, yapay zekâ destekli araçları kullanarak öğrenci odaklı ve etkileşimli bir öğrenme ortamı oluşturabilmekte, aynı zamanda öğretim materyallerini daha ilgi çekici hale getirebilmektedir. Yapay zekânın fen öğretim programlarına entegrasyonu, öğrencilerin bilime karşı olumlu tutum geliştirmelerine katkı sunmaktadır. Özellikle çevre bilimleri, fizik, kimya, biyoloji ve astronomi gibi alanlarda, karmaşık süreçlerin modellenmesi ve simüle edilmesi gerektiğinde yapay zekâ tabanlı uygulamalar öğretmenler için önemli bir destek sunmaktadır. Ayrıca, yapay zekâ kullanımı öğretmenlerin öğretim materyallerini daha etkin biçimde yönetmelerine olanak tanımakta, eğitim süreçlerini hem ekonomik hem de zaman açısından daha verimli hale getirmektedir. Bununla birlikte, öğretmenlerin yapay zekâyı aktif olarak kullanmaları, öğrenci-öğretmen etkileşimini güçlendirmekte ve öğretmenlik mesleğini yalnızca daha kolay değil, aynı zamanda daha üretken ve tatmin edici hale getirmektedir. Yapay zekânın fen eğitimine entegrasyonu, öğretmenlerin pedagojik uygulamalarını geliştirmeleri ve öğrencilere daha etkili bir öğrenme deneyimi sunmaları açısından önemli bir potansiyel taşımaktadır. Bu bağlamda, fen bilgisi öğretmen adaylarının yapay zekâyı yönelik farkındalık düzeylerini belirlemek, fen eğitiminin geleceği açısından önemli bir konu olarak öne çıkmaktadır. Bu doğrultuda, mevcut çalışmada fen bilgisi öğretmen adaylarının fen eğitiminde yapay zekâ kullanımına ilişkin farkındalık düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmaya üç farklı şehirdeki üç üniversitenin Fen Bilgisi Öğretmenliği programında öğrenim gören 200 3. ve 4. sınıf öğrencileri katılmıştır. Araştırmada fen bilgisi öğretmen adaylarının yapay zekâ ile ilgili farkındalıkları tespit edilmesi amacı ile tarama deseni kullanılmıştır. Öğretmen adaylarının yapay zekaya yönelik farkındalıklarının belirlenmesi amacı ile dört boyuttan oluşan “Yapay Zekâ Farkındalık Ölçeği” (Ferikoğlu ve Akgün, 2022) kullanılmıştır. Öğretmen adaylarının Yapay zekaya yönelik farkındalıkları cinsiyet, sınıf düzeyi, yapay zeka ile ilgili eğitim alma durumları, yapay zekayı kullanma durumları ve yapay zeka ile ilgili gelişmeleri takip etme durumları değişkenleri açısından incelenmiştir. Veri analizi için SPSS 25 programı kullanılmış, veri dağılımının normal olmadığı durumlarda non-parametrik testlerden yararlanılmıştır. Araştırma sonuçları fen bilgisi öğretmen adaylarının çoğunun yapay zeka ile ilgili gelişmeleri takip ettikleri ve yapay zekayı kullandıklarını, ancak çok azının bu konuda eğitim aldıklarını göstermiştir. Öğretmen adaylarının yapay zeka farkındalıklarının yapay zeka ile ilgili eğitim alma durumları ve yapay zekayı kullanma durumlarına göre değişmediği bununla beraber, yapay zeka ile ilgili gelişmeleri takip edenlerin farkındalıklarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlar, fen bilgisi öğretmeni yetiştirme programlarında yapay zekâ ile ilgili içeriklere daha fazla yer verilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: yapay zeka, yapay zekâ farkındalığı, fen eğitimi, fen bilgisi öğretmen adayları

Matematik Kaygısı Üzerine Yapılan Makale Çalışmalarının İncelenmesi: Bir Literatür Taraması

Sevde Gül Yavuz ¹, Rukiye Önür ¹ & Okan Arslan ¹

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Bu çalışmanın amacı, matematik kaygısı kavramını ele alarak yapılan makale çalışmalarının incelenmesi ve ulaşılan bulguların derlenmesiyle literatüre katkı sağlamaktır. Araştırma amacına alt problem durumları:

1. İncelenen çalışmalar hangi yıllarda yoğunlaşmış, hangi dönemlerde matematik kaygısı kavramının ele alınıp artış göstermiştir?
2. İncelenen çalışmalar hangi eğitim kademelerinde yoğunlaşmıştır?
3. İncelenen çalışmalarda hangi araştırma yöntemlerine daha sık başvurulmaktadır?

Sistemik literatür taraması, çalışmaların sonuçlarını sentezleyerek belirli bir araştırma sorusuna yanıt arama sürecidir. Bu çalışmada da Türkiye matematik eğitimi literatüründeki matematik kaygısı araştırmalarını incelemek amacıyla nicel araştırmalardan sistemik literatür taraması yöntemi kullanılmıştır. Alandaki bilgi birikimini sentezleyerek genel eğilimleri belirlemek hedeflenmiştir. Araştırma, matematik kaygısı üzerine Türkiye’de gerçekleştirilmiş çalışmaları kapsamaktadır. TR Dizin veri tabanında yer alan İngilizce ve Türkçe başlıklı makaleler incelenmiştir. Araştırma, 2000 yılı ve sonrasında yayınlanan makalelerle sınırlandırılmıştır. İncelenen çalışmaların matematik eğitimi alanında olması ve "matematik kaygısı" kavramını içermesi temel alınmıştır. Makalelerin başlık ve özetleri, bu kavramın varlığını belirlemek için dikkatle incelenmiştir. Tarama sürecinde, "matematik kaygısı", "kaygı ve matematik" ile "kaygı, matematik ve motivasyon" anahtar kelimeleri kullanılmıştır. Proje, dergi ve kitap içerikleri, ölçek geliştirme ve meta-analiz yöntemli çalışmalar, matematik öğretimine yönelik kaygı üzerine çalışmalar araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır. TRDizin veri tabanındaki 'matematik kaygısı' 'kaygı ve matematik', 'kaygı ve matematik ve motivasyon' anahtar kelimeleriyle arama yapılmıştır. Çalışmada seçim araştırmanın protokolü dâhilinde yapılmıştır. TRDizin veri tabanında 'matematik kaygısı' anahtar kelimesi kullanılarak gerçekleştirilen kapsamlı literatür taraması ile belirlenen protokole uygun olarak 104 makale üzerinde inceleme yapılmıştır ve protokol göz önünde bulundurularak 53 makale çalışma kapsamına alınmıştır. 'Kaygı ve matematik' anahtar kelimesi kullanılarak gerçekleştirilen literatür taraması ile 146 makaleye ulaşılmıştır. Ulaşılan makalelerden kullanılan anahtar kelimelerde protokol dahilinde çıkacak farklı sonuçlar göz önüne alınarak 16 makalenin daha çalışmaya dahil edilmesi kararlaştırılmıştır. 'kaygı ve matematik ve motivasyon' anahtar kelimesi ile yine çıkacak farklı sonuçlar göz önüne alınarak 3 makalenin daha çalışmaya dahil edilmesi kararlaştırılmıştır. Protokol kriterleri, bir çalışmanın güvenilirliği ve geçerliliği açısından büyük önem taşımaktadır. Çalışma güvenilirliği ve genellenebilirliği için kapsam kriterleri titizlikle belirlenmiştir. Yapılan çalışmada araştırmanın protokol kriterleri göz önüne alınarak ilgili konuyla ilgili toplamda 72 makaleye ulaşılmıştır. Çalışmalar araştırma evrenlerine göre 4 ayrı evrene ayrılmıştır. Bunlar ilköğretim kademesi, ortaokul kademesi, lise kademesi, öğretmen ve öğretmen adayları evreni şeklindedir. İlkokul kademesi ile ilgili 12, ortaokul kademesi 31, lise kademesi 12, öğretmen adaylarını kapsayan 17 makale incelenmiştir. Yapılan çalışma sonucunda en sık kullanılan araştırma yöntemi nicel yöntem olarak belirlenmiştir. Çalışmaların zaman içindeki dağılımı incelendiğinde, özellikle 2010 yılı sonrası yapılan araştırmalarda belirgin bir artış olduğu görülmektedir. Bu durum, matematik kaygısı konusunun güncelliğini ve önemini koruduğu söylenebilir. Son yıllardaki çalışmalarda öğrencilerin matematik kaygıları ve matematiksel anlamaları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği söylenebilir. Ortaokul düzeyi ağırlıklı olmak üzere, ilkök ve lise düzeyinde de çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmalar, matematik kaygısının farklı eğitim seviyelerinde farklı biçimlerde ortaya çıkabileceğini ve ele alınması gerektiğini göstermektedir. Örneğin, ilkök düzeyinde matematik kaygısı, çoğunlukla temel matematik kavramlarının öğrenilmesinde yaşanan zorluklar ve öz-yeterlik algısının düşük olması ile ilişkilendirilirken, lise düzeyinde matematik kaygısı, sınav kaygısı ve gelecekteki kariyer hedefleri ile daha yakından ilişkili olabilir. Öğretmen adayları ile ilgili yapılan çalışmalar ise, öğretmenlerin kendi matematik kaygılarının öğrencilerin matematik kaygısını etkileyebileceğini ve bu nedenle öğretmen eğitimi programlarında matematik kaygısının ele alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Matematik kaygısı çok boyutlu ve karmaşık bir sorun olduğu söylenebilir. Öğrenci, öğretmen, aile ve okul ortamının etkileşimi, matematik kaygısının oluşumunda ve devamında önemli rol oynayabilmektedir.

Anahtar Kelimeler: matematik kaygısı, kaygı ve matematik, kaygı ve matematik ve motivasyon

Ulusal Alanyazında Yer Alan Matematiksel İnanışlar ile İlgili Yapılan Makalelerin Sistematik Taraması

Elisa Civelek ¹, Yusuf Can Acar ¹ & Okan Arslan ¹

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Matematikte inanış kavramı, bireylerin matematik öğrenimine yönelik tutum, güven ve algılarını ifade eder. Bu inanışlar, öğrencilerin matematiksel düşünme becerilerini geliştirme ve başarılarını artırmada kritik bir rol oynar. Bu çalışmanın amacı 2000 yılından 2024 yılına kadar yapılan ve TR Dizin veri tabanında yer alan matematiksel 'inanış' kavramının üzerine yapıldığı tespit edilen makaleleri sistematik olarak incelemektir. Bu çalışmanın matematiksel inanış alanında çalışma yapacak olan araştırmacılar için yol gösterici ve yapılacak olan çalışmalar için de kuramsal bir arka plan olacağı düşünülmektedir. Bu çalışmada, TR Dizin veri tabanında 2000 yılından günümüze kadar yayımlanmış olan ve matematiksel 'inanış' kavramını ele alan makaleler sistematik olarak incelenmiştir. Bu tarama sonucunda toplam 281 makaleye ulaşılmıştır. Bu ulaşılan makalelerden ölçek geliştirme çalışmaları, kısıtlı çalışmalar, konferans bildiri yayınları, tezler ve teorik makaleler hariç tutulmuştur. Matematiksel inanış konusu ile ilgili olmayan çalışmalar, bu araştırmaya dâhil edilmemiştir. Matematik konuları çerçevesinde incelenen inanış çalışmaları (geometri inancı, problem çözme inancı vb.) dâhil edilmiştir. Çalışmaya konu alanı dışında yapılan inanış çalışmaları dâhil edilmemiştir (dini veya psikolojik bir kavram olarak bahsedilen inanışlar, öz yeterlik inancı vb.). Elde edilen makalelerden 190 tanesi konu ile ilgisiz (din, tarih, felsefe, psikoloji vb.) olduğu için, 31 tanesi ölçek çalışması olduğu için araştırmaya dâhil edilmemiştir. Ayrıca 1 makale konferans bildiri yayını olduğu için, 1 makale de teorik bir makale olduğu için bu araştırma kapsamına alınamamıştır. Nihayetinde çalışma kapsamındaki veriler 58 makale kullanılarak elde edilmiştir. Bu çalışma kapsamında incelenen çalışmalar yayımlanma yıllarına göre incelendiğinde matematiksel inanış çalışmalarına ilginin son yıllarda azalmış olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmalar örneklem gruplarına göre incelendiğinde öğretmen ve öğretmen adayları ile yapılan çalışmaların öğrencilerle yapılan çalışmalara kıyasla daha çok tercih edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan çalışmalar araştırma modellerine göre incelendiğinde en çok tercih edilen araştırma modelinin nicel yöntem olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmalar kullanılan veri toplama araçlarına göre incelendiğinde en çok tercih edilen veri toplama aracının anket ve ölçekler olduğu görülmektedir. Değişkenlere göre incelendiğinde en çok tercih edilen değişkenlerin cinsiyet ve sınıf düzeyi olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmalar amaçlarına göre incelendiğinde çoğu çalışmada matematiksel inanış kavramının; eğitim, öğretim ve öğrenim, matematiksel gelişim, kaygı, tutum, matematiğin doğası, mesleki benlik, epistemoloji, yetenek, öğretim uygulamaları, öğrenme ortamları gibi konularla ilişkisinin incelendiği görülmektedir. Yapılan çalışmalardan elde edilen bulgular incelendiğinde öğretmen ve öğretmen adaylarının cinsiyet ile matematiksel inanışları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir. Çoğu çalışmada öğretmen adaylarının sınıf düzeyi ile matematiksel inanışları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmekte iken, bir çalışmada anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmalardan elde edilen bulgulara göre öğrencilerin cinsiyeti ile matematiksel inanışların arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Çalışmaların tümünde öğrencilerin başarı düzeyleri ile matematiksel inanışları arasında anlamlı bir ilişki olduğu ve öğrencilerin okul türü ile matematiksel inanışları arasında ise anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: matematik, inanış, inanç

İlköğretim Matematik ve Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Bilgi İşlemsel Düşünme Becerileri ve Yaratıcılık Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Adile Nur Tokmakcıo¹ & Yeliz Özkan Hıdıroğlu¹

¹ Pamukkale Üniversitesi, Türkiye

Özet

Bu çalışmada, ilköğretim matematik ve fen bilgisi öğretmen adaylarının bilgi işlemsel düşünme becerilerine ve yaratıcılıklarına ilişkin algılarının çeşitli değişkenlere (cinsiyet, yaş, branş, sınıf düzeyi) göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amaçlanmıştır. Öğretmen adaylarının bilgi işlemsel düşünme becerilerine ve yaratıcılıklarına ilişkin algılarının çeşitli değişkenlere (cinsiyet, yaş, branş, sınıf düzeyi) göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirleme amacı güdülen bu nicel araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bir devlet üniversitesinde öğrenim gören 195 ilköğretim matematik ve fen bilgisi öğretmen adayıyla yürütülen bu çalışmada veri toplama aracı olarak “Bilgi İşlemsel Düşünme Ölçeği” ile “Marmara Yaratıcı Düşünme Ölçeği” kullanılmıştır. Veriler SPSS programında analiz edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre ilköğretim matematik ve fen bilgisi öğretmen adaylarının bilgi işlemsel düşünme becerilerine ilişkin algılarının cinsiyetlerine, yaşlarına, branşlarına ve sınıf düzeylerine göre değişmediği ve bu değişkenler açısından benzer algılara sahip oldukları belirlenmiştir. Yaratıcılıkta ve yaratıcılığın öz disiplin, yenilik arama, merak ve şüphe alt boyutlarında cinsiyet, yaş ve branş değişkenine göre öğretmen adaylarının benzer algılar gösterdikleri fakat sınıf düzeylerine göre algılarında farklılaşmalar olduğu belirlenmiştir. Erkek öğretmen adaylarının kadın öğretmen adaylarına göre cesaret ve esneklik algılarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Sınıf düzeyine göre incelendiğinde 2. sınıftaki öğretmen adaylarının öz disiplin algılarının, diğer sınıf düzeylerindeki öğretmen adaylarından anlamlı derecede daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca 1. sınıftaki öğretmen adaylarının cesaret algılarının, diğer sınıf düzeylerindeki öğretmen adaylarından anlamlı derecede daha düşük olduğu saptanmıştır. 2. sınıftaki öğretmen adaylarının; 1. ve 4. sınıftaki öğretmen adaylarından daha şüpheli bir algıya sahip oldukları belirlenmiştir. 2. sınıftaki öğretmen adaylarının, 1. sınıftakilerden daha esnek bir algıya sahip oldukları bulunmuştur. Farklı sınıf düzeylerindeki öğretmen adaylarının “yenilik arama” boyutunda benzer algılara sahip oldukları belirlenmiştir. Ayrıca 1. Sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının 2. Sınıftaki öğretmen adaylarına göre daha düşük merak algısına sahip oldukları saptanmıştır. 2. sınıf düzeyindeki öğretmen adaylarının 1. ve 3. sınıftaki öğretmen adaylarından daha yüksek bir yaratıcılık algısına sahip oldukları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: bilgi işlemsel düşünme, yaratıcılık, öğretmen adayları, ilköğretim matematik, fen bilgisi

Ortaokul Öğrencilerinin Matematik Öğrenme Sürecinde Dijital Teknoloji Kullanım Düzeyleri, Üstbilişsel Farkındalık ve Bilgi İşlemsel Düşünme Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin Belirlenmesi

Firuze Gürbüz¹, Esma Murtaza¹, Hülya Elmas¹ & Ramazan Gürel¹

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Günümüz teknolojilerinin hızla gelişimi ile birlikte öğrenme ve öğretme yollarında da birçok değişim yaşanmaktadır. Eğitim alanında teknolojik yeniliklerin çeşitlenmesi ile dijital araçların kullanım amaçları da günden güne farklılaşmaktadır. Dijital çağın getirdiği yeni beceriler ve bilgilere ulaşmanın kolaylığı öğrenme ve öğretmede farklı beceriler gerektirir hale gelmiştir. Flavell (1979) tarafından ortaya atılan üstbiliş kavramı, “kişinin bilişsel süreciyle ilgili bilgisi” yani “bilginin anlamlandırılması” olarak açıklanmıştır. Üstbilişin 3 alt boyutundan biri olan “üstbilişsel farkındalık” bireyin öğrenme sorumluluğunu alması, izlemesi ve değerlendirmesinde rol oynamaktadır. Üstbilişsel farkındalık tek başına başarıyı sağlamazken öğrenmeye bir araç olarak hizmet etmektedir. Bilgi işlemsel düşünme (computational thinking) kavramı ise “problem çözme becerisinin bir türü” olarak açıklanırken 21. yüzyılda fazlaca ilgi gösterilen yetkinlik alanlarından biri olmuştur ve evrensel olarak da ilgiye açık durumdadır. Literatür incelendiğinde üstbiliş ve problem çözme becerileri arasındaki ilişkiler ve üstbiliş ile çağımızda problem çözme becerisi haline gelen bilgi işlemsel düşünme becerisi arasındaki ilişkilerin araştırıldığı çalışmalar çoğunluktadır. Öte yandan üstbilişsel becerilerin öğrencilerin matematik öğrenim sürecinde ve teknoloji kullanımlarına yönelik yeterli sayıda ve yeterli değişkeni barındıran makalelerin azlığı görülmüştür. Bu sebeplerle çalışmanın amacı ortaokul öğrencilerinin matematik öğrenme sürecinde dijital teknoloji kullanım düzeyleri, üstbilişsel farkındalık ve bilgi işlemsel düşünme becerileri düzeyleri arasındaki ve çeşitli değişkenler ile olan ilişkilerin belirlenmesidir. Araştırmanın modeli nicel araştırma yöntemlerinden olan ilişkisel tarama modelidir. Çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan öğrencilerin demografik özelliklerine yönelik kişisel bilgi formunun yanında 3 adet likert tipinde ölçek kullanılmıştır. Bu ölçekler Öztıp ve Buluç (2022) tarafından geliştirilen “Matematik Öğrenme Sürecinde Dijital Teknoloji Kullanımı Ölçeği”, Korkmaz, Çakır ve Özden (2015) tarafından uyarlanan “Bilgisayarca Düşünme Beceri Düzeyleri Ölçeği” ile Karakelle ve Saraç (2007) tarafından uyarlanan “Çocuklar için Üstbilişsel Farkındalık Ölçeği” olarak yer almaktadır. Çalışma örneklemini devlet ortaokullarında öğrenim gören 446 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Öğrenciler 5, 6, 7 ve 8. sınıf düzeylerinden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara öğrencilerin matematik öğrenme sürecinde dijital teknoloji kullanım (DTK) düzeyleri ile üstbilişsel farkındalık düzeyleri arasında pozitif yönde, zayıf düzeyde ($r = ,231^*$) anlamlı bir ilişki ortaya çıkmıştır. Bilgi işlemsel düşünme beceri düzeyleri ile üstbilişsel farkındalık düzeyleri arasında da pozitif yönde, orta düzeyde ($r = ,231^*$) anlamlı bir ilişki ortaya çıkmıştır. Ayrıca matematik öğrenme sürecinde dijital teknoloji kullanım düzeyleri ile bilgi işlemsel düşünme beceri (BİD) düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p = 0,182 > 0,05$). Farklı değişkenler açısından öğrencilerin cinsiyetleri ile matematik öğrenme sürecinde dijital teknoloji kullanım düzeylerine göre kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı fark tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin dijital teknolojileri matematik öğrenme amacıyla erkeklerden daha fazla kullandıkları bulunmuştur. Bunun yanında kız öğrencilerin üstbilişsel farkındalık düzeyi erkek öğrencilerden fazla çıkmıştır. Akademik başarı bağımsız değişkenine göre bakıldığında DTK düzeyleri, üstbilişsel farkındalık ve BİD beceri düzeylerinde anlamlı bir farklılık söz konusudur. Sınıf düzeylerine göre öğrencilerin matematik öğrenme sürecinde DTK düzeylerinin arttığı görülmüştür. Yine DTK düzeyleri için anne-baba öğrenim durumları ilişkisinde anne öğrenim durumunun anlamlı bir fark oluşturduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: matematik eğitimi, dijital teknoloji, üstbilişsel farkındalık, bilgi işlemsel düşünme

Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin İstatistiksel Akıl Yürütme Düzeylerinin İncelenmesi

Ahmet Emin Kurt ¹ & Ramazan Gürel ¹

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

İstatistiksel akıl yürütme, bireylerin veriyi analiz etme, yorumlama ve sonuç çıkarma becerisini ifade eder ve günümüzde bu becerilerin geliştirilmesi eğitim programlarında önemli bir yer tutmaktadır. Öğrencilerin istatistiksel akıl yürütme becerilerinin gelişmesi, daha etkili ve bilinçli kararlar alabilmelerini sağlar. Ancak Türkiye'deki ortaokul öğrencilerinin istatistiksel akıl yürütme becerileri henüz yeterince araştırılmamıştır. Bu durum, eğitim süreçlerinde istatistiksel akıl yürütme becerilerinin ne düzeyde geliştirildiğini ve hangi alanlarda eksikliklerin bulunduğunu anlamayı zorlaştırmaktadır. Bu çalışma, bu eksikliği gidermek amacıyla 8. sınıf öğrencilerinin istatistiksel akıl yürütme becerilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu araştırmanın amacı, 8. sınıf öğrencilerinin sütun, çizgi ve daire grafiklerinde veri işleme süreçlerindeki istatistiksel akıl yürütme düzeylerini incelemektir. Bu bağlamda, öğrencilerin verileri analiz etme, yorumlama ve sonuç çıkarma becerileri değerlendirilerek, öğrencilerin istatistiksel düşünme süreçleri hakkında bilgi edinilmesi hedeflenmektedir. Çalışma, istatistiksel akıl yürütme becerilerinin eğitim programlarında nasıl geliştirilebileceğine dair çıkarımlar sağlamayı amaçlamaktadır. Araştırma bulguları, öğretim yöntemlerinin iyileştirilmesi ve istatistiksel akıl yürütme becerilerinin geliştirilmesine yönelik stratejilerin oluşturulmasına katkı sağlayacaktır. Bu araştırma, nicel araştırma modeline dayalı olarak yapılmıştır. Araştırma, tarama yöntemiyle gerçekleştirilmiş ve veri toplama süreci, literatürden yararlanarak geliştirilen bir araçla gerçekleştirilmiştir. Araç, öğrencilerin seviyelerine uygun sorularla istatistiksel akıl yürütme becerilerini ölçmeye yönelik olarak hazırlanmıştır. Bu araştırma, 8. sınıf öğrencilerinin istatistiksel akıl yürütme düzeylerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini, Burdur ilindeki ortaokullarda öğrenim gören 8. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Araştırma, seçkisiz örneklem yöntemiyle seçilen 295 öğrenciden veri toplanarak gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların %55,3'ü kız, %44,7'si ise erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Bu örneklem, araştırmanın genellenebilirliği açısından temsil edici bir nitelik taşımaktadır. Veri toplama süreci, Burdur ilindeki ortaokullarda eş zamanlı olarak yapılmıştır. Araştırma için gerekli izinler, Burdur İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Etik Kurulu'ndan alınmıştır. Uygulama öncesinde öğrencilere veli onam formu dağıtılmış ve formlar uygulama sonrasında toplanmıştır. Veri toplama, her okulda iki ders saati süresince ve araştırmacı gözetiminde gerçekleştirilmiştir. Sorular, öğrencilerin istatistiksel akıl yürütme becerilerini ölçmek amacıyla sütun grafikleri, olasılık, oran-orantı gibi konularda hazırlanmıştır. Toplanan veriler, betimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir. İlk sekiz soru için Avustralya Matematik Öğretmenleri Derneği'nden (AAMT) alınan cevap anahtarı ve puan çevirici kullanılmış, 9. ve 10. sorular ise geliştirilen teorik çerçeveler doğrultusunda analiz edilmiştir. Veriler, her bir sorunun öğrencilere ne derece uygun olduğunu belirlemek için analiz edilmiştir. Katılımcıların cinsiyet bilgileri ve karne notları da analiz sürecine dahil edilmiştir. Araştırma bulgularına göre, 9. sorudan elde edilen verilere göre öğrencilerin %25,6'sı duruma/kişiye özgü düzeyde, %52,5'i geçici düzeyde, %17,5'i nicel düzeyde ve %4,5'i analitik düzeyde yer almaktadır. 10. sorudan elde edilen verilere göre ise öğrencilerin %8,1'i duruma/kişiye özgü düzeyde, %21,1'i geçici düzeyde, %59,2'si nicel düzeyde ve %11,7'si analitik düzeyde yer almaktadır. İlk 8 soruda ise katılımcıların çoğunluğu 4. bölgede yer almakta olup, bu bölge nicel ve geçici düzeyleri kapsamaktadır. Bu bulgular, öğrencilerin çoğunluğunun istatistiksel akıl yürütme becerilerinde geçici ve nicel düzeylerde olduğunu göstermektedir. Bu araştırmada da öğrencilerin çoğunluğunun geçici ve nicel düzeylerde yer aldığı tespit edilmiştir. Bu bulgular, ortaokul öğrencilerinin istatistiksel akıl yürütme becerilerinin daha ileri düzeylere taşınabilmesi için eğitim programlarının ve öğretim yöntemlerinin güçlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Ayrıca, öğrencilerin analitik düzeyde daha az yer alması, istatistiksel akıl yürütme becerilerinin daha derinlemesine öğretimle geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Gelecekteki araştırmalarda, bu becerilerin nasıl daha etkin bir şekilde öğretilebileceği ve öğrencilerin farklı düzeylere nasıl ulaşabileceği üzerinde durulmalıdır.

Anahtar Kelimeler: istatistik, akıl yürütme, matematik, 8. sınıf

Scratch Destekli Fen Eğitimi: Bibliyometrik Analiz Çalışması

Muzaffer Alper Çoşkun ¹, Özge Sarıkaya ¹ & Güvenç Görgülü ¹

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Bu araştırma, çağdaş eğitim anlayışları çerçevesinde, dijital teknolojilerin eğitime entegrasyonunun önemli bir yansıması olarak öne çıkan Scratch uygulamasının, fen eğitimi bağlamında bilimsel literatürde nasıl bir yer edindiğini incelemeyi amaçlamaktadır. Günümüzde dijital okuryazarlık, algoritmik düşünme ve problem çözme becerileri, öğrencilerin erken yaşlardan itibaren kazanmaları gereken temel beceriler arasında yer almaktadır. Bu bağlamda Scratch, görsel programlama dili yapısıyla öğrencilerin programlamaya girişini kolaylaştırmakta ve özellikle STEM (Science, Technology, Engineering, Mathematics) alanlarında yaratıcı ve etkileşimli öğrenme ortamlarının oluşturulmasına olanak tanımaktadır. Araştırmanın temel hedefi, Scratch destekli fen eğitiminin akademik literatürde nasıl işlendiğini; konuya ilişkin bilimsel yayınların hacmini, yönelimlerini, katkı sağlayan yazarları, ülkeleri ve araştırma iş birliklerini bibliyometrik yöntemlerle ortaya koymaktır. Böylece, hem mevcut eğilimlerin sistematik olarak değerlendirilmesi hem de gelecek çalışmalar için güçlü bir yol haritası oluşturulması hedeflenmektedir. Araştırma kapsamında veri toplama süreci, akademik yayıncılıkta en sık başvurulmuş ve güvenilirliği yüksek olan Web of Science ve Scopus veri tabanları aracılığıyla yürütülecektir. Bu veri tabanları, alan indeksleme sistemlerinin sağladığı güçlü filtreleme ve atıf analizi özellikleri sayesinde bilimsel üretimin izlenmesinde ideal kaynaklar sunmaktadır. Literatür taramasında, “science education” ve “scratch application” anahtar kelimeleri temel alınarak birlikte, bu terimlerin farklı biçimlerdeki kombinasyonları da kullanılacaktır. Örneğin “Scratch-based science learning”, “block-based coding in science education” ya da “visual programming and science teaching” gibi türevli anahtar kelimelerle yapılan taramalar sayesinde konuya ilişkin literatür kapsamlı ve çok yönlü biçimde ortaya konacaktır. Uygulanan tarama stratejisi, araştırmanın kapsamını genişleterek yalnızca doğrudan ilişkilendirilen çalışmaların değil, dolaylı yollardan Scratch uygulamasını içeren fen eğitimi araştırmalarının da analiz edilmesine olanak tanıyacaktır. Bu strateji ile elde edilen veri seti, çalışma için sağlam bir temel oluşturacak ve bibliyometrik çözümlemelerin güvenilirliğini artıracaktır. Toplanan veriler, bilimsel yayınların nicel özelliklerini analiz etmeye yönelik yapılandırılmış bir yöntem olan bibliyometrik analiz teknikleriyle değerlendirilecektir. Bu analiz süreci kapsamında, belirlenen literatür veri seti üzerinde yayın yılına göre dağılım, en çok yayın yapan yazarlar, en fazla katkı sağlayan kurumlar, ülkeler arası iş birlikleri, en çok atıf alan çalışmalar ve dergiler gibi temel bibliyografik göstergeler ele alınacaktır. Bu göstergeler, bilimsel üretimin zaman içinde nasıl bir değişim gösterdiğini ve araştırma alanında hangi temaların daha fazla ön plana çıktığını anlamaya yardımcı olacaktır. Ayrıca, gelişmiş veri görselleştirme araçları (örneğin VOSviewer, Biblioshiny, CiteSpace gibi) kullanılarak anahtar kelime eşleşmeleri, ortak atıf ağları ve yazar iş birliği haritaları oluşturulacaktır. Bu görsel temsiller, literatürdeki ilişkisel yapıları ve araştırma alanının entelektüel yapısını ortaya koyma açısından büyük önem taşımaktadır. Bununla birlikte, araştırmanın analitik kısmında yalnızca yüzeysel sayısal veriler değil, aynı zamanda tematik eğilimler de değerlendirilecektir. Anahtar kelime co-occurrence (birlikte geçme) analizi ve konu modelleme yöntemleri sayesinde, Scratch destekli fen eğitiminin odaklandığı pedagojik yaklaşımlar, hedef kitleler (örneğin ilköğretim, ortaöğretim öğrencileri), kazanım türleri (kavram öğrenme, bilimsel süreç becerileri vb.) gibi alt temalar da detaylı biçimde incelenecektir. Böylelikle sadece kimin, ne zaman, nerede çalıştığı değil; aynı zamanda nasıl, hangi içerikle ve hangi pedagojik çerçevede çalıştığı da sistematik olarak ortaya konacaktır. Elde edilen bulgular, alandaki mevcut bilgi birikiminin haritasını çıkararak hem araştırmacılar hem de eğitim politikacıları için önemli ipuçları sunacaktır.

Anahtar Kelimeler: fen eğitimi, Scratch, bibliyometrik analiz

Diskalkuli Tanısı Almış Öğrencilere Yönelik Tasarlanan Matematiksel Oyunla İlgili İlköğretim Matematik Öğretmeni Adaylarının Görüşlerinin Alınması

Vildan Açıkl

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Türkiye

Özet

Bu çalışmada matematik öğretiminde oyun etkinliklerinin matematikte öğrenme güçlüğü yaşayan öğrenciler üzerindeki etkisi dikkate alınarak diskalkuli tanısı almış öğrenciler için matematiksel oyun tasarlanmıştır. Çalışmanın amacı tasarlanan oyunun özel öğrencilere yönelik uygulanabilirliği ve etkililiği açısından incelenmesi üzere oyun hakkında ilköğretim matematik öğretmen adaylarının görüşlerini almak ve incelemektir. Çalışmada nitel araştırma desenlerinden durum deseni kullanılmıştır. Katılımcılar belirlenirken amaçlı örneklem yönteminden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Karadeniz bölgesinde bir üniversitede özel eğitim dersi almış 4. sınıf ilköğretim matematik öğretmeni adayları çalışmaya dahil edilmiştir. Araştırmada araştırmacının oluşturduğu yedi açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Görüşme formunda tasarlanan oyunun genel tanıtımı, öğretmen adaylarının oyun hakkındaki genel değerlendirmeleri, oyunun görsel tasarımı, öğrencilere göre uygunluğu ve öğrenme sürecine katkılarının neler olduğu hakkındaki görüşlerini almaya yönelik sorular yer almıştır. Toplanan veriler içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Öğretmen adaylarının görüşleri oyunun bu halinin uygun olduğu fakat bazı kısımların geliştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Oyunda dört işlemlerden sadece tek işlem üzerine durulması gerektiğini ve basitleştirme yaparak oyun geliştirilmeli önerilerinde bulunmuşlardır.

Anahtar Kelimeler: diskalkuli, matematik oyunu, dört işlem

Ortaokul Öğrencilerinin Matematik Dersi Kapsamında Verilen Ev Ödevlerini Yaparken Kullandıkları Yönetim Stratejilerinin İncelenmesi

Vesile Sarıkaya

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Bu araştırmanın temel amacı, ortaokul öğrencilerinin matematik dersine yönelik ödevlerini tamamlama süreçlerinde kullandıkları yönetim stratejilerini incelemek ve bu stratejilerin öğrenciler arasında nasıl farklılıklar gösterdiğini anlamaktır. Ayrıca, araştırma, öğrencilerin matematik ödevlerine dair genel tutumlarını ve ödevlerin öğrenme sürecindeki işlevselliğini değerlendirmeyi hedeflemektedir. Ödevlerin, öğrencilerin akademik başarılarını ve öz-düzenleyici öğrenme becerilerini geliştirici bir rol oynadığı düşüncesinden hareketle, bu araştırma, öğrencilerin ödev yönetimi stratejilerinin hangi faktörlerden etkilendiğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırma, nitel bir desende gerçekleştirilmiş olup, fenomenolojik bir yaklaşım benimsenmiştir. Araştırma, Türkiye'deki ortaokullarda öğrenim gören 13 öğrenciden elde edilen verilerle yapılmıştır. Katılımcılar, yaş gruplarına göre çeşitlendirilmiş olup, 5. sınıftan 8. sınıfa kadar olan öğrenciler arasından seçilmiştir. Veri toplama aracı olarak, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşmelerde, öğrencilerin matematik ödevlerini yaparken izledikleri stratejiler ve karşılaştıkları zorluklar hakkında derinlemesine bilgi edinilmiştir. Araştırma bulguları, öğrencilerin matematik ödevlerini yaparken izledikleri yönetim stratejilerinin çeşitli faktörlerden etkilendiğini ortaya koymuştur. Çoğu öğrenci, matematik ödevleri sırasında çalışma ortamını düzenleme, zamanı verimli bir şekilde yönetme, dikkat dağınıklığı ile baş etme ve motivasyonu sürdürme stratejilerine başvurmaktadır. Özellikle, öğrencilerin matematik ödevlerine başlamadan önce çalışma ortamını düzenlemeleri ve gereken malzemeleri toparlamaları, başarılı bir ödev tamamlama sürecinin temel bileşenleri arasında yer almaktadır. Ayrıca, öğrencilerin zaman yönetimine yönelik uyguladıkları stratejiler, genellikle günün enerjik saatlerinde ödevlerini yapma şeklinde şekillenmektedir. Bununla birlikte, bazı öğrencilerin zaman yönetimi konusunda esnek davrandıkları ve ödev sürelerinin kontrolünü daha rahat sağladıkları gözlemlenmiştir. Öğrencilerin matematik ödevlerinde karşılaştıkları en büyük zorluklar arasında, işlemsel ve kavramsal güçlükler öne çıkmaktadır. Bölme ve çarpma işlemleri, çok adımlı problemler ve yeni nesil beceri temelli sorular öğrenciler için zorluklar yaratmaktadır. Bu bağlamda, öğrenciler sıklıkla çözemedikleri soruları ailelerinden yardım alarak çözme yoluna gitmektedir. Ayrıca, öğrencilerin ödev süreleri genellikle farklılık göstermekte olup, bazı öğrenciler ödevlerini belirtilen süre içinde tamamlarken, diğerleri ödevlerini yetiştirme konusunda güçlük çekebilmektedir. Araştırmanın bir diğer bulgusu, öğrencilerin matematik dersine yönelik genel tutumlarının, ödev yaparken kullandıkları yönetim stratejileri ile doğrudan ilişkili olduğudur. Matematik dersini seven öğrenciler, bu derse yönelik daha pozitif bir tutum sergilemekte ve ödevlerde karşılaştıkları zorluklarla başa çıkma konusunda daha az kaygı duymaktadırlar. Diğer yandan, matematik dersine karşı olumsuz bir tutum sergileyen öğrenciler, ödevlerini sadece tamamlamak amacıyla yaparken, öğrenmeye yönelik bir strateji geliştirmekte zorlanmaktadırlar. Bu durum, öğretmenlerin öğrencilerin derse olan ilgilerini artırıcı stratejiler geliştirmeleri gerektiğini göstermektedir. Sonuç olarak, bu araştırma, ortaokul öğrencilerinin matematik ödevlerini tamamlarken kullandıkları yönetim stratejilerini ve bu stratejileri etkileyen faktörleri anlamada önemli bir katkı sağlamaktadır. Elde edilen bulgular, öğretmenlerin ödev tasarımına dair daha bilinçli kararlar almalarına yardımcı olabileceği gibi, öğrencilerin matematiksel kavramları daha etkin bir şekilde öğrenmelerine olanak tanıyacak stratejilerin geliştirilmesine zemin hazırlayacaktır. Öğrencilerin motivasyonlarını artırmaya yönelik stratejiler ve etkili zaman yönetimi tekniklerinin, eğitimde başarıyı artırma potansiyeli taşıdığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: ortaokul öğrencileri, matematik ödevi, yönetim stratejileri

Toplama ve Çıkarma Stratejileri Bağlamında Sınıf Öğretmenlerinin Sayı Duyusuna Dayalı Öğretimsel Kararları

Elif Aydemir ¹ & Derya Can ¹

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Bu çalışma, birinci sınıf matematik öğretiminde öğretmenlerin toplama ve çıkarma işlemlerine ilişkin kullandıkları stratejileri, farklı stratejilerin kullanımına yönelik öğrencilerden beklentilerini ve strateji seçimine dair kararlarını etkileyen faktörleri incelemeyi amaçlamaktadır. Öğretmenlerin strateji tercihleri öğrencilerin sayı duyusunu geliştirme potansiyelleri hakkında bilgi vermekte olup sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerin sayı duyusu gelişimine nasıl katkı sunduklarının da ortaya konulması hedeflenmiştir. Sayı duyusu; sayıların anlamını kavrama, sayılar arası ilişkileri sezebilme ve esnek stratejilerle işlem yapabilme becerilerini içeren temel bir matematiksel yeterlidir. İşlem stratejilerinin gelişimi, öğrencilerin sayıların yapısını anlaması ve işlemlere esnek yaklaşabilmesi açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu nedenle, öğretmenlerin benimsedikleri ve öğrencilerden kullanmalarını bekledikleri hesaplama stratejileri, öğrencilerin sayı duyusu gelişiminin desteklenmesi açısından önemli bir göstergedir. Çalışma kapsamında Türkiye'nin farklı illerinde görev yapmakta olan 82 sınıf öğretmeninden veri toplanmıştır. Veriler, ikinci araştırmacı tarafından geliştirilen “Birinci Sınıf Toplama/Çıkarma Stratejileri ve Öğretim Uygulamaları” başlıklı anket aracılığıyla elde edilmiştir. Anket; öğretmenlerin mesleki geçmişleri, sınıfta kullandıkları ve öğrencileri kullanmaya teşvik ettikleri hesaplama stratejileri, strateji kullanımı konusunda öğrencilere dair gözlemleri ve sayı duyusu temelli öğretim uygulamalarını etkileyen etmenleri incelemeyi amaçlayan dört bölümden oluşmaktadır. Bulgular, öğretmenlerin işlem öğretiminde genellikle ileriye sayma, geriye sayma ve parmakla sayma gibi temel stratejileri ön plana çıkardığını göstermektedir. Buna karşılık, toplama ve çıkarma işlemlerinde “10’a tamamlama”, “sayı çiftlerinden yararlanma” gibi sayıların yapısını anlamaya ve işlem esnekliğini geliştirmeye yönelik stratejilere daha sınırlı düzeyde yer verildiği görülmektedir. Öğretmenlerin strateji tercihlerinde genellikle ders kitapları, öğretim programları ve öğrencilerin işlemde doğru sonuca ulaşabilmesi temel belirleyici unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Çalışma, sayı duyusunun gelişimi açısından kritik öneme sahip olan sayı duyusu temelli stratejilere sınıf içi uygulamalarda yeterince yer verilmediğini ortaya koymaktadır. Ayrıca öğretmenlerin, öğrencilerin sayı duyusu temelli stratejiler üretmesini destekleme konusunda kendilerini yeterli hissetmedikleri görülmekte olup bu alanda mesleki gelişim ihtiyacını dile getirdikleri belirlenmiştir. Bu bulgular, öğretmenlerin işlem stratejilerine ilişkin pedagojik bilgilerinin derinleştirilmesi gerektiğine işaret etmekte; sayı duyusu temelli stratejilere odaklanan mesleki gelişim programlarına duyulan ihtiyacı vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: sayı duyusu, toplama ve çıkarma stratejileri, öğretmen tercihleri, birinci sınıf matematik öğretimi, öğretmen eğitimi

İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Çarpma ve Bölme İşlemlerinde 0 ve 1 Rakamlarının Kullanımı ile İlgili Yaşadıkları Zorluklar

Nisa Gül Aydın ¹, Muhammed Kemal Güven ¹ & Halil Önal ¹

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Matematik, günlük yaşamda sıkça kullandığımız temel becerilerden biridir. Günümüz dünyasında, teknolojik ve bilimsel gelişmelere uyum sağlayabilmek için matematik öğrenimine olan gereksinim giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Matematik, basit sayma işlemlerinden karmaşık bilimsel modellere kadar her alanda karşımıza çıkar. Matematikte temel becerilerden biri de dört işlem becerisidir. Toplama, çıkarma, çarpma ve bölme işlemleri öğrencinin ileri düzey matematik ve öğrenim hayatı boyunca ihtiyaç duyacağı matematik becerileri için ön koşuldur ve günlük hayatta da sıkça kullanılmaktadır. Bu işlemler arasında yer alan; çarpma ve bölme işlemleri öğrencilerin en çok zorluk yaşadıkları işlemler arasında yer almaktadır. Öğrencilerin çarpma ve bölme işlemlerini anlayabilmesi için ön koşul bilgilere sahip olması gerekmektedir. Çarpmanın tekrarlı toplama ve kat, bölmenin tekrarlı çıkarma, paylaşırma, gruplandırma gibi anlamlara geldiğini anlamaları için toplama ve çıkarmayı özümsemeleri, toplama ve çıkarmanın ters işlemler olduğunu bilmeleri gerekmektedir. Birlik, onluk, yüzlük ve hatta binlik kavramlarına, basamak değeri kavramlarına hakim olmaları önemlidir. Öğrencilerin matematikte zorluk yaşadığı bir diğer önemli nokta ise sıfır ve bir rakamlarıdır. Sıfır, birçok öğrenci için karmaşık bir kavram olarak görülmektedir. Öğrencilerin sıfır içeren işlemleri çözerken yaptığı hatalar, sıfır veya bir kavramlarının anlamının yetersizliğini veya sıfır ve birin çeşitli işlemlerdeki rollerinin karıştırıldığını göstermektedir. Sıfır kavramı boş kümeyi temsil eder ancak hiç değildir. Sıfırın toplamada etkisiz eleman olduğu, çarpımda ise çarpma işlemini yok ettiği gerçeği, öğrencilerin doğru kavramayı geliştirmeleri için önemlidir. Sıfır kavramının anlaşılması, öğrencilerin matematiksel yeteneklerinin geliştirilmesi noktasında temel bir öneme sahiptir. Öğrencilerin bir rakamı ile yaptığı hatalar yapılan çalışmalara göre bilgi eksikliğinden kaynaklanmaktadır, bir ile çarpma işleminde öğrenci biri yutan eleman olarak düşünebilmektedir ya da çarpma işleminde birin etkisiz eleman olduğunu bilmemektedir. Bu durum bir rakamının etkisini anlayamamasından kaynaklanmaktadır. İlkokul yıllarındaki matematik becerilerinin gelişmesi, öğrencinin ilerideki öğrenim hayatındaki matematik başarısını da etkileyecektir. Bu sebeplerden dolayı, işlemlerde yapılan hatalar belirlenmeli, yaşanan zorluklar tespit edilmelidir. Bu çalışma ile ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin çarpma ve bölme işlemlerinde 0 ve 1 rakamlarıyla ilgili yaşadıkları zorlukları belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmanın modelini nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması, çalışma grubunu ise; amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örnekleme kullanılarak seçilen, 74 ilkökul 4. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Veri toplama aracını ise; araştırmacılar tarafından geliştirilen “0 ve 1 rakamlarının kullanıldığı çarpma ve bölme işlemleri” çalışma formu oluşturmaktadır. Verilerin analizinde betimsel analiz kullanılmış olup veri analiz süreci devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: ilkökul matematik, çarpma ve bölme işlemleri, 0 ve 1 rakamları, matematiksel zorluklar

Ortaokul Öğrencilerinin Matematik Öğrenme Özerkliği Akademik Yılmazlık ve Motivasyon İlişkisinin İncelenmesi

Ramazan Gürel ¹, Melisa Sav ¹ & Büşra Erdoğan ¹

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Matematik öğrenme süreci, etkileşimli bir süreçtir ve öğrencilerin bu sürece dahil olmaları büyük önem taşır. Öğrenci motivasyonu matematik öğrenmelerinin ön koşullarından ve derse karşı harekete geçirici duygusal güçlerinden birisidir. Motivasyon, öğrencilerin başarıya ulaşmalarını destekleyen, okulda azimle çalışıp öğrenmelerini sağlayan bir güdüdür. Öğrenme aşamalarında motivasyon direkt gözlemlenebilen bir değişken değildir. Öğrencinin hedefleri için tercihte bulunmasıyla, yaptığı faaliyetlerle ve sözlü ifadeleriyle belirlenebilmektedir. Öğrenciler matematik öğreniminde de kendilerini yönetebilmeli, yönetim sürecinde dayanıklı, öğrenmeye istekli yılmadan ve motivasyonlarını yüksek tutarak zevk alarak öğrenim gerçekleştirmelidir. Matematiksel yılmazlık, öğrencilerin matematik öğrenme süreçlerinde karşılaştıkları zorluklarla başa çıkarken, bu zorluklar karşısında pes etmeyerek öğrenme hedeflerine ulaşmak için gösterdikleri çabanın arkasındaki nedeni tanımlamak amacıyla kullanılan bir kavramdır. Akademik yılmazlığa sahip olan öğrenciler matematiğe karşı pozitif bir yaklaşım sergilemekte, matematiğin planlama ve doğru yönetim ile hallolacağını farkındadır. Matematik öğrenen özerkliğine sahip öğrencilerden ilgi ve becerilerine uygun hedefler belirleyebilme, hedefe uygun çalışma strateji ve yöntemlerini seçebilme, çalışma planı hazırlaya bilme, çalışma sürecini değerlendirebilme, anlayamadığı konu/soruları rahatça sorabilme, geribildirimleri değerlendirebilme, fikirlerini savunabilme gibi davranışlar sergiler. Matematiğin soyut yapısı ve öğrenim sürecindeki zorluklar, öğrenciler tarafından duyuşsal tutumlar motivasyonu etkileyebilir. Motivasyon konusu araştırmalarda sıkça yer alan bir kavramdır. Eğitim ile yapılan çalışmalarda da motivasyon ve motivasyonun çeşitli değişkenlerle ilişkisini inceleyen birçok çalışma bulunmaktadır. Ancak pedagojik açıdan önem taşıyan matematik motivasyonunu ve buna etki edebilecek önemli faktörlerden öğrenen özerkliğinin ve matematiksel yılmazlığın araştırıldığı bir çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışma ile ortaokul öğrencilerinin matematik dersine yönelik öğrenen özerklik desteği algılarının ve akademik yılmazlık algılarının derse yönelik akademik motivasyona etkisini incelenecektir. Bu çalışmada nicel araştırma deseni içinde yer alan yordayıcı korelasyonel araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2024–2025 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören 5, 6, 7 ve 8. sınıf düzeyindeki öğrenciler oluşturmaktadır. Öğrencilerin matematik dersindeki öğrenen özerkliğini belirlemek amacıyla “Tamamen Katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kararsızım”, “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneklerinden oluşan 5’li Likert tipinde olan Matematik Öğrenen Özerklik Ölçeği (MÖÖÖ), Matematik akademik yılmazlıklarını belirlemek amacıyla 1: Hiç Uymuyor ile 7: Tamamen Uyuyor ifadeleri arasından birini seçmesi beklenen 7’li Likert tipinde olan Matematiksel Yılmazlık (Dayanıklılık) Ölçeği, Motivasyon düzeylerini belirlemek amacıyla “Tamamen Katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kararsızım”, “Katılmıyorum” ve “Hiç Katılmıyorum” seçeneklerinden oluşan 5’li Likert tipinde olan Matematik Motivasyon Ölçeği (MMÖ) kullanılmıştır. Verilerin analizinde kullanılan testler istatistik paket programından yararlanılarak yapılacaktır. Araştırma sonucunda elde edilen sonuç ve öneriler veri analizinin devam etmesi nedeniyle sunum sırasında paylaşılacaktır.

Anahtar Kelimeler: motivasyon, öğrenen özerkliği, akademik yılmazlık

Ortaokul Öğrencilerinin Matematik Öğrenmelerinde Algılanan Ebeveyn Destek Düzeyleri ve Öğretmen Destek Algısı ile Öğrencilerin Matematiksel Kaygıları ve Merakları Arasındaki İlişki

Vesile Sarıkaya ¹, Gamze Çatkin ¹ & Ramazan Gürel ¹

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Matematik kaygısı, öğrencilerin matematiksel problemleri çözme yetilerini olumsuz etkileyerek başarılarını düşüren karmaşık bir durumdur (Duyapat, 2021; Aydın, 2011). Bu kaygı, korku, endişe ve diğer olumsuz duygularla ilişkilidir (Sarı & Baloğlu, 2022) ve öğretmenlerin öğrencilerin özerkliklerini desteklemeleri, güven duygusu oluşturmaları kaygıyı azaltmada etkili olabilir (Wang ve ark., 2020; Zhou, Z. ve ark., 2020). Ebeveynlerin matematiğe karşı tutumları da öğrencilerin kaygısını etkileyebilir; yüksek değerler kaygıyı artırabilirken, annelerin olumlu deneyimleri kaygıyı azaltmaktadır (Boehme ve ark., 2017; Milovanovic, 2018). Matematiksel merak, öğrencilerin başarılarını olumlu yönde etkileyerek öğrenmeye olan ilgiyi artırmakta (Kundu & Bej, 2022; Arıkan ve ark., 2023) ve öğretmen desteği öğrencilerin öğrenmeye katılımını teşvik etmektedir (Skaalvik & Skaalvik, 2017; Yıldırım & Ergene, 2003). Öğrencilerin motivasyonunu artıran öğretmen desteği, başarıyı olumlu yönde etkilerken, ebeveynlerin özerklik destekleyici yaklaşımları da matematiksel başarıyı pekiştirmektedir (Xu ve ark., 2017; Gonida & Cortina, 2014). Araştırmanın amacı, ebeveyn ve öğretmen desteği algıları ile öğrencilerin matematiksel kaygı, merak ve tutumları arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Ayrıca, bu ilişkilerin öğrencilerin matematik başarıları üzerinde nasıl bir etki yarattığı da araştırılacaktır. Bu bağlamda, bu çalışma, ortaokul düzeyinde matematik öğretimi konusunda daha derinlemesine bir anlayış kazandırmayı hedeflemektedir. Araştırmada, nicel araştırma yöntemlerinin genel tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bu araştırmanın evrenini, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Burdur ilinin merkez okullarında öğrenim gören ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, Burdur ilinin merkez okullarında, tesadüfi olarak belirlenen ortaokullarının, yine tesadüfi yöntemle seçilen öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Algılanan Anne-Baba ve Öğretmen Akademik Katılım Ölçeği (AAOK)” “Matematiksel Merak Ölçeği” ve “Matematik Kaygı Ölçeği” kullanılacaktır. Bu çalışmada kullanılan veri toplama araçları, öğrencilerin akademik başarıları ve matematiksel kaygılarına etki eden çeşitli faktörleri ölçmeyi hedeflemektedir. Algılanan Anne-Baba ve Öğretmen Akademik Katılım Ölçeği (AAOK), öğrencilerin anne-baba ve öğretmenlerinin akademik katılım düzeylerini değerlendirmek amacıyla geliştirilmiş olup, Türkiye’deki geçerlik ve güvenirlik çalışması Şahin Dünder (2014) tarafından yapılmıştır. Matematiksel Merak Ölçeği, öğrencilerin matematiksel uyarılara yönelik duygularını ölçmek için tasarlanmış bir araçtır. Başlangıçta 35 maddeden oluşan bu ölçek, 20 maddeye indirilerek dört faktörde toplanmıştır: bilişsel merak, duygusal merak, keşif ve emilim. Ölçeğin geçerlik ve güvenirliği, Keşifsel Faktör Analizi (EFA) ve Doğrulamalı Faktör Analizi (CFA) ile sağlanmıştır. Matematik Kaygı Ölçeği (MAS), Zakariya (2018) tarafından geliştirilmiş olup, 23 maddeden oluşmaktadır; bunlardan ikisi biyografik bilgileri (cinsiyet ve yaş), 21’i ise öğrencilerin matematikle ilgili kaygılarını ölçmektedir. MAS, iki boyuttan oluşur: matematik öğrenme kaygısı (LMA) ve zorluk algısı ile motivasyon (PDM). Beş dereceli Likert ölçeği kullanılarak öğrencilerin matematiksel kaygıları değerlendirilmiştir. Ölçeğin içerik ve yüzeysel geçerliği, Ahmadu Bello Üniversitesi matematik eğitimi profesörleri tarafından incelenmiş ve bazı maddelerde dilbilimsel ve yapısal düzenlemeler yapılmıştır. Araştırma kapsamında, öğrencilerin matematiksel kaygıları, matematiksel merakları, ebeveyn destek düzeyleri ve öğretmen destek algısı arasındaki ilişkilerin incelenmesinde bir dizi istatistiksel yöntem kullanılacaktır. Verilerin analizi, SPSS yazılımı aracılığıyla gerçekleştirilecektir. Ancak, analizlere geçmeden önce, katılımcıların verdiği yanıtların doğruluğu ve geçerliliği titizlikle kontrol edilecektir. Araştırma kriterlerine uymayan veriler analiz sürecinden dışlanacak ve yalnızca geçerli verilerle çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: ortaokul öğrencileri, matematik öğretimi, algılanan ebeveyn desteği, algılanan öğretmen desteği, matematiksel kaygı, matematiksel merak

Ortaokul 5. Sınıf Matematik Dersi Öğretim Programlarının 2018 ve 2024 Yılları Arasındaki Değişimlerinin, Yeniliklerinin ve Farklılıklarının Karşılaştırılması

Teslime Erdoğan Aksoy

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Bu çalışmanın amacı 2018 ve 2024 ortaokul 5.sınıf matematik dersi öğretim programlarını öğrenme alanları, kazanımlar (öğrenme çıktıları), alt öğrenme alanları, ders süreleri, ölçme ve değerlendirme değişkenlere göre incelemektir. Bu kapsamda aşağıdaki alt problemlere cevap aranacaktır.

- 2018 ve 2024 ortaokul 5.Sınıf Matematik Dersi Öğretim Programlarında öğrenme alanlarına nasıl yer verilmiştir?
- 2018 ve 2024 Ortaokul Matematik Öğretim Programları kazanımlar (öğrenme çıktıları) açısından 5.sınıf düzeylerine göre göre yerleri nasıl değişmiştir ve ne tür farklılıklara sahiptir?
- 2018 ve 2024 Ortaokul Matematik Dersi Öğretim Programlarında 5. sınıf alt öğrenme alanlarına nasıl yer verilmiştir?
- 2018 ve 2024 ortaokul 5.sınıf Matematik Dersi Öğretim Programlarında ders sürelerine ne kadar yer verilmiştir?
- 2018 ve 2024 Ortaokul Matematik Dersi Öğretim Programlarında ölçme ve değerlendirmeye nasıl yer verilmiştir?

Bu inceleme 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında 2024-2025 eğitim öğretim yılında ilk kez yürürlüğe konulan ortaokul matematik dersi 5.sınıf programı ve 2018 yılı ortaokul matematik dersi 5.sınıf programı arasındaki değişimler hakkında bilgiler sunmaktadır. Uygulanan yeni öğretim programındaki değişimlerin ne kadar farklılık gösterdiği sunularak alana katkı sağlaması planlanmaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi olarak doküman incelemesi modeli kullanılmıştır. Veriler, Milli Eğitim Bakanlığı'nın internet sitesinde yayınlanan 2018 ve 2024 yılına ait 5. sınıf matematik dersi öğretim programlarından elde edilmiştir. 2024-2025 eğitim öğretim yılından itibaren, ortaokul ve imam hatip ortaokullarında 5. sınıftan başlayarak kademeli olarak uygulanacak olan matematik dersi öğretim programı, ekli örneğine göre düzenlenmiştir (MEB, 2024). Araştırma bulgularına göre, en dikkat çekici değişiklik, 2018 yılında kullanılan "kazanım" teriminin 2024 yılında "öğrenme çıktıları" olarak değiştirilmesidir. Ayrıca, 2018 yılında 6 ünite bulunurken, 2024 yılında bu sayı 7 tema olarak değiştirilmiştir. 2018 yılına ait programda 56 kazanım yer alırken, 2024 yılında bu sayı 23 öğrenme çıktısına indirgenmiştir. Ders saatleri her iki programda da aynı olup, haftalık 5 saat olmak üzere toplam 180 saattir. 2018 yılındaki ilk ünite "sayılar ve işlemler" iken, 2024 yılında bu tema "geometrik şekiller" olarak değiştirilmiştir. Her iki öğretim programında da ölçme ve değerlendirmenin süreç boyunca yapılması gerektiği vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: matematik eğitimi, ortaokul matematik dersi öğretim programı, öğrenme alanı

5. Sınıf Matematik Ders Kitabının “Sürdürülebilirlik” Bağlamında İncelenmesi

Ümmühan Şule Kaplan ¹ & Deniz Eroğlu ¹

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Bu çalışmanın amacı Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında 2024 Ortaokul Matematik Öğretim Programı’nın uygulandığı yılda hazırlanan 5. sınıf matematik ders kitabındaki sürdürülebilir kalkınma temalarının yer alma düzeyini incelemektedir. Sürdürülebilirlik, çevresel koruma, ekonomik istikrar ve toplumsal eşitliğin kesişiminde konumlanan çok boyutlu bir kavramdır. Birleşmiş Milletler’in 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA) kapsamında “sürdürülebilir kalkınma için eğitim”, bireylerin çevresel duyarlılık, toplumsal sorumluluk ve ekonomik farkındalık düzeylerini artırmayı hedeflemektedir (UNESCO, 2017; OECD, 2019). Matematik ise bireylerin sürdürülebilirlik okuryazarlığını geliştirmede önemli bir araç olarak görülmektedir (Skovsmose, 2001; Gutstein, 2006). Bu bağlamda, matematik öğretim materyallerinde sürdürülebilir kalkınma temalarına yer verilmesi ile öğrencilerin hem matematiksel hem de sürdürülebilirlik farkındalıklarını geliştirmelerine katkı sağlanabilir (Sterling, 2004). Araştırmada 2024 yılında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan 5. sınıf matematik ders kitabı incelenmiştir. Bu inceleme kapsamını ders kitabında yer alan etkinlikler, örnekler, problemler, alıştırmalar ve performans görevleri oluşturmaktadır. Bu kapsamda kitabın içeriğinin sürdürülebilirlik bağlamında değerlendirilmesi amacıyla Liu, Yang ve Shiau (2020) tarafından geliştirilen “Sürdürülebilirlik Puanlama Tablosu” temel alınmıştır. Bu rubrik; dört ana tema (ekoloji, enerji tasarrufu, atık azaltımı, sağlık) ve bunlara bağlı 10 öğrenme göstergesinden oluşmaktadır. Her gösterge, iki bağımsız araştırmacı tarafından 0–10 arası puanlanmış ve puanlar, göstergeye ait ağırlık katsayısıyla çarpılarak içeriklerin toplam puanı hesaplanmıştır. Toplam puan, materyalin sürdürülebilir kalkınma açısından yeterliliğini göstermektedir. Buna göre 80 ve üzeri puan “geliştirme gerekmez”, 60–80 arası “iyileştirme gerekli”, 60 altı ise “acil geliştirme gerekli” olarak sınıflandırılmıştır. İnceleme sonucunda 5. Sınıf matematik ders kitabında toplam 430 içerik (etkinlikler, örnekler, problemler, alıştırmalar ve performans görevleri) yer almaktadır. Bu içeriklerden 28’inin (toplam içeriğin %6,5’i) sürdürülebilirlikle ilişkilendirilebileceği tespit edilmiştir. Çevresel sağlık teması neredeyse kitabın içeriğinde hiç yer almazken, atık azaltımı teması kısmen ele alınmıştır. Kitapta bireysel sağlık vurgusu yapan bazı etkinlikler bulunmakla birlikte, araştırmada esas alınan puanlama sisteminde yalnızca çevresel sağlık göstergeleri dikkate alındığından bu etkinlikler değerlendirme dışı bırakılmıştır. Ayrıca sürdürülebilirlikle ilişkilendirilen etkinliklerin büyük çoğunluğunun 60 puanın altında kaldığı görülmüş ve “acil geliştirme gerekli” kategorisinde yer almıştır. Bu sonuç, ders kitabının sürdürülebilir kalkınma eğitimiyle bütüncül bir şekilde uyumlu olmadığını ve öğretim materyallerinin bu doğrultuda yeniden yapılandırılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Araştırma yalnızca bir ders kitabı ile sınırlı olduğundan, gelecekte farklı sınıf düzeylerindeki kitapların da benzer analizlerle değerlendirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: sürdürülebilirlik, matematik eğitimi, Türkiye Yüzyılı Yeni Maarif Modeli

Tahmin Gözlem Açıklama Etkinliklerinin Matematik Öğretimine Yönelik Geliştirilmesi

Öner Altun ¹ & Ali Türkdogan ¹

¹ Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Türkiye

Özet

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli çerçevesinde, yeni ortaokul matematik dersi öğretim programı incelendiğinde öğrencilerin öğrenme süreçlerinde edindikleri bilgilerin birbiriyle ilişkisini sorgulayıp, yeni bilgileri önceki bilgileriyle bir arada yapılandırmaları amaçlanmaktadır. Öğrencilerin bir probleme yönelik tahminde bulunmaları, problemle ilgili bireysel veya grup çalışması yaparak genel bir çıkarımda bulunmaları istenmektedir. Bu bağlamda öğrencilerde mevcut kavram yanlışlarını ortaya çıkarmaya, hem de bu yanlışları düzeltmeye imkân sağlayan TGA yöntemini matematik derslerinde kullanmak önemlidir. Literatür incelendiğinde matematik alanında öğretmenlerin derslerde uygulayacağı örnek TGA etkinlikleri ve kılavuzlarının olmadığı görülmektedir. Bu yönüyle bu çalışma matematik derslerinde TGA yöntemini kullanmak isteyen öğretmenler için bir rehber olacaktır. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde devam etmekte olan bir çalışmanın parçasıdır. Ortaokul matematik öğretiminde önemli yeri olan kesirler ünitesi ile ilgili öğrencilerin zorlandıkları ve fazlaca kavram yanlışısına sahip oldukları bilimsel çalışmalarda görülmektedir. Bu çalışma öğrencilerin kesirlerle ilgili kavram yanlışlarını tespit etmek, TGA etkinlikleri ile bu yanlışların nasıl ortaya çıktığını gözlemlemek ve etkinlikler sonucu yanlışların giderilme süreçlerini incelemek amacıyla yapılacaktır. Etkinlikler için öğrenci çalışma kağıtları ve öğretmenlerin etkinliği derste nasıl kullanacakları ile ilgili öğretmen kılavuzları uzman görüşü ve matematik öğretmenlerinin görüşleri alınarak oluşturulmuştur. Bu çalışma kapsamında bir örnek uygulama ele alınarak tahmin gözlem açıklama etkinliklerinin kavram yanlışlarını tespit etmede nasıl kullanılabileceği örneklendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: tahmin gözlem açıklama, kavram yanlışısı, matematik öğretimi, kesirler

Çevre Eğitiminde Farklılaşmış Öğretimin 6. Sınıf Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Tutumları Üzerine Etkisi

Ümit Yıldız ¹ & Halil İbrahim Yıldırım ²

¹ Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye

² Gazi Üniversitesi, Türkiye

Özet

Çevre eğitiminin hedefleri arasında çevreye yönelik bilgi, çevre bilinci, çevreye yönelik olumlu tutum ve davranışa sahip bireyler yetiştirmek yer almaktadır. Bu hedeflere ulaşmak için çevre eğitiminin öğrencinin ilgi, hazırbulunuşluk, öğrenme stilleri ve öğrenme düzeyleri dikkate alınarak öğrencilere uygun öğrenme-öğretme süreçleriyle gerçekleştirilmesi gerekir. Çünkü farklı özelliklere sahip öğrencilerin aynı öğrenme ortamında aynı öğrenme-öğretme süreci içinde bulunması bazı öğrencilerin öğrenme güçlüğü yaşamalarına ve derse yönelik olumsuz tutum geliştirmelerine neden olabilmektedir. Öğretim sürecinde farklılaştırılmış öğretimin uygulanması sınıf içerisindeki bütün öğrencilere ulaşılabilmesine, öğrenme-öğretme sürecinde fırsatların-şartların eşitlenmesine, öğrenciler için öğrenme kolaylığı sağlanmasına ve öğrencilerin derse yönelik olumlu tutum geliştirmelerine imkan sağlamaktadır. Bu durum çevre eğitiminin de öğrencilere uygun bir şekilde farklılaştırılması gerektiğini göstermektedir. Bu bağlamda bu araştırma da çevre eğitiminde farklılaşmış öğretimin 6.sınıf öğrencilerinin çevreye yönelik tutumları üzerinde nasıl bir etkisi olduğunu incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada yarı deneysel yöntem ve öntest-sontest kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Araştırma Tekirdağ ili Çorlu ilçesinde bir devlet ortaokulunda öğrenim gören 6. sınıf öğrencileriyle gerçekleştirilmiş ve 14 hafta sürmüştür. 6. sınıf şubelerinden bir şube kontrol, bir şube deney grubu olarak belirlenmiştir. Araştırmada uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kontrol grubunda 28 öğrenci ve deney grubunda 29 öğrenci yer almıştır. Öğrencilerin çevreye yönelik tutum düzeyleri “Çevreye Yönelik Tutum Ölçeği” ile belirlenmiştir. Kontrol grubunda çevre eğitimi konuları öğrenci merkezli bir şekilde işlenmiştir. Deney grubunda da kontrol grubundaki öğretime paralel olarak öğretim yapılırken, çevre eğitiminde farklılaştırılmış öğretim gerçekleştirilmiştir. Farklılaştırılmış öğretimde öğretim içeriği, öğrenme-öğretme süreci, ürün ve değerlendirme aşamalarında öğrenci düzeylerine uygun farklı etkinlikler planlanmış ve uygulanmıştır. Öncelikle öğrencilerin öğrenme düzeyleri ve öğrenme stilleri belirlenerek öğrenme düzeylerine-öğrenme stillerine göre gruplar oluşturulmuştur. Öğrencilerin öğrenme düzeylerine uygun etkinlikler planlanarak öğretim içeriği farklılaştırılmıştır. Farklı öğrenme düzeyine sahip öğrenci gruplarına farklı etkinlikler uygulanarak esnek şekilde öğrenme öğretme süreci farklılaştırılmıştır. Farklı öğrenme düzeylerine ve ilgi alanlarına sahip öğrenci gruplarına farklı ürün oluşturma etkinlikleri yaptırılarak ürün aşaması farklılaştırılmıştır. Araştırma verilerinin analizinde Bağımsız Gruplar İçin t-Testi ve Bağımlı Gruplar İçin t-Testi kullanılmıştır. Araştırma sürecinde hem kontrol hem de deney grubunun çevreye yönelik tutum puanlarında anlamlı bir artış gerçekleşmiştir. Araştırmanın başında kontrol ve deney grubunun çevreye yönelik tutum düzeyleri benzerken, araştırmanın sonunda deney grubu öğrencilerinin çevreye yönelik tutum düzeyleri kontrol grubu öğrencilerinden anlamlı seviyede daha yüksektir. Bu bulgular öğrenci merkezli çevre öğretiminin ve farklılaştırılmış çevre öğretiminin çevreye yönelik tutuma olumlu katkı sağladığını göstermektedir. Araştırmanın sonunda kontrol ve deney grubunun çevreye yönelik tutumlarındaki artış hem kontrol hem de deney grubunda uygulanan öğretim yaklaşımlarının öğrenci merkezli olmasıyla açıklanabilir. Ayrıca araştırma bulgularına göre çevre eğitiminde farklılaştırılmış öğretimin öğrenci merkezli çevre eğitime kıyasla çevreye yönelik tutum düzeyinin gelişiminde daha etkili olduğu saptanmıştır. Bu durum farklı öğrenme stilleri ve öğrenme düzeyine sahip öğrenci gruplarına farklı öğretim etkinliklerinin uygulanarak çevre eğitiminin esnek bir şekilde ve öğrenci gruplarına uygun bir biçimde farklılaştırılmasıyla açıklanabilir. Bu sonuçlara dayanarak çevre eğitiminde farklılaştırılmış öğretime de yer verilmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: farklılaşmış öğretim, çevre eğitimi, çevre eğitiminde farklılaştırılmış öğretim, çevreye yönelik tutum

Öğretmen Adaylarının Eğitimde Araştırma Yöntemleri Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi

Aysemin Duran

İstanbul Okan Üniversitesi, Türkiye

Özet

Araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının eğitimde araştırma yöntemleri dersine yönelik tutumlarının incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda belirlenen alt amaçlar ise şu şekildedir: 1) Öğretmen adaylarının eğitimde araştırma yöntemleri dersine ilişkin tutumları genel olarak ne düzeydedir? 2) Öğretmen adaylarının eğitimde araştırma yöntemleri dersine yönelik tutumları cinsiyetlerine, bölümlerine ve lise mezuniyet alanlarına göre anlamlı farklılık göstermekte midir? 3) Öğretmen adaylarının cinsiyetlerine, bölümlerine ve liseden mezun oldukları alanlara göre ölçeğin ilgi, ilişki, önem ve özgüven alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık var mıdır? Araştırma tarama araştırması desenindedir. Örneklem seçiminde, ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmış olup, eğitimde araştırma yöntemleri dersini 2023-2024 güz ve bahar dönemlerinde almış olan ikinci sınıf İngilizce, Özel Eğitim, Okul Öncesi Öğretmenliği ve Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık lisans öğrencileri seçilmiştir. Örneklem grubunda toplam 170 öğrenci yer almıştır. Çalışmanın verileri Yaşar (2014) tarafından geliştirilen “Bilimsel Araştırma Yöntemleri dersine yönelik tutum ölçeği” ile elde edilmiştir. Ölçek 20 maddeden oluşmakta olup iç tutarlılık Cronbach alpha güvenirlik katsayısı .91 olarak ifade edilirken, bu çalışma kapsamında hesaplanan güvenirlik katsayısı .92’dir. Analizler sonucunda; öğretmen adaylarının eğitimde araştırma yöntemleri dersine yönelik tutum puanları yüksek düzeyde ($\bar{X}=74,4$) olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının eğitimde araştırma yöntemleri dersine yönelik tutumları cinsiyetlerine ve liseden mezun oldukları alanlara göre karşılaştırıldığında aralarında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ($p(\text{cinsiyet})=0.813>0.05$; $F(4-165)=2,045$, $p(\text{mezuniyet})=0,09>0,05$). Öğretmen adaylarının eğitimde araştırma yöntemleri dersine yönelik tutumları öğrenim gördükleri bölümlerine göre karşılaştırıldığında bölümler arası puan ortalamaları arasında anlamlı farklılığa rastlanmıştır olup ($F(3-166)=3,938$, $p=0.01<0.05$), bu farklılığın İngilizce öğretmenliği ($\bar{X}=3,93$) ve Özel Eğitim öğretmenliği ($\bar{X}=4,84$) bölümleri arasında olduğu görülmüştür. Öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre ölçeğin ilgi, ilişki, önem ve özgüven alt boyutlarından elde edilen puanları arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ($p(\text{ilgi})=0,870>0,05$; $p(\text{ilişki})=0,643>0,05$; $p(\text{önem})=0,846>0,05$; $p(\text{özgüven})=0,686>0,05$). Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölümlere göre ölçeğin ilgi alt boyutundan elde edilen puanlar arasında anlamlı farklılığa ($F(3-166)=3,383$, $p=0,02<0,05$) rastlanmıştır olup, bu fark İngilizce ($\bar{X}=3,98$) ve Özel Eğitim ($\bar{X}=3,55$) öğretmenlikleri ile Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ($\bar{X}=3,50$) ve İngilizce ($\bar{X}=3,98$) öğretmenlikleri arasındadır. Öğretmen adaylarının liseden mezuniyet alanlarına göre ölçeğin ilgi alt boyutundan elde edilen puanlar arasında anlamlı farklılığa ($F(4-165)=2,40$, $p=0,04<0,05$) rastlanmıştır olup, bu fark Türkçe-Matematik ($\bar{X}=3,57$) ve Yabancı dil ($\bar{X}=3,98$) alanları ile Sözel ($\bar{X}=3,60$) ve Yabancı dil ($\bar{X}=3,98$) alanları arasındadır. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının eğitimde araştırma yöntemleri dersine yönelik tutumlarının yüksek düzeyde olduğu ve öğrenim gördükleri bölüme göre farklı tutumlara sahip oldukları görülmüştür. Alanyazın incelendiğinde, öğretmen adaylarının derse yönelik tutumları genellikle orta düzeyde (Aşıroğlu, 2016; Karamustafaoğlu & Meşeci, 2016; Polat, 2014) bulunurken bir araştırmada ise bu çalışmadaki gibi yüksek olduğu sonucuna rastlanmıştır (Yavuz, Konokman Tanrıseven & Karasolak, 2013). Bu durumun, seçilen örneklem grubunun özelliklerine bağlı olduğu düşünülebilir. Öğretmen adaylarının cinsiyetlerine ve liseden mezun oldukları alanlara göre puan ortalamaları arasında farklılığın bulunamaması sonucu alanyazınla benzerlik göstermektedir. Ölçeğin alt boyutlarında çeşitli değişkenlere göre anlamlı farklar görülmesi alanyazınla benzer sonuçlardan bir diğeridir (Çetin & Dikici, 2014; İlhan, Çelik & Aslan, 2016; Zientek, Carter, Taylor & Capraro, 2011). Araştırmanın sonuçları doğrultusunda, öğrencilerin ders başarılarının incelenmesi ve tutum ile başarı arasındaki ilişkinin ortaya koyulması bir öneri olarak söylenebilir. Bunun haricinde, çalışmanın nicel bir araştırma olduğu düşünüldüğünde daha detaylı veri alabilmek için nitel veya karma desenli araştırmalar yapılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: araştırma, araştırma yöntemleri, öğretmen adayları, tutum

Öğrenme Deneyimlerini Anlamada Bir Araştırma Metodolojisi Olarak Fenomenografi: Kavramsal Bir Çözümleme

Şennur Eçmen¹ & Ali Ersoy¹

¹ Anadolu Üniversitesi, Türkiye

Özet

Bir araştırma yaklaşımı olarak fenomenografi, ilk kez elli yıl önce İsveç'te Marton ve araştırmacı ekibiyle ortaya atılmıştır. İlk başlarda bir araştırma yaklaşımı olarak ortaya atılan fenomenografi günümüzde araştırma metodolojisi olarak bilinmektedir. Fenomenografinin 70'lerde, 80'lerde ve 90'lardaki tanımlamalarıyla günümüzde ulaştığı nokta elbette farklıdır. Bir araştırma metodolojisi olarak fenomenografinin dönüşümü Marton ve Booth'un (1997) *Learning and Awareness* kitabıyla 21. yüzyıl araştırmaları kapsamında başlamıştır. Fenomenografik epistemoloji, dünyadaki fenomenlere karşı oluşan farkındalığın yapısı ile bu fenomenlerin bireylerde yarattığı anlam arasındaki ilişki aracılığıyla bireylerin dünya hakkındaki farkındalığına ve dünyayı nasıl anlamlandırdığına dair bir teori sunmaktadır. Bu nedenle fenomenografinin öğretme-öğrenme ve anlatma-anlama ikililiklerinin merkezindeki eğitim araştırmalarında kullanılması, öğrenen bireylerin öğrenme deneyimlerinin irdelenmesi için oldukça değerlidir. Bir araştırmacı olarak öğrenme deneyimindeki belirli becerilerin, kavramların veya bir topluluktaki sosyal kavramların farklı bireyler tarafından nasıl ve neden farklı biçimlerde algılanabildiğini; bu durumun toplumdaki farklı gruplarda nasıl değişebileceğini; öğrenenlerin öğrenimine, bireysel gelişimine ya da mesleki uzmanlığına nelerin etki edebileceğine dair içgörülerini aramayı amaçladığımızda bireysel öğrenme deneyimlerinin önemini, temel özelliklerini ve kalıplarını vurgulamalıyız. Çünkü fenomenografinin ampirik olarak insan deneyimine odaklanması insan deneyiminin anlama, anlamlandırma ve farkındalık konusundaki çeşitliliğine dikkat çekerek farklı anlayışların ve anlamların altında yatan farkındalığın yapısını analiz etmeye ihtiyaç duymaktadır. 21. yüzyılda fenomenografik araştırmaların cevap aradığı temel sorular “Aynı fenomenin niteliksel olarak farklı anlamlandırma yöntemleri nelerdir?”, “Her bir anlama ve anlamlandırma biçiminde, fenomenin hangi kritik boyutları dikkat çekmektedir?” ve “Farklı anlama ve anlamlandırma biçimleri, fenomene yönelik farkındalık yapısıyla nasıl bir ilişkidedir?” olarak fenomenografi araştırmalarının temel amacı olan bireylerin belirli bir fenomeni öğrenme deneyimine nasıl dahil ettiği ve bu deneyimlerin hangi açılardan farklılık gösterdiğini anlamaya yöneliktir. Fenomenografi, fenomenlerle ve öğrenme deneyimleriyle ilişkili olduğu için fenomenolojiyle karıştırılmakta ve sıklıkla karşılaştırılmaktadır. Ancak bu iki araştırma metodolojisi fenomenleri anlamaya yönelik niteliksel bir araştırmayı amaçlasa da aralarındaki ilişki metaforik olarak “kuzenlik” ilişkisinden farklı görülmemektedir. Bu çalışmanın temel amacı ise bir metodoloji olarak fenomenografinin, eğitim araştırmalarında yalnızca bir kavramı açıklamak için kullanılan farklı anlamlar hakkında bilgi sağlamanın ötesinde farklı anlamlar arasındaki çeşitli yapısal ilişkileri de anlamlandırma sürecine vurgu yapmaktır. Daha somut bir örnekle öğrenmenin kapsamının öğretim programlarından, ders kitaplarından ya da öğretmenlerin aktardıklarından ziyade öğrenenlerin zihninde şekillenen varyasyonlar olduğu düşünüldüğünde, öğrenmenin deneyimsel bir bakış açısıyla tanımlanması ve irdelenmesi açıkça tercih edilebilir görülmektedir. Bu doğrultuda, kapsamlı bir alan yazın incelemesiyle fenomenografi araştırmasının daha iyi anlaşılması ve açıklanması gerekli görülmektedir. Belirlenen amaç gereğince bir araştırma metodolojisi olarak fenomenografiye ilişkin güncel alan yazın incelemesi belirlenen çerçevede analiz edilecektir. Bu analizde, fenomenografinin kavramsal çözümlemesini, bir yaklaşımdan araştırma metodolojisine dönüşümde fenomenografinin tarihsel sürecini, fenomenografinin kavramsallaştırılmasına katkıda bulunan araştırmacıları, fenomenografinin temel özelliklerini, fenomenografi araştırmasının çalışma yöntemlerini ve uygulama alanlarını ve son olarak fenomenografinin öncelikle fenomenolojiden ve diğer nitel araştırmalardan farkını güncel alan yazın kapsamında ortaya koymanın gelecek araştırmalar ve araştırmacılar için yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: fenomenografi, fenomenografik araştırma, eğitim araştırması, öğrenme deneyimi, kavramsal çözümleme, alan yazın inceleme

Türkiye’de Özengen Müzik Eğitimi Üzerine Yazılmış Lisansüstü Araştırmaların Bibliyometrik Analizi

Mustafa Baran

Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye

Özet

Türkiye’de özengen müzik eğitimi üzerine yayınlanmış lisansüstü çalışmalar incelenmesi ile mevcut durumda ortaya çıkan çalışmaların belirlenmesi amacıyla yapılan bu araştırma betimsel tarama yöntemi ile tasarlanmıştır. Web tabanlı üzerinden Ulusal Yüksek Öğretim Kurulu Lisansüstü Tez Yayınları (YÖKTEZ) sitesi üzerinden araştırmanın konusuna kaynak oluşturan veri setine ulaşılmıştır. “YÖKTEZ” web sitesi, “Gelişmiş Detaylı Tarama” kısmına “Özengen Müzik Eğitimi” yazılarak ulaşılabilen toplam 28 lisansüstü araştırma elde edilmiştir. Veriler “üniversite, yıl, tez türü, kurum, konu alanı, çalgı aleti, yöntem” başlıklı değişkenlere göre dağılımları incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlarda 11 farklı üniversiteden farklı yıllarda ağırlıklı yüksek lisans tezlerinden oluşan bir dağılım ortaya çıkmıştır. Betimsel yöntem modelinin yoğun olarak araştırmalarda model oluşturduğu sonucuna erişilmiştir. Konu alanlarının dağılımı 6 başlıkta farklı oranlarda ortaya değişiklik göstermiştir. Özengen müzik eğitimi 2003-2023 yılları arasında lisansüstü araştırmalara konu edilmiş, bu bağlamda her yıl olmamak kaydıyla farklı yıllarda araştırma dağılımı göstermiştir. 2003 yılından 2017 yılına kadar yapılan lisansüstü araştırmaların sayısı oldukça düşük iken 2018 yılından itibaren özengen müzik eğitiminin konu olarak oldukça yoğun ele alınmaya başlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Özengen müzik eğitimi alanında lisansüstü çalışmalardan elde edilen verilerin büyük çoğunluğunun (25 tez) Yüksek Lisans düzeyinde yazıldığı ve doktora düzeyinde çalışmaların (3 tez) sayısı olarak daha az olduğu tespit edilmiştir. Doktora düzeyinde ele alınacak kadar geniş ve detaylı bir araştırmanın yeterli bir durumda olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Özengen müzik eğitiminin kurum olarak en fazla araştırmaya dâhil edildiği lisansüstü araştırma yönelimlerinin genelini Özel Eğitim Kurumları (22 tez) oluşturmaktadır. Bu bakımdan 20 yıllık bir süreç incelendiğinde özel eğitim kurumlarının lisansüstü araştırmaya konu olduğu alan bakımından oldukça yüksek bir sayıda olduğu ilköğretim I. ve II. kademe, lise ve üniversite düzeyinde (6 tez) araştırma sayısının daha az olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Enstrüman eğitiminin dışında genel bir eğitimin ağırlıkta olduğu ve Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı özel kurum ve kuruluşların özengen müzik eğitiminde ağırlıkta olduğu bir sonuca ulaşılmıştır. Özengen müzik eğitiminin son yıllarda sıklıkla sayısında artış olduğu üniversiteler tarafından sayı olarak genel araştırmaya yayılabileceği lakin doktora düzeyinde araştırmalara ağırlık verilebileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: müzik, müzik eğitimi, özengen müzik eğitimi, bibliyometrik analiz

Özel Yetenekli Çocukların Çalgı Eğitimlerinde Hedef, İçerik, Eğitim Durumları ve Ölçme-Değerlendirme Uygulamalarının Uygunluğuna İlişkin Öğretmen Görüşleri Nasıldır? (BİLSEM Örneği)

Mücahit Kılıç¹ & H. Ozan Demirtaş¹

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Özel eğitim, bireylerin bilişsel, sosyal ve duygusal gelişim düzeylerine uygun olarak hem destekleyici hem de ileri düzeyde eğitim imkânları sunan bir disiplindir. Bu kapsamda, üstün yetenekli (özel yetenekli) çocuklar da özel eğitimden yararlanan gruplardandır ve literatürde genellikle özel yetenekli bireyler olarak tanımlanmaktadır. Özel yetenek, bir kişinin doğuştan gelen veya sonradan geliştirdiği, onu belirli bir alanda diğer insanlardan farklı kılan üstün becerileridir. Bu yetenekler genellikle sanat, spor, müzik, matematik, problem çözme, yaratıcılık veya liderlik gibi alanlarda ortaya çıkabilir. Özel yeteneklere sahip bireylerin (öğrencilerin) müzik eğitimi, geleneksel müzik eğitiminden farklı olarak bireysel potansiyeli en üst düzeye çıkarmaya yönelik özel yöntemler, teknikler ve stratejiler içeren bir süreçtir. Bu şekilde bir eğitim, bireyin (öğrencinin) müzikal algısını, yaratıcılığını ve teknik becerilerini geliştirmeyi amaçlar. Bu araştırmanın temel amacı, Bilim ve Sanat Merkezlerinde (BİLSEM) verilen müzik eğitiminin hedeflerini, içeriğini, öğretim süreçlerini ve ölçme-değerlendirme yöntemlerini incelemektir. Ayrıca, çalgı eğitimi (müzik eğitimi) programının etkililiğine ilişkin müzik öğretmenlerinin görüşlerini alarak mevcut durumu genel bir şekilde değerlendirmek ve bu alandaki gelecek araştırmalara katkı sağlamak hedeflenmektedir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni tercih edilmiştir. Durum çalışması, gerçek yaşam bağlamında sınırları belirli bir sistemi veya olguyu derinlemesine incelemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır. Araştırmanın çalışma evrenini, İzmir ilindeki Bornova, Buca, Çiğli, Karşıyaka ve Konak ilçelerinde bulunan Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) oluşturmaktadır. Araştırmanın katılımcı grubunu ise söz konusu merkezlerde görev yapan 8 müzik öğretmeni oluşturmaktadır. Veri toplama sürecinde yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmış olup, tüm görüşmeler video ve ses kayıt cihazlarıyla kayıt altına alınmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular ve sonuçlar ışığında, Bilim ve Sanat Merkezlerindeki müzik eğitimi müfredatlarında (kazanımlarında) standartlaştırılmış ortak hedeflerin (amaçların) yer almadığı tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra, öğretmenlerin eğitim hedeflerini çoğunlukla bireysel olarak belirledikleri ve bu hedefler doğrultusunda ders içeriğini, kullanılacak yöntem ve teknikleri, öğretim süreçlerini ve ölçme-değerlendirme yöntemlerini kendi inisiyatifleriyle planladıkları sonuçlarına ulaşılmış ve konuya ilişkin çeşitli öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: özel eğitim, özel yetenek, BİLSEM

Güzel Sanatlar Lisesi Keman Öğretim Programı ve Milli Eğitim Bakanlığı Keman Ders Kitabında Bulunan Türk Müziği Kazanımlarının İncelenmesi

Rojda Koyuncu

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Çalgı ve müzik eğitimi alan insanların psikolojik, fiziksel, zihinsel ve tabii ki müziksel açıdan gelişimleri yadsınamaz bir gerçektir. Çalgı eğitiminde karşılaşılan zorluklardan biri perdesiz enstrümanlardaki entonasyon sorunudur. Entonasyon, bir tonlama becerisidir. Enstrümandan istenilen temiz ses alınamadığında buna entonasyon sorunu denir. Kemanın da perdesiz bir çalgı olmasından dolayı başlıca zorluklarından biri seslerin temizliğidir. Entonasyon, başlangıçtan itibaren üzerinde durulması gereken önemli bir konudur. Entonasyon sorununun çözülmesinde çağdaş Türk keman müziği eserlerine yer vermek, bu sorunun çözülmesini kolaylaştırmaktadır. Kolaylaştırmasının sebebi, bilindik ve daha önceden duyduğumuz eserlere olan yatkınlığımızdan dolayı icra ederken temiz seslere daha kolay ulaşılmasıdır. Araştırmada, Güzel Sanatlar Lisesi (GSL) keman dersi 2016 yılı güncel 9,10,11 ve 12.sınıf keman öğretim programında yer alan Türk müziği kazanımları ile Milli Eğitim Bakanlığı 2023 yılı 9,10,11 ve 12.sınıf çalgı eğitimi keman ders kitabında bulunan Türk müziği makam, eser, etüt ve dizi çalışmalarının karşılaştırılması amaçlanmıştır. Araştırmanın verilerine Güzel Sanatlar Lisesi (GSL) keman dersi 2016 yılı güncel 9,10,11 ve 12.sınıf keman öğretim programında yer alan Türk müziği kazanımları ve Milli Eğitim Bakanlığı 2023 yılı 9,10,11 ve 12.sınıf çalgı eğitimi keman ders kitabında bulunan Türk müziği makam, eser, etüt ve dizi çalışmaları incelenerek ulaşılmıştır. Araştırma betimsel araştırma modelindedir. Elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenerek sayısal verilerle tablolatırılmıştır. Bulgular tablolar oluşturularak sunulmuş ve yorumlanmıştır. Araştırma bulguları doğrultusunda; 2016 yılı güncel 9,10,11 ve 12.sınıf keman öğretim programında ve 2023 yılı Milli Eğitim Bakanlığı 9,10,11 ve 12.sınıf çalgı eğitimi keman ders kitabında bulunan Türk müziği kazanımlarında dokuzuncu sınıfta Rast ve Hüseyini, onuncu sınıfta Nihavent ve Muhayyerkürdi, on birinci sınıfta Hicaz, Nikriz ve Karcıgar, on ikinci sınıfta Segah, Hüzzam ve Saba makamlarının bulunduğu ve bu makamlarda çalışmalar yapıldığı tespit edilmiştir. 9,10,11 ve 12.sınıfta çalıştırılan makamlarda “makamında dizi, etüt ve eserler çalar. Makamın dizisini ve aldığı değiştirici işareti açıklar. Makamında dizi çalar. Makamında etüt ve eser çalar” ifadeleriyle kazanımlar bulunmaktadır. Sadece ek olarak 2023 yılı Milli Eğitim Bakanlığı 9 ve 10.sınıf çalgı eğitimi keman ders kitabı Türk müziği kazanımlarında ‘Makam Dizisini Çalarken Farklı Yay Tekniklerini Uygulama’ kazanımı bulunurken, 2016 yılı güncel 9,10,11 ve 12.sınıf keman öğretim programında bu kazanım bulunmamaktadır. Buna göre ‘Makam Dizisini Çalarken Farklı Yay Tekniklerini Uygulama’ kazanımı dışında diğer bütün kazanımlar örtüşmektedir. Sonuç olarak, bir kazanım dışında 2023 yılı Milli Eğitim Bakanlığı 9,10,11 ve 12.sınıf çalgı eğitimi keman ders kitapları 2016 yılı güncel 9,10,11 ve 12.sınıf keman öğretim programına uygun bir şekilde hazırlanmıştır. Bununla birlikte 2023 yılı Milli Eğitim Bakanlığı 9,10,11 ve 12.sınıf çalgı eğitimi keman ders kitabında bulunan dizi, etüt ve eser sayılarının her makamda eşit oranda yazılması ve seçilen eserlerin bu düzeydeki öğrencilerin hazır bulunuşluk ve beğeni düzeylerine uygun olmasının makamsal öğrenmenin kolaylaşması bakımından önemli olduğu, öğrencilerin dikkatini çekeceği, bulunduğu makamda eser çalmak için merak uyandıracağı ve bu sayede kalıcılığı ve makamda eser çalmayı teşvik edeceği, 2023 yılı Milli Eğitim Bakanlığı 9,10,11 ve 12.sınıf çalgı eğitimi keman ders kitabında bulunan dizi, etüt ve eser sayılarının her makamda eşit oranda yazılması ile de doğru orantılı olarak başarıyı artıracığı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: güzel sanatlar lisesi, keman, Türk müziği

Türk Müziği Viyolonsel Eğitimi ile İlgili Yapılan Araştırmalara Yönelik Bibliyografya Çalışması

Pelin Ilgınlı Yaraş¹ & Betül Yaşayanca¹

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Viyolonsel; hem Batı müziğinde hem de Türk müziğinde önemli bir yere sahip olan bir çalgıdır. II. Mahmut döneminde batılılaşma hareketleriyle birlikte Türk müziğine giriş yapmıştır. Kısa zamanda Türk müziğinde de kabul gören viyolonsel, Türk müziği icra heyetlerinde bas ses ihtiyacını karşılayan en önemli çalgılardan birisi olmuştur. Viyolonseli saz heyetlerinde icra eden ilk kişi Tanburi Cemil Bey olduğu bilinmektedir. Ardından Şerif Muhittin Targan, Mesut Cemil Bey’ de bu çalgıyı ileri seviyede icra eden kişilerdendir. Bu kişilerin icralarının iyi olması ondan sonra gelecek nesillere aktarım sağlamaktadır. Aktarımının sağlanmasında meşk yöntemi büyük önem taşımaktadır. Meşk yöntemi gösterip yaptırma, taklit yoluyla öğretme yöntemidir. Günümüzde Türk müziği viyolonsel eğitiminde kullanılan kaynakların yanında meşk yöntemi de yaygın olarak kullanılmaktadır. Türk müziği viyolonsel eğitimi üzerine kaynak çalışmalarının artması bu alanda sistematik bir öğretimi de temelini hazırlamaktadır. Yapılan bu akademik çalışmaların bir araya getirilmesi mevcut kaynakların haritasının oluşturulmasında ve hangi alanda hangi çalışmaların yapılmakta olduğunu belirlemekte önem taşımaktadır. Bu doğrultuda araştırmaların bibliyografya çalışması olarak doktora, yüksek lisans, kitap, makale, bildiri ve yıllara göre düzenlenmesi yapılmıştır. Türk müziği viyolonsel eğitimi üzerine herhangi bir bibliyografya çalışmasının olmaması, bu alanda bir çalışma yapılması gerekliliğini ve alana katkı sağlayacağı düşüncesi ile bu araştırmayı yapma konusunda bizi teşvik etmiştir. Bu çalışmada Türk müziği viyolonsel eğitimi alanında mevcut literatürü inceleyerek bir çalışma sunulmaktadır. Türk müziği viyolonsel eğitimi ile ilgili çeşitli kaynaklar taranarak derlenmiştir. Çalışmanın amacı; Türk müziği viyolonsel eğitimi üzerine yapılan araştırmaları sınıflandırarak, alanın mevcut durumunu ve gelecekteki potansiyel gelişim alanlarını belirlemektir. Bu çalışma nitel bir çalışma olup betimsel bir araştırmadır. Araştırmada ilk olarak internet veri tabanlarında konuyla ilgili kelimeler aratılmıştır, daha sonra elde edilen bilgiler doğrultusunda içerik analizi yöntemi ile yapılan çalışmalar yüksek lisans tezi, doktora tezi, kitap, makale, bildiri şeklinde ayrılarak kategorize edilmiştir. Toplam 78 adet araştırmaya ulaşılmıştır. İçerik analizi yapılarak verilere ulaşılmış ve değerlendirilmeye alınmıştır. 18 kitap, 18 yüksek lisans tezi, 11 doktora tezi, 21 makale ve 10 bildiri çalışmasına ulaşılmıştır. Ulaşılan veriler çalışmanın yapıldığı yıllara ve türlere (doktora tezi, yüksek lisans tezi, kitap, makale ve bildiri) göre tablo haline getirilmiştir. Yapılan bu araştırma Türk müziği viyolonsel eğitimi ile ilgili çalışmaların belirlenmesi, sayılarının saptanması, bu alanla ilgili çalışmak isteyen araştırmacılara yardımcı olabilecek bir kaynak oluşturması ve böyle bir çalışmanın yapılmamış olması yönünden önemli görülmektedir. Sonuç olarak yapılan çalışmalara bakıldığında belli yıllarda çalışma sayılarının arttığı ve azaldığı görülmektedir. Bu bağlamda doğrusal olarak ilerlemediği söylenebilir. Türk müziği viyolonsel eğitimi alanında yapılan çalışmaların niteliğinin ve niceliğinin artırılması bu alanda ilerleme ve gelişmenin yoluna ışık tutacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: bibliyografya, Türk müziği, viyolonsel

Yetişkin Eğitiminde Mikro Öğrenmenin Memnuniyet Düzeyine Etkisi: Lisans Yenileme Eğitimleri Örneği

Beyza Nur Erol ¹ & Mihriban Betül Yılmaz ¹

¹ Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye

Özet

Günümüzde hızla değişen bilgi ve beceri gereksinimleri, yetişkin bireylerin sürekli öğrenme sürecine dahil olmalarını kaçınılmaz kılmaktadır. Dijitalleşmenin hız kazanması ve iş dünyasında yaşanan dönüşümler, yetişkinlerin sürekli öğrenme ihtiyacını artırmakta; bu durum, eğitim süreçlerinde esneklik, erişilebilirlik ve bireyselleştirilmiş öğrenme yöntemlerini zorunlu hale getirmektedir. Ancak geleneksel eğitim programları, zaman ve mekâna bağımlı yapıları nedeniyle, yoğun iş temposuna sahip yetişkin öğrenenler için her zaman uygun bir çözüm sunamamaktadır. Bu noktada devreye giren mikro öğrenme yaklaşımı, bilgiyi kısa, odaklanmış ve kolay erişilebilir parçalara dönüştürerek, zaman ve mekândan bağımsız öğrenme imkânı sunmakta, böylece öğrenme sürecini hem daha esnek hem de daha verimli hâle getirmektedir. Mikro öğrenme, kısa dikkat süresi, bilgi yoğunluğu ve hızlı erişim ihtiyacı gibi dijital çağın belirleyici özellikleri göz önünde bulundurularak tasarlanmış bir yaklaşımdır. Hug (2005) tarafından ortaya konan teknik boyutlar çerçevesinde mikro öğrenme; zaman, içerik, yapı, biçim ve öğrenme ortamları açısından modüler, tekrar edilebilir ve hedefe yönelik içerikler sunarak öğrenme deneyiminin kişiselleştirilmesine olanak tanımaktadır. Bu yapı sayesinde, öğrenenler ihtiyaç duydukları bilgiye hızlı ve kolay bir şekilde erişebilmekte, böylece öğrenme süreci daha işlevsel ve etkili bir hâle gelmektedir. Çalışmanın kuramsal temeli; Yetişkin Eğitimi, Yetişkin Eğitimi Öğrenme Teorisi: Andragoji, Yetişkin Eğitiminde Hizmet İçi Eğitim, Mikro Öğrenmenin Temel Özellikleri ve Mikro Öğrenmenin Uygulama Alanları başlıkları altında yapılandırılmıştır. Bu çerçevede hem yetişkin öğrenme dinamiklerini hem de mikro öğrenme modelinin kuramsal ve pratik boyutlarını kapsamlı bir şekilde ele alarak araştırmanın zeminini oluşturmaktadır. Bu çalışma, mikro öğrenme yaklaşımının yetişkin eğitimi bağlamında memnuniyet düzeyine etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, Sermaye Piyasası Kurulu'nun zorunlu tuttuğu lisans yenileme eğitimine katılan 493 yetişkin öğrenen üzerinde yürütülmüştür. Katılımcılar, deney ve kontrol grubu olmak üzere iki gruba ayrılmıştır: mikro öğrenme grubunda 221 kişi (72 kadın, 149 erkek), uzun videolarla öğrenim gören kontrol grubunda ise 272 kişi (110 kadın, 162 erkek) yer almıştır. Her iki gruba da aynı konu kapsamında eğitim verilmiş; ancak deney grubuna kısa, modüler ve başlıklandırılmış videolardan oluşan mikro içerikler, kontrol grubuna ise uzun video içerikleri sunulmuştur. Veri toplama süreci, Öğrenim Yönetim Sistemi (LMS) platformu aracılığıyla gerçekleştirilmiş; eğitimin sonunda katılımcılara gönüllü olarak dahil olabilecekleri 5'li Likert tipi bir memnuniyet ölçeği uygulanmıştır. Ölçek, toplam dokuz madde ve iki alt boyuttan oluşmakta ve katılımcıların sunulan eğitim içeriklerine yönelik memnuniyet düzeylerini ölçmeyi amaçlamaktadır. Elde edilen bulgular, mikro öğrenmenin yetişkin öğrenenlerin memnuniyet düzeyini olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Özellikle kısa, odaklanmış ve erişimi kolay içeriklerin, uzun süreli eğitimlere kıyasla daha yüksek memnuniyet sağladığı ve öğrenenler tarafından daha faydalı bulunduğu ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda çalışma, mikro öğrenmenin kurumsal ve akademik eğitim süreçlerinde daha yaygın ve etkili bir şekilde uygulanabileceğine yönelik öneriler sunarak literatüre anlamlı bir katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: mikro öğrenme, yetişkin eğitimi, hizmet içi eğitim, öğrenme memnuniyeti

Dijital Çağın Eğitimcileri Öğretmen Adaylarının Dijital Yeterlik Algıları ve Dijital Okuryazarlık Düzeylerinin İncelenmesi

Ayşe Ulutaş¹ & Münevver Beyza Turan¹

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Günümüz teknolojisindeki gelişmeler öğrenme-öğretme süreçlerini de etkilemiştir. Bu gelişmelerle birlikte öğrenme ortamlarında dijital kaynaklar ve araçlar etkin bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Bu durum öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin teknolojideki gelişmeleri takip etmelerini ve bu değişimlere uyum sağlamalarını gerekli kılmakla birlikte dijital okuryazarlık ve dijital yeterlik kavramlarının önemli hale gelmesini sağlamıştır. Bu çalışma, öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık ile dijital yeterlik algıları arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda araştırmada, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma, 2024-2025 akademik yılının güz döneminde 98 kadın ve 50 erkek olmak üzere toplam 148 öğretmen adayıyla gerçekleştirilmiştir. Veriler araştırmacılar tarafından oluşturulan Demografik Bilgi Formu, Karakuş, Sünbül ve Kılıç (2022) tarafından geliştirilen “Öğretmen Adayı Dijital Yeterlik Algısı Ölçeği” ile Üstündağ, Güneş ve Bahçivan (2017) tarafından Türkçe’ye uyarlanan “Dijital Okuryazarlık Ölçeği” aracılığıyla toplanmıştır. Öğretmen Adayı Dijital Yeterlik Algısı Ölçeği 5’li Likert tipinde olup medya-iletişim yeterlikleri, dijital ortamlarda öğretimi tasarlama yeterlikleri ve bilişim yeterlikleri olmak üzere 3 faktör 26 maddeden oluşmaktadır. Dijital Okuryazarlık Ölçeği ise 5’li Likert tipinde olup 10 madde tek faktörlüdür. Veriler, betimsel istatistik, bağımsız örneklem t-testi, One-Way ANOVA testi ve korelasyon testi kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre katılımcıların dijital okuryazarlık ve dijital yeterlik algılarının orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Cinsiyete göre farklılığa bakıldığında ise öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık ve dijital yeterlik algı düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı farklılaşmadığı görülmüştür. Öğretmen adaylarının dijital teknoloji kullanım becerileri ile dijital okuryazarlık ve dijital yeterlik algı düzeyleri üzerinde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Buna göre, dijital teknoloji kullanım becerisi ileri düzey olan öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık ve dijital yeterliklerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ölçekler arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan korelasyon analizi sonucunda ise öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyleri arttıkça dijital yeterlik algı düzeylerinin arttığı görülmüştür. Benzer şekilde öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyleri ile dijital yeterlik algısı ölçeğinin faktörleri olan medya-iletişim yeterlikleri, dijital ortamlarda öğretimi tasarlama yeterlikleri ve bilişim yeterlikleri arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgulara göre, öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyindeki artışın dijital yeterlik algı düzeyini artırmada önemli bir faktör olabileceği belirtilebilir.

Anahtar Kelimeler: dijital okuryazarlık, dijital yeterlik algısı, öğretmen adayları

Matematik Öğretmen Adaylarının Yapay Zekaya Yönelik Okuryazarlık Puanları ile Yapay Zekaya Yönelik Tutum Puanlarının İncelenmesi: İç Anadolu Örneği

Nazire Çiğdem Mutlu ¹ & Feride Özyıldırım Gümüş ¹

¹ Aksaray Üniversitesi, Türkiye

Özet

Bu araştırma kapsamında matematik öğretmen adaylarının yapay zekaya yönelik okuryazarlık puanlarıyla birlikte yapay zekaya yönelik tutum puanları ve bu iki değişken arasındaki ilişki incelenmiştir. Yapay zekâ, insan beynini taklit eden akıllı sistemlerden oluşur ve belirlenen görevleri yerine getirmek, karmaşık problemleri çözmek, insana benzer tepkiler vermek ve değişken koşullara uyum sağlamak amacıyla geliştirilmiş yenilikçi teknolojiler arasındadır. Yapay zekânın eğitimde kullanılması hem öğrenciler hem öğretmenler hem de öğrenme süreci üzerinde olumlu etkiler yaratarak eğitimin kalitesini artırmakta ve öğrenci motivasyonunun anlık olarak izlenebilmesine imkân tanıyabilir. Bu nedenle de öğretmenlerin yapay zeka uygulamalarını doğru ve etkin şekilde kullanmaları önem arz etmektedir. Yapay zeka uygulamalarının eğitim ortamında doğru ve etkin şekilde kullanılmasını sağlayabilmek için de öğretmenlerin ve geleceğin öğretmeni olan öğretmen adaylarının yapay zekaya yönelik okuryazarlık ve tutumları belirlemek ve bu iki değişken arasındaki ilişkiyi incelemek önem arz etmektedir. Bu noktadan hareketle gerçekleştirilen bu araştırma kapsamında İç Anadolu Bölgesi'nde bulunan ve eğitim fakültelerinde matematik öğretmenliği programı bulunan devlet üniversitelerinin matematik öğretmenliği programında öğrenim gören öğretmen adayları çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Bu evrenden rastlantısal yolla altı üniversitede (Aksaray Üniversitesi, Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi ve Niğde Üniversitesi) bulunan eğitim fakültelerinin, matematik ve fen bilimleri eğitimi bölümlerinin, matematik eğitimi anabilim dallarında 2024-2025 eğitim öğretim yılında öğrenim gören 832 öğretmen adayı çalışmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırmanın amacı doğrultusunda kullanılan veri toplama araçlarından biri veri Wang ve arkadaşları (2023) tarafından geliştirilen, Polatgil ve Güler (2023) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Yapay Zeka Okuryazarlık Ölçeği'dir. Söz konusu ölçek beşli likert tipinde olup 12 maddeden oluşmaktadır. Diğer ölçek ise Schepman ve Rodway (2020) tarafından geliştirilen ve Kaya vd. tarafından (2024) Türkçe'ye uyarlanan Yapay Zeka Tutum Ölçeği'dir. Söz konusu ölçek yine beşli likert tipinde olup 20 maddeden oluşmaktadır. Her iki ölçek içinde bu çalışma kapsamında cronbach alpha güvenirlik katsayıları tekrar hesaplanmış ve yeterli düzeyde bulunmuştur. Bununla birlikte çalışma kapsamında ölçeklerin geçerliğini teyit etmek amacıyla doğrulayıcı faktör analizleri de yapılmış ve elde edilen uyum indeksleriyle ölçeklerin orijinal yapılarına uygun oldukları gözlenmiştir. Son olarak her iki ölçekten alınan toplam puanlar ile analizler gerçekleştirileceğinden, söz konusu toplam puanların normal dağılıp dağılmadığı test edilmiş ve dağılımların normal olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmanın amacı doğrultusunda araştırma deseni olarak, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli benimsenmiş, veriler yüz yüze anket yoluyla toplanmıştır. Her iki ölçeğe ait toplam puanlar için korelasyon analizi yapılmıştır. Elde edilen değerlere göre matematik öğretmen adaylarının yapay zekaya yönelik okuryazarlık puanlarının ortalaması 43,63 (60 puan üzerinden), yapay zekaya yönelik tutum puanlarının ortalaması ise 68,83 (100 puan üzerinden) bulunmuştur. Bu değerlere göre matematik öğretmen adaylarının yapay zekaya yönelik okuryazarlık düzeyleri iyi düzeye yakın, tutumları ise kararsız kategorisinde yani temkinli olarak yorumlanabilir. Bununla birlikte matematik öğretmen adaylarının yapay zekaya yönelik okuryazarlık puanları ile yapay zekaya yönelik tutum puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır ($r=0,297$; $p=0,00$). Buna göre matematik öğretmen adaylarının yapay zekaya yönelik okuryazarlık puanları arttıkça, yapay zekaya yönelik tutum puanları da olumlu yönde artmaktadır. Ek olarak yapay zekaya yönelik tutum puanlarındaki toplam varyansın %0,09'u gibi düşük bir oranda yapay zekaya yönelik okuryazarlık puanlarından kaynaklandığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: yapay zeka, eğitimde yapay zeka, matematik eğitiminde yapay zeka, okuryazarlık, tutum

Öğretmenlik Mesleğinde Yapay Zekânın Yeri: Öğretmen Görüşleri Işığında Değerlendirilmesi

Gökhan Taşkın ¹ & Gökhan Aksoy ¹

¹ İnönü Üniversitesi, Türkiye

Özet

Öğretmenlik mesleğinde yapay zekânın yeri son yıllarda giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Öğretmenlik mesleği ile yapay zekânın iç içe girdiği bu durum birçok faydası olduğu gibi ortaya henüz tanımlanamayan birçok problemi de beraberinde getirmektedir. Yaşanılan tüm bu durumlar dikkate alındığında eğitim öğretim sürecinin temel paydaşı olan öğretmenlerin yapay zekâ hakkında düşünceleri, tutumları ve kullanım düzeylerini belirlemek ve yapay zekânın öğretmenlik mesleğinin geleceğine nasıl bir yön vereceğinin belirlenmesi araştırılmaya değer görülmüştür. Bahsedilen tüm bu durumlar dikkate alındığında çalışmanın amacı öğretmenlerin eğitim öğretim sürecinde yapay zekâ kullanma durumlarını, yapay zekâyâ ilişkin tutumlarını, yapay zekâ hakkındaki görüşlerini ortaya koymak ve gelecekte yapay zekânın öğretmenlik mesleğine etkisini araştırmaktır. Araştırmada kullanılan yöntem nicel araştırma yöntemlerinden tarama modelidir. Araştırmanın çalışma evreni Konya ilidir. Çalışma evreninin geniş olması nedeniyle uygun örnekleme yöntemi ile çalışma grubu oluşturulmuştur. Araştırma Konya ilinde İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı resmi ve özel eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenler ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen ‘Yapay Zekâyâ İlişkin Öğretmen Görüşleri Anketi’ kullanılacaktır. Veriler SPSS-27 programı ile analiz edilecektir. Yine açık uçlu sorular betimsel analiz tabi tutulacaktır. Analiz sonunda ele edilen bulgular alana yazında tartışılacak ve elde edilen sonuçlar yazılacaktır.

Anahtar Kelimeler: yapay zekâ, eğitim, öğretmen görüşleri

Başarı Testlerinin Psikometrik Özelliklerinin İyileştirilmesinde Yapay Zeka Destekli Araçların Rolü

D. Bahar Şahin Sarkin

Düzce Üniversitesi, Türkiye

Özet

Sınıf içi ölçme süreçlerinde başarı testleri, öğretmenlerin öğrencilerini yakından tanımalarına ve onların güçlü ve zayıf yönlerini belirlemelerine yardımcı olmaktadır. Ancak sınıf içi ölçmelerde testlerin genellikle pilot uygulama yapılmadan ve uzman görüşü alınmadan uygulanması, psikometrik özellikler bakımından bazı sorunlara yol açabilmektedir. Problemlere çözüm üretebilme aşamasında 21. Yüzyılın en temel getirilerinden biri de eğitimde teknolojik gelişmelerin ilerlemesiyle birlikte gelişime ve yeniliğe açık öğretmenlerin yapay zekaya dayalı öğretim teknolojilerinin kullanımının yaygınlaştığı gözlenmektedir. Bu bağlamda Yapay zeka (YZ) araçlarının, öğretmen yapımı testlerin geliştirilmesi ve psikometrik özelliklerinin iyileştirilmesi sürecinde önemli bir destek sağlayabileceği düşünülmektedir. Bu çalışmada Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Müdürlüğü tarafından sekizinci sınıf düzeyi için hazırlanan bir fen bilimleri başarı testi üzerinden YZ araçlarının sağladığı geri bildirimlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, YZ araçlarının sunduğu madde istatistikleri ile gerçek madde istatistikleri arasındaki ilişkiler incelendiğinden ilişkisel tarama modelindedir. Araştırmada 1,131,253 öğrenciye 20 çoktan seçmeli madde ile uygulanmış olan bir başarı testi üzerinden hesaplanan madde istatistikleri ile YZ araçlarının (ChatGPT 4o ve Gemini) sunduğu madde istatistikleri incelenmiştir. Testteki maddelerin gerçek madde indekslerine MEB tarafından hazırlanan analiz raporundan ulaşılmıştır. YZ araçlarından ise belirli komutlar girilerek her bir maddenin madde gücü ve madde ayırtıcılığı bakımından sınıflandırılması istenmiştir. Maddelerin bazılarında hem gerçek değerleri hem de YZ araçları değerlendirmesine göre sınıflama aynı iken bazı maddelerde sınıflamalar farklılık göstermiştir. Gerçek madde istatistikleri ile YZ araçlarının sunduğu sınıflama arasındaki güvenilirliği belirlemek amacıyla sınıf içi korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Elde edilen bulgulara göre YZ araçlarından ChatGPT 4o, gerçek madde güçlük sınıfları ile yüksek ($r=0.780$) ve madde ayırtıcılığı sınıfları ile orta ($r=0.628$) düzey korelasyon katsayısı gösteren bir sınıflandırma performansı ortaya koymuştur. YZ araçlarından Gemini ise gerçek madde güçlük ($r=0.623$) ve madde ayırtıcılığı ($r=0.588$) sınıfları ile orta düzey korelasyon gösteren bir sınıflandırma performansı ortaya koymuştur. YZ araçları arasında ise madde gücü sınıflaması açısından yüksek ($r=0.720$), madde ayırtıcılığı sınıflaması açısından orta ($r=0.616$) düzeyde korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Bu bulgular; deneme uygulamasının yapılmadığı, öğretmenlerin uzman görüşüne başvurmadığı durumlarda YZ araçlarının öğretmen yapımı testlerin psikometrik özelliklerinin iyileştirilmesi konusunda destekleyici bir araç olarak kullanılabileceğini göstermektedir. Özellikle öğretmen rehberliğinde kullanıldığında, YZ tabanlı analizlerin test geliştirme süreçlerini daha sistematik hale getirebileceği ve öğretmenlere testlerin niteliğini artırma konusunda önemli bir yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: başarı testi, yapay zeka, madde gücü, madde ayırtıcılığı

Fen Eğitiminde Yapay Zekâ Çalışmalarının Bibliyometrik Analizi

Hanife Akpınar ¹ & Güvenç Görgülü ¹

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Bu çalışma, yapay zekâ (YZ) teknolojilerinin fen eğitimi alanındaki bilimsel yansımalarını bütüncül bir bakış açısıyla incelemeyi amaçlamaktadır. 21. yüzyıl becerilerinin eğitim sistemlerinde giderek daha fazla önem kazandığı günümüzde, eğitim teknolojileri de hızlı bir değişim ve dönüşüm sürecinden geçmektedir. Özellikle yapay zekâ uygulamaları, öğrenci merkezli öğrenme ortamlarının oluşturulmasında, bireyselleştirilmiş öğretim stratejilerinin geliştirilmesinde ve öğrenme sürecinin izlenip değerlendirilmesinde önemli potansiyeller sunmaktadır. Fen eğitimi gibi eleştirel düşünme, problem çözme, hipotez kurma ve bilimsel sorgulama gibi bilişsel becerileri geliştirmeye odaklanan disiplinlerde ise bu teknolojilerin etkili bir şekilde entegre edilmesi, hem öğretmenler hem de öğrenciler için yeni olanaklar yaratmaktadır. Dolayısıyla, fen eğitimi ile yapay zekâ teknolojileri arasındaki kesişim alanı, araştırmacılar açısından son derece ilgi çekici bir inceleme konusu haline gelmiştir. İlgili alandaki akademik literatürün mevcut durumunu anlamak, gelişim eğilimlerini ortaya koymak ve gelecekteki araştırmalara yön verebilmek amacıyla bibliyometrik analiz yönteminden yararlanacaktır. Bibliyometrik analiz; bilimsel yayınların nicel özelliklerini inceleyerek, belirli bir konuya ilişkin üretkenliği, etkileyciliği ve bilimsel iş birliklerini değerlendirmeye imkân tanıyan güçlü bir araştırma aracıdır. Araştırmanın veri seti, alanın en güvenilir ve kapsamlı uluslararası indeksleri arasında yer alan Web of Science (WoS) ve Scopus veri tabanları kullanılarak oluşturulacaktır. Veri toplama sürecinde “science education” ve “artificial intelligence” anahtar kelimeleri, farklı kombinasyonlar ve filtreleme stratejileriyle taranarak ilgili yayınlara ulaşılabilecektir. Bu yayınların analiz edilmesiyle, fen eğitimi bağlamında yapay zekâ odaklı akademik üretimin tarihsel gelişimi, yoğunlaşılan temalar, öne çıkan araştırmacılar ve kurumsal iş birlikleri gibi çeşitli boyutlar detaylı biçimde değerlendirilecektir. Bibliyometrik analiz süreci, literatürdeki eğilimleri yalnızca nicel olarak değil, aynı zamanda yapısal ve anlamsal açıdan da değerlendirebilecek çeşitli alt analiz yöntemlerini içerecek şekilde yapılandırılacaktır. Bu doğrultuda, öncelikle yıllara göre yayın sayılarının dağılımı incelenerek, zaman içinde bu alana yönelik akademik ilginin nasıl bir seyir izlediği ortaya konacaktır. Ardından, en çok atıf alan çalışmalar belirlenerek alana yön veren temel kaynaklar ve etkili yazarlar analiz edilecektir. Atıf analizi, bir çalışmanın bilimsel etki düzeyini anlamada kritik bir araç olması nedeniyle bu araştırmanın temel bileşenlerinden biri olacaktır. Ayrıca, hangi ülkelerin ve kurumların bu alanda öncü konumda yer aldığı, uluslararası iş birliklerinin coğrafi ve kurumsal dağılımlarıyla birlikte değerlendirilecektir. Bu bilgiler, fen eğitimi ve yapay zekâ kesişiminde küresel araştırma ağlarının haritasını çıkarmaya olanak sağlayacaktır. Ek olarak, yazarlar arası iş birliği ağları, ortak yazar analizleri ve kurumsal bağlantılar gibi sosyal ağ analizlerine yer verilerek alandaki bilimsel etkileşim dinamikleri görselleştirilecektir. Anahtar kelime analizi yoluyla, araştırmalarda sıklıkla kullanılan kavramlar, temalar ve alt konular belirlenerek, fen eğitimi ve yapay zekâ ilişkisini tanımlayan içeriksel yönelimler ortaya çıkarılacaktır. Bu bağlamda VOSviewer paket programı kullanılarak görsel temsiller (örneğin: kavram haritaları, kümeleme diyagramları, yoğunluk grafikleri) oluşturulacaktır. Bu analizler sayesinde, sadece alandaki yoğunlaşma noktaları değil, aynı zamanda henüz yeterince çalışılmamış araştırma boşlukları da sistematik biçimde tanımlanabilecektir. Sonuç olarak, bu araştırma fen eğitimi ve yapay zekâ kesişiminde oluşan akademik bilgiyi sistematik olarak inceleyerek, alandaki eğilimleri anlamak ve gelecekteki çalışmalara ışık tutmak açısından önemli katkılar sunmayı amaçlamaktadır. Araştırmanın bulguları hem araştırmacılar hem de eğitim politikaları geliştiren kurumlar için rehber niteliği taşıyacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: yapay zekâ, fen eğitimi, bibliyometrik analiz, VOSviewer

Öğretmen Adaylarının Yapay Zeka ile Kurduğu Bağ: Metaforlar

Abdulsamed Küçükçirak¹ & Çiğdem Karabacak Atay¹

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Yapay zekâ, özellikle eğitim alanında giderek artan bir etki alanına sahip olup, öğretim süreçlerinin dönüşümünde önemli bir rol üstlenmektedir. Eğitim sistemlerinin bu dönüşüme uyum sağlayabilmesi, yalnızca teknolojik araçların kullanımını değil, aynı zamanda bu araçların pedagojik işlevlerine dair anlam üretimini de gerektirmektedir. Bu bağlamda, öğretmen adaylarının yapay zekâyı nasıl algıladıkları, onun eğitimdeki yerini nasıl tanımladıkları ve bu teknolojiyi mesleki rollerine nasıl entegre ettikleri, eğitim politikaları açısından dikkate değerdir. Bu çalışma, öğretmen adaylarının yapay zekâ kavramına yönelik algılarını metaforlar aracılığıyla incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseniyle yapılandırılmış olup, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 4. sınıf öğretmen adayları (Matematik, Türkçe, İngilizce ve Sınıf Öğretmenliği) araştırmanın katılımcılarını oluşturmaktadır. Veriler, çevrimiçi anket yoluyla toplanmış; katılımcılardan “Yapay zekâ ... gibidir, çünkü ...” ifadesini tamamlamaları istenmiştir. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle kodlanarak tematik kategoriler (olumlu, olumsuz, nötr) altında değerlendirilmiş ve branşlar arasında karşılaştırmalı analiz yapılmıştır. Araştırma bulguları, öğretmen adaylarının yapay zekâyı genellikle olumlu (örneğin: “arkadaş”, “pusula”, “asistan”) ve olumsuz (örneğin: “kara delik”, “korku filmi”, “darkweb”) metaforlarla tanımladıklarını ortaya koymuştur. Bu metaforların içeriği ve tonu, katılımcıların ait oldukları branşların bilişsel ve pedagojik özelliklerine göre farklılık göstermektedir. Sonuçlar, öğretmen adaylarının yapay zekâyı hem öğrenme süreçlerini destekleyen faydalı bir araç olarak hem de dikkatle kullanılması gereken potansiyel riskler barındıran bir unsur olarak algıladıklarını göstermektedir. Bu durum, disiplinler arası pedagojik perspektifin yapay zekâ teknolojilerinin eğitimdeki rolünü değerlendirmede önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: yapay zekâ, metafor analizi, öğretmen adayları, algı, eğitim teknolojileri

Öğretmenlerin Eğitimde Üretken Yapay Zeka Kullanımına İlişkin Görüşlerin İncelenmesi

İsmail Aktaş ¹, Oğuzhan Küçükönel ¹ & Osman Erol ¹

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Günümüzde yapay zeka teknolojilerindeki hızlı gelişmeler, eğitim alanında da önemli dönüşümlere yol açmaktadır. Özellikle üretken yapay zeka (ÜYZ) uygulamaları; içerik üretimi, öğrenci değerlendirmesi, bireyselleştirilmiş öğrenme deneyimleri ve öğretim materyallerinin geliştirilmesi gibi pek çok alanda öğretmenlere yeni fırsatlar sunmaktadır. ChatGPT, Google Gemini, Copilot gibi araçlarla desteklenen bu teknolojiler, öğretim süreçlerinin verimliliğini artırma potansiyeli taşımaktadır. Eğitimde üretken yapay zekanın etkili ve etik biçimde kullanılabilmesi, öğretmenlerin bu teknolojilere ne ölçüde hazır olduklarına, onları nasıl değerlendirdiklerine ve kullanım sürecinde karşılaştıkları avantaj ve zorluklara bağlıdır. Öğretmen görüşlerinin sistematik bir şekilde incelenmesi, hem mevcut durumu anlamaya hem de politika geliştirme süreçlerine katkı sağlamaya olanak tanır. Bu bağlamda bu araştırmanın amacı öğretmenlerin eğitimde üretken yapay zeka kullanımına ilişkin görüşlerinin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda Aydın ve Ankara da görev yapan 86 öğretmenden eğitimde yapay zeka kullanımına ilişkin görüşleri alınmıştır. Çalışmada araştırmacılar tarafından geliştirilen ve içerisinde üretken yapay zeka kullanımına ilişkin açık uçlu soruların yer aldığı anket formu kullanılmıştır. Çalışma sonunda öğretmenler üretken yapay zeka araçlarının mesleki açıdan eğitim öğretim sürecini kolaylaştıracağını ve etkinlik oluşturma açısından çeşitlilik sağlayacağını, bunun yanında kendi alanlarında üretken yapay zeka araçlarını en çok içerik üretme ve materyal oluşturma amaçlı kullandıklarını vurgulamışlardır. Bunun yanında yapay zekanın öğrenciler ile öğretmen arasındaki ilişkiyi öğretmenin üretken yapay zekayı kullanma yetkinliğine bağlı olarak olumsuz etkilemeyeceğini ancak öğretmen öğrenci etkileşimindeki duyguyu ortadan kaldıracabileceğini belirtmişlerdir. Öğretmenler eğitimde üretken yapay zeka kullanımının öğrencilerin araştırma ve düşünme becerilerini azaltmasından ve bilgiye hazır şekilde ulaşmalarından endişe ve kaygı duyduklarını vurgulamışlardır. Ayrıca öğretmenler ileride yapay zekanın eğitimde daha etkin ve yaygın kullanılacağını ifade etmişlerdir. Tüm bunların yanında öğretmenler eğitimde üretken yapay zeka kullanımına ilişkin destek sağlanması adına hizmet içi kurslar, bilgilendirme seminerleri ve uygulamalı eğitim atölyeleri yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu bağlamda bu çalışma, üretken yapay zeka teknolojilerinin eğitim alanında sunduğu fırsatları ve zorlukları öğretmenler açısından ortaya koyarak, bu teknolojilerin etkin biçimde eğitime entegrasyonuna yönelik çalışmalara perspektif sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: üretken yapay zeka, öğretmen, eğitim

Üretkenlik Döngüsü: Yapay Zeka Teknolojilerinin Dönüşümsel Evrimi ve Kavramsal Analizi

Mete Özdemir ¹ & Sezan Sezgin ²

¹ Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye

² Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Bu çalışma, üretken yapay zeka alanında yaşanan benzeri görülmemiş gelişmeleri, ortaya çıkan kavramsal çerçeveleri, yaygın yanlış anlamaları ve yenilikçi teknolojileri sistematik bir incelemeyle analiz etmeyi amaçlamaktadır. McKinsey, Deloitte ve Stanford Üniversitesi gibi önde gelen araştırma kurumlarının raporlarından, sektör analizlerinden ve teknoloji trendleri üzerine yapılan çalışmalardan elde edilen verilerin tematik analizi sonucunda, üretken yapay zeka kullanımının 2023'te %33'ten 2024'te %71'e yükseldiği tespit edilmiştir. Araştırma, "üretken yapay zekanın gerçekten zeki olduğu", "insan yaratıcılığının yerini alacağı", "sadece içerik oluşturduğu", "her soruna çözüm olduğu" ve "sadece veri uzmanları tarafından kullanılabilmesi" gibi yaygın kavram yanılgılarını ortaya çıkarmıştır. Genel yapay zeka (AGI), süper yapay zeka (ASI) ve otonom yapay zeka ajanları, incelenen dönemde öne çıkan yenilikçi teknolojiler arasında yer almakta olup, 2025'te GenAI kullanan şirketlerin %25'inin ajansal AI pilot uygulamaları başlatacağı ve AI ajanları pazarının 150 milyar dolara ulaşacağı öngörülmektedir. Elde edilen bulgular, üretken yapay zeka teknolojilerinin sağlık, eğitim, finans, üretim, lojistik ve yaratıcı endüstriler gibi çeşitli sektörlerde transformasyonel etkiler yarattığını göstermektedir. Gelecekte ajansal AI'nin yükselişi, çok modlu AI sistemleri, küçük ve verimli modeller, öz-denetimli öğrenme ve kişiselleştirilmiş AI gibi trendlerin öne çıkması beklenirken, veri gizliliği, dezinformasyon, iş gücü dönüşümü, algoritmik önyargılar ve düzenleyici zorluklar gibi potansiyel risklerin de dikkatle değerlendirilerek üretken yapay zekanın potansiyelinin sorumlu ve sürdürülebilir bir şekilde gerçekleştirilmesi için teknolojik gelişmelerin yanı sıra etik, yasal ve toplumsal boyutların da dikkate alınması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: üretken yapay zeka, teknolojik dönüşüm, ajansal AI, kavram yanılgıları, etik düzenlemeler

Türkiye'de Yükseköğretimde Akreditasyon ve Akademik Özgürlük ile İlgili Yapılan Lisansüstü Çalışmaların İncelenmesi (2014-2024 Yılları Arası)

Şerife Nur Şencan ¹ & Mustafa Kılınç ¹

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Akreditasyon, bir programın veya kurumun sunduğu ürün ve hizmetlerin kalite standartlarına ne derece sahip olduğuna dair uzmanlar tarafından tüketicilere ve diğer paydaşlara belirli bir yargının sağlanması sürecidir. Serbest piyasa ekonomisi ve teknolojik gelişmelerin etkisi ile küreselleşen dünyada, ürün ve hizmet çeşitliğindeki hızlı artış sanattan ticarete, eğitimden yönetime her alanda kalite standartlarının ön plana çıkmasına yol açarken, akreditasyon ile ilgili farklı çalışmaları beraberinde getirmiştir. Özellikle, yükseköğretimde akreditasyon süreçleri üniversitelerin uluslararası kalite standartlarına uyum sağlama ve öğrencilere daha kaliteli bir eğitim sunma hedefi ile gerçekleştirilirken, akreditasyon ve akademik özgürlük arasındaki ilişkisi tartışma konusu olmaya devam etmektedir. Son zamanlarda, Yükseköğretimde akreditasyon ve akademik özgürlük üzerine yapılan araştırmaların önem kazandığı görülmektedir. Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de yükseköğretimde akreditasyon ve akademik özgürlük ile ilgili yapılan lisansüstü çalışmalarına yönelik kapsamlı bir değerlendirme yapmaktır. Araştırma, Ulusal Tez Merkezi veri tabanından seçilen lisansüstü (yüksek lisans ve doktora) tezlerin sistematik derleme yöntemlerinden betimsel içerik analizi kullanılarak incelenmesi üzerine gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu, Yükseköğretim Kurumu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi’nde 2014-2024 yılları arasında gerçekleştirilen ve erişime açık 27 adet yükseköğretimde akreditasyon ile ilişkili lisansüstü tez ve 6 adet akademik özgürlük ile ilişkili lisansüstü tez olmak üzere 33 tezden oluşmaktadır. Araştırma kapsamındaki lisansüstü tezlerinin incelenmesinde doküman analizi kullanılmıştır. Yükseköğretimde akreditasyon ve akademik özgürlük alanındaki 33 lisansüstü çalışma yazarın cinsiyeti, yapıldığı üniversite, enstitü ve anabilim dalı, yayın türü, yayın yılı, amacı, örnekleme, veri toplama aracı, araştırma yöntemi, araştırma modeli ve sonuçları çerçevesinde betimsel içerik analizi ile çözümlenmiştir. Yükseköğretimde akreditasyona ilişkin tezlerin çoğunluğunun eğitim bilimleri ve sosyal bilimler alanında olduğu, sağlık bilimleri ve fen bilimleri alanında ise her veri seti için ikişer çalışmaya rastlandığı görülmektedir. Akademik özgürlüğe ilişkin tezlerin ise çoğunlukla eğitim bilimleri alanında yapıldığı sonucuna varılmıştır. Akademik özgürlük ile ilgili altı çalışmadan dördünün, Ankara Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve Galatasaray Üniversitesi gibi köklü ve saygın akademik kurumlar tarafından yürütüldüğü görülmektedir. Ayrıca, her iki alanda yapılan çalışmalarda kadın araştırmacıların erkeklere kıyasla yüksek bir temsiliyete sahip olduğu gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: akademik özgürlük, akreditasyon, özgürlük, yükseköğretim

İlkokul Öğrencilerinin Çevre Bilincine Yönelik Tutum ve Görüşlerinin İncelenmesi

İnci Gencer ¹ & Sibel Aşlakçı ¹

¹ Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye

Özet

Dünyamız çevresel kirlenme ile karşı karşıyadır ve bu çevresel kirlenmeyi azaltmak, önlemek bütün insanlığın sorumluluğundadır. Bu kapsamda Birleşmiş Milletlerin Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri tüm devletler ve insanlar için yol haritası olarak belirlenmiştir ve bu sürdürülebilirliği eğitim ve öğretimin merkezine koymak gelecek için önem arz etmektedir. Ülkemizdeki çevresel göstergelerin Avrupa'ya göre daha düşük olduğu gözlenmektedir. 2017'de toplanan kişi başı atık miktarı AB'de ortalama 486 kg, Hollanda'da 513kg iken Türkiye'de 425 kg'dır. Türkiye'nin atık toplamada Avrupa'nın gerisinde olduğu görülmektedir. Buna istinaden 25,9 milyon öğrenci sayımızın %20,6'sını oluşturan 6,7 milyon ilkökul öğrencisinin çevre bilinci kazanabilmelerinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu bilgiler ışığında yürütülen araştırmanın amacı, ilkökul öğrencilerinde çevre bilinci geliştirmek ve çevre duyarlılığı düzeylerinin artmasını sağlamaktır. Bugünün çocuklarının, yaşanan çevresel bozulmalardan olumsuz etkilendikleri gözlemlenmektedir. Şimdiden önlem alınmazsa yetişkin bir birey olduklarında karşılaşabilecekleri çevresel sorunların katlanarak artmış olacağı değerlendirilmektedir. Bu araştırma ile öğrencilerin gelecekle için sağlıklı bir çevre, çevreye duyarlı yeşil okul ve sürdürülebilir bir dünya kavramı hakkında bilgi sahibi olmaları hedeflenmektedir. Proje çalışmaları ile öğrencilerin yaşamları için gerekli bilgi-beceri ve tutumlarını geliştirmeyi, döngüsel ekonomi ilkelerinin (azalt-geri dönüştür-yeniden kullan) uygulanması ile çevre bilinci farkındalıklarının artırılması amaçlanmıştır. Dünyamızın karşı karşıya bulunduğu çevresel kirlenmeyi azaltmak ve önlemek için çevre ile ilgili 'Little Savors Of Nature' isimli eTwinning projesi ve 'Geleceğin Yetişkinleri Bugünden İşbaşında' isimli Erasmus projesi yapılmıştır. Projeler içerisinde öğrencilerin çevre duyarlılıklarını arttırmaları için bir dizi etkinlik planlanmıştır. Erasmus projesi kapsamında Hollanda'nın Eindhoven şehrinde bulunan Basischool De Talisman okulu ziyaret edilmiş ve uygulanan çevre çalışmaları incelenmiştir. Okuldaki öğrencilerden oluşturulan eko tim öğrencileri ve koordinatör öğretmeni ile görüşülmüştür. Basischool De Talisman okulunda yapılan gözlemler daha sonrasında Türkiye'deki öğrencilere aktarılmıştır. Aynı eğitim-öğretim yılı içerisinde okul olarak uluslararası bir proje olan Eko Okul projesine başvurulmuş ve eylem planına uygun olarak etkinlikler yürütülmüştür. Proje kapsamında öğrencilerin geri dönüşüm, çöp ve atık konularında bilgilenmeleri için uzmanlar davet edilerek bilgilendirme seminerleri düzenlenmiştir. Atık Pil Toplama ve Mavi Kapak Toplama kampanyaları başlatılmıştır. Eğitim-öğretim yılı sonunda kampanya kapsamında okulda toplanan mavi kapak ve atık piller ilgili kuruluşlara gönderilmiştir. Çevre ile ilgili önemli günlerde (Enerji Haftası, Dünya Su Günü, Çevre Günü vb.) öğrencilerle çalışmalar yapılmıştır. Veri toplama aracı olarak nicel araştırma yöntemlerinden anket ve nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır. Çalışma grubu 50 ilkökul öğrencisinden oluşmaktadır. Öğrencilerin çevre tutumlarındaki değişiminin ölçülebilmesi için çalışmalara başlamadan önce ve çalışmaların bitiminde 'Çevre Tutum Ölçeği' uygulanmıştır. Yapılan ilk ve son testlerin veri analizi iki örneklemlili t-testi kullanılarak yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğrencilerin çevre tutumlarında olumlu değişiklikler gözlemlenmiştir. Çalışma bitiminde veri toplama aracı olarak görüşme formlarından yararlanılmış ve veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Yapılan içerik analizinde de öğrencilerin çevre duyarlılıklarında artış görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: ilkökul, çevre bilinci

Türkiye'de Özel Eğitim Öğretmenliği Programları ve Akreditasyon

Hüsne Öz Alkoyak ¹ & Zehra Cevher ²

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

² Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Türkiye

Özet

Günümüzde yeniliklerin belirli standartlar çerçevesinde yürütülmesi gerekliliği artarken, kalite güvence sistemleri içerisinde akreditasyon kritik bir rol üstlenmektedir. Yükseköğretim Kalite Kurulu (YÖKAK) tarafından akreditasyon; bir akreditasyon kuruluşu tarafından belirli bir alanda önceden belirlenmiş, akademik ve alana özgü standartların bir yükseköğretim programı tarafından karşılanıp karşılanmadığını ölçen değerlendirme ve dış kalite güvence süreci olarak ifade edilmektedir ve Türkiye'de akreditasyon kuruluşlarının yetkilendirme ve tanınma faaliyetlerinden YÖKAK sorumludur. Akreditasyon süreci, kurum akreditasyonu ve program akreditasyonu olmak üzere iki şekilde yürütülmektedir. Kurumsal akreditasyon, iki veya dört yıllık olmak üzere verilirken; program akreditasyonunda verilen eğitimin standart düzeyi, pratik hayata geçildiğinde gereken beklentiyi karşılayıp karşılamadığı ölçülmektedir. Ulusal akreditasyon kuruluşlarının yetkilendirilmesi ve uluslararası akreditasyon kuruluşlarının tanınması süreci YÖKAK tarafından belirlenen ilke ve ölçütler kapsamında yürütülmektedir. Kasım 2019 itibariyle Türkiye'de YÖKAK tarafından tescil edilen ulusal akreditasyon kuruluşu sayısı 12'dir. Türkiye'de Eğitim Fakültesi programlarının kalitesinin artırılmasına yönelik girişim ve düzenlemeler incelendiğinde Türkiye'de öğretmen yetiştirme sürecinden sorumlu olan eğitim fakültelerinde uygulanan mevcut programları denetleme, değerlendirme ve geliştirme amacına yönelik "Öğretmen Yetiştirme Millî Komitesi" kurulmuş ve öğretmen yetiştiren kurumların program standartlarını belirleme ve akreditasyon süreçlerini yürütme görevi ilk olarak Öğretmen Yetiştirme Millî Komitesine verilmiş ancak ilerleyen yıllarda gerçekleştirilen düzenleme ile akreditasyon sürecinin bağımsız kuruluşlar tarafından yürütülmesine karar verilmiştir. Eğitim alanında akreditasyon Öğretmenlik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (EPDAD) tarafından verilmektedir. Bu çalışmanın amacı Türkiye'de bulunan ve mezun vermekte olan özel eğitim öğretmenliği programlarının EPDAD tarafından akredite olma durumlarının çeşitli değişkenler bakımından betimlenmesidir. Bu kapsamda 2025 yılı itibariyle öğrenci almakta olan toplam 63 özel eğitim öğretmenliği programı bulunduğu belirlenmiş olmakla birlikte bu programların yalnızca 48'inin öğrenci alımına 2020 ve öncesinde başlamış olduğu; dolayısıyla mezun vermekte olan programlar olduğu görülmektedir. Bu 48 programdan ise 12'sinin EPDAD tarafından akredite edildiği söylenebilir. Özel eğitim programı akredite olan 12 üniversiteden 5'i devlet üniversitesiyken, 7 si özel üniversitelerdir. Bununla birlikte diğer programları akredite olduğu halde özel eğitim öğretmenliği programı akredite olmayan eğitim fakültesi sayısı 18'dir. Bu veriler, özellikle devlet üniversitelerinde özel eğitim öğretmenliği programlarının akreditasyon sürecine katılım oranının görece düşük olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırmaya sonucunda elde edilen tüm bulgular sunum sırasında ayrıntılı olarak paylaşılacaktır.

Anahtar Kelimeler: akreditasyon, özel eğitim öğretmenliği, öğretmen yetiştirme

Factors Influencing English Teachers' Adoption of Technology for Listening Assessment in Secondary Education: A Case Study from Burdur

Ramazan Veli Kayabunar

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Abstract

The rapid advancement of digital platforms and artificial intelligence is reshaping assessment practices in education, particularly in language learning. Technology-based listening assessment provides increased accessibility and flexibility, enabling students to engage with various AI-supported and video-based tools that offer diverse linguistic contexts. Despite its potential benefits, the adoption of such tools remains inconsistent among educators. This study investigates the factors influencing English teachers in Burdur to adopt or reject technology for listening assessment, examining their motivations, perceived challenges, and pedagogical considerations. The study employs a qualitative research design, collecting data from 12 English teachers working in public and private secondary schools in Burdur through seven structured interview questions conducted via Google Docs. Convenience sampling was used to include teachers with varying levels of teaching experience and technological proficiency. The study identifies several key factors shaping teachers' decisions to adopt or reject technology for listening assessments. Pedagogical beliefs and attitudes toward technology emerge as the most influential factors, with teachers expressing greater willingness to adopt digital tools that align with their instructional methods. Teachers' confidence in using digital tools also plays a critical role, as those with greater proficiency are more likely to incorporate them into their teaching practices. However, the study highlights that inadequate classroom infrastructure, such as low-quality audio devices or unreliable internet connections, and a lack of institutional support, remain significant barriers to successful technology adoption. Interestingly, some teachers demonstrated remarkable innovation, using creative solutions to assess listening skills even in low-tech environments. For instance, teachers in schools with limited resources turned to mobile devices and offline tools to bridge the technological gap. This adaptability underscores the importance of pedagogical flexibility, which proved just as critical as access to technology in overcoming barriers to digital adoption. These findings reinforce previous studies showing that teachers' cautious attitudes toward technology are often driven by infrastructure limitations and pedagogical concerns. Concerns regarding the reliability and validity of technology-based listening assessments were also prominent. Teachers raised issues related to the authenticity of assessments, citing challenges such as pronunciation variations, foreign accents, and the absence of real-world scenarios or non-verbal cues like gestures and facial expressions in AI-generated assessments. Many teachers also reported technological malfunctions, such as poor audio quality and unstable internet connections, which hindered effective assessment. To mitigate these issues, some teachers used portable Bluetooth speakers and proactively checked internet availability before lessons. Despite these concerns, the study underscores the importance of professional development programs to help teachers gain the necessary skills and confidence to use technology effectively in listening assessments. By identifying key factors influencing technology adoption, this research offers valuable insights for educators and policymakers seeking to improve English language assessment practices. This study highlights the complex interplay of pedagogical beliefs, technological infrastructure, and institutional support in shaping English teachers' adoption of technology for listening assessment. While access to digital tools remains a crucial factor, the findings suggest that teachers' adaptability and pedagogical flexibility play equally significant roles in overcoming technological limitations. The use of structured interview questions via Google Docs provided an effective means of gathering qualitative insights, emphasizing the value of online tools in educational research. The study also emphasizes the importance of tailored professional development programs that address both technological proficiency and instructional integration strategies. Findings suggest that teachers have mixed perceptions regarding the reliability and validity of technology-based listening assessments. Participants noted that some tools fail to reflect authentic language use due to artificial accents or limited contextual realism. Additionally, some teachers reported that certain technologies do not fully capture listening comprehension, as they lack emotional or non-verbal cues. Despite these concerns, teachers have developed creative solutions, such as supplementing digital assessments with interactive classroom activities to provide a more comprehensive evaluation. Future research should further explore long-term impacts of technology-based listening assessments on student learning outcomes and investigate strategies to support teachers in effectively integrating these tools into their pedagogical practices. Additionally, alternative data collection methods such as face-to-face interviews or focus group discussions could offer deeper insights into teachers' experiences. By addressing the challenges and leveraging the opportunities identified, educational stakeholders can develop more inclusive and effective assessment frameworks that enhance language learning experiences.

Abstract: listening assessment; technology; listening; digital tools; artificial intelligence

Başarı Kestiriminde Mutlak Değerlendirme ve Örtük Sınıf Analizinin Karşılaştırılması: Üniversite Örnekleme

Yılmaz Orhun Gürlük¹ & Mustafa İbrahim Mıgırık¹

¹ İzmir Demokrasi Üniversitesi, Türkiye

Özet

Öğrenci performansları değerlendirilirken genellikle önceden belirlenmiş bir kesme puanına göre geçme-kalma kararı verilmektedir. Özellikle üniversite düzeyi öğrenciler düşünüldüğünde çoğunlukla 50 ya da 60 barajı ile değerlendirme yapılmaktadır. Ancak bu baraj genellikle keyfi (arbitrary) olarak belirlenmiş geçme-kalma kategorilerinin çerçevesini çizmektedir (Sturgis ve Morgan, 2006). Öte yandan bu tür mutlak değerlendirme yöntemleri madde ya da soruların ayırt ediciliğini ve güçlüğünü dikkate almadığı için öğrenci yeteneklerinin yanlış kestirimine yol açmaktadır (Cizek ve Buch, 2007; Kane, 1994; Reckase, 2006). Bu nedenle yetenek kestiriminde daha temsil edici analiz yöntemlerinin kullanılması önemlidir. Örtük sınıf analizi, verilerdeki farklı alt grupları tespit ederek altta yatan yeteneklere göre kişilerin uygun örtük sınıfları belirlemekte ve böylece maddelere verilen yanıtların örüntülerine göre bireyleri kategorilere yerleştirmektedir (Colins ve Lanza, 2010; Geiser, 2012). Böyle bir durumda kesme noktası değerlendirmesinde olduğu gibi tüm madde/sorular eşit ağırlıkta belirli bir toplam puana katılmayacağından madde/sorulara gömülü olarak yerleştirilmiş yeteneklerin düzeyleri de ayırt edilebilecektir (Sturgis ve Morgan, 2006; von Davier, 2008; Wang ve Wang, 2012). Test performansındaki karmaşıklık tespit edilerek yetenekler ayrıntılı bir şekilde ele alınabilir (Lubke ve Muthen, 2005; Vermunt ve Magidson, 2002). Öte yandan dereceli (graded) puanlama anahtarları (örneğin sorunun 0 ile 3 arasında puanlanması) ile ilgili bir diğer tartışma noktası da bu madde/soruların sürekli mi yoksa sıralayıcı/sınıflayıcı mı kabul edileceği ile ilgilidir (Geiser, 2012; Harpe, 2015; Nylung-Gibson ve Choi, 2018). Yaygın görüş, madde tek başına ise sıralayıcı, toplam puan için kullanılıyorsa sürekli kabul edilmesi yönündedir. Örtük sınıf analizinin sürekli değişkenler için geliştirilmiş bir türü olan örtük profil analiziyle madde/sorular sürekli olarak ele alınarak sınıflara (geçti-kaldı) atama işlemi yapılabilmektedir (Jamieson, 2004; Norman, 2010; Sullivan ve Artino, 2013). Bu çalışmada hem örtük sınıf analizi ile mutlak kesme puanı aracılığıyla alınan kararların uyumu hem de örtük sınıf ve profil analizleriyle belirlenmiş sınıfların uyumu incelenmiştir. Tüm yöntemlerin birbiri ile uyum göstermesi beklenmektedir. Araştırmada %72.960'u kadın (n = 313) ve %27.040'ı erkek (n = 116) toplam 429 psikoloji öğrencisi ile çalışılmıştır. Öğrencilerin %64.802'si (n = 278) İzmir Demokrasi Üniversitesi, %21.911'i Ege Üniversitesi (n = 94) ve %13.287 ise Beykoz Üniversitesi'nde (n = 57) eğitimlerine devam etmektedir. Araştırmada bu 3 üniversitede eş olarak uygulanan istatistik sınavları kullanılmıştır. Sınavlardaki sorular 0 ile 3 arasında puanlanmakta ve tüm sınavlar 10 sorudan oluşmaktadır. Alanında uzman puanlayıcıların sınavları değerlendirmesi istenmiştir. Toplamda 4 kör puanlayıcı ile çalışılmış ve öğrencilere bu puanlayıcıların atadığı puanların ortalaması verilerek değerlendirme yapılmıştır. Her bir puan 3.33 ile çarpılarak notlar 100'lük sisteme çevrilmiş ve kesme puanı üniversitelerin kriterine uygun şekilde 50 olarak belirlenmiştir. Sınavın Cronbach alfa iç-tutarlık güvenirlik değeri .859 olarak belirlenmiştir. Toplam puanın (Ort. = 50.249, S = 24.389) ise normal dağılım kriterlerini sağladığı görülmüştür (Çarpıklık = -.079, Basıklık = .842). İlk olarak geçme-kalma kriteri olarak 50 puan kabul edilmiş ve buna göre sınıflar belirlenmiştir. Daha sonra hem örtük sınıf analizi ile hem de örtük profil analizi ile 2 sınıflı model hesaplanmıştır. Buna göre hem örtük sınıf analizi ile belirlenen modelin (LL = -5449.829, p < .001, AIC = 10981.657, BIC = 11148.081, CAIC = 11189.081) hem de örtük profil analizi ile belirlenen modelin (LL = -5957.868, p < .001, AIC = 11997.737, BIC = 12164.161, CAIC = 12205.161) uyum indekslerinin kabul edilebilir ve anlamlı olduğu görülmüştür. Son olarak hem ikili ikili tüm yöntemler arasında hem de üçlü kapa katsayısı hesaplanmış ve tüm yöntemlerin uyumlu sonuçlar verdiği tespit edilmiştir, $\kappa_{genel} = .806$, $p < .001$. Tüm yöntemler birbiri ile uyumlu sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Normal dağılımın olduğu ve testin güvenilir olduğu durumlarda kesme puanı yöntemi ile örtük metodların birbiri ile uyum gösterdiği bilinmektedir. Örtük profil ve sınıf analizleri de birbiri ile oldukça yüksek bir uyum yakalamıştır. Dört düzeyli değerlendirmede ölçümün sıralayıcı ya da sürekli kabul edilmesinin belirlenen sınıflar üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı saptanmakla beraber bilgi kriterleri incelendiğinde 4 dereceli ölçekleme ile yapılan modellemelerde ölçekleme tipini sıralayıcı kabul etmenin daha uygun olacağı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: mutlak değerlendirme, örtük sınıf analizi, örtük profil analizi, yöntemler arası uyum

Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Okuma Stratejileri Bilişsel Farkındalıkları İle Matematik Öz Yeterlik Algılarının İncelenmesi

Şule Ötken

Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye

Özet

Türkiye’de eğitim sisteminin odaklandığı konulardan birisi de öğrenci öğrenmeleridir. Öğrencilerin derse karşı motivasyonunda ve akademik başarılarında etkili olan derse yönelik öz-yeterlik gibi duyuşsal yetkinliklerinin belirlenmesi son derece önemlidir (Taşkın ve Aksoy, 2019). Bununla birlikte matematik dersine yönelik öz-yeterlik öğrencilerin matematik dersine yönelik tutumlarının belirlenmesi gereklidir (Tabuk ve Hacıömeroğlu, 2015). Temel eğitimin ikinci kademesinde yer alan öğrenciler öğretim sürecinin her aşamasında okuma becerisine dayalı ölçme durumları ile karşılaşmaktadır. Öğrencilerin sahip olduğu okuma becerisi bilişsel farkındalık düzeyleri ise öğrencilerin her derste olduğu gibi matematik dersinde de özyeterlik algılarını etkilemektedir. Bu araştırmanın amacı yedinci sınıf öğrencilerinin okuma stratejileri bilişsel farkındalıklarının ve matematik öz yeterlik algılarının arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda belirlenen araştırma soruları aşağıda verilmiştir:

- Yedinci sınıf öğrencilerinin okuma stratejileri bilişsel farkındalıkları ne düzeydedir?
- Yedinci sınıf öğrencilerinin matematik öz yeterlik algıları ne düzeydedir?
- Yedinci sınıf öğrencilerinin okuma stratejileri bilişsel farkındalık düzeyleri ve matematik öz yeterlik algıları arasında nasıl bir ilişki vardır?
- Yedinci sınıf öğrencilerinin okuma stratejileri bilişsel farkındalık düzeyleri ve matematik öz yeterlik algıları arasındaki ilişkide alt boyutların önem derecesi nedir?

Araştırmanın modeli korelasyonel araştırma yöntemi kullanılarak tasarlanmıştır. Bununla birlikte araştırmanın çalışma grubunu Ankara ili Etimesgut ilçesinde bulunan bir devlet okulunda öğrenim gören yedinci sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Karatay (2009) tarafından geliştirilen “Okuma Stratejileri Bilişsel Farkındalık Ölçeği (OSBFÖ)” ve Karalı ve Coşanay(2022) tarafından geliştirilen “Matematik Öz Yeterlik Algısı Ölçeği” kullanılacaktır. Okuma Stratejileri Bilişsel Farkındalık Ölçeği: Okumayı planlama boyutunda dokuz madde, düzenleme boyutunda 14 madde ve değerlendirme boyutunda dokuz madde olmak üzere toplam üç boyut ve 32 maddeden oluşmaktadır. Matematik Öz Yeterlik Algısı Ölçeği: Tutum boyutunda 5 madde, uygulama boyutunda 4 madde ve motivasyon boyutunda 4 maddeden oluşan toplamda 13 maddelik bir ölçektir. Araştırma kapsamında verilerin analizinden önce varsayımlar test edilecektir Bu nedenle ilk olarak veri setine ait çarpıklık ve basıklık değerleri ve normal dağılım değerleri incelenecektir. Daha sonra okuma stratejileri bilişsel farkındalıklarının ve matematik özyeterlik algılarının arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla Kanonik Korelasyon analizi uygulanacaktır. Elde edilen bulgular bildiri sunumunda verilecektir.

Anahtar Kelimeler: okuma stratejileri bilişsel farkındalığı, matematik öz yeterlik algısı, kanonik korelasyon analizi

PISA 2022 Türkiye Örnekleminde Stres Direnci ile Matematik Başarısı Arasındaki İlişkide Büyüme Zihniyeti ve Duygusal Kontrolün Aracılık Rolü: Cinsiyete Göre Aracılık Modelinin Ölçme Değişmezliğinin İncelenmesi

Furkan Biçer¹ & Şeyma Uyar¹

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA), 15 yaşındaki öğrencilerin okuma, matematik ve fen bilimleri alanlarındaki bilgi ve becerilerini değerlendirmekle birlikte temel amacı öğrencilerin sosyal ve ekonomik hayata katılım için gerekli yeterliliklere sahip olup olmadıklarını belirlemektir. 1997 yılında OECD tarafından başlatılan PISA, her üç yılda bir uygulanarak ülkeler arasında karşılaştırılabilir veriler sunmakta ve eğitim politikalarının geliştirilmesine yönelik kanıta dayalı çıkarımlar yapılmasına olanak tanımaktadır. PISA verilerinin sağlıklı bir şekilde yorumlanabilmesi için ölçme araçlarının psikometrik açıdan değişmezliğinin sağlanması gerekmektedir. Ölçme değişmezliği, bir ölçeğin farklı gruplar arasında aynı yapıyı ölçtüğünü ve test sonuçlarının yalnızca gizil değişkenlerdeki gerçek farklardan kaynaklandığını göstermektedir. Değişmezlik araştırmaları, test puanlarının karşılaştırılabilir olup olmadığının belirlenmesi açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu araştırma, PISA 2022 öğrenci anketi veri seti kullanılarak matematik başarısı, büyüme zihniyeti, stres direnci ve duygusal kontrol değişkenleri ile oluşturulan aracılık modelinin cinsiyete göre ölçme değişmezliğini incelemeyi amaçlamaktadır. PISA 2022 kapsamında Türkiye’de veriler tabakalı örnekleme yöntemiyle toplanmış, çalışma kapsamında analizler %49.5’i kız ve %50.5’i erkek olmak üzere toplam 7019 öğrenci üzerinden gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, Büyüme Zihniyeti, Duygusal Kontrol, Stres Direnci ile birlikte Matematik Başarısı kullanılmıştır. Veriler, Çok Gruplu Yapısal Eşitlik Modeli (MG-SEM) ile analiz edilmiştir. Ölçme değişmezliği modellerinin test edilmesinde uyum indeksleri (GFI, CFI, RMSEA, SRMR, TLI) ve değişmezlik testleri (Δ CFI, Δ RMSEA, Δ TLI) kullanılmıştır. Analizler R Studio ve SPSS 26 programları aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Bulgular, stres direnci ve matematik başarısı arasındaki ilişkide duygusal kontrol ve büyüme zihniyetinin aracı rolüne dair kurulan modelin cinsiyete göre tüm (yapısal, metrik, skalar, katı) ölçme değişmezliği testi aşamalarında uyum indekslerinin kabul edilebilir aralıkta yer aldığını ortaya koymaktadır (RMSEA < 0.08, CFI > 0.90, GFI > 0.90, TLI > 0.90). Uyum indekslerinin kabul edilebilir aralıkta olması modelin veriyi iyi uyum sağladığını gösterebilir. Kurulan modelin cinsiyetler arasında yapısal değişmezliğinin test edildiğinde uyum indekslerinin önerilen düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bu durum, cinsiyetler arası yapısal değişmezliğin sağlandığını ifade etmektedir. Yapısal değişmezliğin sağlanması modelin farklı gruplara uygulansa bile aynı faktör yapısı altında toplandığını göstermektedir. Metrik ölçme değişmezliği için Δ CFI, Δ RMSEA, Δ TLI değerlerine bakıldığında, değerlerin $0.01 \geq \Delta$ CFI ≥ -0.01 , $0.01 \geq \Delta$ TLI ≥ -0.01 , Δ RMSEA ≤ 0.015 sınırları arasında yer aldığı belirlenmiştir. Uyum indeksleri farkının makul sınırlar arasında olması aracılık modelinin metrik değişmezliği sağlandığını göstermektedir (Δ CFI = 0.001, Δ RMSEA = 0.003, Δ TLI = -0.006). Metrik değişmezliğin sağlanması, modeldeki değişkenler arasındaki ilişkilerin cinsiyet gruplarına benzer olduğunu ifade etmektedir. Skalar değişmezlik için yapılan analiz sonucunda, Δ CFI, Δ RMSEA, Δ TLI değerlerinin kabul edilebilir sınırlar içinde olduğu belirlenmiştir (Δ CFI = 0.002, Δ RMSEA = 0.003, Δ TLI = -0.006). Bu durum, modelin skalar değişmezliğin sağlandığını ortaya koymaktadır. Skalar değişmezliğin sağlanması ortalama farklılıkların örtük yapıların ortalamasından kaynaklandığını göstermektedir. Son olarak, modelin Δ CFI, Δ RMSEA, Δ TLI değerleri, makul sınırlar içinde olmasından dolayı katı değişmezlik sağlanmıştır (Δ CFI = 0.01, Δ RMSEA = -0.003, Δ TLI = 0.006). Katı değişmezliğin sağlanması gruplar arası hata varyanslarının eşit olduğunu göstermektedir. Ölçme değişmezliği analizi sonucunda modelin değişmezliği sağladığı belirlenmiştir. Aracılık modelinin yapısal değişmezliğe dair cinsiyetler arası katsayılarına bakıldığında, erkek öğrencilerde stres direncinin duygusal kontrol ($\beta = 0.049$, $p > 0.01$) ve büyüme zihniyeti ($\beta = -0.00$, $p > 0.01$) aracılığıyla matematik başarısına dolaylı etkisinin anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Ancak, stres direncinin büyüme zihniyeti ve duygusal kontrol değişkenleri aracılığıyla matematik başarısı üzerindeki toplam etkisi anlamlı bulunmuştur ($\beta = 0.052$, $p < 0.01$). Regresyon katsayılarına bakıldığında, erkeklerde stres direncinin duygusal kontrol ve büyüme zihniyetine etkisi manidar bulunmuştur. Kız öğrencilerde ise stres direncinin duygusal kontrol üzerinden matematik başarısına dolaylı etkisi bulunmazken ($\beta = -0.00$, $p > 0.01$), stres direncinin büyüme zihniyeti üzerinden matematik başarısına dolaylı etkisi anlamlı bulunmuştur ($\beta = 0.008$, $p < 0.01$). Kız öğrencilerde stres direnci, büyüme zihniyeti ve duygusal kontrol değişkenlerinin matematik başarısı üzerindeki toplam etkisi istatistiksel olarak anlamlı bulunamamıştır ($\beta = 0.001$, $p > 0.01$). Ayrıca, kız öğrencilerde stres direncinin, duygusal kontrol ve büyüme zihniyeti değişkenlerine etkisi anlamlı bulunmakla beraber büyüme zihniyetinin matematik başarısına etkisi de anlamlı bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: stres direnci, matematik başarısı, duygusal kontrol, büyüme zihniyeti, aracılık modelinin değişmezliği, ölçme değişmezliği

PISA 2022’de Matematik Okuryazarlığında Öğrencilerin Yüksek ve Düşük Yeterlik Düzeyinde Olmasını Etkileyen Değişkenlerin İncelenmesi

Gizem Tekin ¹ & Hatice İnal ¹

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Uluslararası öğrenci değerlendirme programları, ülkelerin eğitim politikalarını şekillendirmeleri ve eğitim sistemlerini değerlendirmeleri açısından önem taşımaktadır. Bu bağlamda, TIMSS, PIRLS ve PISA gibi projeler, öğrenci başarısını ve eğitim çıktılarının uluslararası düzeydeki durumunu incelemektedir. OECD tarafından yürütülen PISA, 15 yaş grubundaki öğrencilerin matematik, fen bilimleri ve okuma alanlarındaki performanslarını değerlendirerek eğitim sistemleri hakkında kapsamlı veri sağlamaktadır. Ayrıca, öğrenci başarısını etkileyen bilişsel, duyuşsal ve çevresel faktörlere dayalı öğrenme sürecine ilişkin kapsamlı analizler yapılmaktadır. Bu kapsamda “Ekonomik, sosyal ve kültürel statü indeksi”, “Matematik kaygısı”, “Matematikte disiplin iklimi”, “Matematikte bilişsel aktivasyon: Matematiksel düşünmeyi teşvik etme” ve “Matematik kavramlarına ilişkin öznel aşinalık” değişkenlerinin, öğrencilerin matematik okuryazarlığına etkisi yönünde literatürde çeşitli çalışmalar olsa da bu bağımsız değişkenlerin PISA 2022 uygulamasında matematik okuryazarlığında yüksek ve düşük performanslı öğrenciler üzerinde etkisinin incelenmesine ilişkin bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu doğrultuda bu araştırmanın amacı “Ekonomik, sosyal ve kültürel statü indeksi”, “Matematik kaygısı”, “Matematikte disiplin iklimi”, “Matematikte bilişsel aktivasyon: Matematiksel düşünmeyi teşvik etme” ve “Matematik kavramlarına ilişkin öznel aşinalık” değişkenlerinin, öğrencilerin matematik okuryazarlığı yeterlik düzeylerine göre yüksek ve düşük performanslı olarak hangi doğruluk düzeyinde sınıflayabildiğini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda nicel araştırma desenlerinden ilişkisel tarama deseni kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini PISA 2022 Türkiye uygulamasına katılan 7250 öğrenciden matematik okuryazarlığında yüksek performans gösteren 358 öğrenci ve matematik okuryazarlığında düşük performans gösteren 2816 öğrenci olmak üzere toplam 3174 öğrenciden oluşmaktadır. PISA’ da matematik okuryazarlığı sekiz yeterlik düzeyine ayrılmıştır. 2. yeterlik düzeyi, asgari (temel) yeterlik düzeyi olarak kabul edilmekte olup 5 ve 6. yeterlik düzeyleri ise üst performans düzeyi olarak ifade edilmektedir. Araştırmanın verisi OECD’nin veri tabanından indirilip Türkiye örneklemini seçilmiş matematik okuryazarlığında yeterlik seviyeleri 5 ve üzeri olanlar yüksek performans grubu ve yeterlik düzeyi 2 ve altında olanlar düşük performans grubu olarak atanmıştır. Araştırmada veri analizi için lojistik regresyon analizi SPSS programında yürütülmüştür. Araştırmada elde edilen bulgular sonucunda ele alınan bağımsız değişkenler yardımıyla kurulan lojistik regresyon modelinde öğrencilerin matematik okur yazarlığında yüksek ya da düşük performanslı olup olmasını %89,9 doğru sınıflamıştır. Diğer yandan tüm bağımsız değişkenlerin matematik okuryazarlığında anlamlı etkisi olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarını literatürde çeşitli çalışmalarla karşılaştırıldığında benzer bulgulara rastlanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: PISA, matematik okuryazarlığı, lojistik regresyon

Ebeveynlerde Matematik Kaygısını Etkileyen Faktörlerin Yapay Sinir Ağı ile İncelenmesi

Tuba Sekine Özler ¹ & Hatice İnal ¹

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Eğitimde aile katılımı, öğrencilerin akademik başarılarını destekleyen önemli bir faktördür. Araştırmalar, ebeveynlerin eğitim sürecine aktif katılımının, çocukların akademik motivasyonunu, öz yeterlik algısını ve öğrenme sürecine yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Özellikle matematik gibi öğrencilerin bilişsel anlamda zorlandığı derslerde, ebeveynlerin çocuklarına sunduğu akademik ve duygusal destek, onların matematik başarısını artırmada kritik bir rol oynamaktadır. Ancak, ebeveynlerin çocuklarına sağladığı desteğin etkisi, onların matematiğe yönelik tutumlarından ve kaygı düzeylerinden bağımsız düşünülemez. Literatür, yüksek matematik kaygısı yaşayan ebeveynlerin, çocuklarına etkili akademik destek sunmakta zorlandıklarını ve bu kaygıyı bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde çocuklarına aktarabildiklerini ortaya koymaktadır. Özellikle, yüksek düzeyde matematik kaygısı yaşayan ebeveynlerin, çocuklarına matematik konusunda daha az destek sağladıkları ve olumsuz duygularını onlara aktardıkları gösterilmiştir. Bu durum, çocukların matematiğe yönelik öz yeterlik algısını ve motivasyonunu olumsuz etkileyerek onların da matematik kaygısı geliştirmesine neden olabilmektedir. Ayrıca, ebeveynlerin sosyodemografik özelliklerinin (eğitim seviyesi, gelir durumu, meslek grubu vb.) matematik kaygısı düzeylerini etkileyebileceği ve bu değişkenlerin çocuklar üzerindeki yansımalarının farklılaşabileceği belirtilmektedir. Bu bağlamda, matematik eğitiminde aile katılımının etkili bir şekilde sağlanabilmesi için ebeveynlerin matematik kaygısı düzeylerinin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Aile içi destek mekanizmalarının iyileştirilmesi, ebeveynlerin matematik kaygılarının azaltılması ve onların çocuklarına yönelik olumlu akademik rehberlik yapabilmelerini sağlamak, öğrencilerin matematik başarısını artırmada önemli bir strateji olabilir. Bu doğrultuda bu çalışmada ebeveynlerin matematik kaygılarını etkileyen faktörlerin yapay sinir ağı ile incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda ele alınan faktörler “cinsiyet”, “ikamet yeri”, “eğitim düzeyi”, “mezun olunan bölüm”, “meslek”, “çocuk sayısı” ve “yaş” değişkenleridir. Araştırmanın amacı doğrultusunda araştırma deseni olarak nicel araştırma desenlerinden ilişkisel tarama deseni seçilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu ise 2024-2025 eğitim öğretim yılında en az bir çocuğu ortaokula devam eden 70’i anne ve 30’u babadan oluşan 100 ebeveynlerden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Mutlu, Sarı ve Çam (2018) tarafından geliştirilmiş Ebeveyn Matematik Kaygısı Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada veri analizinde ise yapay sinir ağları (YSA) gerçekleştirilmiş, YSA analizi SPSS programı yardımıyla yürütülmüştür. Analiz kapsamında yapay sinir ağlarından Radial Basis Function kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular sonucunda ele alınan bağımsız değişkenler ebeveyn kaygısındaki varyansın %36,1’ini açıklamaktadır. Ebeveyn kaygısını etkileyen en önemli değişkenin yaş olduğu görülürken, kurulan yapay sinir ağı modelinde “meslek” değişkeninin diğer değişkenlere göre ebeveyn kaygısı üzerinde etkisinin daha az olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarını literatürde çeşitli çalışmalarla karşılaştırıldığında bulguların literatürdeki bulgularla benzerlik taşıdığı ifade edilebilir.

Anahtar Kelimeler: matematik kaygısı, ebeveynlerde matematik kaygısı, yapay sinir ağları, eğitimde aile katılımı

2024 Liselere Geçiş Sınavı Matematik Alt Testinin Kapsam Geçerliğinin İncelenmesi

Ümran Özmen ¹ & Neşe Öztürk Gübeş ²

¹ Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye

² Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Bu araştırma, 2024 Liselere Geçiş Sınavı (LGS) kapsamında uygulanan matematik alt testinin kapsam geçerliğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Eğitimde ölçme ve değerlendirme süreçlerinde geçerlik, bir testin ölçmek istediği özelliği ne derece doğru ve kapsamlı bir şekilde değerlendirdiğini gösteren temel bir kavramdır (Doğan,2023). Bu bağlamda, çalışmada Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından yayınlanan 8. sınıf matematik öğretim programındaki kazanımlar ile 2024 LGS matematik alt testindeki soruların uyumu incelenmiştir. Araştırmada, kapsam geçerliği uzman görüşleri doğrultusunda belirlenmiş ve Lawshe tekniği kullanılarak kapsam geçerlik indeksi hesaplanmıştır. Lawshe tekniği, test maddelerinin öğretim programındaki kazanımlarla uyumunu sayısal olarak değerlendirmek için kullanılan bir tekniktir (Lawshe, 1975). Alanında uzman matematik öğretmenleri ve ölçme değerlendirme uzmanlarından elde edilen veriler analiz edilerek maddelerin kazanımlarla ne kadar örtüştüğü değerlendirilmiştir. Çalışma grubu 11 uzmandan oluşmaktadır. Bu uzmanların 2'si matematik eğitimi doktora mezunu, 5'i ölçme değerlendirme yüksek lisans mezunu, 4'ü ilköğretim matematik öğretmenliği mezunudur. Uzmanların 7'si kadın 4 erkektir. Uzmanların görüşleri doğrultusunda, her bir madde için "Tamamen Ölçüyor", "Kısmen Ölçüyor" ve "Ölçmüyor" kategorileri belirlenmiş ve maddelerin hedeflenen kazanımlarla uyumu analiz edilmiştir. Bu yöntem, sadece geçerlik belirlemesi yapmakla kalmayıp, aynı zamanda her bir test maddesinin eğitimsel hedeflerle ne denli örtüştüğünü ölçmek için nicel veriler sunarak daha güvenilir sonuçların elde edilmesini sağlamıştır. Elde edilen bulgular, LGS matematik alt testinin genel olarak kapsam geçerliğini büyük ölçüde sağladığını, ancak bazı maddelerin belirli kazanımlarla uyumsuz olduğunu ve revizyon gereksinimi taşıdığını ortaya koymuştur. Bu durum, LGS' nin öğretim programıyla uyumunu iyileştirmek adına önemlidir. Test geliştirme sürecinde kapsam geçerliği analizlerine daha fazla yer verilmesi, yalnızca geçerliği artırmakla kalmaz, aynı zamanda sınavların içerik doğruluğunu ve kapsamını genişleterek, öğrencilerin bilgi ve becerilerini daha doğru ölçmelerine olanak tanır. Böylelikle, öğrenci başarısını değerlendiren sınavların daha adil ve kapsamlı hale gelmesi sağlanabilir. Bu çalışma, LGS matematik alt testinin müfredatla ne ölçüde uyumlu olduğunu inceleyerek, sınavın eğitimdeki geçerliliği ve güvenilirliği hakkında bilimsel veriler sunmayı amaçlamaktadır. Eğitimde ölçme ve değerlendirme alanında madde analizlerinin önemine dikkat çekmekle birlikte, LGS gibi merkezi sınavların geçerlik çalışmalarına daha güçlü katkılar sağlamayı hedeflemektedir. Ayrıca, bu tür çalışmaların test geliştirme sürecinde daha sistematik bir biçimde yer almasının, sınavların adil ve doğru ölçüm yapma kapasitesini artıracaklarını vurgulamaktadır (Messick, 1995). Testlerin kapsam geçerliğini inceleyen bu tür çalışmalar, uzun vadede eğitim sistemine yönelik daha sağlıklı kararların alınmasına yardımcı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: kapsam geçerliği, Lawshe tekniği

Millî Eğitim Bakanlığı 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı, 2024 EÇE ve 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programlarının Değerlendirme Boyutu ile İncelenmesi

Tuğba Varol Gür ¹ & Mustafa Kılınç ¹

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Bu çalışma, Türkiye’deki okul öncesi eğitim programlarının değerlendirme boyutlarını karşılaştırmalı olarak ele almaktadır. Araştırma kapsamında, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı, 2024 Erken Çocukluk Eğitimi (EÇE) Programı ve 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı incelenmiştir. Doküman analizi yöntemiyle gerçekleştirilen bu çalışmada, bu programların süreç odaklı ve sonuç odaklı değerlendirme yaklaşımlarının yanı sıra beceri ve gelişim temelli özellikleri analiz edilmiştir. 2013 Programı, süreç ve sonuç değerlendirme yaklaşımlarını bütünsel bir şekilde birleştirirken çocuk merkezli, oyun temelli ve esnek yapısı ile dikkat çekmektedir. Değerlendirmelerde portfolyo, gelişim gözlem defterleri ve raporlar gibi araçlar kullanılmakta, öğretmenlerin ise öz değerlendirme yapmalarına olanak tanımaktadır. Programın önemli bir özelliği, aile katılımını ve özel gereksinimli çocuklara yönelik uyarlamaları vurgulamaktadır. 2024 EÇE Programı, çocukların gelişimsel süreçlerini başlangıçta değerlendirerek bireysel ihtiyaçları temel almayı amaçlamaktadır. Çocuk, öğretmen ve program değerlendirmelerinin birbirine entegre bir şekilde yapılması önerilmiş, sözel ve sözel olmayan ifadeler gibi çocukların iletişim formlarına özel vurgu yapılmıştır. Bu programda sistematik gözlem, etkin dinleme, dokümantasyon ve çeşitli formlar değerlendirme araçları olarak kullanılmaktadır. Ailelerin eğitim ihtiyaçları ve katılım tercihleri değerlendirme sürecine dahil edilmektedir. 2024 Maarif Modeli, beceri temelli değerlendirme yaklaşımı ile diğer programlardan ayrılmaktadır. Programda süreç değerlendirme ve beceri edinimine odaklanılmış, çocukların etkinlik, günlük, aylık ve dönem sonunda değerlendirilmeleri hedeflenmiştir. Programlarda; beceri gözlem formları, beceri edinim raporları ve öğrenme kanıtları program temel değerlendirme araçlarıdır. Ayrıca, öğretmenlerin yansıtıcı düşünme ve süreç günlükleri aracılığı ile değerlendirme yapmaları teşvik edilmiştir. Bu üç program arasındaki benzerlikler ve farklılıklar karşılaştırıldığında, süreç ve sonuç değerlendirmelerin tüm programlarda yer aldığı ancak vurgu ve araçların değiştiği görülmektedir. 2013 ve 2024 EÇE Programları daha çok gelişim temelli iken, 2024 Maarif Modeli beceri odaklı yapıya sahiptir, araştırmanın bulguları, okul öncesi eğitimde etkin değerlendirme süreçlerinin, çocukların bütüncül gelişimini desteklemek açısından kritik öneme sahip olduğunu vurgulamaktadır. Araştırma bulguları, okul öncesi eğitim programlarının değerlendirme süreçlerinde bütüncül yaklaşımlarının da önemini açık bir şekilde ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Maarif Modeli, okul öncesi program, EÇE programı

Yapay Zekâ Destekli Hazırlanan 8. Sınıf Eşitsizlik Matematik Soruları ile LGS Çıkmış Sorularının Psikometrik Özelliklerinin Karşılaştırılması: Uşak İli Örneği

Hatice Dökmeci ¹ & Şeyma Uyar ²

¹ Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye

² Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Yapay zekâ uygulamalarının eğitim sürecinde kullanımı her geçen gün artmaktadır. Bu araştırmanın amacı, Claude yapay zekâ teknolojisi kullanılarak Python kodları yardımıyla geliştirilen 8.sınıf eşitsizlik matematik sorularının geçerlik ve güvenilirliğini, Liseye Geçiş sınavlarında (LGS) geçmiş yıllarda çıkmış 8.sınıf eşitsizlik sorularıyla karşılaştırmalı olarak incelemektir. Claude yapay zekâ modelinden, LGS çıkmış eşitsizlik sorularına paralel nitelikte, benzer zorluk seviyelerinde ve sınav formatına uygun sorular üretmesi istenmiştir. Yapay zekâ, kendisine verilen örnek LGS sorularını analiz ederek, benzer zorluk düzeyinde ve yapıda ancak özgün içerikli sorular oluşturmuştur. Bu çalışma nicel araştırma yöntemlerinden tarama deseni kullanılarak yapılmış, Uşak ilinde görev yapan 14 ilköğretim matematik öğretmenin uzman görüşleri doğrultusunda yapay zekâ teknolojisi kullanılarak oluşturulan 12 eşitsizlik sorusunun CVR (Lawshe, 1975) formülüyle kapsam geçerliği analizleri yapılmış ve 9 soru bu doğrultuda seçilmiştir. Hesaplanan KGO değeri 0,726 olarak bulunmuş olup, bu değer soruların kapsam geçerliğinin yüksek olduğunu göstermektedir (N=14 uzman için minimum eşik değeri CVR $\approx$ 0,51 olarak kabul edilmektedir). Bu araştırmanın örneklemini, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören ve rastgele örnekleme yöntemiyle seçilen 305 ortaokul öğrencisiyle gerçekleştirilmiş olup, Claude tarafından üretilen sorular ile LGS'de çıkmış soruların Psikometrik özellikleri değerlendirilmiştir. Test analizlerinde, LGS çıkmış sorular testinde (LGS çıkmış soruları TAP analizi) ortalama madde güclüğü 0,541, ayırt edicilik indeksi ortalaması 0,631 ve KR-20 güvenirlik katsayısı 0,700 olarak hesaplanmıştır. Yapay zekâ tarafından üretilen sorular testinde (Yapay zekâ soruları TAP analizi) ise ortalama madde güclüğü 0,433, ayırt edicilik indeksi ortalaması 0,577 ve KR-20 güvenirlik katsayısı 0,687 olarak bulunmuştur. Madde analizlerinde, LGS çıkmış sorular testindeki maddelerin, ortalama biserial korelasyonun (maddelerin testi yordama gücünü gösteren bir istatistik) 0,684 olduğu görülmektedir. Yapay zekâ testindeki maddelerin, ortalama biserial korelasyonun (maddelerin testi yordama gücünü gösteren bir istatistik) 0,675 olduğu tespit edilmiştir. Bu değerler, her iki testin de ölçme gücünün yeterli düzeyde olduğunu göstermektedir. Araştırma sonucunda Claude yapay zekâ teknolojisi ile geliştirilen matematik sorularının, psikometrik özellikler bakımından LGS sınavında çıkmış sorularla benzer düzeyde güvenirlik ve geçerliğe sahip olduğu ve eğitimde alternatif ve yenilikçi ölçme-değerlendirme araçları olarak kullanılabilir nitelikte olduğu görülmüştür. Ayrıca öğrenciler için de soru bankalarına vs. bir alternatif oluşturarak eğitim sürecinin ekonomikleşmesine ve dijitalleşmesine katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Araştırma sınırlılığı olarak Uşak ilindeki 8. sınıf öğrencileriyle ve eşitsizlik konusuyla kısıtlı olup, yapay zekâ tarafından üretilen sorular Claude yapay zekâ teknolojisi kullanılmıştır. Farklı yapay zekâ araçlarıyla üretilen soruların psikometrik özellikleri değişkenlik gösterebilir. Sonuç olarak bu araştırma yapay zekânın eğitim ve öğretimdeki potansiyelini ortaya koymakta; gelecekteki akademik araştırmalara ve dijital eğitim materyallerinin geliştirilmesine yönelik zemin sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: yapay zekâ, eşitsizlikler, ölçme-değerlendirme, LGS, CVR, eğitim teknolojileri

Origami Etkinlikleriyle İşlenen Matematik Dersinin Ortaokul Öğrencilerinin Matematik Motivasyonuna ve Akademik Başarılarına Etkisi

Hatice Dökmeci

Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye

Özet

Matematik dersinde soyut kavramların anlaşılmasında yaşanan zorluklar, öğrencilerin motivasyonlarını ve akademik başarılarını olumsuz etkilemektedir. Bu çalışmada origami etkinlikleriyle işlenen matematik derslerinin ortaokul öğrencilerinin matematik motivasyonuna ve akademik başarılarına etkisi incelenmiştir. Araştırma, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında 27'si deney, 27'si kontrol grubu olmak üzere toplam 54 ortaokul öğrencisiyle gerçekleştirilmiştir. Nicel araştırma yöntemlerinden deneysel desen kullanılmış, veriler "Matematik Motivasyonu Ölçeği" ve yarı yapılandırılmış görüşmelerle toplanmıştır. Araştırma sonucunda, origami etkinlikleriyle ders işleyen deney grubu öğrencilerinin akademik başarılarının kontrol grubuna kıyasla anlamlı düzeyde arttığı tespit edilmiştir ($p < .05$). Matematik motivasyonu puanları ön testte kontrol grubu lehine iken, son testte deney grubundaki öğrencilerin puan ortalamasının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğrenci görüşlerinde, origami etkinliklerinin öğrenmeyi eğlenceli hale getirdiği, konuların somutlaştırılmasını kolaylaştırdığı ve geometrik şekilleri, oranları daha iyi kavramalarına yardımcı olduğu ifade edilmiştir. Araştırmada, deney grubundaki öğrencilerle yapılan görüşmelerde, origami aktivitelerinin matematik derslerine yönelik kaygılarını azalttığı, derse karşı olumlu tutum geliştirmelerine katkı sağladığı ve matematiksel düşünme becerilerini geliştirdiği yönünde görüşler elde edilmiştir. Ayrıca, origami uygulamalarının öğrencilerin el becerilerini ve uzamsal düşünme yeteneklerini geliştirdiği, grup çalışmalarıyla işbirlikçi öğrenmeye olanak tanıdığı ve öğrenme sürecinde aktif katılımı artırdığı gözlemlenmiştir. Araştırma sürecinde, özellikle geometri konularının öğretiminde origaminin etkili bir öğretim aracı olduğu, açı kavramları, simetri, oran-orantı ve kesirler gibi matematiksel kavramların somutlaştırılmasında önemli avantajlar sağladığı belirlenmiştir. Öğrencilerin ders sürecindeki gözlemleri, origami aktiviteleri sırasında yaratıcılıklarını kullanma fırsatı bulduklarını ve matematik dersine yönelik merak duygularının arttığını göstermiştir. Deney grubunda uygulanan origami etkinlikleri, öğrencilerin matematiksel kavramları günlük hayatla ilişkilendirmelerine olanak tanımış ve soyut düşünme becerilerinin gelişimine katkı sağlamıştır. Kontrol grubunda ise geleneksel öğretim yöntemleriyle işlenen derslerde öğrencilerin derse olan ilgilerinin zamanla azaldığı ve matematiksel kavramları anlamakta güçlük çektikleri gözlemlenmiştir. Bu durum, deneysel çalışmanın sonuçlarını destekler niteliktedir. Sonuç olarak, origami etkinlikleriyle matematik dersi işlemenin öğrencilerin akademik başarılarına ve motivasyonlarına olumlu katkı sağladığı görülmüştür. Matematik öğretmenlerine origami konusunda hizmet içi eğitimler düzenlenmesi ve origami kullanımının eğitim ortamlarında yaygınlaştırılması önerilmektedir. Ayrıca, matematik dersi öğretim programlarına origami etkinliklerinin entegre edilmesi ve ders kitaplarında origami tabanlı etkinliklere daha fazla yer verilmesi, öğrencilerin matematiksel kavramları somut deneyimlerle öğrenmelerine katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: origami, matematik eğitimi, akademik başarı, motivasyon, ortaokul öğrencileri

Genç Yetişkinlerde Duygusal Otantiklik Düzeylerinin Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi

Zehra Altan ¹ & Mustafa Kılınç ¹

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Otantiklik, bireyin kendi değerleri, inançları ve hisleri doğrultusunda tutarlı bir şekilde yaşaması anlamına gelmektedir. Bu bağlamda duygusal otantiklik, bireyin yaşadığı duyguları bastırmaksızın, çarpıtmaksızın ve sosyal beklentilere göre şekillendirmeksizin ifade edebilmesi olarak tanımlanabilir. Duyguların bireyin içsel deneyimiyle ne derece uyumlu olduğu hem psikolojik iyi oluşla hem de kişilerarası ilişkilerin kalitesiyle doğrudan ilişkilidir. Ancak bireylerin duygusal otantiklik düzeyleri; cinsiyet, yaş, eğitim durumu, psikolojik yardım alma durumu ve aile yapısı gibi demografik değişkenlere göre farklılaşabilmektedir. Buna rağmen duygusal otantikliğin bu değişkenlerle ilişkisini ele alan çalışmalar sınırlı sayıdadır. Bu durum, bireyin duygusal ifadesinde etkili olabilecek sosyo-demografik faktörlerin daha kapsamlı bir biçimde incelenmesini gerektirmektedir. Bu araştırmanın temel amacı, bireylerin duygusal otantiklik düzeylerini çeşitli demografik değişkenler açısından incelemektir. Bu kapsamda cinsiyet, yaş, eğitim durumu, psikolojik yardım alma durumu ve aile yapısı gibi demografik faktörlerin duygusal otantiklik üzerindeki etkisi analiz edilerek, bu değişkenlere göre anlamlı farklılıklar olup olmadığı ortaya konulması amaçlanmıştır. Duygusal otantiklik, bireyin psikolojik sağlamlığı, öz farkındalığı ve kişilerarası ilişkilerinde açıklıkla bağlantılı önemli bir yapıdır. Bu nedenle, bu kavramın demografik değişkenler bağlamında incelenmesi, bireylerin kendilik süreçlerini daha derinlemesine anlamaya olanak tanıyacaktır. Ayrıca bu araştırma, psikolojik danışma, duygusal farkındalık eğitimi ve duygusal beceri geliştirme programları gibi uygulamalarda hedef grupların belirlenmesine katkı sunabilir. Alan yazındaki boşluğu doldurması açısından da bu çalışmanın kuramsal ve uygulamalı bilgi birikimine katkı sağlayacağı düşünülmüştür. Araştırma, 18-35 yaş aralığında yer alan 114 genç yetişkin bireyle yürütülmüştür. Katılımcıların %73,7'si kadın, %26,3'ü erkek; %64,9'u lisans, %35,1'i lisansüstü eğitim düzeyindedir. Veriler, demografik bilgi formu ve Duygusal Otantiklik Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Verilerin analizinde JAMOVİ programı kullanılmış; cinsiyet, eğitim durumu ve psikolojik yardım alma durumu için bağımsız örneklem t-testi, aile yapısı için ANOVA uygulanmıştır. Varyans homojenliği Levene testi ile, normal dağılım varsayımı Shapiro-Wilk ve Anderson-Darling testleriyle kontrol edilmiştir. Cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark saptanmış; kadın katılımcılar, erkek katılımcılara kıyasla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek duygusal otantiklik puanları almıştır ($t(112) = 2.08, p = .039$). Eğitim durumu, psikolojik yardım alma durumu ve aile yapısı değişkenlerine ilişkin analizlerde ise anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > .05$). Etki büyüklüğü cinsiyet açısından orta düzeyde, diğer değişkenler açısından düşük düzeyde olarak hesaplanmıştır. Araştırma bulguları, duygusal otantikliğin özellikle cinsiyet bağlamında anlamlı farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Kadınların duygularını ifade etme konusunda daha açık olmaları, bu bulguyu destekleyici bir yorum olarak değerlendirilebilir. Diğer demografik değişkenlerin etkisinin sınırlı kalması, duygusal otantikliğin daha çok bireysel özellikler ve yaşam deneyimleriyle ilişkili olabileceğine işaret etmektedir. Elde edilen sonuçların, psikolojik danışma ve duygusal beceri geliştirme programlarında hedef grupların belirlenmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: duygusal otantiklik, demografik değişkenler, genç yetişkinler, psikolojik iyi oluş

Türkiye’ De Doğal Afetler ile İlgili Eğitim-Öğretim Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi (1999-2024)

Cennet Aksu ¹ & Salih Ceylan ¹

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de 1999-2024 yılları arasında doğal afetler ile ilgili eğitim-öğretim alanında yapılan lisansüstü çalışmaların (yüksek lisans ve doktora tezleri) bibliyometrik analizini gerçekleştirmektir. Doğal afetler pek çok farklı disiplinin araştırma konusu olsa da bu çalışmada öncelikli olarak eğitim-öğretim alanındaki araştırmalar ele alınmıştır. Türkiye, yüksek deprem riski taşıyan bir ülke olduğundan, bireylerde deprem bilincinin oluşturulması ve bu bilincin eğitim yoluyla kazandırılması büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle; alanda gerçekleştirilen lisansüstü tezlerin incelenmesi, mevcut eğilimlerin ve ihtiyaçların belirlenmesi açısından önemli bir gereklilik olduğu ortaya çıkmıştır. Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi’nde 1999-2024 yılları arasında yapılan yüksek lisans ve doktora tezleri bu araştırmanın veri kaynağını oluşturmaktadır. “Doğal afet” ve “doğal afet okuryazarlığı” anahtar kelimeleri tez adı alanında aranarak, 178 lisansüstü teze ulaşılmıştır. PRISMA Bildirimleri Yönergesi takip edilerek, konu alanına uygun olan tezlerin belirlenmesi amacıyla “eğitim ve öğretim” anahtar kelimesi ile filtreleme yapılmış, 27 lisansüstü (26 yüksek lisans ve 1 doktora) teze ulaşılmış ve bu 27 lisansüstü tezler değerlendirilmiştir. Araştırma kapsamında incelenen tezler; cinsiyete, danışman unvanına, eğitim kademesine, yıllara, araştırmanın gerçekleştiği yere, üniversitelere, enstitülere, anabilim dallarına, yöntemine, çalışma grubuna ve veri toplama araçlarına göre analiz edilmiştir. Bu çalışma ile elde edilen bibliyometrik analiz sonuçları kapsamında; incelenen 27 tez doğrultusunda, kadın araştırmacılar tarafından hazırlanan tez oranının, erkek araştırmacılar tarafından hazırlanan tezlere oranla daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Tezlerin çoğunlukla yüksek lisans düzeyinde yoğunlaştığı, buna karşın doktora tezlerinin oldukça sınırlı kaldığı belirlenmiştir. 2023 yılında meydana gelen Maraş Depremi’nin ardından yayımlanan tezler incelendiğinde, konuya yönelik akademik ilginin arttığı gözlenmektedir ve 2024 yılının doğal afetlere yönelik eğitim alanında en fazla tez yayımlanan yıl olduğu görülmektedir. Bu durum yıkıcı ve büyük depremlerin ardından, depremle ilgili tez çalışmalarının sayısının belirgin bir şekilde arttığını göstermektedir. Araştırma sonuçlarına göre, incelenen tezlerin en fazla Ankara’da Gazi Üniversitesi’nde yapıldığı tespit edilmiştir. Yüksek lisans ve doktora tezlerinde Eğitim Bilimleri Enstitüsü ve bu enstitülere bağlı Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Anabilim Dalları en fazla tercih edilen akademik birimler olmuştur. Tez türü danışmanlıkların çoğunluğunun profesör doktor düzeyinde olması da ulaşılan sonuçlardandır. Tezlerde araştırma yöntemi olarak genellikle nicel yöntemi ve tarama modelinin kullanıldığı, araştırma grubunu ise öğretmenlerin oluşturduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: bibliyometrik analiz, doğal afet, doğal afet okuryazarlığı, lisansüstü tez

“Bir Fincan Kahve Bir Adım Gelecek” Projesi Ev Ziyaretlerinin Öğrenci Başarısına Yansımaları Üzerine Bir İnceleme

Cengiz Yalçın¹ & Salim Oğuz¹

¹ Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye

Özet

Eğitimde aile katılımını artırmayı amaçlayan ev ziyaretleri, öğrencilerin eğitim süreçlerine aile katılımını teşvik ederek okul-aile iş birliğini güçlendirmek ve öğretmenlerin öğrencileri kendi ev ortamlarında daha yakından tanıma fırsatı bulmalarında oldukça katkı sağlayıcı olduğu bilinmektedir. Bu araştırmanın amacı, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Burdur İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından yürütülen "Bir Fincan Kahve Bir Adım Gelecek" projesi kapsamında gerçekleştirilen ev ziyaretlerinin öğrenci başarısına yansımalarını öğretmen görüşleri açısından incelemektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim çalışması kullanılmıştır. Bu yöntem, araştırmacılara bireylerin gerçek yaşam deneyimlerini ve bakış açılarını daha derinlemesine anlama fırsatı sunmaktadır. Proje kapsamında Burdur ili genelinde ilkökul, ortaokul ve liselerde görev yapan 1736 öğretmen yer almıştır. Araştırmanın katılımcıları ise ilkökul, ortaokul ve lise kademesinde de görev yapan öğretmenler arasından, gönüllülük esasına dayalı olarak belirlenmiş ve çalışma 50 Kadın ve 50 Erkek olmak üzere 100 öğretmen ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcılardan yarı yapılandırılmış görüşme formu elde edilen veriler içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, belirlenen temalar ve katılımcı görüşlerinin yer aldığı kodlar ile frekans ve yüzde değerlerini içeren tablolar halinde sunulmuştur. Buna göre ev ziyaretleri ile öğretmen-veli ilişkilerinin güçlendiği, her iki tarafında birbirini daha iyi tanıma fırsatı bulunduğu, bu durumun karşılıklı güven ortamının gelişmesine katkı sağladığı, öğrencilerin motivasyonunu arttığı ve olumlu davranış değişiklikleri meydana geldiği gözlemlenmiştir. Ev ziyaretleri ile velilerin okul ve öğretmenlere yönelik bazı önyargılarını değiştirdiği, öğretmenlerin de öğrencilerin aile yapısını ve yaşam koşullarını daha yakından gözlemleme fırsatı olduğu; öğrenci başarısının sadece akademik becerilerle değil, aynı zamanda sosyal ve duygusal gelişimle de doğrudan bağlantılı olduğunu ortaya koyulmuştur. Ailelerin eğitim sürecine dahil olması, öğrencilerin derslere olan ilgisinin artmasına ve okula karşı daha olumlu bir tutum geliştirmelerine katkı sağlamıştır. Öğretmenler, öğrencilerle birebir iletişim kurarak onların ihtiyaçlarını daha iyi analiz etme ve daha etkili öğrenme stratejileri geliştirmelerine katkı saydığı belirtilmiştir. Sonuç olarak, "Bir Fincan Kahve Bir Adım Gelecek" projesi, eğitimde aile katılımının önemini vurgulayan başarılı bir uygulama olarak öne çıkmaktadır. Burdur İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından yürütülen bu proje, öğrenci başarısını artırma ve eğitimde bütüncül bir yaklaşım geliştirme hedefiyle önemli bir model oluşturmuştur. Ev ziyaretlerinin aile ve okul arasındaki iletişimde köprü vazifesi gördüğü ve öğrenci motivasyonunu desteklediği bu çalışma ile ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: ev ziyaretleri, öğrenci başarısı, aile katılımı, öğretmen-veli ilişkisi, motivasyon

A Higher Education Perspective on the Concept of Learning Engineering: Insights from Teaching and Learning Center Administrators

Pınar Ayyıldız

Lokman Hekim Üniversitesi, Türkiye

Abstract

The current study intends to investigate how the concept of learning engineering is situated within higher education and how it is perceived by those responsible for university teaching and learning centers. As digitalization and shifts in pedagogical philosophies continue to reshape educational practicum, the need to redesign and optimize learning processes becomes urgent. Therefore, learning engineering is gaining prominence as a technical operation and a holistic design approach concentrating on enhancing the quality of learning. However, the extent to which this is internalized and reflected in institutional practices—particularly within the centers for improving teaching and learning—remains uncertain. Accordingly, the main aim is to qualitatively inspect the perspectives on the phenomenon that pertains to those who play an active role in the practical and decision-making within teaching and learning centers. The study seeks to provide critical insights into the institutional capacity for implementing innovative learning. Further, it hopes to contribute to the literature and inform policies via promoting the dissemination of the notion and supporting its integration as a strategic learning approach. The study is structured qualitatively and a case study design, which enables deeper understandings of individual experiences. The population is the public and foundation universities in Türkiye. The sample are the administrators from ten universities (five are public), selected using purposive sampling. The selection criteria covered those with at least three years of operation and the administrators who have held an active managerial role for at least one year. The data were collected through semi-structured interviews conducted individually through online platforms, where each session lasted approximately 40-60 minutes. The collected data were analyzed utilizing descriptive and content analysis techniques. During the analysis phase, the participants' knowledge levels regarding learning engineering, as well as their unique experiences and perspectives, were enquired into under some specific thematic categories. The findings unearth that whilst most participants were relatively unfamiliar with the term "learning engineering," once the concept was explained, it became more evident that their available practices already encompassed several of its core components. Even though a notable gap in the theoretical understanding of the concept was observed, certain elements like redesigning learning processes, effective uses of digital tools by educators and learners, and learner-centered instructional designs were commonly present in the participants' implementations. Based on these, it can be suggested that learning engineering holds potential as a strategic planning tool in higher education. That said, to realize this, institution-wide awareness initiatives and efforts to enhance conceptual clarity amongst stakeholders are vital.

Keywords: learning engineering, higher education, learning and teaching center

Öğrenme Mühendisliği Kavramına Yükseköğretim Düzeyinde Bakış: Öğrenme Öğretme Merkezi Yöneticilerinin Görüşleri

Özet

Bu araştırma, öğrenme mühendisliği kavramının yükseköğretim bağlamındaki yeri ve bu kavrama yönelik görüşlerin, üniversiteler bünyesinde faaliyet gösteren öğrenme ve öğretme merkezlerinin sorumluları tarafından nasıl algılandığını incelemeyi amaçlamaktadır. Eğitimde dijitalleşmenin ve pedagojik yaklaşımlardaki dönüşümün etkisiyle, öğrenme süreçlerinin yeniden tasarlanması ve optimize edilmesi ihtiyacı gün geçtikçe daha belirgin hale gelmektedir. Bu doğrultuda öğrenme mühendisliği, salt teknik bir süreç değil, öğrenmenin niteliğini arttırmaya yönelik bütüncül bir tasarım yaklaşımı olarak önem kazanmaktadır. Bununla birlikte, anılan kavramın yükseköğretim kurumları kapsamında, özellikle eğitim süreçlerinin geliştirilip iyileştirildiği öğrenme öğretme

merkezlerince, ne ölçüde tanındığı ve kavramın ilgili uygulamalara yansıyor yansımadığı belirsizliğini korumaktadır. Bu çerçevede bu çalışmanın temel amacı, öğrenme mühendisliği olgusuna ilişkin görüşleri, alandaki pratik boyutlarda ve eğitsel karar alma süreçlerinde aktif rol oynayan öğrenme ve öğretme merkezi sorumlularının perspektifinden nitel olarak ortaya koymaktır. Böylelikle, yükseköğretimde yenilikçi öğrenme tasarımlarının uygulanabilirliğine ilişkin kurumsal kapasite hakkında önemli ipuçları elde edilmesi hedeflenmektedir. Araştırma, öğrenme mühendisliği nosyonunun yaygınlaştırılması ve stratejik bir öğrenme yaklaşımı olarak mevcut yapılara entegre edilmesi adına alan yazına ve politika yapıcılara katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması desenine dayalı olarak yapılandırılmıştır. Bu yöntem, belirli bir bağlamda yer alan bireylerin deneyimlerini derinlemesine anlamaya olanak tanımaktadır. Araştırmanın evrenini, Türkiye'deki devlet ve vakıf üniversiteleri oluşturmaktadır. Örneklem olarak ise amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilen 10 adet yükseköğretim kurumunun (5'i devlet üniversitesi olmak üzere) öğrenme ve öğretme merkezi sorumluları belirlenmiştir. Katılımcı seçiminde, bu merkezlerin en az üç yıllık faaliyete sahip olması ve sorumluların en az bir yıldır merkezlerinde aktif yönetici rolü üstlenmiş olmaları ölçüt olarak alınmıştır. Veri toplama süreci, yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler çevrim içi platform üzerinden bire bir şekilde yürütülmüş ve her bir görüşme yaklaşık 40-60 dakika sürmüştür. Elde edilen veriler, betimsel analiz ve içerik analizi teknikleri kullanılarak analiz edilmiştir. Bu analiz sürecinde, katılımcıların öğrenme mühendisliği kavramına yönelik bilgi düzeyleri; kendilerinin özgün deneyimleri ve bakış açıları gibi temalar üzerinden detaylıca incelenmiştir. Araştırma bulguları ışığında, katılımcıların büyük çoğunluğunun öğrenme mühendisliği kavramına görece uzak olmakla birlikte, kavramın içeriği açıklandığında farklı uygulamalar esasında kavrama dair pratikleri planlayıp yürüttükleri izlenmiştir. Nitekim katılımcılar nezdinde kavrama dönük kuramsal bilgi eksikliği dikkat çekerken, öğrenme süreçlerinin yeniden tasarlanması, dijital araçların öğretici ve öğrenenler tarafından etkin kullanımı ve öğrenme deneyimini merkez alan tasarımlar gibi unsurlar ise hayata geçirilen uygulama boyutlarında kendisine yer bulmaktadır. Bu doğrultuda, öğrenme mühendisliğinin yükseköğretimde stratejik bir planlama aracı olarak değerlendirilebileceği, fakat bunun için kurumsal düzeyde farkındalık çalışmaları ve kavramsal netliğin paydaşlar özelinde artırılması gerektiği vurgulanabilir.

Anahtar Kelimeler: öğrenme mühendisliği, yükseköğretim, öğrenme ve öğretim merkezi

Öğretmen Adaylarının Etik Davranış Kavramına İlişkin Metaforik Algıları

Sevgi Koç

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Türkiye

Özet

Etik ahlakın temellerini inceleyen felsefe dalı ve bir kimsenin davranışlarına temel olan ahlak ilkelerinin tümüdür. İnsan tutum ve davranışlarının iyi-kötü, doğru yanlış açısından değerlendirilmesi için kılavuz alınan değer, ilke ve kurallar bütünüdür. Eylemlerin gerekçelendirilmesini sağlayan, özel ve somut standartlar içeren ilkelerin etik açıdan önemli işlevleri vardır. İlkeler belirli bir kararın niçin doğru, iyi veya uygun olduğu sorusuna cevap vermek için gerekli gerekçelendirmeyi sağlar. Gerekçeler de ilk defa karşılaşılan problemlerin incelenmesinde temel teşkil eder ve bu problemlerin etik bağlamda nasıl çözümleneceği ile ilgili belirsizlikleri azaltır. Kurallar, beklenen davranışlar konusunda netlik sağladığı için bireylerin genel ve mesleki yaşantılarında standardizasyonu sağlaması bakımından önem arz etmektedir. Bu özelliği ile kurallar, kabul edilebilir veya kabul edilemez davranışların neler olduğu konusunda rehberlik sağlar. Etik kodlar, meslek veya grup üyelerinin uymakla yükümlü oldukları, temel değerler ve ilkeler doğrultusunda belirlenmiş eylem standartları olarak tanımlanabilir. Bu kodlar, belirsizlik durumlarında bireyleri, doğru davranışlar konusunda teşvik ederken, doğru olmayan davranışlar konusunda ise caydırıcı olarak yol göstermektedirler. Etik kodlar oluşturulurken belirgin, toplumsal düzeyde geçerli, kolay yayılabilir ve uygulanabilirlik düzeyinin yüksek olmasına dikkat edilmesi gerekmektedir. Böylece profesyonel davranış ve sorumluluklar için bir çerçeve çizerek uygulamalarda yüksek standartları yakalamak daha da mümkün hale gelebilecektir. Etik davranışların kabul görmesi etik davranışların benimsenmesi ve yaygınlaşmasıyla mümkündür. Bu araştırmada öğretmen adaylarının etik davranışa ilişkin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, nitel yaklaşımla tasarlanmış ve bu araştırmada nitel araştırma yaklaşımlarından biri olan fenomenoloji (olgubilim) deseni kullanılmıştır. Bu çalışmada ele alınan fenomen “etik davranış” tır. Bu çalışmada veriler yarı-yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla Etik davranış.....gibidir. Çünkü..... cümlelerin yazılı olduğu formlar verilerek tamamlanması istenmiştir. Çalışmada çeşitli metaforlara ulaşılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, kolay ulaşılabilir örnekleme yoluyla ulaşılan 2024-2025 öğretim yılında Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde okumakta olan 55 öğretmen adayından oluşmaktadır. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Sonuç olarak bu araştırmada etik davranış kavramının metaforlar aracılığıyla dört tema altında toplandığı görülmüştür. Buna göre ilk tema olarak etik davranışın yol gösterici olduğu belirlenmiştir. İkinci tema olarak ahlaki değerler ile ilişkilendirilen metaforlar kullanıldığı görülmüştür. Bununla birlikte üçüncü tema olarak etik davranışın kurallar olduğu ortaya konulmuştur. Dördüncü tema olarak öğretmen adaylarının destekleyici nitelikte metaforlarla da etik davranış ifade ettikleri görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: etik davranış, öğretmen adayları, metafor

Spor Öğretimi Kapsamında DergiPark'taki Dergilerin İncelenmesi

Murat Korucuk 1 & Sema Bütün 2

1 Kafkas Üniversitesi, Türkiye

2 Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye

Özet

Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) ile Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM) tarafından desteklenen ve Türkiye'deki akademik-hakemli dergilerin dijital bir ortamda faaliyetlerini sürdürmelerini sağlayan DergiPark, Türkiye'deki dergilerin hem ulusal hem de uluslararası platformlarda tanınırlığına katkıda bulunmaktadır. Faaliyetlerini www.dergipark.org.tr üzerinden sürdüren 2013 yılında 100 dergi ile faaliyete başlayan DergiPark bünyesinde 2024 yılı itibarıyla 2.536 akademik-hakemli dergi barındırmaktadır. DergiPark'ın 2024 yılı toplam kullanıcı sayısı ise 24.543.532'dir. İlgili literatür incelendiğinde DergiPark odağında çeşitli alanlarda yapılan çalışmalara rastlanabilmektedir. Ancak bu çalışmaların okulöncesi eğitimi, teknoloji odaklı muhasebe, havacılık, bölgesel kalkınma, yapay zekâ gibi konularda yapıldığı ve spor öğretimi konusunda bir çalışmanın bulunmadığı anlaşılmıştır. Diğer taraftan DergiPark'ın sahip olduğu önem ve değer giderek artarken “Spor Öğretimi”ni de kapsamı dahiline alan dergilerin yıl, periyot, ücret politikası, yayıncı türü, indeks türü ve makale gönderim durumu (açık/kapalı) gibi değişkenler açısından incelenmesinin “Spor Öğretimi” alanında çalışma yapmayı planlayan araştırmacılar ile spor ve eğitim bilimleri alanlarına katkıda bulunulması amaçlanmıştır. Bu nedenlerden dolayı çalışmada belirlenen araştırma soruları şu şekildedir: “DergiPark'ta “Spor Öğretimi” kapsamındaki dergilerin yayımlandıkları yıla, ücret politikalarına, yayıncı türlerine, indeks türlerine, makale gönderim durumlarına (Açık/Kapalı) ve yayımlandıkları periyota göre dağılımı nasıldır?” Çalışma amacına yönelik nitel araştırma deseninde kullanılan doküman analizi yöntemiyle oluşturulmuştur. Doküman analizi yöntemi, yazılı dokümanların içeriğini sıralı ve sistemli bir şekilde ustalıkla inceleme işidir. Doküman analizi sürecinde yararlanılan sistematik derlemeyi Burns ve Grove (2007) ile Higgins ve Green (2011) araştırmada ele alınan probleme cevap verebilmek için ilgili alanyazının taranması ve ele alınan kavram odağında seçici davranılarak çalışmaların derlenmesi sonucunda araştırma sorularına yanıt verilebilmesi olarak açıklamıştır. Bu çalışmada da ele alınan veri kaynağını DergiPark'ta ‘Spor Öğretimi’ anahtar kelimesi ile ulaşılan 389 makale oluşturmaktadır. Bu çalışmalar araştırma kapsamı gereği yayımlandıkları yıla, ücret politikalarına, yayıncı türlerine, indeks türlerine, makale gönderim durumlarına (Açık/Kapalı) ve yayımlandıkları periyota göre incelenmiş ve derlenmişlerdir. Dolayısıyla veri toplama kaynağını, ‘Spor Öğretimi’ kavramı kapsamında yer alan ve DergiPark'ta bulunan toplam 389 dergi oluşturmaktadır. Çalışmada elde edilen veriler, içerik analizi yöntemiyle değerlendirmeye alınmıştır. İçerik analizi, çalışma sonucunda elde edilen belge ya da kayıtların, yazılı veya görsel bir şekilde büyük bir titizlikle çıkarımlar yapılması işidir. Çalışmada spor öğretimi kavramı yayımlandıkları yıla, dergilerin ücret politikalarına, yayıncı türlerine, indeks türlerine, gönderim durumlarına (açık- kapalı) ve yayımlandıkları periyoda göre değerlendirilmiştir. Veri analizinde ve bulguların sunumunda tablo ve şekillerden sıklıkla faydalanılmıştır.

Çalışmanın verileri incelendiğinde ortaya çıkan sonuçlar aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır:

- DergiPark'ta “Spor Öğretimi” kapsamındaki dergilerin yayımlandıkları yıla göre dağılımına bakıldığında; “Spor Öğretimi” kapsamında deneyime sahip ve ilgili konuda makaleler yayımlayan çok sayıda dergi olduğu,
- DergiPark'ta “Spor Öğretimi” kapsamındaki dergilerin ücret politikalarına göre dağılımına bakıldığında; DergiPark'ta faaliyet gösteren “Spor Öğretimi” kapsamındaki dergilerin yazarlar ve okuyucular için ücretsiz bir yayım hizmeti sunduğu,
- DergiPark'ta “Spor Öğretimi” kapsamındaki dergilerin yayıncı türlerine göre dağılımına bakıldığında; “Spor Öğretimi” kapsamındaki çalışmaların sadece üniversiteler tarafından değil diğer kurum ve kuruluşlar tarafından da takip edildiğini ve yayımlandığı,
- DergiPark'ta “Spor Öğretimi” kapsamındaki dergilerin indeks türlerine göre dağılımına bakıldığında; “Spor Öğretimi” kapsamındaki 389 derginin %70'inden fazlasının TR Dizin ya da alan indeksleri dışında dizinlendiği,

- DergiPark'ta “Spor Öğretimi” kapsamındaki dergilerin makale gönderim durumlarına (Açık/Kapalı) göre dağılımına bakıldığında; “Spor Öğretimi” kapsamındaki dergilerin yaklaşık %90'ının aktif şekilde yayın kabulüne açık olduğu,
- DergiPark'ta “Spor Öğretimi” kapsamındaki dergilerin yayımlandıkları periyoda göre dağılımına bakıldığında; 319 derginin yılda üç sayı ve daha az, 50 derginin yılda 4 sayı ve daha fazla periyotta yayım kabul ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmada elde edilen veriler dikkate alındığında bu ve benzeri çalışmalara destek olabilecek birtakım öneriler hazırlanmıştır. Bu öneriler; çalışma ‘Spor Öğretimi’ kavramına odaklanmıştır, farklı kavramlar üzerine de benzer çalışmalar yapılması, spor öğretimi kavramı geçen makale ve tezlerin daha fazla yayım kabulü alması spor öğretimi kavramını yaygınlaştırılması, spor öğretim kavramını günümüzde daha sık kullanması ve okulöncesinden yükseköğretime kadar farklı eğitim kademelerindeki eğitim programlarında daha fazla spor öğretimi kavramı üzerinde durulması ve çalışmayı sadece DergiPark ile sınırlı tutmayıp başka veri kaynaklarından da yararlanılan çalışmalar yapılması şeklinde sıralanabilir.

Anahtar Kelimeler: DergiPark, dergi inceleme, spor bilimleri, spor öğretimi

7R Yöntemiyle Kimya Derslerinde Sürdürülebilir Kalkınma Tutumlarının Geliştirilmesi

Yeşim Duman

Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Türkiye

Özet

Bu araştırma, lise düzeyindeki öğrencilerin kimya derslerinde sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutumlarını geliştirmeyi amaçlayan bir laboratuvar etkinliği üzerine odaklanmaktadır. Etkinlik, öğrencilerin çevre dostu kimya uygulamaları hakkında bilgi edinmelerini ve bu bilgiyi sürdürülebilir bir şekilde kullanmalarını sağlamak amacıyla 7R yaklaşımına (Rethink – Yeniden Düşün, Refuse – Reddet, Reduce – Azalt, Reuse – Yeniden Kullan, Repair – Onar, Recycle – Geri Dönüştür, Recover – Geri Kazan) dayanmaktadır. Araştırma, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında bir özel lisede öğrenim görmekte olan 9. ve 10. sınıf düzeyindeki toplam 30 öğrenci (18 kız, 12 erkek) ile yürütülmüştür. Çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden olan tek grup ön test-son test desenine dayalı zayıf deneysel desen kullanılmıştır. Araştırma kapsamında öğrenciler, 7R yaklaşımına uygun olarak tasarlanmış, sürdürülebilir malzeme kullanımı, atık yönetimi, geri dönüşüm ve çevre dostu kimya uygulamalarına yönelik laboratuvar etkinliklerine katılmışlardır. Her bir 7R adımıyla yönelik uygulamalı deneyimlerle, öğrencilerin sürdürülebilirlik konusundaki tutum düzeylerinin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Veri toplama aracı olarak, Mehmet Fatih Kaya (2013) tarafından geliştirilen ve sosyal, çevresel ve ekonomik olmak üzere üç alt boyuttan oluşan Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Tutum Ölçeği kullanılmıştır. 5’li Likert tipi yapıdaki ölçek, uygulama öncesinde ve sonrasında öğrencilere uygulanmış, elde edilen veriler betimsel istatistikler yoluyla analiz edilmiştir. Araştırma bulguları, 7R temelli laboratuvar etkinliklerine katılmanın öğrencilerin sosyal, çevresel ve ekonomik boyutlardaki tutumlarında anlamlı bir artış sağladığını göstermektedir. Öğrenciler, çevreye duyarlılık, atıkların geri dönüştürülmesi ve kaynakların verimli kullanılması gibi konularda daha bilinçli ve sorumlu bir tutum sergilemişlerdir. Ayrıca, ekonomik kaynakların sürdürülebilir kullanımı ve sosyal sorumluluk gibi boyutlarda da gelişim kaydedilmiştir. Bu bulgular, sürdürülebilirlik temelli öğretim uygulamalarının kimya derslerinde etkili bir şekilde kullanılabileceğini ve öğrencilerin çevre, toplum ve ekonomi ile ilgili sorumluluk duygularının güçlendirilebileceğini ortaya koymaktadır. Bu araştırma, sürdürülebilir kalkınmaya yönelik eğitimlerin kimya derslerine entegre edilmesinin, öğrencilerde çevre bilincinin yanı sıra sosyal ve ekonomik sorumluluk duygusunun da gelişmesine katkı sağladığını vurgulamaktadır. Ayrıca, bu tür etkinliklerin, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmak için öğrencilere rehberlik etmede ve onları bu konuda daha duyarlı bireyler haline getirmede önemli bir rol oynayabileceği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: sürdürülebilirlik, 7R yöntemi, sürdürülebilir kalkınma tutumu, atık yönetimi, geri dönüşüm, çevre bilinci

İlkokul Matematik Derslerindeki Görevlerin Bilişsel Talep Düzeylerinin İncelenmesi

Zeynep Demirel¹ & Ahmet Oğuz Akçay²

¹ Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye

² Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkiye

Özet

Matematik derslerinde uygulanan öğrenmeye yönelik görevler öğrenciler için çok farklı öğrenme olanakları sunmaktadır. Bilişsel talep kavramı ise bir matematiksel görevin tamamlanması için öğrenciye gerekli olan akli yürütme, problem çözme vb. gibi öğrenme süreçlerini tanımlamaktadır. Öğretmenin soru sorma stratejisinin öğrencilerin matematiksel düşünme ve problem çözme becerilerinin geliştirilmesi sürecinde önemli bir etkiye sahip olduğu bilinmektedir. Öğrencinin yanıtları matematiksel muhakeme, ilişki kurma ve problem çözme becerilerini sergiliyorsa öğretim süreci daha anlamlı ve kalıcı olacaktır. Bu çalışma, ilkokul 4. sınıf matematik derslerindeki matematiksel görevlerin bilişsel talep seviyeleri ve öğrencilerin sergilediği bilişsel süreçlerin incelenmesini amaçlamaktadır. Matematiksel görevler, öğrencilere farklı türde öğrenme olanakları sunmakta ve bu görevlerin bilişsel talep düzeyi, öğrencilerden beklenen akıl yürütme, problem çözme ve muhakeme süreçlerini belirlemektedir. Öğretmen sorularının, öğrenme-öğretme sürecinde etkileşimi artırmadaki rolü giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Literatür, öğretmenlerin soru sorma stratejilerinin, öğrencilerin matematiksel düşünme, ilişki kurma ve problem çözme becerilerinin gelişimi açısından belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, öğretmenlerin yalnızca doğru cevaba odaklanmak yerine, öğrencilerin düşünce süreçlerini ortaya çıkaracak sorular yönelmesi, öğretim kalitesini önemli ölçüde artırmaktadır. Araştırma, 2024–2025 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Konya ilinde görev yapan bir sınıf öğretmeni ve onun sınıfındaki 20 öğrenciyi kapsamaktadır. Veriler, öğretmenin beş haftalık matematik dersi süresince sınıf içi etkileşimlerinin video kayıtları aracılığıyla toplanmıştır. Video kayıtlarının ses dökümleri yapılmıştır. Ses dökümlerinin içerik analizi yapılmıştır. Bu bağlamda dökümlerde yer alan diyaloglar çeşitli kriterlere göre kodlanmış ve bu kodlardaki ortak temalar belirlenmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda, öğretmen tarafından yöneltilen sorular büyük ölçüde düşük düzeyde bilişsel talep gerektiren matematiksel görevlerden oluşmaktadır. Bununla birlikte, çoğunlukla temel matematiksel işlemleri içeren ve doğru-yanlış kontrolüne dayalı düşük bilişsel talep düzeyindeki soruların öne çıktığı gözlemlenmiştir. Yüksek düzey bilişsel talepler içeren, analitik düşünme ve problem çözme becerilerini teşvik eden soruların ise sınırlı sayıda olduğu tespit edilmiştir. Bu doğrultuda öğrencilerin matematiksel görevlere verdikleri cevapların bilişsel talep düzeyinin düşük olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin, öğrencileri daha derin düşünmeye teşvik eden açık uçlu, tahmine dayalı ve eleştirel düşünme gerektiren sorular kullanmaları önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: bilişsel istem seviyesi, öğretmen soruları, problem çözme, eleştirel düşünme

BeCooltural eTwinnig Projesi

Hatice Baykara

Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye

Özet

17 ortaklı projemizde uluslararası alanda farklı ülkelerden ortak dil İngilizce kullanılan projemizde öğrencilerimiz ve öğretmenlerimizle tüm proje boyunca aktif bir şekilde fikir ve bilgi alışverişi yapılmış, iş birliği içinde çalışılmıştır. Hatice Baykara olarak hem öğrencilerim açısından hem meslektaşlarım açısından İngilizce ve teknolojiyi kullanarak yürüttüğümüz projemiz bizler için hem eğitici hem geliştirici olmuştur. Tüm ortaklarımız kendini aktif olarak ifade etme şansı yakalamıştır. Daha sonra her bir ülke kendini çeşitli sunumlarla ve posterlerle tanıtmıştır. Her ülke kendi logosu ve afişini belirlemiş, genel bir seçim de yapılmıştır. Seçilen afiş projemizin ortak afişi ve logosu olmuştur. Öğrencilerimizin aktif olarak yer aldığı projemizde amacımız mümkün olduğunca öğrenci merkezli olmak ve onların gerekli web2 araçlarını kullanmalarını sağlamaktır. Öğrencilerimiz kendilerini tanıtmada, bulunduğu şehirleri tanıtmada, kültürel değerlerini başta yemekler olmak üzere tanıtmada her zaman aktif rol almıştır. Tüm projeyi büyük bir istekle ve ciddiyetle yürütmüşlerdir ve platformda aktif kullanım sağlamışlar diğer ülkelerin tanıtımlarını değerlendirerek bilgi sahibi olmuşlardır. Belirlenen zamanlarda önce öğretmenler toplantısı yapılmıştır. Tüm öğretmenlerimiz her ne kadar farklı ülkelerde olsalar da ortak bir amaç etrafında içtenlikle ve ciddiyetle toplanmıştır. Tüm öğretmenlerimizin öncelikli hedefi ileri görüşlü olup öğrencilerimizde yen, ufuklar açabilmek olmuştur. Her an iletişim içinde olan öğretmenlerimiz yayınlaştırmaya araçlarını da aktif şekilde kullanmıştır. Öğrencilerimizin daha aktif katılımını sağlamak için de çeşitli zamanlarda öğrenci toplantıları düzenlenmiş, çeşitli etkinliklerle öğrencilerimiz bu toplantılara hem efektif şekilde dahil edilmiş hem de yeni şeyler öğrenmenin hazzını yaşamıştır. Facebook, instagram, esep, twisnpace, whatsapp gibi platformlar aktif şekilde hem öğrenciler hem de öğretmenler tarafından kullanılmıştır. Okulda yapılan toplantılarda diğer öğrencilere de projemiz tanıtılmış onların da ilgisi projemize başarıyla çekilmiştir. Etwinning günü, esafety günü gibi özel günlerde projemize de yer verilmiş, günlerin önemi ve anlamı üzerinde durulmuştur. Salihli Sekine Evren Anadolu Lisesi olarak biz de okulumuzda önemli bir yer ayırdık. Diğer proje paydaşlarımızın olduğu gibi okul internet sitemizde etkinliklerimize yer verdik ve tüm öğrencilerin bu projeden haberdar olmasını sağladık. Diğer tüm ortaklarımızın kültürel, sosyal, milli, manevi değerlerini projemiz sayesinde inceleme ve öğrenme şansı yakaladık. Öğrenci ve öğretmenlerimiz için hem gelişen teknolojiye ayak uydurmak hem dünyanın farklı yerlerindeki okullarla kalbimizin bir atması hem vizyon kazanmak için yürüttüğümüz projemizde kültürel mirasın önemini ve değerini anlama ve inceleme şansı yakaladık. Farklı ülkelerde yaşasak da tüm dünya olarak bir olduğumuzu vurguladık ve kültürel zenginliklerimizin hem bizim iyi oluşumuz için hem de tüm dünyada tek vücut olmamız için ne kadar değerli olduğunu vurguladık. İçtenlikle, sevecenlikle, büyük bir sabır ve özveriyle, başından sonuna kadar aynı şevk ve istekle projemizi tamamladık. Etwinning platformu bize her ne kadar farklı ülkeleri gezme şansı vermese de sanal alemde bize sunduğu fırsatlarla tüm ortaklarımızla sınırlardan bağımsız olduğumuzu öğretmiştir. Sınırlardan bağımsız olmanın verdiği özgürlükle gençlerimiz için en önemli değerlerden birisi olan kendini ifade etme, kendini gerçekleştirme basamağında bizler için binlerce adıma eşit olmuştur. Bizler tüm ülkelerde çevresine duyarlı, kendini gerçekleştirmeye adanmış, insan olmanın değerini bilen merhametli ve vicdanlı, saygılı bireyler yetiştirme amacımızda projemiz önemli katkı sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: kültürel paylaşım, teknoloji kullanımı yapay zeka

Okulun Anlamı: Öğrenci Öğretmen ve Yönetici Görüşleri

Salih Burak Gülay

Sadık Yüksel Sivacı

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Bu araştırma, ortaöğretim öğrencileri, öğretmenleri, velilerinin ve yöneticilerinin gözünden okulun anlamını incelemeyi amaçlayan nitel bir çalışmadır. Araştırma, fenomenolojik desen çerçevesinde tasarlanmıştır. Çalışma grubunu, ortaöğretim düzeyinde eğitim gören öğrenciler, öğretmenler ve veliler oluşturmaktadır. Katılımcılar, amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilmiş ve farklı sosyo-ekonomik ve kültürel çevrelerden bireyler dahil edilmiştir. Veri toplama sürecinde yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmış, elde edilen veriler betimsel analiz ve içerik analizi teknikleriyle değerlendirilmiştir. Araştırma, okulun yalnızca akademik bilgi aktarılan bir yer olmanın ötesinde, öğrencilerin sosyal, duygusal ve kültürel gelişimlerine katkı sağlayan önemli bir sosyal yapı olduğunu ortaya koymaktadır. Sonuçlar, öğrencilerin okul algılarının sosyal etkileşimler, öğretmen-öğrenci ilişkileri ve bireysel deneyimlerle şekillendiğini göstermiştir. Öğretmenler, okulun değer aktarımında kritik bir role sahip olduğunu vurgularken, veliler ise okulun disiplin ve akademik başarı odaklı bir kurum olması gerektiğini belirtmişlerdir. Araştırma bulguları, öğrencilerin okul algılarında aidiyet duygusunun ve sosyal destek mekanizmalarının belirleyici olduğunu ortaya koymuştur. Bu çalışma, okul algısının çok boyutlu doğasını anlamak için önemli bir çerçeve sunmakta ve eğitim politikalarının geliştirilmesine yönelik önerilerde bulunmaktadır. Toplamlar, bireylerini eğiterek onların değişen ve gelişen dünyaya uyum sağlamalarını, bireysel gelişimlerini sürdürmelerini ve toplumsal fayda sağlayan bireyler olarak yetiştirmelerini amaçlamaktadır. Eğitimin toplum, ekonomi ve politika ile olan karmaşık ilişkisi nedeniyle tek bir tanım yapmak zor olsa da, literatürde eğitimin iki temel amaca hizmet ettiği ifade edilmektedir. Kemmis ve Edwards-Groves (2018), eğitimi iki temel hedef üzerinden açıklamaktadır: Birincisi, bireylerin yaşamlarını kaliteli bir şekilde sürdürebilmeleri için gerekli bilgi, beceri ve değerlerin kazandırılması; ikincisi ise insanlık için temel bir değer olan iyi bir toplumun inşa edilmesidir (Toraman & Korkmaz, 2023). Billington (2003) ise bu iki hedefi, eğitimin Latince kökleri olan "Educare" ve "Educere" kavramları üzerinden açıklar. "Educare" kavramı, bireylerin belirli bir mesleği icra edebilmesi için gerekli diplomaları ve sertifikaları elde etmelerini hedeflerken, "Educere" kavramı, gelecekte karşılaşılacak bilinmeyen sorunlara karşı sorgulayan ve çözüm üreten bireyler yetiştirmeyi amaçlar (Toraman & Korkmaz, 2023). Toplamlar, eğitim hedefleri doğrultusunda çeşitli eğitim kurumları kurmakta ve bu kurumların sürekli olarak gelişimini desteklemektedir. Bu kurumlar arasında, köklü bir geçmişe sahip olan okullar, önemli bir yer tutar. Dewey'e (çev. 2015) göre okul, gerçek yaşamla ve toplumun dinamikleriyle sürekli bir etkileşim içinde olmalı ve bu etkileşimi güçlendiren bir yapı olmalıdır. Okullar, öğrencilerin hayatlarının büyük bir kısmını geçirdikleri, değer, norm ve inançlarını şekillendirdikleri kritik bir toplumsal alan olarak öne çıkar ve bu ortam öğrencilere önemli deneyimler sunar (Demir, 2007). Öğrenciler, okulda var olan yeteneklerinin farkına vararak bu yetenekleri geliştirme ve gerekli bilgi ve becerileri kazanma fırsatı bulurlar (Ceyhan & Ceyhan, 2009). Altındağ (2015), okulun sadece bilgi aktarımına odaklanan bir ortam olarak görülmesinin yanıltıcı olabileceğini vurgulamış ve öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarının bütüncül bir yaklaşımla ele alınmamasının okul yaşam kalitesini olumsuz etkileyeceğine dikkat çekmiştir. Austin ve arkadaşları (2005) ise okulun, öğrencilere teknik beceriler kazandırmanın yanı sıra vatandaşlık sorumluluğu, kişisel gelişim ve kültürel farkındalık sağlayan bir yer olduğunu belirtmiştir. Okul, öğrencilerin sosyalleşme süreçlerinde kritik bir rol üstlenir (Acar, 2016). Durkheim'a göre okul, toplumsal değerlerin bireylere aktarıldığı ve bireylerin toplumun bir parçası haline geldikleri önemli bir kurumdur (Acar, 2016). Bu bağlamda, ortaöğretim dönemi, okulun yalnızca akademik bilgi aktarılan bir yer olmaktan öte, öğrencilerin etik değerleri, toplumsal kuralları ve grup dinamiklerini öğrendikleri bir mikro sistem olarak işlev gördüğü bir süreçtir (Kılıç, 2020). Ortaöğretim, bireylerin toplumsal rollerini ve sorumluluklarını keşfederek anlamlandırmalarına olanak tanıyan önemli bir gelişim aşamasıdır (Sönmez, 2019). Ergenlik dönemi, bireylerin kimlik oluşturma ve sosyal bağlar kurma ihtiyacını yoğun bir şekilde hissettikleri kritik bir gelişim aşamasıdır. Bu süreçte okul ortamı, bireylerin bu ihtiyaçlarını karşılamada önemli bir role sahiptir (Erikson, 2018). Erikson'un psikososyal gelişim kuramına göre, ergenlik dönemi kimlik kazanımı ile rol karmaşasının dengelenmeye çalışıldığı önemli bir evredir (Erikson, 2018). Okul, bu dengeyi sağlamada bireylere destekleyici bir ortam sunmanın yanı sıra, bireylerin başarılarını değerlendirme ölçütü olarak da işlev görür (Kılıç, 2020). Ayrıca, okul ortamında kurulan sosyal etkileşimler, bireylerin aidiyet duygusunu ve benlik saygısını güçlendiren önemli bir faktördür (Sönmez, 2019). Okulun anlamı, öğrencilerin bireysel eğitim ihtiyaçlarının ne ölçüde karşılandığına bağlı olarak şekillenir (Vygotsky, 2015). Vygotsky'nin yakınsal gelişim alanı kuramı, bireylerin öğrenme süreçlerinde sosyal etkileşimin kritik bir role sahip olduğunu vurgular (Vygotsky, 2015). Ortaöğretim öğrencileri, akranları ve öğretmenleriyle kurdukları ilişkiler sayesinde hem akademik hem de sosyal öğrenme deneyimlerini zenginleştirirler (Kılıç, 2020). Bu bağlamda okul, bireylerin potansiyellerini keşfetmeleri ve geliştirmeleri için gerekli eğitimsel desteği sağlayan önemli bir ortam olarak öne çıkmaktadır (Sönmez, 2019). Ortaöğretim öğrencilerinin okul algısı, genellikle bireysel deneyimlere dayanan çok yönlü bir anlam taşır (Sönmez, 2019). Akademik başarıya dair beklentiler, sosyal etkileşimler ve bireysel kimlik arayışı gibi faktörler, öğrencilerin okul hakkındaki anlamalarını şekillendirir (Kılıç, 2020). Yapılan araştırmalar, öğrencilerin okul algılarının büyük ölçüde sosyal bağlar ve öğretmen-öğrenci ilişkileri gibi etmenler tarafından etkilendiğini ortaya koymaktadır (Sönmez, 2019). Bunun yanı sıra, bireylerin yaşadığı olumlu ya da olumsuz deneyimler, okulun anlamına dair algılarını önemli ölçüde değiştirebilir (Acar, 2016).

Anahtar Kelimeler: öğrenci, okulun anlamı yönetici ve veli görüşleri

Doğa Temelli Okul Öncesi Eğitimde Yeni Bir Yaklaşım: Çiftlik Anaokulu

Umay Hazar Deniz

Pamukkale Üniversitesi, Türkiye

Özet

Doğa temelli anaokullarında eğitim, doğa ile bütünleşik bir şekilde planlanır. Yapılandırılmamış oyunlar ve keşif etkinlikleri gibi süreçlere odaklanılır. Doğa temelli anaokulları arasında çiftlik odaklı anaokulları yeni bir yaklaşım olarak öne çıkmaktadır. Ancak ulusal ve uluslararası alan yazında ilgili sınırlı araştırma bulunmaktadır. Bu araştırma, alan yazındaki boşluğu doldurması, eğitimciler ve araştırmacılar için öncü bir kaynak oluşturması nedeniyle önem taşımaktadır. Bu araştırmanın amacı bir çiftlik anaokulunun işleyişinin temellerini misyonu, organizasyonu ve fiziksel özellikleri odağında incelemektir. Bir nitel durum çalışması olan bu araştırma Antalya’da Türkiye’nin ilk çiftlik anaokulunda yürütülmüştür. Gözlem, görsel kanıtlar ve görüşme ile veriler toplanmıştır. Çalışmaya, okulun yöneticisi katılmıştır. Yönetici, 32 yaşında, kadın, okul öncesi eğitimi lisans mezunudur ve kurucu müdür olarak 7 yıldır görev yapmaktadır. Araştırmacı tarafından gözlem formu ve 7 sorudan oluşan bir görüşme formu oluşturulmuştur. Görüşme yaklaşık 15 dakika sürmüştür. Gözlemler iki günde yapılmıştır. Veriler MAXQDA 2020 programında kodlama yapılarak analiz edilmiştir. Bulgular, çiftlik anaokulunun misyonu, organizasyon şeması ve açık alanının fiziksel özellikleri olmak üzere üç temada incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre çiftlik anaokulunun bahçe temelli eğitim, demokratik eğitim ortamı ve sürdürülebilirlik okulun misyonunda öne çıkmıştır. Okulda öğretmenler, yardımcı öğretmen, temizlik görevlisi, aşçı ve bahçıvan tam zamanlı olarak görev yapmaktadır. Ek olarak yarı zamanlı çalışan farklı branşlardan öğretmenler, diyetisyen ve veteriner de bulunmaktadır. Okulun fiziksel özelliklerine ait bulgulara bakıldığında geniş bir açık alana sahip olduğu, bu alanda bahçecilik etkinliklerinin yapılabileceği çeşitli bölümlerin, hayvanlara ayrılmış bölümlerin ve oyun için özel düzenlenmiş bölümlerin olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: doğa temelli eğitim, çiftlik anaokulu, okul öncesi eğitim

STEM Bağlamında Erken Çocukluk Döneminde Kodlama Eğitiminin İncelenmesi

Fatma Parmaksız Günay

Pamukkale Üniversitesi, Türkiye

Özet

Dijitalleşen dünyada pek çok alan, bilgisayar bilimleri ve onun alt dalı olan kodlama üzerine şekillenmektedir. Kodlama eğitimi, özellikle gelişmiş ülkelerde 21. yüzyıl becerilerinden biri olarak adlandırılmakta ve önemi ile farkındalığı her geçen gün artmaktadır. Gelişen ve hızla değişen dünyada kodlama eğitimi, her bireyin bilmesi gereken bir beceri haline gelmeye başlamıştır (Aytekin ve diğerleri, 2018). Erken yaşlardan itibaren kodlama eğitime başlanması, çocukların gelecekte kazanmaları gereken yetkinliklere olumlu katkı sağlaması açısından oldukça önemlidir (Ünsal, 2019). Günümüzde, erken yaşta programlama öğretimine yönelik çalışmalar birçok ülkede popülerlik kazanmıştır. Bu çalışmada, erken çocukluk döneminde kodlama eğitimi üzerine yapılan araştırmalardaki eğilimlerin incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmada, nitel araştırma yöntemi olarak doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında, ULAKBİM, TR Dizin, Araştırmaz, ERIC, SSCI, SCI, Google Scholar ve Web of Science gibi dizinlerde taranan dergiler ile ulusal tez veri tabanında (Tez2.yok.gov.tr) 2010-2020 yılları arasında “STEM, erken çocuklukta kodlama, okul öncesinde programlama, kodlama eğitimi, coding for kids, programming for kids” anahtar kelimeleriyle yayınlanmış çalışmalar taranmıştır. Bu tarama sonucunda, belirlenen 19 makale ve 9 tez, amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilerek analiz edilmiştir. Analiz sürecinde, araştırmacı tarafından hazırlanan bir “Sınıflama Formu” kullanılmıştır. Seçilen çalışmaların konusu, yöntemi, veri toplama araçları, örnekleme, veri analiz yöntemleri ile tartışma ve öneri bölümleri gibi boyutlar, betimsel olarak ayrıntılı biçimde incelenmiştir. Elde edilen veriler, yüzde ve frekanslara dayalı olarak tablo ve grafiklerle sunulmuştur. Elde edilen verilere göre, erken yaşta programlama eğitimi alanındaki çalışmaların sayısının çok kısıtlı olduğu görülmüştür. Ayrıca, mevcut çalışmalarda genellikle nitel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı ve veri toplama aracı olarak çoğunlukla ölçeklerin tercih edildiği belirlenmiştir. Kodlama eğitiminin gelişimsel açıdan okul öncesi dönem için uygun olduğunu gösteren bulguların mevcut çalışmalarda yoğun olduğu anlaşılmaktadır. İncelenen çalışmaların örneklemlerinin genellikle 5-6 yaş grubu çocuklardan oluştuğu ve araştırmaların çok geniş kitleleri kapsamadığı tespit edilmiştir. Bu çalışmalar içerisinde, problem çözme, algoritmik düşünme ve bilişimsel düşünme becerilerinin en sık araştırılan değişkenler olduğu görülmüştür. Bu araştırmada sunulan veri ve sonuçların, erken yaşta programlama eğitimi alanındaki yapılmış çalışmaları ve mevcut araştırma boşluğunu görmek adına yol gösterici nitelikte olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: STEM, kodlama, okulöncesi

Okula Uyum Sürecinde Okul Öncesi Öğretmen Deneyimleri: Karşılaşılan Zorluklar ve Uygulanan Stratejiler

Aylin Sop ¹, Ayşe Tuğba Dutlu ¹, Ennur Aydoğan ¹ & Özgenur Çolak ¹

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Okula uyum süreci, çocukların akademik ve sosyal gelişimlerini doğrudan etkileyen kritik bir dönemdir. Çocukların anaokuluna geçişleri, onların yeni sosyal ve eğitim ortamlarına adapte olmalarını gerektiren çok yönlü bir süreçtir. Bu süreçte çocuklar, öğretmenleri ve akranlarıyla yeni ilişkiler kurarken, okul rutinlerine uyum sağlamaya çalışmaktadır. Literatürde okula uyum sürecinin akademik başarı ve sosyal beceri gelişimi üzerindeki etkileri vurgulanmakta, ancak bu süreci destekleyen uygulamaların ve öğretmenlerin bu süreçteki rollerinin daha detaylı incelenmesi gerektiği belirtilmektedir. Özellikle öğretmenlerin çocukların okula uyumuna yönelik kullandıkları stratejiler ve bu süreçte karşılaştıkları zorluklar, sürecin başarısını belirleyen önemli faktörler arasında yer almaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen uyum programları ve Maarif Modeli çerçevesinde geliştirilen stratejiler, çocukların okula daha kolay adapte olmalarına destek sağlamayı hedeflemektedir. Bu araştırma, okul öncesi öğretmenlerinin deneyimlerinden yola çıkarak okula uyum sürecinin güçlü ve geliştirilmeye açık yönlerini ortaya koymayı, bu süreçte öğretmenlerin yaşadığı zorlukları belirlemeyi ve sürecin etkinliğini artırmaya yönelik öneriler sunmayı amaçlamaktadır. Bu araştırma, nitel araştırma yöntemi kullanılarak yürütülmüştür. Araştırma, fenomenolojik (olgubilim) desen çerçevesinde tasarlanmış olup, okul öncesi öğretmenlerinin okula uyum sürecine ilişkin deneyimlerini derinlemesine anlamayı amaçlamaktadır. Fenomenoloji, katılımcıların yaşantılarını, algılarını ve deneyimlerini detaylı bir şekilde incelemek için uygun bir yaklaşımdır. Araştırmanın katılımcıları, maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemiyle seçilen okul öncesi öğretmenlerinden oluşmaktadır. Katılımcılar Milli Eğitime Bağlı okullarda görev yapan, farklı yaş gruplarında, öğretmenlik deneyimlerinde ve farklı okul türlerinde çalışan öğretmenler arasından belirlenmiştir. Çalışmaya bir il merkezinde görev yapan toplam 28 okul öncesi öğretmeni katılmıştır. Öğretmenlerin deneyimleri, çocukların okula uyum sürecindeki gözlemlerine dayanarak analiz edilmiştir. Araştırmada, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak veri toplanmıştır. Görüşme formu, öğretmenlerin çocukların okula uyum sürecinde karşılaştıkları zorluklar, uyguladıkları stratejiler ve süreçte yaşadıkları deneyimlere odaklanan 14 açık uçlu sorulardan oluşmaktadır. Görüşmeler, öğretmenlerin rahat hissettiği ortamlarda bireysel olarak gerçekleştirilmiş ve her görüşme yaklaşık 30-45 dakika sürmüştür. Toplanan veriler, içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. İlk olarak görüşme formları yazıya dökülerek ham veriler oluşturulmuştur. Ardından, açık kodlama yöntemiyle veriler incelenmiş, temalar ve alt temalar belirlenmiştir. Veriler, frekans (f) değerleri ile desteklenerek bulguların sayısal dağılımı gösterilmiştir. Bu çalışmada çocukların en sık yaşadığı uyum zorluklarının ebeveynlerden ayrılma kaygısı, ağlama, çekingenlik ve özgüvensizlik olduğunu göstermektedir. Ayrıca, bazı çocukların saldırganlık, bağırma, okuldan kaçma gibi uyumsuz davranışlar sergilediği belirlenmiştir. Öğretmenler, uyum sürecini desteklemek için en çok tanışma ve kaynaştırma etkinlikleri, eğlenceli oyunlar ve aile katılımını içeren stratejileri kullanmaktadır. Aile ile etkili iletişim kuran öğretmenlerin, süreci daha başarılı yönettikleri görülmüştür. Rehberlik servisi ve psikolojik desteklere yönlendirme, özellikle zorlanan çocuklar için etkili bir çözüm olarak öne çıkmaktadır. Araştırma, erkek çocukların ve 3-4 yaş grubunun okula uyum sürecinde daha fazla zorluk yaşadığını göstermektedir. Ayrıca, çocuğun önceki okul deneyimleri, ailesinin kaygı düzeyi ve gelişimsel özellikleri süreci doğrudan etkilemektedir. Sonuç olarak, öğretmenlerin destekleyici tutumları, aile iş birliği ve bireyselleştirilmiş eğitim uygulamaları, çocukların okula uyumunu kolaylaştırmaktadır. Öğretmenlerin bu süreçle ilgili eğitim alması ve ailelerin daha fazla sürece dahil edilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: okula uyum, öğretmen deneyimleri, anaokuluna geçiş, okul öncesi eğitim

Ailelerin Bakış Açısıyla Okul Öncesi Eğitim Deneyimlerinin İncelenmesi

Ebru Suakan ¹, Mustafa Karaman ¹ & Erva Ceyhan Er ¹

¹ Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye

Özet

Bu araştırmanın amacı, çocuklarını okul öncesi eğitim kurumuna gönderen ailelerin, okulda uygulanan etkinlikler hakkındaki düşüncelerini ve deneyimlerini analiz etmektir. Bu çalışma, nitel araştırma yöntemi ve fenomenolojik desen kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın katılımcıları, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Balıkesir ili Ayvalık ilçesinde bir ilkokula bağlı anasınıfına devam eden çocukların velilerinden oluşmaktadır. Gönüllü olarak katılım sağlayan toplam 18 veli (17 kadın, 1 erkek) araştırmaya dahil edilmiştir. Veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Bu form, 3 demografik soru ve 6 açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Katılımcılarla ortalama 20-25 dakikalık yüz yüze görüşme gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılmış, metin haline getirilmiş ve kodlama metodu ile analiz edilmiştir. Benzer veriler bir araya getirilerek gruplandırılmış içerik analizi yöntemiyle sunulmuştur. Araştırma sonucuna göre; katılımcıların yaş aralığı 25-40 olup, yaş ortalaması 33'tür. Eğitim durumlarına bakıldığında, 11 velinin lise mezunu olduğu belirlenmiştir. Veliler, okul öncesi eğitimi için en çok; İlkokula Hazırlık, Sosyalleşme ve Gelişim ifadelerini kullanmışlardır. Veliler, okul öncesi eğitimde gerçekleştirilen etkinliklerin çocuklar üzerinde olumlu etkiler yarattığını vurgulamışlardır. Katılımcıların hepsi, çeşitli etkinliklere katıldıklarını ve bu etkinliklerin aile içi bağları güçlendirdiği, eğlenceli, unutulmaz anılar yarattığı geri bildirimlerinde bulunmuşlardır. Veliler, sene başına göre çocuklarda sosyal- duygusal gelişim, dil gelişimi ve iletişim becerileri, motor beceriler gibi önemli alanlarda değişim ve ilerlemeler kaydedildiğini gözlemlediklerini ifade etmişlerdir. Genel olarak velilerin okul öncesi eğitimden beklentileri karşılanmış hatta bazı alanlarda beklentilerin üzerine çıkmıştır. Araştırmaya katılan velilerin çoğunluğu tarafından mevcut uygulamaların yeterli ve yerinde olduğu düşünülmekle birlikte, veliler tarafından okul dışı gezilerin sıklığının artırılması ve aile katılımı çalışmalarının devam etmesi önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi eğitim, aile katılımı, ebeveyn görüşleri

Erken Çocuklukta Teknoloji Destekli Çevre Eğitime Yönelik Bir Derleme Çalışması

Gözde Oylum ¹ & Emine Ferda Bedel ¹

¹ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Türkiye

Özet

Çevre kirliliği, sanayileşme, kentleşme, doğal kaynakların aşırı ve bilinçsizce kullanımı, tüketim alışkanlıklarının değişmesi ve teknolojik gelişmelerin çevresel etkilerinin göz ardı edilmesi gibi birçok faktörün bir araya gelmesiyle ortaya çıkan küresel bir sorundur. Bu süreç, sadece doğayı değil aynı zamanda insan sağlığını, biyolojik çeşitliliği ve gelecek nesillerin yaşam kalitesini de tehdit etmektedir. İnsanların doğa ile kurdukları etkileşimde sürdürülebilirlik ilkesine yeterince önem vermemeleri, çevresel sorunların derinleşmesine neden olmaktadır. Bu nedenle, çevreye duyarlı bireylerin yetiştirilmesi, yalnızca mevcut sorunlara çözüm üretmek için değil, aynı zamanda bu sorunların oluşumunu önlemek adına da büyük bir önem taşımaktadır. Bu bağlamda, UNICEF gibi uluslararası kuruluşların ve çeşitli ülkelerdeki ulusal düzeydeki girişimlerin yürüttüğü bilinçlendirme kampanyaları ve eğitim programları, çevre farkındalığının artırılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle erken çocukluk döneminde verilen çevre eğitimi, çocukların çevreye karşı olumlu tutumlar geliştirmelerine, doğaya karşı sorumluluk hissetmelerine ve çevresel sorunlara duyarlı bireyler olarak yetişmelerine katkı sağlamaktadır. UNICEF'in 2023 yılında yayımladığı bir raporda, iklim eğitiminin erken öğrenme sürecinde ele alınmasının, çocukların sürdürülebilirlik konularında bilinçlenmeleri ve uzun vadeli çevresel davranış geliştirmeleri açısından kritik olduğu belirtilmektedir. Raporda, küçük yaş grubundaki çocukların, iklim değişikliğiyle mücadelede dönüştürücü bir potansiyele sahip olduğu ve bu potansiyelin ancak uygun pedagojik yaklaşımlarla desteklenebileceği vurgulanmaktadır. Bu araştırmanın temel amacı, erken çocukluk döneminde çevre eğitimi ile artırılmış gerçeklik (AR) gibi yenilikçi teknolojik uygulamaları bir araya getiren çalışmaların sistematik bir şekilde incelenmesidir. Çalışma, bu iki alanın kesişim noktasında ortaya çıkan bilimsel üretimleri değerlendirek, mevcut literatürdeki eğilimleri, boşlukları ve güçlü yönleri ortaya koymayı hedeflemektedir. Aynı zamanda, teknoloji destekli çevre eğitimi uygulamalarının çocukların çevresel farkındalıklarını, problem çözme becerilerini ve doğayla empati kurma yetilerini nasıl etkilediğine dair kapsamlı bir analiz sunmak amaçlanmaktadır. Elde edilen sonuçların, hem akademik çalışmalara hem de saha uygulamalarına yön verecek öneriler içermesi hedeflenmektedir. Bu araştırma, doküman analizi yöntemi kullanılarak yürütülecek bir nitel çalışmadır. Çalışmada, 2000-2024 yılları arasında yayımlanmış, erken çocukluk döneminde teknolojik araçların çevre eğitimi kapsamında kullanıldığı Türkçe ve İngilizce bilimsel çalışmalar taranacaktır. Veri toplama sürecinde, Google Akademik, ERIC, Web of Science, Dergipark ve Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi gibi güvenilir veri tabanları kullanılacaktır. Tarama sürecinde şu anahtar kelimelerden yararlanılacaktır: “erken çocukluk” / “early childhood”, “okul öncesi” / “preschool”, “çevre kirliliği” / “environmental pollution”, “çevre eğitimi” / “environmental education”, “iklim değişikliği” / “climate change”, “teknoloji” / “technology” ve “artırılmış gerçeklik” / “augmented reality”. Elde edilen çalışmalar, bazı temel kriterlere göre sınıflandırılacaktır. Bu kriterler arasında çalışmanın türü (makale, tez), kullanılan teknolojinin türü, çevre eğitimi içeriği, uygulama süresi, katılımcı sayısı ve niteliği, araştırma yöntemi ve elde edilen sonuçların etkililiği gibi ölçütler yer almaktadır. Analiz sonucunda, bulgular tablolar ve temalar halinde sunulacaktır. Yapılan incelemeler sonucunda, teknoloji destekli çevre eğitimi uygulamalarının erken çocukluk dönemindeki çocuklar üzerinde olumlu etkiler yarattığına dair bulgulara ulaşılması beklenmektedir. Özellikle artırılmış gerçeklik teknolojisinin, çocukların çevresel kavramları somutlaştırmasına, aktif katılım göstermelerine ve öğrenmeyi daha kalıcı hale getirmelerine katkı sağladığı görülmektedir. Bulgular ışığında, artırılmış gerçeklik gibi yenilikçi teknolojilerin erken yaşlarda çevre bilinci kazandırma sürecinde nasıl daha etkili kullanılabileceğine dair öneriler sunulacaktır. Ayrıca, gelecekte yapılacak çalışmalarda ele alınması gereken temalar, yöntemsel yaklaşımlar ve uygulama modelleri üzerinde de durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: erken çocukluk, çevre eğitimi, teknoloji

Aile Destekli Düşünme Becerileri Eğitimi Programının 5-6 Yaş Çocukların Üst Düzey Bilişsel Becerilerine Etkisinin İncelenmesi

Halide Bengü Göncü ¹ & Özgül Polat ²

¹ Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye

² Marmara Üniversitesi, Türkiye

Özet

0-6 yaş dönemi, çocuğun ileriki yaşantısının niteliğini etkileyen kritik bir dönemdir. Çünkü bu dönem, çocuğun düşünce yapısını, kişiliğini ve yaşam tarzını etkilemektedir. Bu nedenle çocuğa zengin deneyimler sunmak oldukça önemlidir. Bundan dolayı çocuklar tüm gelişim alanlarında desteklenip onlara temel yaşam becerileri kazandırılırken, düşünme becerilerinin de desteklenmesi elzemdir. Çünkü insan, düşünme becerilerini ortalama bir düzeyde kullanma kapasitesiyle doğar. Fakat bu becerilerin etkili kullanılmaması ve işletilmemesi onların körelmesine neden olmaktadır. Bunu engellemek için düşünme becerileri en üst düzeyde kullanılmalıdır. Çocuklar da, sorgulayan, meraklı ve düşünen bireylerdir. Dolayısıyla erken çocukluk yıllarında alınan iyi bir eğitim, çocukların iyi birer düşünür olmalarına ve düşünme kapasitelerinin artmasına olanak tanıyacaktır. Çocukların düşünme becerileri süreçte aktif oldukları, oyun oynadıkları, paydaşı oldukları etkinlikler sayesinde geliştirilebilmektedir. Bu becerilerin gelişimini desteklemek için de çeşitli yöntem ve teknikler kullanılmalıdır. Ayrıca çocuğun ev ortamı da bu becerilerin gelişimini desteklemelidir. Böylece öğrenmelerin kalıcılığı artacak ve çocuk bunları günlük hayatında kullanabilme fırsatını yakalayacaktır. İşte bu nedenle bu çalışmayla aile desteğinin önemi ve çocukların düşünme becerilerinin okulda uygulanan etkinliklerle geliştirilebileceğinin ortaya koyulması hedeflenmiştir. Bu araştırmada Aile Destekli Düşünme Becerileri Eğitimi Programının 5-6 yaş çocukların üst düzey bilişsel becerilerine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda bu çalışmada ana sınıfa devam eden 51 çocukla (deney 1, deney 2 ve kontrol grupları, her grupta 17 çocuk) çalışılmıştır. Deney 1 grubu çocuklarına Aile Destekli Düşünme Becerileri Eğitimi Programı ve Deney 2 grubu çocuklarına Düşünme Becerileri Eğitimi Programı sekiz hafta, haftada üç gün ve günde bir etkinlik olarak uygulanmıştır. Kontrol grubuna ise herhangi bir müdahalede bulunulmamıştır. Program uygulamalarından önce her gruba akıl yürütme becerileri için Bilişsel Yetenekler Testi Form 6, eleştirel düşünme becerileri için 5-6 Yaş Çocukları İçin Eleştirel Düşünme Becerileri Testi, problem çözme becerileri için Beş Yedi Yaş Grubu Çocuklar İçin Problem Çözme Ölçeği ve yaratıcılık becerileri için Hibrit Yaratıcılık Testi yapılmış ve ön test sonuçlarında gruplar arasında bir farklılık bulunmamıştır. Program uygulamalarından sonra yapılan son test analizlerinde yine aynı testler kullanılmış ve son test puanlarının Deney 1 ve Deney 2 grupları lehine farklılaştığı ortaya konulmuştur. Bunun yanı sıra Deney 1 ve Deney 2 gruplarının son test puanları karşılaştırıldığında sonuçların Deney 1 grubu lehine farklılaştığı tespit edilmiştir. Yapılan eğitimin Deney 1 ve Deney 2 grupları üzerinde kalıcı etkiler bırakıp bırakmadığını incelemek için çalışmanın bitiminden beş hafta sonra bu gruplara kalıcılık testi yapılmıştır. Bulgular incelendiğinde programın her iki grupta da kalıcı etkiler sağladığı söylenebilir. Ayrıca 5-6 yaş çocuklarının üst düzey bilişsel becerilerinin araştırmada kullanılan programla geliştirilebileceği ve bu süreçte özellikle aile desteğinin alınmasının bu becerilerin gelişimi açısından destekleyici olduğu sonucuna varılabilir. Çocukların düzeylerine uygun programlar geliştirildiğinde 5-6 yaş çocukların üst düzey bilişsel becerilerini daha yetkin kullandığı düşünülebilir.

Anahtar Kelimeler: düşünme becerileri, 5-6 yaş çocuklar, üst düzey bilişsel beceriler

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli: Okul Öncesi Sosyal Alan Becerilerinin NCSS Standartları Açısından İncelenmesi

İlayda Kimzan ¹ & Semiha Yüksek Usta ²

¹ Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Türkiye

² Süleyman Demirel Üniversitesi, Türkiye

Özet

Bu çalışma, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı'nın sosyal alan becerilerinin National Council for the Social Studies (NCSS) standartlarına göre analiz etmeyi ve programın eksikliklerine yönelik pedagojik öneriler geliştirmeyi amaçlamaktadır. NCSS Sosyal Bilgiler eğitimi için disiplinler arası bir çerçeve sunarak öğrencilerin bilgi, beceri ve değerler kazanmasını amaçlar. Tarih, coğrafya, ekonomi, siyaset bilimi gibi çeşitli disiplinleri kapsayan bu standartlar, on temel tema etrafında şekillenmiştir. Bu temalar; kültürlerin çeşitliliği, tarihsel değişim süreçleri, insan-çevre ilişkileri, bireyin kimlik gelişimi, sosyal gruplar ve kurumların işleyişi, siyasi sistemler ve vatandaşlık bilinci, ekonomik süreçler, bilim ve teknolojinin topluma etkisi, küresel bağlantılar ve demokratik katılım gibi konuları içerir. NCSS standartları, öğrencilerin eleştirel düşünme, problem çözme ve aktif bir vatandaş olma becerilerini geliştirmeyi hedeflerken, öğretmenlere de müfredat geliştirme ve değerlendirme süreçlerinde rehberlik eder. Erken çocukluk dönemi, bireylerin toplumsal değerleri, çevre bilincini ve finansal okuryazarlık gibi disiplinlerarası becerileri kazandığı kritik bir evredir. NCSS standartları, sosyal bilimler eğitiminde evrensel temaları kapsamaları nedeniyle programların kalite göstergesi olarak kabul edilmektedir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında 2024 yılında Okul Öncesi Eğitimi alanında köklü değişiklikler yapılarak önceden gelişim temelli olan program, beceri temelli bir program şeklinde hazırlanmıştır. Okul Öncesi Eğitimine ilk defa sosyal bilgiler ele alınmış ve programda Sosyal Alan Becerileri çerçevesinde karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışma, Türkiye'deki okul öncesi programının sosyal alanı açısından uluslararası standartlarla göre sistematik olarak inceleyen ilk kapsamlı değerlendirme olması ve kanıt temelli revizyon önerileri sunması nedeniyle alana özgün katkı sağlamaktadır. Araştırma, nitel doküman analizi yöntemiyle tasarlanmıştır. Veri kaynağı olarak Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı'nın Sosyal Alan Becerileri bölümünde yer alan 11 alan becerisi (SBAB), 22 öğrenme çıktısı (SAB) ve 37 alt çıktı kullanılmıştır. Çalışmanın bulgularına göre, programın en güçlü yönleri zaman kavramları ve çevre bilinci gibi alanlardaki uyumdur. Ancak, küresel bağlantılar ve güç-otorite ilişkisi gibi temalarda eksiklikler tespit edilmiştir. Ayrıca, teknolojinin sosyal etkileri ve demokratik katılım gibi kritik beceriler de programda yer almaktadır. Küresel bağlantılar, teknoloji-toplum ilişkisi, demokratik katılım gibi alanlarda program güçlendirilmelidir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, sosyal alan becerilerinde yerel kültür ve mekânsal düşünme gibi alanlarda güçlü bir temele sahip olsa da, küresel bağlantılar ve teknoloji-toplum etkileşimi gibi 21. yüzyıl becerilerinde revizyon önerileri sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi eğitim, sosyal alan, NCSS standartları, Maarif Modeli

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Çocukların Gelişimsel Değerlendirilmesine Yönelik Görüşleri: Fenomenolojik Bir Araştırma

Yakup Yıldırım

Akdeniz Üniversitesi, Türkiye

Özet

Bu çalışma, okul öncesi öğretmen adaylarının erken çocukluk dönemindeki çocukların gelişimsel değerlendirme süreçlerine ilişkin görüşlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Gelişimsel değerlendirme, çocukların fiziksel, bilişsel, dil ve sosyal-duygusal alanlardaki ilerlemelerini düzenli olarak izlemeyi ve bu süreçte olası gecikmeleri veya özel gereksinim alanlarını tanımlamayı hedefleyen kritik bir süreçtir. Bu nedenle, öğretmen adaylarının bu alandaki farkındalıkları ve yaşadıkları deneyimler, gelecekteki mesleki uygulamalara doğrudan etki edebilecek önemli bir konudur. Araştırmanın amacı doğrultusunda, nitel araştırma desenlerinden biri olan olgubilim (fenomenoloji) deseni temel alınmıştır. Bu desen, katılımcıların deneyimlerini derinlemesine anlamayı ve bireylerin öznel algılarını analiz etmeyi sağlayan bir yöntem olarak öne çıkmaktadır. Araştırma kapsamında, veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu form, konunun derinlemesine incelenmesi adına literatür taramaları ve uzman görüşleri ile tasarlanmıştır. Veri toplama süreci, 2024-2025 eğitim öğretim yılı bahar döneminde gerçekleştirilmiş ve bir devlet üniversitesinde okul öncesi öğretmenliği lisans programında eğitim gören 16 öğretmen adayını kapsamıştır. Katılımcıların belirlenmesinde maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Bu yöntemin kullanılması sayesinde, katılımcılar arasında sosyo-demografik ve eğitsel farklılıkların analize zenginlik katması hedeflenmiştir. Araştırmada, elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile değerlendirilmiştir. Bulgular, öğretmen adaylarının gelişimsel değerlendirmeye yönelik farkındalıklarının ve bilgi seviyelerinin farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur. Çalışmanın katılımcıları, bu sürecin özellikle çocuğun bireysel ihtiyaçlarını daha iyi anlamak ve öğretimi bireyselleştirmek açısından oldukça önemli olduğunu belirtmişlerdir. Bununla birlikte, bazı katılımcılar değerlendirme sürecinde zorluklar yaşadıklarını ifade etmiş ve daha fazla rehberlik ve kaynak ihtiyacına vurgu yapmışlardır. Örneğin, standart değerlendirme araçlarının nasıl doğru bir şekilde kullanılacağı veya ailelerle iş birliğinin nasıl kurulacağı gibi konularda desteğe ihtiyaç duydukları tespit edilmiştir. Araştırmanın sonuçları, öğretmen yetiştirme programlarına ilişkin önemli çıkarımlarda bulunmayı mümkün kılmıştır. Katılımcıların görüşlerinden hareketle, gelişimsel değerlendirme uygulamalarına yönelik daha fazla teorik ve pratik eğitimin sağlanması önerilmektedir. Özellikle uygulamalı derslerin artırılmasının, öğretmen adaylarının bu süreçte kendilerine güven duymalarını destekleyeceği düşünülmektedir. Ayrıca, bu alandaki mesleki yeterlikleri güçlendirmek için sahada deneyim kazanmalarına olanak sağlayacak uygulama ve staj olanaklarının genişletilmesi gerekmektedir. Bu yaklaşımlar, okul öncesi öğretmenlerinin gelecekte çocukların gelişimsel ihtiyaçlarını daha profesyonel bir şekilde karşılayabilmelerine destek sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: gelişimsel değerlendirme, okul öncesi öğretmen adayları, fenomenolojik araştırma, okul öncesi dönem çocukları

Torun Bakımında Büyük Ebeveynlerin Eğitsel Destek İhtiyaçları: Deneyim Temelli Bir İnceleme

Mürüvvet Kartal ¹ & Belma Tuğrul ²

¹ Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye

² İstanbul Aydın Üniversitesi, Türkiye

Özet

Aile kavramının dünyada çok çeşitli normları vardır. Günümüz aileleri düşünüldüğünde çocuğu olsa da olmasa da bir ya da daha fazla evde yaşamını devam ettiren ebeveynlerin ve büyük ebeveynlerin aile olmayı sürdürdükleri farklı ve çok çeşitli bir yapıyı işaret ettiği görülmektedir (Schmid, 2018). Ebeveynler çocuklarının hayatlarındaki en önemli öğretmenlerdir ve çocuğun sosyal, duygusal, fiziksel ve zihinsel yönden gelişimi ailede başlamaktadır (Tezel Şahin ve Özbey, 2007). Dünyada sağlık, ekonomi, teknoloji ve refah alanındaki değişimler aile içi yapılarını değiştirmeye dönüştürmeye başlamıştır. Tek ebeveynlik, risk altında olan ailelerin varlığı ya da kadın istihdamındaki artış çiftlerin çalışıyor olması, güvenilir kamu çocuk bakım desteklerinin erişilebilir olmaması ve geniş ailelerin yaşantı biçimleri gibi nedenlerle büyük ebeveynler ailelerin çocuk bakım süreçlerinde dahil olmaktadır (Tutkun ve Tezel Şahin, 2016). Kadının sosyal yaşamda bir işgücüne katılmış olması dahi onu ev içi sorumluluklarında daha fazla görev almasının önüne geçememiştir. Kadının çalışma hayatına aktif katılımı, büyükanne ve büyükbabaların da torun bakımında aktif olarak görev almasının temelini oluşturmuştur. Türkiye örneğinde aile bağlarının yoğun ilişki içermesiyle birlikte çalışan kadınların çocuklarına bakması için ilk başvurdukları kişilerin kendi anneleri ya da kayınvalideleri olduğu bilinmektedir (Demiriz ve Arpacı, 2016; Eyce, 1994; Yenilmez, 2012). 1980'lerin ortalarından itibaren yaşanan demografik ve ailesel dönüşümlerdeki küresel eğilimler, aile kurumunun yapısı, büyüklüğü ve büyük ebeveynler ile torunlar arasındaki dahil olmak üzere aile içindeki bireyler arası ilişkileri etkilemiştir (Mehta ve Thang, 2012: 2-3). Sağlık alanındaki gelişmeler sonucu artan ortalama ömür, bir yandan üç hatta dört kuşağın hayatlarının önemli bir kısmını örtüşür hale getirmiş ve torunlarından en azından birkaçıyla daha uzun bir ömrü paylaşabilen büyük ebeveynlerin yaygınlığı artmıştır (Uğur, 2018) Büyükebeveynlerin torunlarıyla olan ilişkilerinin konu edinildiği çalışmalar incelendiğinde çalışmaların bir kısmının büyükebeveynlerin yaşam doyumları, sağlıkları, sosyal ve psikolojik tatminleri, sosyal hayata aktif katılım ve torun bakma nedenleri gibi büyükebeveyn penceresinden yapıldığı görülmektedir (Barnett vd., 2012; Doley vd., 2015; Werner vd., 2007). Yine sosyoloji alanında yapılmış olan araştırmalarda ve tez çalışmalarında da odak noktası yaşlılık algısının yanı sıra yaşlıların yaşlanmayla birlikte karşılaştıkları sorunlar ve deneyimledikleri yeni döneme ilişkin memnuniyet algıları olmuştur (Aslan, 2004; Kurt, 2008; Önder Erol, 2011; Alperen, 2013; Akülkü, 2015; Akt: Uğur, 2018). Dünyada yaşanan dönüşüm dolayısıyla büyük ebeveynlerin aile içindeki rolleri de değiştiğinden, özellikle erken çocukluk dönemindeki torunlarının bakım süreçlerinde aktif rol almaları dolayısıyla büyük ebeveynlerin bakım ve eğitim desteği sürecindeki deneyimlerini, karşılaştıkları zorlukları, torun bakımı konusundaki algı ve motivasyonlarını, ihtiyaç duydukları eğitsel konuları ve destek mekanizmalarını keşfetmek önemli bir gerekliliktir. Büyükebeveynlere yönelik çalışmalar Dünya'da olduğu gibi Türkiye'de de artış göstermiş olsa da çoğu çalışmanın yalnızca büyükannele yapıldığı ve büyükebeveynlerin torunlarıyla olan ilişkilerini ve torun bakma süreçleriyle ilgili derinlemesine yapılmış nitel çalışmaların az sayıda olduğu görülmektedir (Tutkun ve Şahin, 2017; Taşkın ve Akçay, 2019; Tunca ve Durmuş, 2019; Uğur, 2020; Mercan vd., 2023). Bu çalışmanın önemi ve gerekliliği birkaç nokta bağlamında ifade edilebilir. İlki, erken çocukluk döneminin kritik önemi dolayısıyla bakım ve eğitim desteği sağlayan büyük ebeveynlerin torunlarının sağlıklı gelişimini destekleyebilme kapasitelerini geliştirebilmek için ilk adım olarak eğitsel ihtiyaçlarını, karşılaştıkları zorlukları ve bu süreçte gereksinim duydukları bilgi ve becerileri belirlemektir. Günümüzde giderek artan torun bakım sorumluluğu, büyük ebeveynleri çocuk gelişimi kapsamı altında farklı alanlarda yeni ve güncel bilgiler edinmesini elzem kılmaktadır. Erken çocukluk döneminde torununa bakım ve eğitim desteği sağlayan büyük ebeveynlerin eğitsel ihtiyaçları doğrudan araştırılmamıştır (Tutkun ve Şahin, 2017). İkincil olarak, gelecekte erken çocukluk döneminde torununa bakım ve eğitim desteği sağlayan daha geniş büyük ebeveyn gruplarına yönelik eğitim programlarının geliştirilmesine katkı sağlaması açısından ilgili alanyazındaki boşluğu doldurmayı, ebeveynlere, uygulayıcılara ve araştırmacılara yönelik bir ihtiyaç analizi sonucu sunmayı amaçlamaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşmelerde torunları 2-8 yaş aralığında olan, okul öncesi eğitim ya ilkökul 1. ve 2. sınıf eğitimi alan, anne babası çalışan ve okul saatleri dışında torununa bakım sağlayan 10 büyük ebeveyn yer almıştır. Bu çalışmadaki katılımcıların tamamı, çalışmanın amacı ile ilgili zengin bilgi sağlaması muhtemel bireyleri önceden seçen amaçlı örnekleme kullanılarak seçilen gönüllülerdi (Bernard & Ryan, 2010). Veri toplama aracı olarak ilk önce "Büyük Ebeveynler İçin Genel Bilgi Formu" kullanılmış ardından araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış "Odak Grup Görüşme Formu" kullanılmıştır. Odak Grup Görüşme Formu'nda büyük ebeveynlerin torunlarıyla gün içinde ne kadar süre geçirdikleri, birlikte oldukları süreyi nasıl değerlendikleri, okul öncesi eğitime yönelik algı ve bakış açıları, torunlarıyla ilişkileri süresince zorlandıkları, eğitsel desteği ihtiyaç duydukları konulara yönelik sorular yer almıştır. Bu formlardan elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: büyük ebeveynlik, erken çocukluk eğitimi, ihtiyaç analizi

Sınıf Düzeyine Göre Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Okul Dışı Öğrenme Ortamı Farkındalıkları

Elif Süreyya Kanyılmaz Canlı

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Bu çalışmanın amacı, okul öncesi öğretmen adaylarının okul dışı öğrenme ortamı olarak nerelerin kullanılabileceğine dair ifadelerinin incelenmesidir. Nitel araştırma olarak tasarlanan çalışmada durum çalışması modeli benimsenmiştir. Araştırmanın çalışma grubu belirlenirken, her sınıf düzeyinden öğretmen adaylarına ulaşmak istendiğinden amaçsal örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışmaya 2023-2024 eğitim öğretim yılında bir kamu üniversitesinin okul öncesi öğretmenliği 1., 2., 3. ve 4. sınıflarına devam eden 315 öğretmen adayı (%76,8 Kadın) katılım göstermiştir. Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından hazırlanan yapılandırılmış görüşme formu ile yazılı olarak toplanmıştır. Verilerinin analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. Öğrencilerin sıraladığı okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin bulgular; 1. sınıflarda “sosyal ortamlar (f=56), eğitim ortamları (f=33), doğal ortamlar (f=20), kültürel ortamlar (f=13)” olmak üzere 4 kategoriye; 2. sınıflarda “Sosyal ortamlar (f=109), doğal ortamlar (f=51), eğitim ortamları (f=36), kültürel ortamlar (f=23) ve sanal ortamlar (f=11)” olmak üzere 5 kategoriye; 3. sınıflarda “doğal ortamlar (f=108), sosyal ortamlar (f=88), kültürel ortamlar (f=70), eğitim ortamları (f=36), sanal ortamlar (4) ve diğer (f=11) olmak üzere 6 kategoriye ve 4. sınıflarda “doğal ortamlar (f=119), sosyal ortamlar (f=48), eğitim ortamları (f=44), , kültürel ortamlar (f=68), sanal ortamlar (f=1)ve diğer (f=11)” olmak üzere 6 kategoriye ulaşılmıştır. Sınıf düzeyine göre ifade sayısına bakıldığında 1. Sınıflarda 122, 2. Sınıflarda 230, 3. Sınıflarda 326 ve 4. Sınıflarda 316 ifade olduğu görülmekte olup ifade sayısının 1. sınıftan 4. sınıfa doğru arttığı görülmektedir. Ayrıca 1. ve 2. sınıf düzeyinde sosyal ortamlar yüksek ifade sayısına sahipken, 3. ve 4. Sınıflarda doğal ortamlara yönelik ifadelerin artış gösterdiği görülmüştür. Tüm ifadelere bakıldığında öğretmen adaylarının ifadelerinin ilgili literatürle uyumlu olduğu ancak okul dışı öğrenme ortamlarının çeşitliliği bakımından yeterli olmadığı görülmüştür. Konuyla ilgili lisans programına alana yönelik ders eklenmesi ve okul öncesi eğitimde okul dışı öğrenme ortamlarının kullanımının yönelik deneyimin artırılması önerilmektedir. Bu sayede öğretmen adaylarının okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin bilgi ve yeterlilik düzeyini artıracabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi, okul dışı öğrenme, öğretmen yetiştirme

Oyun Pedagojisinin On Yılı: Okul Öncesi Eğitimde Oyun Merkezli Araştırmaların Bibliyometrik ve Sosyal Ağ Analizi (2014-2024)

Şenay Sipahi ¹ & Sezan Sezgin ¹

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Bu çalışma, 2014-2024 yılları arasında Web of Science'da indekslenen okul öncesi eğitimde oyun merkezli yaklaşımlara ilişkin araştırmaların bibliyometrik ve sosyal ağ analizini gerçekleştirmeyi amaçlamaktadır. Okul öncesi eğitimde oyunlaştırma, oyun tabanlı öğrenme ve ciddi oyunlar gibi yaklaşımların kullanımı giderek yaygınlaşmasına rağmen, bu alandaki araştırma eğilimlerinin, tematik yapıların ve ilişki ağlarının sistematik bir analizi bulunmamaktadır. Araştırmada sistematik literatür taraması yöntemi kullanılmıştır. Başlangıçta 202 çalışmaya ulaşılmış, tam metin incelemesi sonucunda dahil edilme kriterlerini (örnekleme yalnızca okul öncesi çocuklar olan, İngilizce yayınlanan, en az bir ampirik çalışma içeren, derleme olmayan ve okul öncesi yaş grubunu net tanımlayan) karşılayan 102 çalışma analize dahil edilmiştir. Anahtar kelime sosyal ağ analizi gerçekleştirilmiş ve merkezilik ölçümleri hesaplanmıştır. Bibliyometrik analizde kelime eş-oluşumları, ülke dağılımları, atıf ağları ve terminoloji incelenmiştir. Analizler sonucunda "oyun tabanlı öğrenme", "ciddi oyunlar", "erken çocukluk eğitimi", "oyunlaştırma" ve "çocuklar" anahtar kelimelerinin merkezi konumda olduğu belirlenmiştir. Beş temel araştırma alanı tespit edilmiştir: sağlık eğitimi ve yardımcı teknolojiler, erken çocukluk eğitiminde teknoloji entegrasyonu, matematik öğrenimi ve bilişsel gelişim, dil edinimi ve ebeveyn desteği, değerlendirme metodolojileri ve öğrenme analitiği. ABD, İngiltere ve Tayvan en çok katkı sağlayan ülkeler olarak öne çıkmaktadır. Son yıllarda artırılmış gerçeklik, kişiselleştirilmiş öğrenme ve oyun tabanlı değerlendirme alanlarında artan bir ilgi gözlenmektedir. Bu araştırma, oyun merkezli yaklaşımların okul öncesi çocukların bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimlerini destekleyen çok disiplinli bir araştırma alanı oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Gelecek araştırmalarda boylamsal çalışmalar, kültürlerarası karşılaştırmalar ve yeni teknolojilerin entegrasyonu önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: oyun tabanlı öğrenme, erken çocukluk eğitimi, bibliyometrik analiz, sosyal ağ analizi, ciddi oyunlar

Değerler Eğitimi Kapsamında Öğrencilere Tasarruf Bilincinin Kazandırılması:

DeneySEL Bir Çalışma

Emrullah Yılmaz¹, Elif Yildirim¹ & Kübra Alpaydin¹

¹ Bartın Üniversitesi, Türkiye

Özet

Değerler eğitiminin bir ülkenin iç huzuruna katkısına ilave olarak insani ve iktisadi kalkınmasında da kayda değer bir rolü vardır. Tasarruf alışkanlığı ya da israftan kaçınma davranışı da toplumsal bir değer olduğu kadar ülkenin ekonomik kalkınması açısından önemli bir değer olarak kabul edilmektedir. Ancak, ülkemizde her ne kadar 2018 ve 2024 yılı programlarıyla değerler eğitimine geçmiş dönemlerdeki programlara göre daha fazla ağırlık verilmişse de, değerler eğitimi konusunda yapılan çalışmaların etkili olup olmadığına dair daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Son iki programın değerler eğitimine vurgu yapması ve 2024 programının hedef insan profili olarak “yetkin ve erdemli insan” profilini belirlemiş olması bu alanda istenen düzeye henüz ulaşamadığı şeklinde yorumlanabilir. Bunun en önemli nedenleri öğretmenlerin değerler eğitimi konusunda gerekli eğitimi almamış olmaları, değer eğitimin kasıtlı olarak verilmesi için zaman ayrılması ve bu alanda takip edilebilecek, geçerli bir modelin olmayışı olarak sıralanabilir. Bu çalışmanın amacı belirli değer eğitimi yaklaşımları ve değer öğretiminde kullanılan yöntem ve tekniklerden faydalanılarak hazırlanan ders programının öğrencilerin tasarruf bilinci ve israf farkındalığı üzerinde etkili olup olmadığını tespit etmektir. Böylece, alandaki deneySEL çalışma boşluğu kısmen doldurulacak ve ülkemize uygun bir model geliştirme yolunda küçük bir adım atılmış olacaktır. Veri toplama aracı olarak Çınar tarafından geliştirilen İsrafa Karşı Farkındalık Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek toplam 20 maddeden ve 5 alt boyuttan oluşmaktadır ve üçlü Likert ölçek formatında yapılandırılmıştır. Ölçeğin alt boyutları israf alanları esas alınarak yapılandırılmış ve elektrik israfı, ekmek israfı, kâğıt israfı, su israfı ve zaman israfı şeklinde adlandırılmıştır. Ön test son test kontrol grupsuz yarı deneySEL araştırma olarak kurgulanan çalışmada katılımcılar Bartın il merkezindeki toplam on ortaokulda öğrenim gören 287 öğrenciden oluşmaktadır. Okulların ve o okullardaki öğrencilerin çalışmaya katılma durumu kapsam içinde yer alan okulların yönetimleriyle yürütülen koordinasyon sonucu tamamen okulların ve öğrencilerin müsaitlik durumuna göre şekillenmiştir. Uygulama bir ders saatini kapsamıştır. Veriler SPSS 22 istatistik programı kullanılarak analiz edilmiş ve analizlerde verilerin normal dağılması nedeniyle parametrik olmayan testlerden Wilcoxon işaretli sıralar testi kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda, 1 ila 3 puan aralığında olması beklenen ön test puan ortalamasının 1,25 ve son test ortalamasının 1,71 olduğu görülmüştür. İsraf alanları söz konusu olduğunda ise ön testlerde öğrencilerin farkındalık düzeyinin en yüksek olduğu alan 1,52 ortalamaya sahip zaman; son testlerde ise 2,05 ortalamaya kâğıt israfı olmuştur. Uygulanan ders programının ortalamasını artırdığı alt boyutlar en yüksekten en düşüğe doğru sıralandığında sırasıyla elektrik israfı, kâğıt israfı, su israfı, ekmek israfı ve zaman israfıdır. Ön test ve son test arasında anlamlı fark olup olmadığını tespit etmek için yapılan Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonucunda ise son test puanlarının yaklaşık 0,46 puan artış gösterdiği ve bu artışın iki ölçüm arasında anlamlı bir farka yol açtığı görülmektedir. Bütün bu verilerden hareketle, ortaokul öğrencilerinin israfa ilişkin farkındalıklarını artırma amacıyla hazırlanmış olan ders programının öğrencilerin bu konudaki farkındalıklarını anlamlı düzeyde artırdığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: israf, tasarruf, program, deney

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Bağlamında Matematik Öğretim Programının Matematik Öğretmenleri Tarafından Değerlendirilmesi

Mustafa Ali Ulu ¹ & Hasan Ünal ¹

¹ Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye

Özet

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Türkiye'nin eğitimdeki dönüşüm vizyonu olarak nitelendirilmektedir. Programın hedeflerinin hayata geçirilmesi için programın paydaşlara iyi tanıtılması gerekmektedir. Programın tanıtılması ve paydaşları tarafından değerlendirilmesi programda eksik yönlerinin tespit edilmesini dolayısıyla değerlerini ve kalitesini ortaya koymaktadır. Bu çalışmada Türkiye yüzyılı maarif modeli bağlamında matematik öğretim programında yapılan güncellemelerin programı uygulayan öğretmenler tarafından değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Araştırmanın modeli, nitel araştırma yöntem modellerinden durum çalışmasıdır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Çalışma grubunu 2024-2025 eğitim öğretim yılında görev yapan matematik öğretmenleri oluşturmaktadır. Çalışma grubu oluşturulurken Amaçlama Örneklem türü kullanılmıştır. Çalışmada örneklemden katılımcılar seçilirken 2024 Matematik öğretim programını uygulayan (5. Sınıf matematik dersi veren) öğretmenlerin olmasına ve gönüllü katılım kriterleri dikkate alınmıştır. Çalışma kapsamında 15 matematik öğretmeni ile görüşme yapılmıştır. Görüşme sonunda elde edilen verilere içerik analizi uygulanacaktır. Analiz sonunda elde edilen bulgular alana yazında tartışılacak ve elde edilen sonuçlar yazılacaktır.

Anahtar Kelimeler: ortaokul matematik dersi öğretim programı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, matematik öğretmeni, değerlendirme, öğretmen görüşleri

Yükseköğretim Programlarının Afet Risk Azaltma Eğitimi Çerçevesinde İncelenmesi:

Kazakistan Örneği

Tuğba Babacan¹ & Karima Battalova¹

¹ Anadolu Üniversitesi, Türkiye

Özet

Sürdürülebilir gelişim amacıyla küresel ölçekte toplumsal refahın sağlanması ve dayanıklılık kültürünün oluşturulması oldukça önemlidir. Kriz sonrası deneyimler bu bağlamda, nitelikli eğitim ve toplumsal dönüşüm için bir fırsat olarak değerlendirilebilir. Afet riskini azaltmaya yönelik önceliklendirilen yöntemler, bireylerin davranış, algı ve duygularını şekillendirmede etkili olduğu için öğrenme-öğretme süreciyle doğrudan ilişkilidir. Birçok ülkenin odağında afet riskini azaltmaya yönelik eğitim faaliyetleri yer alsa da, dönüşümü olanaklı kılan bir toplum inşa etmek üzere yükseköğretim programlarının işlevselliğini koruması ve sürdürülebilir öğrenme amaçlarının gerçekleştirilebilmesi noktasında halen çeşitli ihtiyaçlar bulunmaktadır. Bu çalışmada Kazakistan yükseköğretim eğitim programlarının afet risk azaltma eğitimi çerçevesinde mevcut durumunu ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Çalışma eş zamanlı karma araştırma desenine dayalı tasarlanmış olup nicel ve nitel aşamada betimsel desenden yararlanılmıştır. Al-Farabi Kazak Ulusal Üniversitesi, Abay Kazak Ulusal Pedagoji Üniversitesi ve L.N. Gumilev Avrasya Ulusal Üniversitesi'nde çalışan 130 öğretim üyesi seçkisiz örnekleme yöntemiyle belirlenmiş olup, nitel aşamada yedi öğretim üyesine ve beş üniversite öğrencisine uygun örnekleme yöntemiyle ulaşılmıştır. Afet riski azaltılmasının (DRR) ölçeklendirilmesi ve insani eylem (2021) anketi, "Kapsayıcı DRR, insani ihtiyaç program döngüsü ve etkinleştirme" odağında 66 sorudan oluşmaktadır. Ankette yer alan 19 açık uçlu soruyla öğretim üyelerinden ve araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme sorularıyla öğrencilerden nitel veri toplanmıştır. Öğretim üyelerinden toplanan nicel veri, SPSS 22 programında betimsel istatistik; her iki katılımcı grubundan toplanan nitel veriler, nitel içerik analizi yapılarak analiz edilmiştir. Nicel bulgular, üniversitelerde "Kapsayıcı DRR" (ort=3.49) boyutunda, "Etkinleştirme" (ort=3.46) ve "İnsani ihtiyaç program döngüsü" (ort=3.45) boyutlarına göre daha yüksek düzeyde gelişim sağlandığını göstermiştir. Benzer şekilde, nitel verilerin analizi sonucunda ulaşılan "toplumsal farkındalık odakları" temasıyla afet sırasında güvenlik kurallarının ve ilkyardım bilgisinin kazandırılmasına, doğal afetlerin önlenmesine ilişkin ekolojik sorumluluk ve yangın güvenliği eğitimlerine ve afet sonrası psikolojik ve toplumsal travmalara yönelik farkındalık çalışmalarına odaklanıldığı belirlenmiştir. Öte yandan, katılımcılar eğitim programlarının iyileştirilmesine yönelik bazı ihtiyaç alanlarını belirtmiş ve öneriler sunmuştur. Bu doğrultuda ulaşılan "uygulama temelli eğitim gereksinimi" teması kapsamında topluma hizmet çalışmaları ve projelerin sıklığının artırılmasının, afet eğitimi kulüplerinin işlevselleştirilmesinin, afet eğitimi temelli mentorluk çalışmalarının etkililiğinin artırılmasının, afet eğitimi odağında oyunlar, çizgi romanlar, hikâyeler gibi materyallerin geliştirilip disiplinlerarası çalışmayla yaygınlaştırılmasının, psikodrama çalışmalarının yapılmasının gerekliliği vurgulanmıştır. Son olarak, "teknoloji tabanlı öğrenmeye duyulan ihtiyaç" temasında video, film, simülasyon ve sanal gerçeklik gibi etkileşimli öğrenme araçlarından yararlanılması ve oyunlaştırma gibi teknoloji temelli yenilikçi uygulamalarla eğitim sürecinin geliştirilmesi öne çıkmıştır. Üniversitelerin afet risk azaltma eğitimi sürecini etkili şekilde sürdürebilmeleri için uygulamaya dayalı çalışmaların sıklığının artırılması ve teknoloji tabanlı öğrenme araçlarının eğitim sürecine entegre edilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: afet risk azaltma eğitimi, yükseköğretim programları, Kazakistan

Kırsal Kesimde Yürütülen Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Değerlendirilmesi: Drama Eğitim Adayının Deneyimleri

Lütfiye Nilgün Yılmaz

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Bu çalışmada yaratıcı drama eğitmenliği ilk beş aşamasını bitiren bir drama eğitmen adayının Burdur ili Göllhisar İlçesinde gönüllü yaratıcı drama uygulamaları sürecinde karşılaştığı sorunlar ve sorunlara karşı ürettiği çözümleri incelenmiştir. Drama eğitmen adayı önce ilçedeki halk eğitim merkezi, devamında Gençlik merkezi ve daha sonra ise ilçedeki ilkokullarda drama kursları açmıştır. Bu çalışmada bir drama eğitmeni 2022-2025 yılları arasında yürütmüş olduğu drama etkinlikleri sürecinde gözlemleri ve deneyimlerine dayalı olarak drama eğitimi sayesinde karşılaştığı sorunlar ve sorunlara karşı ürettiği çözümler kayıt altına alınmıştır. Yaratıcı drama eğitmenin kendi tasarladığı, uyguladığı ve değerlendirdiği çalışmaların yürütüldüğü kurumlarda “eğitmen” olarak görev almış ve gözlemleri için gerekli izinler alınmıştır. Bir dönem boyunca yaklaşık 4-5 grupta drama eğitimi yapılmış ve drama eğitmeni bu yıllar arasında her dönem yaklaşık 320 saatlik drama eğitimi vermiştir. Yaratıcı drama eğitmen adayının kırsal kesimdeki küçük bir yerleşim yerinde yürüttüğü bu yaratıcı drama etkinlikleri toplam 5 dönem boyunca devam etmiştir. Drama eğitmeninin her atölye sonunda bilgisayar ortamına kayıt ettiği gözlemleri ve deneyimleri içerik analizi ile incelenmiştir. Çalışmada atölye süreçleri genel olarak gözlenmiş ve çalışmada drama eğitim sürecinde karşılaşılan sorunlar ve bu sorunların nasıl çözüldüğü belirlenmiştir. Yaratıcı drama eğitmen adayının gözlemlerine dayalı nitel veriler sözcük sözcük incelenerek kodlanmış ve aynı anlama gelen sözcükler bir araya getirilerek temalar oluşturulmuştur. Drama eğitmeni araştırmacı tarafında yapılan kodlama bir uzmanla birlikte yapılmış ve çalışma sonunda “Dramayı tanıtırken” ve “Drama uygulamaları yaparken” karşılaşılan sorunlar olmak üzere iki ana tema oluşturulmuştur. Drama eğitmen adayı yaratıcı dramayı halk eğitim merkezinde, gençlik merkezinde ve ilkokullarda tanıtırken “Yanlış algılamalar- Önyargılar”, “Öğrenci grubu oluşturma”, “Veli, yönetici, öğretmenlerin olumsuz tutumları”, “Öğretim programı”, “Farklı kurumların dramaya bakış açısı” olmak üzere birçok sorunla karşılaştığını ifade etmiştir. Drama eğitmen adayı drama uygulamalarında “Öğrenciden”, “Okuldan”, “Veliden”, “Öğretmenden” ve “Kurum yöneticilerden” kaynaklı olmak üzere çok farklı sorunlarla karşılaştığını belirtmiştir. Öğrencilerin sosyal beceri (özgüven, iletişim, uyum...) ve kişisel (ben merkezci tavır, gruplaşma, öfke kontrolü yapamama) yönlerden eksiklikleri olduğunu tespit etmiştir. Yine drama eğitmen adayı kurumların drama etkinliklerine uygun mekânlarının olmadığını, kaynak ve materyal sorunları yaşadığını, öğrenci sayısının fazla olmasının yarattığı sorunlarla uğraştığını ve drama etkinliklerine ayrılan zamanın yetersiz olduğunu gözlemlemiştir. Bu çalışmalarda velilerin dramayı anlamlandıramadıkları ve bir ders olarak algılamadıkları ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin drama konusunda tecrübesizlikleri ve sınıf yönetim konusundaki yetersizlikleri de drama etkinliklerinde sorunlara neden olmuştur. Kurumlarda drama eğitimine ilişkin bir öğretim programının ya da bir öğretim modülünün olmaması drama etkinliklerinin uygulanmasında çeşitli sorunların oluşmasına neden olmuştur. Çalışma sonunda dramanın daha etkin tanıtılması, bunun için Milli Eğitim Bakanlığının ve diğer kurumların bağlı olduğu bakanlıkların drama öğretim programı ya da modülü geliştirmesi önerisi verilmiştir. Özellikle öğretmen yetiştiren kurumlarda drama eğitmeni yetiştirilerek diğer kurumlara bu konuda destek sağlanması uygun olabilir. Drama eğitimi için uygun salonların düzenlenmesi, öğretmen ve velilerin drama konusundaki farkındalıklarını artırmak için etkinlikler yapılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: yaratıcı drama, drama eğitimi, drama eğitmen adayı

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli: 2024 İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programları ve 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Odaklanılan Değerlerin İncelenmesi

Tuğba Babacan ¹ & Ayşe Nur Yüksel ¹

¹ Anadolu Üniversitesi, Türkiye

Özet

Günümüz dünyasında yaşanan değişim ve gelişmelere dayalı olarak programların yerel ve evrensel düzeyde duyarlı olması, temel değer ve becerilere odaklanması, günlük yaşamla ilişkili bilgiler sunması beklenmektedir. İlkokul dönemi, bireyin karakter gelişimi temellerinin atıldığı kritik bir evre olduğundan, uygulanan eğitim programları bilişsel, sosyal ve duygusal becerilerin bütüncül olarak kazandırılmasında belirleyici rol oynamaktadır. Araştırma, anadilde eğitim bağlamında güncellenen Türkçe dersi öğretim programındaki çekirdek değerleri inceleyerek odaklanılan değer söylemini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Güncellenen öğretim programları ve 1. sınıf ders kitabındaki veriler bütünleştirilerek, nitel araştırma deseni olan doküman incelemesiyle mevcut durum ortaya konulmuştur. İlkokul döneminin çocukların değer ve karakter gelişiminin şekillendiği bir aşama olması ve anadil becerilerinin gelişimiyle değerlerin daha güçlü aktarımını sağlayan ilkököl Türkçe dersi öğretim programları ve 1.sınıf Türkçe ders kitabı kritik durum örneklemesine dayalı olarak belirlenmiştir. 2024 yılında güncellenen programın yalnızca 1, 5 ve 9. sınıf kitaplarının hazırlanmış olmasıyla sadece 1. sınıf Türkçe ders kitabı incelenebilmiştir. Güncellenen programda sınıf ve temalara göre odaklanılan değerler ile bu değerlerin ders kitabında sunuluş biçimi nitel betimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre, programda değerler, erdem-değer-eylem çerçevesinde bütüncül bir yapı içinde tanımlanmış; adalet, saygı ve sorumluluk çatı değer olarak belirlenmiş, diğer değerler ise bu çerçevede konumlandırılmıştır. Güncellenen ilkököl Türkçe dersi öğretim programlarında odaklanılan değerler incelendiğinde en çok tekrar eden iki değer saygı (f=45) ve sorumluluk (f=44); en az yer verilen değer ise sağlıklı yaşam (f=2) olduğu görülmüştür. Programın geneline benzer şekilde 1. sınıf Türkçe dersi öğretim programında en sık vurgulanan değerlerin saygı (f=6) ve sorumluluk (f=4) olduğu belirlenmiştir. En az sıklıkta vatanseverlik (f=1) değerinin vurgulandığı görülmüştür. Yakın dönemde yaşanan salgın hastalıklar ve afetlere rağmen, sağlıklı yaşam ve adalet değerlerine 1. sınıf Türkçe dersi öğretim programında yer verilmediği görülmüştür. Ders kitabından elde edilen bulgular doğrultusunda, programın değer kazandırmada ağırlıklı olarak dinleme ve okuma metinlerine dayalı anlatısal bir söylem benimsediği, ancak bu yaklaşımın ilkököl düzeyindeki öğrenciler için yüzeysel kaldığı söylenebilir. Programın, değerlerin öğretiminde gerçek yaşam, etkin öğrenme ve dijital araçlarla desteklenmesi yönündeki iddiasına rağmen, hazırlanan ders kitaplarının bu hedefleri tam olarak gerçekleştirmediği görülmüştür. Özellikle sağlıklı yaşam ve vatanseverlik gibi toplumsal açıdan kritik öneme sahip değerlerin vurgusunun artırılması, ayrıca programın güncelliğe duyarlı bir biçimde yapılandırılması önem arz etmektedir. Yeni neslin öğrenme özelliklerine uygun olarak dijital araç ve etkinliklerin daha etkili kullanılması, öğrencilerin aktif katılımıyla değerleri içselleştirmelerine katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, ilkököl Türkçe dersi öğretim programı, çekirdek değerler

Üniversite Öğrencilerinin Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliğinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Burçin Yılmaz¹ & Sadık Yüksel Sıvacı¹

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Bireylerin gerek iş gerekse eğitim yaşamlarında başarılı olmaları için sorumluluk alabilme ve bağımsız çalışabilme gibi yetileri önemli rol oynamaktadır. Bu yeti, bireyin hem bireysel hem de toplumsal görevlerini yerine getirme sorumluluğunu üstlenmesini içerir. Üniversite öğrencilerinin bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilme gibi yetkinlikleri kazanabilmeleri, günümüzün değişken ve çok yönlü iş gücü piyasasına uyum sağlayabilmeleri açısından büyük önem taşımaktadır. Öğrencilerin sadece bilgiye sahip olmaları değil, bu bilgiyi etkili biçimde kullanabilmeleri, iş birliği içinde çözüm üretebilmeleri ve kendi öğrenme süreçlerini yönetebilmeleri beklenmektedir. Bu doğrultuda araştırmanın amacı, üniversitede öğrenim görmekte olan öğrencilerin bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilme yetkinliğini belirli değişkenler açısından incelemektir. Araştırmanın ulaşılabilir evrenini Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'ne bağlı merkez ve ilçelerdeki fakülte, meslek yüksekokulu ve yüksekokullar oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle ulaşılan 412 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmaya 8 fakülte, 10 meslek yüksekokul ve 5 yüksekokul katılım sağlamıştır. 58 kişi fakülteden, 338 kişi meslek yüksekokuldan ve 16 kişide yüksekokuldan katılmıştır. Katılımcıların 267'si (%64,8) kadın, 145'i (%35,2) erkektir. Bu çalışma nicel araştırma yaklaşımından betimsel nitelikli bir çalışmadır. Verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu ve Sıvacı ve Kuzu (2017) tarafından geliştirilen "Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği" ölçeği kullanılmıştır. 20 maddeden oluşan bu ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık değeri 0.937 olarak bulunmuştur. Elde edilen veriler SPSS 22 kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin normallik testi yapıp, çarpıklık ve basıklık değerleri göz önünde bulundurulmuştur. Normal dağılım gösterdiği anlaşılan bu çalışmada parametrik testler kullanılmıştır. Verilerin analizi için betimsel istatistikler, tek yönlü ANOVA ve bağımsız T-testi yapılmıştır. Üniversite öğrencilerinin bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilme yetkinliklerine cinsiyet, genel akademik not ortalaması, ailesinin ikamet ettiği yerleşim yeri ve öğrenim gördüğü birim (fakülte, yüksekokul, meslek yüksekokul) değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre üniversite öğrencilerinin bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilme yetkinliğinin cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılaştığı ve kadınların bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilme yetkinliğinin erkeklerden yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Öte yandan bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilme yetkinliğinin öğrencilerin ailelerinin yaşadığı yerleşim yerine göre anlamlı farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir. Yine bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilme yetkinliği ile öğrencilerin öğrenim gördüğü birim (fakülte, yüksekokul, meslek yüksekokul) değişkenine göre anlamlı olarak farklılık bulunmamaktadır. Bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilme yetkinliğini öğrencilerin akademik not ortalamalarına göre anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Gruplar arasındaki farkın kaynağını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen LSD (Least Significant Difference) çoklu karşılaştırma testi sonucunda 2.00-2.50 arısında not alan öğrencilerin bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilme yetkinliği 0.00-1.99 ve 3.51-4.00 not ortalamasına sahip olanlara göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Yine LSD sonuçlarına göre 2.51-3.00 arasında not ortalamasına sahip olanların 0.00-1.99 ve 3.51-4.00 not ortalamasına göre anlamlı şekilde farklılaştığı görülmüştür. 3.00-3.50 arısında not alanların bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilme yetkinliği 0.00-1.99 ve 3.51-4.00 not ortalamasına göre anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir. LSD sonuçlarına göre 3.51-4.00 arasında not alanlar bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilme yetkinliği açısından 2.00-2.50 ve 2.51-3.00 ve 3.01-3.50 not alanlara göre anlamlı şekilde farklılaştığı görülmektedir. Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilme yetkinlik düzeyleri cinsiyet, genel akademik not ortalaması, ailesinin ikamet ettiği yerleşim yeri ve öğrenim gördüğü bölüm değişkenlerine göre incelenmiştir. Yapılacak diğer çalışmalarda bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilme yetkinlik düzeyleri farklı değişkenler açısından ve farklı düzeydeki öğrenciler için yapılabilir. Konuyla alakalı nitel verilerin de toplanacağı birbirini destekler biçimde yeni araştırmalar yapılabilir. Bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilme yetkinliğini geliştirmek anlamında eğitim-öğretim süreci düzenlenebilir ve bu sürecin etkisini saptayabilmek amacıyla deneysel araştırmalar yapılabilir.

Anahtar Kelimeler: bağımsız çalışabilme, sorumluluk alabilme, yetkinlik, öğrenci

Türkiye’de Eğitim Programı Okuryazarlığı ve Program Değerlendirme ile İlgili Lisansüstü Çalışmaların İncelenmesi (2014- 2024 Yılları Arası)

Süleyman Uysal ¹ & Rafet Aydın ¹

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de Eğitim Programı Okuryazarlığı ve Program Değerlendirme alanında son on yılda (2014-2024 Yılları Arası) yapılmış lisansüstü çalışmaların betimsel içerik analizi yardımı ile incelenmesidir. Eğitim programı okuryazarlığı ve program değerlendirme alanında yapılan çalışmalar eğitim programlarının verimliliği ve etkililiği üzerinde etkili olmaktadır. Bu çalışma ile Lisansüstü çalışmaların betimsel içerik analizi ile incelenmesi; güncel çalışmaların hangi yönde devam ettiğinin belirlenmesi, yapılan çalışmalarda hangi durumlar üzerinde durulduğunun ortaya konulması eğitimde program geliştirme alanında yapılacak yeni çalışmalara ışık tutması açısından önemlidir. Bu araştırma kapsamında, eğitimde okuryazarlık ve program değerlendirme alanında Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Başkanlığı Ulusal Tez Merkezinin resmî sitesinde kayıtlı ve erişime açılan lisansüstü tezler incelenmiştir. Yine bu araştırma kapsamında, “Program Okuryazarlığı, Eğitim Programı Okuryazarlığı ve Program Değerlendirme” anahtar kelimeleri ile tarama yapılarak toplam 44 lisansüstü teze ulaşılmıştır. Ulaşılmış olan bu 44 tezen PRISMA (Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses) Bildirimi yönergeleri izlenerek yapılan incelemelerden sonra analiz için 27 tez (21 yüksek lisans ve 6 doktora tezi) analize uygun bulunmuştur. Araştırmanın çalışma grubunu belirlenen bu 27 lisansüstü tez oluşturmuştur. Araştırma yöntemi olarak sistematik derleme yöntemlerinden betimsel içerik analizi kullanılmıştır. Kullanılan betimsel içerik analizi ile incelenen tezler; türleri, yapıldığı yıllar, amaçları, yöntemleri, örneklem (çalışma grubu), veri toplama araçları ve sonuçlarına göre analiz edilmiştir. Bu çalışma ile elde edilen verilerin analiz sonuçlarına göre, 2014-2024 yılları arasında yapılmış olan lisansüstü çalışmaların 21 yüksek lisans ve 6 doktora, 6 eğitim programı okuryazarlığı, 21’de Program değerlendirme olduğu, bu çalışmaların en fazla 2023 yılında 6 adet (%22,22) hazırlandığı tespit edilmiştir. Yine araştırma yöntemlerine bakıldığında, 9 nicel, 4 nitel ve 14’ü karma yöntemlere göre yapıldığı görülmektedir. Yine konu alanı çerçevesinde incelenen lisansüstü tezler; eğitim programı okuryazarlığı alanında öğretmenlerin program okuryazarlıklarının, program değerlendirme alanında ise Stufflebeam’in Bağlam-Girdi-Süreç-Çıktı (CIPP) Değerlendirme Modeli ile programların değerlendirilmesinin çoğunlukla çalışılan konular olduğu görülmektedir. Çalışmaların örneklem grubuna göre, öğretmenler üzerinde yapılan araştırmaların daha fazla olduğu ve genel olarak karma yöntemin kullanıldığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: eğitim, eğitim programı, eğitim programı okuryazarlığı, program değerlendirme, lisansüstü tez

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitim Programının Genel Yapısı ve Uygulanabilirliğine Yönelik Algıları

Meltem Yolalan ¹ & Özlem Tokgöz ¹

¹ Kocaeli Üniversitesi, Türkiye

Özet

Okul öncesi dönem, çocukların bilişsel, sosyal-duygusal, psikomotor, dil ve öz bakım becerilerinde önemli gelişmelerin yaşandığı kritik bir evredir. Bu gelişimsel özellikler doğrultusunda, öğretim sürecinin planlanması ve uygulanması, öğretmenlerin mesleki yeterliliklerini ve program bilgilerini doğrudan gündeme getirmektedir. Eğitim programları; öğretim sürecinde neyin hedefleneceğini, bu hedeflere hangi içerik ve yöntemlerle ulaşılabileceğini ve elde edilen kazanımların nasıl değerlendirileceğini belirleyen temel rehberlerdir. Dolayısıyla öğretmenlerin eğitim programlarını doğru anlamaları ve etkili bir biçimde uygulamaları, yalnızca bireysel öğrenci gelişimini değil, aynı zamanda toplumsal düzeyde eğitim kalitesini de etkileyen önemli bir unsurdur. Bu süreçte öğretmenlerin programı özümsemeleri, süreci titizlikle planlamaları ve uygulamaya aktarmaları, hem öğretme-öğrenme sürecinin niteliğini artırmakta hem de ailelerle olan etkileşimde pozitif etkiler yaratmaktadır. Öğretmenlerin programlara ilişkin bilgi düzeyi ve uygulama yeterliliği, aynı zamanda eğitim politikalarının sahaya yansıma düzeyini de belirlemektedir. Bu bağlamda, okul öncesi öğretmenlerinin eğitim programlarını algılama ve uygulama becerileri, nitelikli eğitimin sağlanmasında temel bir belirleyici olarak öne çıkmaktadır. Araştırmanın Amacı: Bu araştırma, okul öncesi öğretmenlerinin eğitim programına yönelik algılarını, planlama yeterliklerini ve uygulama süreçlerinde karşılaştıkları durumları incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma, öğretmen görüşleri üzerinden programın yapısal bütünlüğü, teori-uygulama uyumu ve sahaya yansıyan etkilerini ortaya koymayı hedeflemektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin; okul öncesi eğitim programının genel yapısı ve uygulanabilirliğine yönelik algıları ve programı uygulamaya dönüştürme süreçleri nasıldır?

- Programda yer alan kazanım-göstergelelere yönelik görüşleri nelerdir?
- Programın içerik ve kapsamına yönelik görüşleri nelerdir?
- Eğitsel süreçler ve etkinliklere yönelik görüşleri nelerdir?
- Ölçme ve değerlendirme çalışmalarına yönelik görüşleri nedir?
- Program materyallerine yönelik görüşleri nasıldır?
- Programı planlama süreçlerine aktarma biçimleri nasıldır?
- Programın aktarımında etkili faktörler nelerdir?
- Programın anlaşılabilirliği ve uygulanabilirliğine yönelik önerileri nelerdir?

Bu araştırma, öğretmenlerin program algılarını ve deneyimlerini derinlemesine incelemeyi amaçlayan nitel bir çalışma olarak tasarlanmıştır. Bu çalışmada, nitel araştırma desenlerinden “Bütüncül Durum Çalışması” kullanılmıştır. Çalışma Grubu: Bu çalışma; yüksek lisans tezi ön çalışmasıdır. Kocaeli ilinde yürütülmüş olup, 5 gönüllü okul öncesi öğretmeni ile görüşme yapılmıştır. Katılımcı öğretmenlerin; okul öncesi öğretmenliği lisans mezunu olmaları, Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir kurumda görev yapmaları, en az beş yıllık mesleki deneyime sahip olmaları ve gönüllü katılım sağlamaları temel ölçütlerdir. Şu ana kadar yapılan analizlerden elde edilen olası bulgular; eğitim programına yönelik genel algı, uygulanabilirlik, eğitim ve hazırlık süreci, planlama ve uygulama süreci, değerlendirme ve ölçme süreci, zorluklar ve sorun alanları, geliştirme ve iyileştirme önerileri, programın güçlü ve zayıf yönleri şeklindedir. Görüşme verileri transkrip edilmiş ve analiz aşamasındadır. Görüşmelerde, öğretmenlerin Maarif ve EĞE programlarına dair bilgi düzeylerinin sınırlı olabileceği ve hizmet içi eğitimlerin bazı yönleriyle yetersiz bulunabildiği ifade edilmiştir. Programların çocuk merkezli ve değer temelli yapısı genel olarak olumlu karşılanmakla birlikte, kazanım ve becerilere ilişkin içeriklerin kapsamlı oluşunun, zaman zaman uygulama sürecinde dikkatli planlama gerektirdiği belirtilmiştir. Öğretmenler planlamada programı temel alsalar da, sınıf düzeyi, materyal erişimi ve zaman gibi değişkenlere göre esneklik sağladıklarını dile getirmiştir. Ayrıca sınıf dışı etkinliklerin uygulanabilirliği, fiziki koşullar ve çevresel etkenlere bağlı olarak farklılık gösterebilmektedir. Elde edilen veriler, öğretmenlerin mevcut programları uygulama süreçlerinde zaman zaman destekleyici kaynaklara ve yönlendirici açıklamalara ihtiyaç duyduklarını göstermektedir. Programların sahaya daha etkili yansıyabilmesi için hizmet içi eğitimlerin içerik ve süre açısından yeniden yapılandırılması, uygulama aşamasında öğretmen deneyimlerine daha fazla yer verilmesi ve programın esnekliğini destekleyecek düzenlemelerin yapılmasının süreci güçlendireceği düşünülmektedir. Ayrıca, uygulama sürecinde fırsat eşitliğini etkileyebilecek fiziki ve bölgesel farklılıkların da göz önünde bulundurulmasının önemli olduğu ifade edilebilir.

Anahtar Kelimeler: eğitim programı, program okuryazarlığı, program adanmışlığı, öğretmen özerkliği, öğretimin planlanması, resmi program, uygulanan program

Program Öğeleri-İletişim Unsurları İlişkisi: Öğretmen Adayları Perspektifinden Fenomenolojik Bir İnceleme

Funda Uysal

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Eğitim sürecinin temel amaçlarından biri, bireylerin bilgi, beceri ve değerleri edinmelerini sağlamaktır. Bu süreçte, eğitim programı ve iletişim, etkili öğrenmeyi sağlayan iki temel faktördür. Eğitim programı, öğrenme sürecinin sistematik bir şekilde planlanmasını sağlarken, iletişim bu programın etkili bir şekilde uygulanmasında kritik rol oynamaktadır. Bu araştırma, ilköğretim matematik ve okul öncesi öğretmenliği programlarındaki öğretmen adaylarının iletişimin temel unsurlarını (kaynak, mesaj, kanal, alıcı, dönüt) eğitim programının öğeleriyle (hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci, değerlendirme) nasıl ilişkilendirdiklerini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu araştırma, fenomenoloji deseniyle yürütülmüştür. Araştırmada incelenen fenomen, öğretmen adaylarının iletişim unsurları ile program öğeleri arasında kurdukları ilişkiler ve bu ilişkilere yükledikleri anlamlardır. Çalışmaya ilköğretim matematik öğretmenliği programından 54, okul öncesi öğretmenliği programından 62 olmak üzere toplam 116 ikinci sınıf öğretmen adayı katılmıştır. Katılımcılar, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme tekniğiyle belirlenmiştir. Veriler, “İletişim-Program İlişki Şeması” adı verilen yapılandırılmış bir araç kullanılarak toplanmıştır. Öğretmen adayları, şemaları bireysel olarak doldurmuş ve ilişkilendirme sürecine dair yansıtıcı yazılar yazmışlardır. Veri analizinde ilişkiler frekanslarla verilmiş, yansıtıcı yazılardan içerik analiziyle kodlar belirlenmiştir. Bulgular, öğretmen adaylarının teorik olarak beklenen bazı ilişkileri (dönüt-değerlendirme %91, kanal-öğretme öğrenme süreci %88, mesaj-içerik %85) güçlü biçimde kurabildiklerini, ancak alıcı-hedef (%39) gibi program geliştirme açısından kritik ilişkileri kurmakta zorlandıklarını göstermiştir. Okul öncesi öğretmen adayları daha öğrenci merkezli ve süreç odaklı bir yaklaşım sergilerken, matematik öğretmen adayları daha içerik odaklı bir yaklaşım benimsemişlerdir. Gerekçelendirme biçimlerinde, matematik öğretmen adayları daha çok teorik bilgiye dayalı açıklamalar (%45) yaparken, okul öncesi öğretmen adayları deneyimsel (%32) ve örnek temelli (%19) gerekçelendirmeleri tercih etmişlerdir. Sonuçlar, öğretmen eğitiminde iletişim ve program öğeleri arasındaki ilişkilere daha bütüncül bir yaklaşım geliştirilmesi, özellikle program hedeflerinin belirlenmesinde öğrenci faktörünün öneminin vurgulanması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte iletişim-program ilişkilerinin öğretmenlik uygulaması sürecindeki yansımaları incelenebilir. Farklı branşlardaki öğretmen adaylarının iletişim-program ilişkilerine dair algıları karşılaştırılmalı olarak araştırılabilir.

Anahtar Kelimeler: iletişim unsurları, program öğeleri, öğretmen eğitimi

“Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’ne Göre Hazırlanan Sosyal Bilgiler Dersi 5. Sınıf Ders Kitabındaki Turizm Konularının Sürdürülebilirlik Okuryazarlığı Açısından İncelenmesi”

Ayşe Şengül ¹ & Osman Yılmaz ¹

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Özet

Sosyal Bilgiler dersi, bireylerin toplumsal bilinç geliştirmesinde ve çeşitli toplumsal konulara yönelik farkındalık kazanmasında önemli rol oynamaktadır. Bu bağlamda, sosyal bilgiler eğitiminde turizm konusu yalnızca ekonomik bir faaliyet değil, aynı zamanda kültürel etkileşim, çevresel farkındalık ve sürdürülebilir kalkınma açısından da önemli bir öğrenme alanı olarak görülmektedir. Bu çalışmanın amacı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’ne göre hazırlanmış 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan turizm konularını tespit edilip, içeriklerin sürdürülebilirlik okuryazarlığına katkı düzeylerini analiz etmektir. Çalışma nitel araştırma desenlerinden temel nitel araştırma deseniyle yapılmış olup, içerik analizi ile analiz edilmiştir. Veri toplama aracı olarak MEB tarafından yayımlanan TYMM’ye uygun hazırlanan 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabı kullanılmıştır. Analiz sonucunda, ders kitabında yer alan turizm içeriklerinin “Evimiz Dünya” ve “Hayatımızdaki Ekonomi” ünitelerinde yoğunlaştığı görülmüştür. Sonuç olarak, 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabındaki turizm temelli içeriklerin sürdürülebilirlik okuryazarlığı açısından kısmi katkılar sunduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: sosyal bilgiler, turizm, sürdürülebilirlik okuryazarlığı

Eğitimde Dijital Yönelimler: MEB ve UNESCO Belgeleri Üzerinden Medya Okuryazarlığı ve Dijital Vatandaşlığın Değerlendirilmesi

Süheyla Üçışık Erbilen

Doğu Akdeniz Üniversitesi, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

Özet

Dijitalleşmenin giderek hız kazandığı günümüz dünyasında bireylerin medya içeriklerine yalnızca erişmesi değil, aynı zamanda bu içerikleri eleştirel bir gözle değerlendirmesi, analiz etmesi ve sorgulaması büyük önem taşımaktadır. Dijital ortamlarda etik, bilinçli ve sorumlu davranış sergileyebilen bireyler yetiştirmek, çağdaş eğitim sistemlerinin öncelikli hedeflerinden biri hâline gelmiştir. Zira günümüzde medya araçlarının çeşitlenmesi, sosyal medya platformlarının günlük yaşamın vazgeçilmez bir parçası hâline gelmesi ve dijital bilginin hızla yayılması, bireylerin medya karşısındaki tutumunu doğrudan etkilemektedir. Bu bağlamda, medya okuryazarlığı ve dijital vatandaşlık kavramları, hem ulusal hem de uluslararası düzeyde geliştirilen eğitim politikalarında giderek daha fazla önem kazanan, stratejik öneme sahip iki temel kavramdır. Medya okuryazarlığı, bireyin medya mesajlarını yalnızca anlaması değil, aynı zamanda bu mesajları sorgulaması, yorumlaması, değerlendirmesi ve gerektiğinde bu mesajlara karşı bilinçli bir tutum geliştirmesini içeren çok yönlü bir beceridir. Dijital vatandaşlık ise, bireylerin dijital ortamlarda karşılaştıkları durumlar karşısında haklarını bilen, sorumluluklarını tanıyan ve bu ortamlarda etik kurallara uygun biçimde hareket eden katılımcı bireyler olarak gelişmelerini amaçlayan bir yaklaşımdır. Bu çalışma, Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından geliştirilen medya okuryazarlığı ve dijital vatandaşlık yaklaşımlarını, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) tarafından hazırlanan temel politika belgeleriyle karşılaştırmalı olarak analiz etmeyi amaçlamaktadır. Araştırma kapsamında, MEB'in eğitim politikaları ve müfredat belgelerinde medya okuryazarlığı ile dijital vatandaşlık kavramlarına nasıl yer verdiği ayrıntılı biçimde incelenecektir. Aynı zamanda bu yaklaşımın, UNESCO'nun önerdiği medya ve bilgi okuryazarlığı çerçevesi ile hangi yönlerden örtüştüğü ve hangi açılardan ayrıştığı sistematik biçimde değerlendirilecektir. Araştırma yöntemi olarak nitel araştırma desenine dayalı doküman analizi tercih edilmiştir. Bu bağlamda incelenecek olan veriler, MEB tarafından medya okuryazarlığı ve dijital vatandaşlık konularında yayımlanmış olan müfredat programları, öğretim materyalleri ve strateji belgeleri ile UNESCO'nun 'Media and Information Literacy: Curriculum for Teachers', 'Digital Citizenship Education Handbook' ve bu konulara ilişkin diğer politika belgelerinden oluşmaktadır. Belgeler içerik analizi yoluyla tematik olarak ele alınacak ve karşılaştırma yapılırken yaklaşımın kapsamı, eğitim hedefleri, öğrenme çıktıları, eleştirel düşünme ve katılımcılığa verilen önem ile dijital hak ve sorumluluklara yapılan vurgu gibi temalar esas alınacaktır. Beklenen bulgular arasında, UNESCO'nun medya okuryazarlığına daha çok eleştirel düşünme, demokratik katılım ve küresel vatandaşlık perspektifinden yaklaştığı; MEB'in ise daha çok bireysel sorumluluk, güvenli internet kullanımı ve dijital etik çerçevesinde yapılandığı görülmektedir. Dijital vatandaşlık açısından da UNESCO'nun hak temelli ve aktif yurttaşlığı destekleyen bir model benimsediği; MEB belgelerinde ise daha koruyucu, risk temelli ve uyum odaklı bir yaklaşımın ön plana çıktığı öngörülmektedir. Bu karşılaştırmalı analiz sonucunda, Türkiye'de medya okuryazarlığı ve dijital vatandaşlık eğitimine yönelik uygulamaların daha bütüncül, eleştirel ve katılımcı bir anlayışla yeniden yapılandırılmasına yönelik öneriler geliştirilmesi hedeflenmektedir. Çalışmanın ayrıca, Türkiye'nin eğitim politikalarının uluslararası standartlarla daha uyumlu hâle getirilmesine katkı sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: medya okuryazarlığı, dijital vatandaşlık, eğitim politikaları, UNESCO, Milli Eğitim Bakanlığı